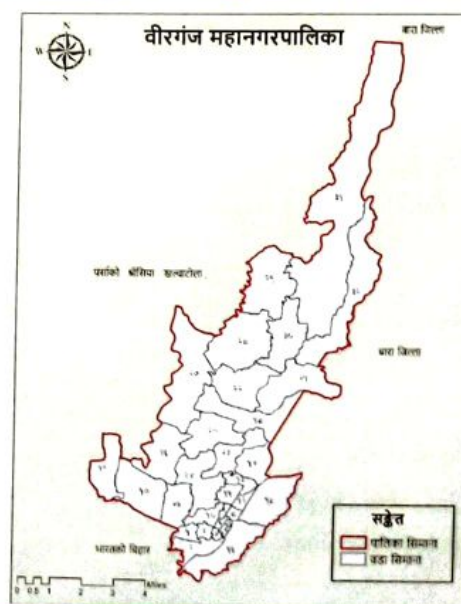
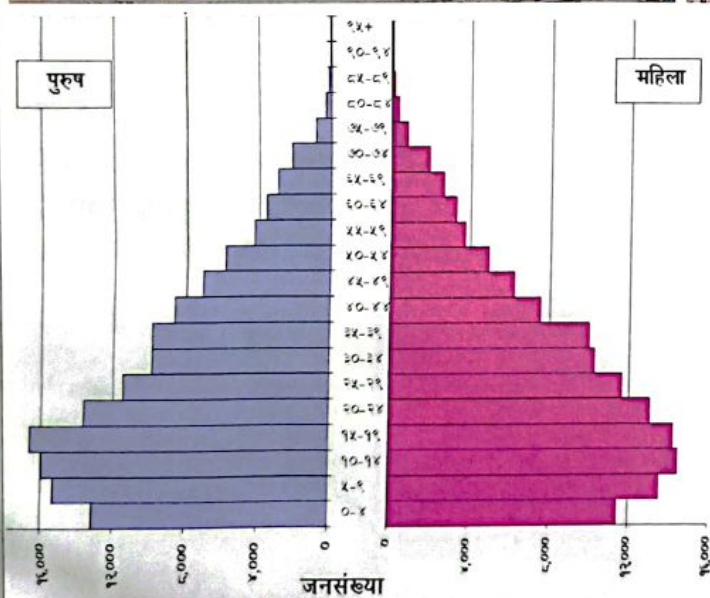

राष्ट्रिय जनगणना २०७८

जनसाङ्ख्यिक प्रतिवेदन

वीरगंज महानगरपालिका

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
थापाथली काठमाडौं

वीरगंज महानगरपालिका
पसां

मन्तव्य

जनगणनाको मुख्य उद्देश्य जनसङ्ख्याको आकार, संरचना, वितरण र परिवार तथा व्यक्तिसँग जोडिएका विशेषताहरू तयार गरी तथ्यमा आधारित नीति, योजना तथा कार्यक्रम निर्माणको लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनु रहेको छ । संघीय नेपालको पहिलो जनगणना २०७८ को अन्तिम नतिजा राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले २०७९ साल चैत्र १० गते सार्वजनिक गरेपश्चात् राष्ट्रिय, प्रादेशिकलगायत अन्य प्रतिवेदनहरू तथा वडास्तरसम्मका नतिजासहितका तालिकाहरू सार्वजनिक गरेको छ ।

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले जनगणनाबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरूको विश्लेषण गरी स्थानीय तहको जनसांख्यिक प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यक्रमअनुसार यस वीरगंज महानगरपालिकाको जनसांख्यिक प्रतिवेदन तयार गरी नगरपालिकालाई हस्तान्तरण गर्न पाउदा ज्यादै खुसी लागेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणनाको यस प्रतिवेदनले यस नगरपालिकालाई विभिन्न नीति तथा कार्यक्रमहरू बनाउन सहज हुनेछ । त्यसैगरी यसबाट योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न आवश्यक जनसांख्यिक, सामाजिक र आर्थिक क्षेत्रका आधारभूत तथ्याङ्क उपलब्ध हुने विश्वास लिएको छु ।

जनगणनाका तथ्याङ्क र मुख्य-मुख्य सूचक तथा राष्ट्रिय कृषिगणनाबाट प्राप्त स्थानीय तहको तथ्याङ्क र सूचक समावेश गरी यो जनसांख्यिक प्रतिवेदन प्रकाशित गरिएको छ । यो प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा संयोजन तथा समन्वय गर्नुहुने उपप्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी डा. हेमराज रेग्मीलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु । यस प्रतिवेदन तयारीमा संलग्न जनसङ्ख्या शाखाका निर्देशक द्वय श्री दुण्डिराज लामिछाने, श्री राजन सिलवाल, तथ्याङ्क अधिकृत द्वय श्री दीनानाथ लम्साल र श्री कपिल धिताल, कम्प्युटर अधिकृत श्री डोलनारायण श्रेष्ठ, तथ्याङ्क सहायक श्री अशोक न्यौपानेलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु ।

यस जनसांख्यिक प्रतिवेदन तयारीको विभिन्न चरणहरूमा समन्वय, सहयोग तथा सुझाव प्रदान गर्नुहुने वीरगंज महानगरपालिका नगर प्रमुख श्री राजेशमान सिंहज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री मात्रिका भट्टराई, नगरपालिका अन्तर्गतका विभिन्न शाखाका प्रमुख लगायतका कर्मचारीहरू तथा आर्थिक सहयोग गर्ने द एशिया फाउण्डेशन र कार्यक्रम संयोजन गर्ने अपिल मेडियाप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा गरेको यो हाम्रो दोस्रो प्रकाशन हो । कमीकमजोरी तथा त्रुटि भए सुधार गर्दै जाने नै छौ । यो प्रतिवेदन सबै स्थानीय तहको लागि नमुनाको रूपमा रहनेछ र यसलाई अनुशरण गरी सबै स्थानीय तहले आफ्नो स्थानीय तहको जनसांख्यिक प्रतिवेदन तयार गर्नु हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

मिति : २०८१ श्रावण

अर्जुनप्रसाद पोखरेल
प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी (सचिव)
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

विषयसूची

विषयसूची.....	1
तालिका सूची :	2
रेखाचित्र सूची :	3
नक्सासूची	4
छाण्ड १: परिचय.....	5
परिचय	6
छाण्ड २: घर तथा पारिवारिक विवरण.....	7
घरको मुख्य प्रयोग	8
घरको तला	9
घरको आयु	10
आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदानप्राप्त परिवार	11
बैंक तथा वित्तीय संस्थाका बैंक खातासम्बन्धी विवरण	12
प्राथमिक तथा व्यावसायिक शिक्षा वा तालिम	13
बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएको विवरण	14
घरको स्वामित्व	15
घरको जग	16
घरको बाहिरी गारो	17
घरको छानो	18
घरको भुईँ	19
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत	20
परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन	21
परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत	22
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय	23
परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू	24
सम्पन्नताको वर्गीकरणअनुसार परिवारको वितरण	25
कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको विवरण	26
परिवारमा अनुपस्थित विदेश	27
परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको उमेर समूहअनुसारको विवरण	28
अक्सर विदेश बसोबास गर्ने व्यक्तिको देशअनुसारको विवरण	29
परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको विदेश जानुको कारणअनुसारको विवरण	30
परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको गएको देश र जानुको कारण अनुसारको विवरण	31
परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको जाँदाको अवस्थामा उत्तीर्ण गरेको तहअनुसारको विवरण	32
घर, जग्गामा महिलाको स्वामित्व	33
मृत्युसम्बन्धी विवरण	34

मृत्यु भएका व्यक्तिको उमेर समूहअनुसारको विवरण	३६
विगत १२ महिनामा मृत्यु भएको कारण	३९
१५ देखि ४९ वर्षका महिलाको मृत्यु हुँदाको अवस्था	३९
खण्ड ३: जनसांख्यिक विवरण	४१
जनसङ्ख्या र लैङ्गिक अनुपात	४१
परिवार संख्या र परिवारको औसत आकार	४४
परिवारको संरचना	४५
परिवारमूलीसँगको नाताअनुसार जनसंख्या	४७
उमेरगत जनसङ्ख्या	४७
उमेर समूहअनुसार जनसङ्ख्याको संरचना	४७
बृहत् उमेर समूहअनुसार र विशेष उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या	४९
उमेरअनुसार परिवारमूलीको संख्या	४९
महानगरपालिकामा जातजातिको अवस्था	४९
मातृभाषाको अवस्था	४९
धर्मसम्बन्धी विवरण	४९
बोझो भाषाअनुसारको जनसङ्ख्या	५०
पुर्खाको भाषाअनुसारको जनसङ्ख्या	५१
नेपालमा बसोबास गर्ने विभिन्न देशका नागरिकहरूको जनसङ्ख्या	५३
जनसङ्ख्याको वैवाहिक स्थिति	५३
पहिलो विवाह गर्दाको उमेर	५४
अपाँतसम्बन्धी विवरण	५५
खण्ड ४: जनसङ्ख्याको शैक्षिक स्थिति	५६
साक्षरतादर (५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेरका)	५६
साक्षर जनसङ्ख्याले उत्तीर्ण गरेको तहसम्बन्धी विवरण	७०
पाँच वर्षदेखि २५ वर्षसम्मका हाल स्कूल गइरहेका वा विगतमा स्कूल गएको जनसङ्ख्याको विवरण	७१
अध्ययन गरेको विषयक्षेत्र	७२
खण्ड ५: बसाइसराइसम्बन्धी विवरण	७५
जन्मस्थानको आधारमा जनसङ्ख्या	७५
जन्मेको देश	७६
पछिल्लोपटक बसाइँ सरेको स्थानको आधारमा जनसङ्ख्या	७६
मुलुकभित्रकै अर्को स्थानबाट यस स्थानमा बसोबास गर्न आउनुको कारण	७७
यसअघिको बसोबास भएको देश	७८
विदेशबाट यस स्थानमा बसोबास गर्न आउनुको कारण	७९
खण्ड ६: प्रजननसम्बन्धी विवरण	८१
जीवनकालभरि जन्माएका बच्चाको संख्याअनुसारको महिला	८१
महिलाको उमेर समूहअनुसार जीवितै जन्मिएका, जीवितै जन्मिएर मरेका र हालसम्म जीवित बच्चाहरूको संख्या	८१
विगत १२ महिनामा जीवितै जन्मिएका बच्चाहरू जन्माएका महिलाहरूको संख्या र जीवितै जन्मिएका बच्चाहरूको संख्या	८२
उमेरगत प्रजननदर र कुल प्रजननदर (Age-Specific Fertility Rate)	८३
खण्ड ७: आर्थिक क्रियाकलापसम्बन्धी विवरण	८४

सूचिका ४३ : यस महानगरपालिकामा बसोबास गर्ने आउनुको कारण	२३
सूचिका ४४ : साक्षात्त विवेचना बसोबास हुनेले बसोबास गरेको देश	२४
सूचिका ४५ : साक्षात्त विवेचना बसोबास भइरहेको देश	२५
सूचिका ४६ : ५५ वर्ष उमेर ५५ वर्षको महिलाको हालसम्म जीवित जन्माएको बच्चाको संख्या र महिलाको उमेर समूहको आधारमा जनसंख्या	२६
सूचिका ४७ : ५५ वर्ष उमेर ५५ वर्षको महिलाको हालसम्म जीवित जन्माएको बच्चाको संख्या र महिलाको उमेर समूहको आधारमा जनसंख्या	२७
सूचिका ४८ : ५५ वर्ष उमेर ५५ वर्षको महिलाको हाल ५ वर्षमा जीवित जन्माएको बच्चाको संख्याको आधारमा उमेर समूह अनुसार महिलाको संख्या	२८
सूचिका ४९ : उमेर विविधता प्रकल्प	२९
सूचिका ५० : आर्थिक रूपमा गरिबी अन्तर्गतको आधारमा जनसंख्याको वितरण (५० वर्ष वा सोभन्दा बढी)	३०
सूचिका ५१ : आर्थिक विचारधाराको आधारमा जनसंख्याको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	३१
सूचिका ५२ : आर्थिक रूपले उन्नत जनसंख्याको मुख्य पेशा अनुसारको वितरण (५० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	३२
सूचिका ५३ : आर्थिक रूपले उन्नत जनसंख्याको मुख्य पेशाको आधारमा जनसंख्याको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	३३
सूचिका ५४ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण	३४
सूचिका ५५ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	३५
सूचिका ५६ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	३६
सूचिका ५७ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	३७
सूचिका ५८ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	३८
सूचिका ५९ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	३९
सूचिका ६० : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	४०
सूचिका ६१ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	४१
सूचिका ६२ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको वितरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)	४२

रेखाचित्र सूची :

चित्र १ : घरको स्वामित्वअनुसार पारिवारिक विवरण	२३
चित्र २ : घरको जग्गाअनुसार पारिवारिक विवरण	२४
चित्र ३ : घरको बाहिरी गेटोअनुसार पारिवारिक विवरण	२५
चित्र ४ : नगरपालिकामा घरको छानोको प्रकारअनुसार परिवारको विवरण (% मा)	२६
चित्र ५ : घरको भुमिगत बन्दोबस्तअनुसार परिवारको विवरण (% मा)	२७
चित्र ६ : खानेपानीको स्रोतअनुसार परिवारको विवरण	२८
चित्र ७ : खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने ईन्धनअनुसार परिवारको विवरण (% मा)	२९
चित्र ८ : बत्ती चाल्ने स्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरण	३०
चित्र ९ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार	३१
चित्र १० : घरपरिवारमा उपलब्ध सेवा सुविधाको अवस्था	३२
चित्र ११ : सम्पत्तिका वर्गीकरणअनुसार परिवारको विवरण (प्रतिशत)	३३
चित्र १२ : कृषिबाटै साना घरेलु व्यवसाय सम्भालन गरेका घरपरिवार (% मा)	३४
चित्र १३ : परिवारका कम्तीमा एक जना सदस्य विदेशमा हुने परिवारको विवरण (% मा)	३५
चित्र १४ : विदेशमा अनुपस्थित पुरुष र महिलाको उमेर समूह अनुसारको विवरण	३६
चित्र १५ : पुरुष र महिलाको शौर्य तीन मन्तव्य देश/क्षेत्र (% मा)	३७
चित्र १६ : महानगरपालिकाबाट परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिहरूको विदेश जाने प्रमुख कारण	३८
चित्र १७ : परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिहरूको जम्माको अवस्थाको शैक्षिक तह	३९
चित्र १८ : घर र जग्गामा महिलाको स्वामित्व (% मा)	४०
चित्र १९ : मृत्यु भएका पुरुष तथा महिलाको विवरण (% मा)	४१
चित्र २० : महानगरपालिकाको जनसंख्यामा बढ्दो हिस्साअनुसारको प्रतिशत (२०६८ र २०७८)	४२
चित्र २१ : महानगरपालिका र वडा अनुसारको लैङ्गिक अनुपात	४३
चित्र २२ : नगरपालिकाको जनसंख्या पिरामिड	४४
चित्र २३ : लिङ्गअनुसार परिवारगुली (% मा) (कुल परिवार संख्याको)	४५
चित्र २४ : महानगरपालिकामा रहेको प्रमुख ५ जातजातिको विवरण (% मा)	४६
चित्र २५ : नगरपालिकामा ५००० भन्दा बढी व्यक्तिहरूको विवरण (% मा)	४७
चित्र २६ : नगरपालिकामा धर्मअनुसारको विवरण (% मा)	४८
चित्र २७ : दश वर्ष माथिको जनसंख्याको वैवाहिक अवस्था	४९
चित्र २८ : दश वर्ष वा सोभन्दा माथिका जनसंख्याको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर (% मा)	५०
चित्र २९ : महानगरपालिकाको २०६८ र २०७८ को सङ्ख्याको प्रतिशत	५१
चित्र ३० : वडाअनुसार सङ्ख्याको प्रतिशत (% मा)	५२
चित्र ३१ : नगरपालिकाका सङ्ख्या पुरुष तथा महिलाको उमेर समूहको प्रतिशत (% मा)	५३
चित्र ३२ : अध्ययन गरेको विषय क्षेत्र अनुसारको विवरण	५४
चित्र ३३ : महानगरपालिकाको जनसंख्याको आधारमा जनसंख्या (% मा)	५५
चित्र ३४ : यस पालिकामा बसोबास गर्ने आउनुको कारण (% मा)	५६
चित्र ३५ : विदेशबाट यस पालिकामा बसोबास गर्ने आउनुको कारण (% मा)	५७
चित्र ३६ : अवधिमा आधारमा आर्थिक काममा महिला र निष्कृष्य जनसंख्या (% मा)	५८
चित्र ३७ : आर्थिक रूपले उन्नत जनसंख्याको मुख्य पेशा अनुसारको विवरण (% मा)	५९
चित्र ३८ : औद्योगिक क्षेत्रअनुसार आर्थिक काममा रोजगार जनसंख्या (% मा)	६०

खण्ड १: परिचय

परिचय

नगरपालिकाको पृष्ठभूमि

वीरगंज मधेश प्रदेशको एक मात्र महानगरपालिका हो । स्थल मार्गबाट नेपाल प्रवेश गर्ने विदेशीहरूका लागि यस महानगरपालिकालाई नेपालको प्रवेशद्वारका रूपमा चिनिन्छ । इतिहासकारहरूको मतानुसार राणा प्रधानमन्त्री वीर शमशेरले आफ्नो प्रधानमन्त्रीत्व काल (वि.सं. १९४२-१९५७) मा वि.सं. १९५० तिर वीरगंजको स्थापना गरेका हुन् ।

ऐतिहासिक पृष्ठभूमि नामकरण

वीरगंजको स्थापना भएको झन्डै ११६ वर्षभन्दा बढी भइसकेको छ । तत्कालीन श्री ३ वीर शमशेरले वि.सं. १९४५ देखि १९५० को बीचमा वीरगंज बजार स्थापना गरेको अनुमान छ । वीर शमशेरले स्थापना गरेको हुनाले यसको नाम वीरगंज रहन भएको हो भन्ने भनाइ रहेको छ । वीरगंज स्थापनाभन्दा अगाडि पर्सा जिल्लाको मुख्य केन्द्र अलौ थियो । वि.सं. १९०४ साउन महिनामा सुगौलीबाट राजा राजेन्द्रले पर्सा जिल्लाको अलौमा सैनिक क्याम्प राखेको इतिहास छ ।

वीरगंज बजारको स्थापनाभन्दा अगाडि यस आसपासका गाउँहरू बगही, अलौ, बरेवा, कलैया, प्रसौनी, इनरुवा, छपकैया, अस्तित्वमा आइसकेका थिए । कलैयाबाट प्रसौनी, इनरुवा गाउँ हुँदै छपकैया भएर अलौ जाने सानो बाटो थियो, उक्त बाटोलाई रजैया सडक भनिन्थ्यो भन्ने तथ्य वीरगंजको ऐतिहासिक खोज पुस्तक वीरगंजको नालीबेलीमा उल्लेख छ । जंगलले ढाकेको स्थानमा वीरगंज बजार स्थापना गर्न श्री ३ वीर शमशेरले आफ्ना विश्वासपात्र द्वय सिद्धवीर माथेमा र ध्वजवीर माथेमा (दुई दाजुभाइ) लाई क्रमशः माल अड्डा तथा काठ माल अड्डाको हाकिम बनाई वीरगंजमा खटाएका थिए । त्यसै सिलसिलामा सिद्धवीर माथेमाले निःशुल्क जग्गा तथा काठ वितरण गर्नुका साथै वीरगंजमा घर बनाउनेहरूलाई नगदको व्यवस्था गरी सहयोग पुर्याएका थिए । उक्त कार्यले पछि सिद्धवीर माथेमालाई मृत्युदण्डको सजायसमेत भुक्तान गर्नु पर्ने अवस्था आइसकेको थियो ।

वीर शमशेरको स्वर्गवासपछि श्री ३ देवशमशेर महाराज भए । तर चन्द्र शमशेरले चलाखीपूर्ण चाल चली करिब तीन महिनाभित्रै देवशमशेरलाई अपदस्त गरी आफैं श्री ३ महाराज बने । स्व. वीरशमशेर र देवशमशेरका मान्छेहरूलाई चन्द्र शमशेर देखी सहँदैनथे । वीर शमशेरका खास मान्छे सिद्धवीर माथेमामाथि रिसइवी साँधी उनले सम्हालेको माल अड्डा जाँच गराउन लगाई माथेमामाथि तीन लाख अनियमितता गरेको आरोप लगाइयो । सिद्धवीरले वीरगंज बजार बसाल्नमा खर्च गरिएको हिसाब देखाउँदा त्यसलाई अमान्य ठहर गरियो र तत्काल रकम तिर्न आदेश जारी भयो । माथेमाले आफूले नखाएकाले रकम तिर्न नसक्ने जवाफ दिएपछि सजायस्वरूप छातीमा साइनबोर्ड टाँसेर बाजागाजासहित बजार परिक्रमा गराउँदै मच्छाखुशीमा लगेर काटेर हत्या गरिदिने मृत्युदण्डको मौखिक फैसला भयो । खाइ नखाई अहोरात्र खटेर वीरगंज बजार स्थापनामा वीर शमशेरलाई सहयोग पुर्याउने माथेमामाथि मृत्युदण्डको फैसला भएको खबर सुनेपछि स्व. श्री ३ वीरशमशेरकी महारानीले आफ्नो तर्फबाट रु. तीन लाख रकम तिरिदिएर माथेमालाई मृत्युदण्डको सजायबाट छुटकारा दिलाइन् ।

खण्ड १: परिचय

परिचय

नगरपालिकाको पृष्ठभूमि

वीरगंज मधेश प्रदेशको एक मात्र महानगरपालिका हो । स्थल मार्गबाट नेपाल प्रवेश गर्ने विदेशीहरूका लागि यस महानगरपालिकालाई नेपालको प्रवेशद्वारका रूपमा चिनिन्छ । इतिहासकारहरूको मतानुसार राणा प्रधानमन्त्री वीर शमशेरले आफ्नो प्रधानमन्त्रीत्व काल (वि.सं. १९४२-१९५७) मा वि.सं. १९५० तिर वीरगंजको स्थापना गरेका हुन् ।

ऐतिहासिक पृष्ठभूमि नामकरण

वीरगंजको स्थापना भएको झन्डै ११६ वर्षभन्दा बढी भइसकेको छ । तत्कालीन श्री ३ वीर शमशेरले वि.सं. १९४५ देखि १९५० को बीचमा वीरगंज बजार स्थापना गरेको अनुमान छ । वीर शमशेरले स्थापना गरेको हुनाले यसको नाम वीरगंज रहन भएको हो भन्ने भनाइ रहेको छ । वीरगंज स्थापनाभन्दा अगाडि पर्सा जिल्लाको मुख्य केन्द्र अलौ थियो । वि.सं. १९०४ साउन महिनामा सुगौलीबाट राजा राजेन्द्रले पर्सा जिल्लाको अलौमा सैनिक क्याम्प राखेको इतिहास छ ।

वीरगंज बजारको स्थापनाभन्दा अगाडि यस आसपासका गाउँहरू बगही, अलौ, बरेवा, कलैया, प्रसौनी, इनरुवा, छपकैया, अस्तित्वमा आइसकेका थिए । कलैयाबाट प्रसौनी, इनरुवा गाउँ हुँदै छपकैया भएर अलौ जाने सानो बाटो थियो, उक्त बाटोलाई रजैया सडक भनिन्थ्यो भन्ने तथ्य वीरगंजको ऐतिहासिक खोज पुस्तक वीरगंजको नालीवेलीमा उल्लेख छ । जंगलले ढाकेको स्थानमा वीरगंज बजार स्थापना गर्न श्री ३ वीर शमशेरले आफ्ना विद्यासपात्र द्वय सिद्धवीर माथेमा र ध्वजवीर माथेमा (दुई दाजुभाइ) लाई क्रमशः माल अड्डा तथा काठ माल अड्डाको हाकिम बनाई वीरगंजमा खटाएका थिए । त्यसै सिलसिलामा सिद्धवीर माथेमाले निःशुल्क जग्गा तथा काठ वितरण गर्नुका साथै वीरगंजमा घर बनाउनेहरूलाई नगदको व्यवस्था गरी सहयोग पुर्याएका थिए । उक्त कार्यले पछि सिद्धवीर माथेमालाई मृत्युदण्डको सजायसमेत भुक्तान गर्नु पर्ने अवस्था आइसकेको थियो ।

वीर शमशेरको स्वर्गवासपछि श्री ३ देवशमशेर महाराज भए । तर चन्द्र शमशेरले चलाखीपूर्ण चाल चली करिब तीन महिनाभित्रै देवशमशेरलाई अपदस्त गरी आफैं श्री ३ महाराजा बने । स्व. वीरशमशेर र देवशमशेरका मान्छेहरूलाई चन्द्र शमशेर देखी सहँदैनथे । वीर शमशेरका खास मान्छे सिद्धवीर माथेमामाथि रिसइवी साँधी उनले सम्हालेको माल अड्डा जाँच गराउन लगाई माथेमामाथि तीन लाख अनियमितता गरेको आरोप लगाइयो । सिद्धवीरले वीरगंज बजार बसाल्नमा खर्च गरिएको हिसाब देखाउँदा त्यसलाई अमान्य ठहर गरियो र तत्काल रकम तिर्न आदेश जारी भयो । माथेमाले आफूले नखाएकाले रकम तिर्न नसक्ने जवाफ दिएपछि सजायस्वरूप छातीमा साइनबोर्ड टाँसेर बाजागाजासहित बजार परिक्रमा गराउँदै मच्छाखुशीमा लगेर काटेर हत्या गरिदिने मृत्युदण्डको मौखिक फैसला भयो । खाइ नखाई अहोरात्र खटेर वीरगंज बजार स्थापनामा वीर शमशेरलाई सहयोग पुर्याउने माथेमामाथि मृत्युदण्डको फैसला भएको खबर सुनेपछि स्व. श्री ३ वीरशमशेरकी महारानीले आफ्नो तर्फबाट रु. तीन लाख रकम तिरिदिएर माथेमालाई मृत्युदण्डको सजायबाट छुटकारा दिलाइन् ।

हाल नेपालको मुख्य प्रवेशद्वारको रूपमा रहेको वीरगंज शहरसँग जोडिएका नेपालकै प्रमुख मित्रराष्ट्र भारतको शहर पनि स्थापना भएको थिएन। त्यतिबेला भारतीय रेलहरू सुगौलीसम्म मात्र सञ्चालन थिए। सुगौलीबाट ओसारपोसार गरी काठमाडौं लान गोरुगाडा प्रयोग गरिन्थ्यो। गोरुगाडामा सामान लोड गरी रक्सौल हुँदै छर्किँदा अमलेखगंज हुँदै भीमफेदीसम्म पुर्याइन्थ्यो र त्यहाँबाट भरियाले पिठ्यूँमा बोकी काठमाडौंसम्म पुर्याउँथे। जसरी बजार बन्न पुग्यो त्यसरी नै भारतको रक्सौलमा पनि बजार बसेको हुनुपर्दछ। त्यतिबेला रक्सौल शहर फलेका नामले चिनिन्थ्यो। तत्कालीन भारतमा ब्रिटिस साम्राज्यको चलनचल्ती भएकाले त्यहाँका प्रमुख व्यक्तिलाई फलेका भनी सम्बोधन गरिन्थ्यो। पछि नेपालको सिमाना हुँदै रेल सेवा विस्तार गरी रेल स्टेशनको नाम रक्सौल रहन पुगिन्छ।

श्री ३ चन्द्र शम्शेरले आफ्ना दाइले स्थापना गरेको वीरगंज बजारलाई समेत विस्थापित गर्न चाहेका थिए। वीरगंजको बजारलाई त्यहाँबाट हटाएर रौतहटको हजमिनियामा बसाल्न चाहन्थे। बजार विस्थापित गर्ने चाल वि.सं. १९८० मा रक्सौलदेखि वीरगंजको मुख्य बजार अतिक्रमण गर्दै अमलेखगंजसम्म रेल लाइन सेवा विस्तार लिंकबाट रेल कुद्दा आसपासका घरहरू चर्कने, फुट्ने र बासिन्दाहरू आतंकित हुने गर्थे तर वीरगंजबासीहरू भने भाउ गर्दै रेललाइन बजार बाहिर सार्न अनुरोध गर्नतर्फ लागे तर उनी हजमिनिया जान तयार भएनन्। पछि रेल बजारको पूर्वतर्फ (बजार बाहिर) सारिएको थियो।

शुरुमा आदिवासी थारु समुदायको मात्र बसोवास रहेको यस नगरपालिकामा औलो रोगको उन्मुलन पछि मात्र जिल्लाबाट विभिन्न जातजातीहरू बसाई सरी आई बसोवास गर्न थालेको पाइन्छ। हाल यस क्षेत्रमा यहाँका आदिवासी भन्दा अन्य स्थानबाट बसाई सरेर आई बसोवास गर्ने जातजातीको बाहुल्यता रहेको छ। यहाँ विभिन्न जिल्लाका भिन्न जातजातिहरूको बसोवास रहे पनि सबै समुदाय बीच पारस्परिक सम्बन्ध रहँदै आएको छ। यस क्षेत्रको विषयमा किम्बदन्ती पनि रहँदै आएको छ। त्रेता युगमा भगवान श्रीकृष्णले गोकुलबाट गाई चराउन ल्याउने क्रममा लौराजे गाईवस्तुलाई खुवाउने पानी निकालेकोले उक्त ठाउँलाई लौरी घोल भनेर चिनिन्छ। यसैबाट रत्ननगर हुन गएको भनाई पनि रहेको पाइन्छ। शिवपुराण अनुसार कामदेवको पत्नि रतीले यसै ठाउँमा शिवको ध्यान गरी आफ्नो पति स्वरूप पाई ईच्छा सिद्ध भएकोले उनै रतीको नामबाट रत्ननगर रहन गएको भन्ने मत पनि झिनो रूपमा रहेको तत्कालीन देवौली गाउँ पञ्चायत नामले परिचित यस क्षेत्र तत्कालीन महारानी रत्नराज्यलक्ष्मी शाहको भ्रमणपछि देवौली गाउँको नाम परिवर्तन भै रत्ननगर गा.वि.स. हुँदै वीरगंज महानगरपालिका नाम रहन गएको भनाई रहँदै आएको छ।

भौगोलिक अवस्था

क्षेत्रफल : १३२.०६ वर्ग कि.मी.

पूर्व : बारा जिल्ला

पश्चिम : पर्सागढी नगरपालिका, बहुदरमाई नगरपालिका र बिन्दवासिनी गाउँपालिका

उत्तर : पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज

दक्षिण : भारत

अवस्थिति

२६ डिग्रीउत्तरदेखि २६ डिग्री उत्तर अक्षांशसम्म ८१ डिग्री पूर्वदेखि ८१ डिग्री पूर्वी देशान्तरसम्म समुन्द्र सतहबाट उचाइ

१२२ मि. देखि १२५ मि. सम्म

हावापानी : उष्ण

वैयक्तिक स्वतन्त्रता : प्रत्येक व्यक्ति को अपनी भावनाओं, विचारों, धर्म, आस्था, व्यवसाय, शैली, आदि का स्वतन्त्र अभिव्यक्ति करने का अधिकार है।

Keywords: child sexual abuse; disclosure; self-blame

बीजवैज्ञानिक, कृषिप्रौद्योगिकी, विज्ञान, मत्स्य, प्राकृतिक, र. उद्योगिक विज्ञान

Figure 1

प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र ६, पार्श्व १

इतिहास भाग: सिद्धिचरण लेखक: पृष्ठ १ ४ २ ४४

संस्कृत-सहितिका:   विभागाः

संज्ञा संकेतः ३३

சிறு விவரம்: சிறு விவரம்

डिप्टी सीनियर क.स. सहा. र. डी. सहा.सहा.सहा.

संविधान : समाजसंविधानका संविधान अनुसूची : ३४ संविधानाधीन, अनुसूची १ व ३

№	Имя	Возраст	Пол	Рост	Вес	Длина	Ширина	Глубина	Объем	Плотность
1	Иванов	25	М	175	70	180	35	25	1000	0.95
2	Петров	30	М	180	75	185	38	28	1050	0.98
3	Сидоров	28	М	178	72	182	36	26	1020	0.96
4	Климов	32	М	182	78	188	40	30	1080	0.99
5	Васильев	27	М	176	71	180	37	27	1010	0.97
6	Попов	31	М	181	76	186	39	29	1060	0.98
7	Морозов	29	М	179	73	183	37	27	1030	0.97
8	Куликов	33	М	183	79	189	41	31	1090	0.99
9	Лебедев	26	М	177	70	181	36	26	1000	0.96
10	Зайцев	34	М	184	80	190	42	32	1100	0.99

आतः सवित्रं जगत्पद्मम् २०३८

खण्ड २: घर तथा पारिवारिक विवरण

घरको मुख्य प्रयोग

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा रहेका कुल ४४ हजार ८४६ ओटा घरमध्ये मुख्य रूपमा आवासीय प्रयोग भएका घर ८२.०२ प्रतिशत, व्यापार व्यवसाय ४.६२ प्रतिशत, खाली घर ४.०८ प्रतिशत, गोठ/धनसार/मलाना १.३६ प्रतिशत, अन्य (जस्तै: भान्सा घर) २.२६ प्रतिशत, होटल तथा लज ०.२६ प्रतिशत, उद्योग/कलकारखाना ०.६६ प्रतिशत, संस्थागत ०.३२ प्रतिशत, सरकारी ०.३२ प्रतिशत, स्वास्थ्यजन्य ०.२७ प्रतिशत र बैंक तथा वित्तीय संस्था ०.०९ प्रतिशत रहेका छन्। यसले व्यापारिक क्षेत्र वीरगंज भन्ने भए पनि अधिकांश घरहरू आवासीय प्रयोजनका समेत रहेको देखिन्छ। यहाँ कम्तिमा एक परिवार बसोबास गरेको घरलाई आवासीय घरको रूपमा मानिएको छ। ती आवासीय घरहरू व्यापार तथा आवासीय दुबै हुन सक्ने देखिन्छ।

तालिका २: घरको मुख्य प्रयोग अनुसारको विवरण (% मा)

क्षेत्र	जम्मा घर संख्या	घरको मुख्य प्रयोगको (प्रतिशतमा)										
		आवासीय	व्यापार व्यवसाय	सरकारी	शिक्षा	स्वास्थ्य	उद्योग	बैंक तथा वित्तीय संस्था	संस्थागत	होटल तथा लज	गोठ/धनसार	अन्य
नेपाल	७५,५२,०६६	७९.७२	३.०९	०.३७	१.१२	०.२०	०.४३	०.०९	०.४१	०.३२	१०.१२	५.८७
पर्सा	११९,०८२	७७.३६	३.३४	०.२९	०.६४	०.२०	०.६९	०.०६	०.३१	०.१९	८.६४	३.२८
वीरगंज	४४,८४९	८२.०२	४.६२	०.३२	०.६६	०.२७	१.३६	०.१०	०.३२	०.२९	३.६९	२.२९

घरको तला

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस वीरगंज नगरपालिकामा रहेका कुल ४४ हजार ८ सय ४६ ओटा घरमध्ये ७९.८७ प्रतिशत घर एक तले रहेका छन् जुन पर्सा जिल्लामा ८३.४५ प्रतिशत रहेको छ। यसैगरी दुई तले घरको अंश १६.४४ प्रतिशत छ। जिल्लामा दुईतले घरहरू १२.६२ प्रतिशत रहेका छन्। तीनतले घरको वितरण हेर्दा नेपालमा ६.१७ प्रतिशत, पर्सामा २.३३ प्रतिशत र वीरगंजमा ५.६२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। तला संख्या बढ्दै जाँदा घरहरूको संख्या पनि क्रमशः घट्दै गएको देखिन्छ। वीरगंजमा चार तले घर केवल १.११ प्रतिशत रहेको छ। पाँचदेखि साततले घर यस नगरपालिकामा ०.८ प्रतिशत छ। विस्तृत विवरण तालिका ३ मा दिइएको छ।

तालिका ३: घरको तला अनुसारको विवरण (% मा)

क्षेत्र	जम्मा घर संख्या	घरको तलाको प्रतिशत							
		१	२	३	४	५-७	८-९	१०+	नखुलेको
नेपाल	७५,५२,०६६	५९.८२	२८.७८	९.१७	१.३०	०.६४	०.०१	०.००	०.२८
पर्सा	११९,०८२	८३.४५	१२.९२	२.३५	०.४३	०.३६	०.००	०.००	०.४९
वीरगंज	४४,८४९	७९.८७	१९.४४	५.९२	१.११	०.८०	०.००	०.००	०.८६

घरको आयु

जनगणना २०७८ मा संकलित विवरणबमोजिम घर निर्माण भएको वर्षअनुसार नतिजा सार्वजनिक भएकोमा घरको आयु कुल १२ ओटा (० वर्ष, १ वर्ष, २ वर्ष, ३ वर्ष, ४ वर्ष, ५-६ वर्ष, ७-१४ वर्ष, १५-१९ वर्ष, २०-२९ वर्ष, ३०-४९ वर्ष, ५०-५९ वर्ष र ६० वर्षभन्दा माथि) मा वर्गीकरण गरिएको छ। वीरगंज नगरपालिकामा रहेका कुल ४४,८४६ ओटा घरमध्ये सबैभन्दा बढी अर्थात् १६ प्रतिशत घर ५-६ वर्षका रहेका छन् भने सबैभन्दा कम ५०-६९ वर्षका ३.४ प्रतिशत घर रहेका छन्।

जिल्लामा ५-६ र १०-१४ वर्ष आयु हुने घर करिब २० प्रतिशत रहेका छन् । वीरगंज महानगरपालिकामा ५० वर्षभन्दा बढी आयु हुने घरहरूको अंश ३ प्रतिशत रहेको छ । विस्तृत विवरण तालिका ४ मा दिइएको छ ।

तालिका ४ : घरको आयु अनुसारको विवरण (% मा)

क्षेत्र	जम्मा घर संख्या	घरको आयुअनुसार प्रतिशत												
		०	१	२	३	४	५-९ वर्ष	१०-१४ वर्ष	१५-१९ वर्ष	२०-२९ वर्ष	३०-३९ वर्ष	४०-४९ वर्ष	५०+	निर्दिष्ट नभएको
नेपाल	७५,५२,०६६	३.५	५.७	५.६	६.५	६.६	२०.७	१५.३	९.६	१२.५	८.१	३.०	०.५	२.४
पर्सा	१,१९,०८२	२.१	६.४	४.७	४.७	३.९	२०.२	१९.७	१०.७	१४.७	७.९	२.८	०.३	१.९
वीरगंज	४४,८४९	३.५	५.७	५.०	४.७	३.९	१९.५	१७.७	९.७	१४.६	८.८	३.४	०.४	३.२

आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदानप्राप्त परिवार

महानगरपालिकामा रहेको कुल ४७,११४ परिवारमध्ये मात्र ५.११ प्रतिशत परिवारले आवासीय घर निर्माणमा आंशिक वा पूर्ण रूपमा सरकारी अनुदान लिएको देखिन्छ । उक्त प्रतिशत पर्सा जिल्लामा ५.०८ प्रतिशत र नेपालमा १०.२७ प्रतिशत रहेको छ । विस्तृत विवरण विवरण तालिका ५ मा दिइएको छ ।

तालिका ५ : आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदानप्राप्त परिवारको विवरण (% मा)

क्षेत्र	परिवार संख्या (संस्थागतबाहेक)	आवासीय घर निर्माणमा सरकारी अनुदानप्राप्त परिवारको (%)		
		लिएका	नलिएका	नखुलेको
नेपाल	६६,६०,८४१	१०.२७	८९.३३	०.४०
पर्सा	१,१३,०१३	५.०८	९४.७९	०.१३
वीरगंज	४७,११४	५.११	९४.७५	०.१४

बैंक तथा वित्तीय संस्थामा बैंक खातासम्बन्धी विवरण

महानगरपालिकाका कुल ४७,११४ परिवारमध्ये ७१.३१ प्रतिशत परिवारमा कम्तीमा १ जना सदस्यको बैंक खाता रहेको देखिन्छ । यसै गरी कुल २,७२,३८२ जनामध्ये २३.३८ प्रतिशत व्यक्तिको कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्था (सहकारी संस्थाबाहेक) मा खाता रहेको देखिन्छ । यसैगरी कुल १,४२,९६५ पुरुषमध्ये २६.३८ प्रतिशत र कुल १,३०,१८७ जना महिलामध्ये २०.१० प्रतिशतको बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कम्तीमा एउटा बैंक खाता रहेको छ । विस्तृत विवरण तालिका ६ मा दिइएको छ ।

तालिका ६ : बैंक तथा वित्तीय संस्थामा बैंक खाता सम्बन्धी विवरण (% मा)

क्षेत्र	परिवार संख्या (संस्थागतबाहेक)	जनसंख्या (संस्थागतबाहेक)			कम्तीमा एउटा खाता भएको परिवारको प्रतिशत	बैंक खाता भएको व्यक्तिको प्रतिशत		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	६६,६०,८४१	२८,९८,३६४	१४,९९,८९९	१४,९८,४६५	६९.८९	२५.५६	२६.४२	२४.७४
पर्सा	१,१३,०१३	६,५१,२९०	३,३५,३६९	३,१५,९२१	५४.७७	१६.२९	१७.७०	१४.७९
वीरगंज	४७,११४	२,७२,३८२	१,४२,९६५	१,३०,४१७	७१.३१	२३.३८	२६.३८	२०.१०

प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा वा तालिम

जनगणना २०७८ अनुसार महानगरपालिकाका कुल ४७,११४ परिवारमध्ये मात्र ७.३५३ अर्थात् १५.६ प्रतिशत परिवारमा कम्तीमा एक जना व्यक्तिले प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा/तालिम लिएको देखिन्छ । पर्सा जिल्लामा ११.४ प्रतिशत व्यक्तिले यस्तो

तालिम वा शिक्षा प्राप्त गरेको देखिन्छ । यसैगरी उल्लिखित ७,३५३ परिवारका ६,८८५ जना अर्थात् ५.८ प्रतिशत (५.८ माथिको जनसङ्ख्याको) ले उक्त तालिम लिएको देखिन्छ । विस्तृत विवरण तालिका ७ मा दिइएको छ ।

तालिका ७ : प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा वा तालिम लिएको परिवार तथा जनसङ्ख्या विवरण (% मा)

क्षेत्र	परिवार संख्या (संस्थागत बाहेक)	१८ वर्ष र सो भन्दा माथिको जनसंख्या	व्यावसायिक तथा प्राविधिक तालिम लिएको परिवार तथा जनसंख्या			
			व्यावसायिक तथा प्राविधिक तालिम लिएको कम्तीमा १ जना भएको परिवार		जनसंख्या	
			संख्या	प्रतिशत	व्यावसायिक तथा प्राविधिक तालिम लिएको जनसंख्या	प्रतिशत (१८ वर्ष र सोभन्दा माथिको)
नेपाल	६६६०८४१	१९२९४९९५	८३६१२७	१२.६	१०८१६४६	
पर्सा	११३०१३	४०२७३५	१२९१३	११.४	१७४३७	५.६
वीरगंज	४७११४	१६९६५३	७३५३	१५.६	९८८५	४.३
						५.८

बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएको विवरण

यस वीरगंज महानगरपालिकाका जम्मा ४७,११४ परिवारमध्ये ३०.६ प्रतिशत परिवारले कुनै एक बैंक वा वित्तीय संस्था सहकारी संस्थाबाट ऋण लिएको देखिन्छ भने पर्सा जिल्लाभरिमा यसरी संगठित संस्था (बैंक, वित्तीय संस्था वा सहकारी) ऋण लिने घरपरिवारको अंश २६.२ रहेको छ । नेपालमा कुल २५.६ प्रतिशत परिवारले यस्ता संस्थाहरूबाट ऋण लिएको छ । विस्तृत विवरण तालिका ८ मा दिइएको छ ।

तालिका ८ : बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण लिएका परिवारको विवरण (% मा)

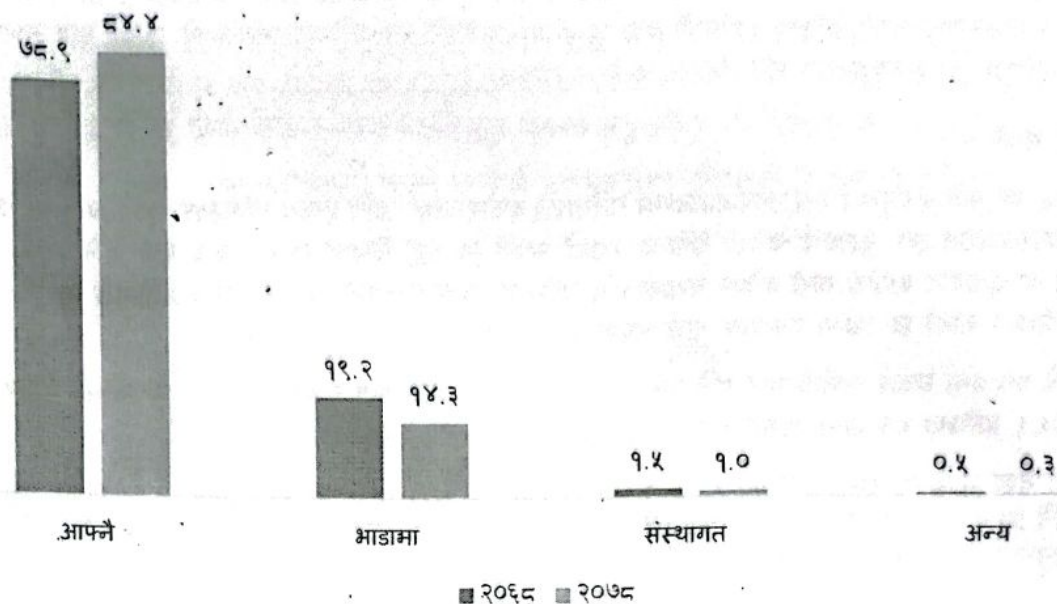
क्षेत्र	परिवार संख्या (संस्थागत बाहेक)	ऋण लिएका परिवारको प्रतिशत	
		लिएका	नलिएका
नेपाल	६६६०८४१	२५.६	७४.४
पर्सा	११३०१३	२९.२	७०.८
वीरगंज	४७११४	३०.६४	६९.३६

घरको स्वामित्व

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार वीरगंज महानगरपालिकामा परिवारले आवासीय रूपमा प्रयोग गरिरहेको घरको स्वामित्व कुल ४७,११४ घरपरिवारमध्ये ८४.४ प्रतिशत परिवारहरू आफ्नै स्वामित्वका आवासीय एकाइमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ । १४.३ प्रतिशत परिवारहरू भाडामा लिइएको आवासीय एकाइमा बसिरहेको देखिन्छ । त्यस्तै १० प्रतिशत परिवारहरू स्वामित्वको घरमा र ०.३ प्रतिशत परिवार अन्य प्रकारको स्वामित्वको आवासीय एकाइमा बसोबास गरेको देखिन्छ । २०६८ को जनगणना अनुसार आफ्नै स्वामित्वमा घर भएका परिवार ७८.६ प्रतिशत रहेको थिए भने भाडामा बस्ने प्रतिशत थिए (चित्र १) । घरको स्वामित्वको विस्तृत तथ्याङ्क अनुसूची १ मा दिइएको छ ।

चित्र १ : घरको स्वामित्वअनुसार पारिवारिक विवरण

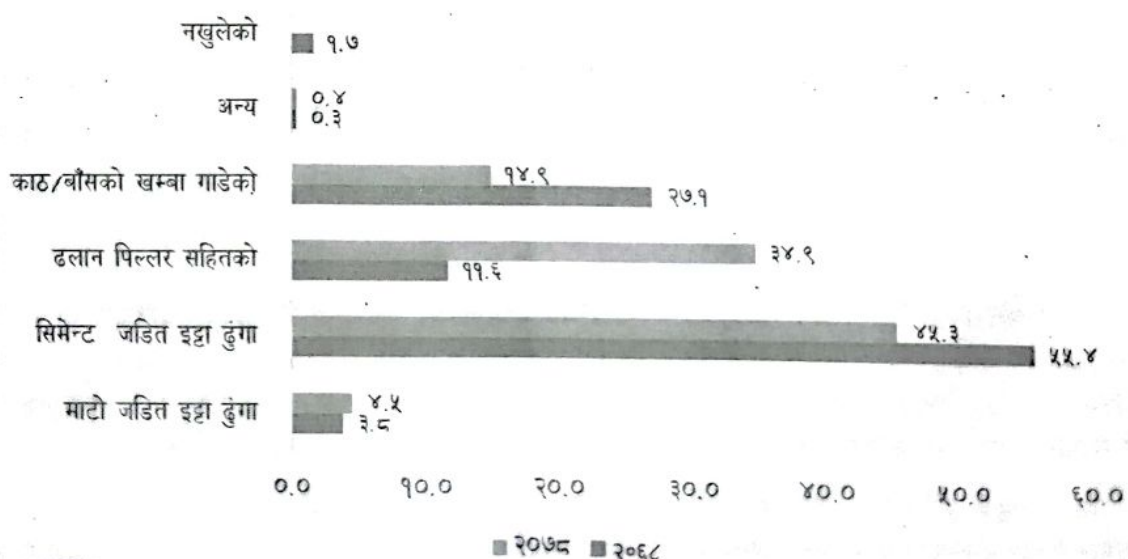

वडागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी वडा नं २६ मा ६६.८ प्रतिशत घरपरिवार आफ्नै स्वामित्वको घरमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ भने सबैभन्दा कम वडा नं ६ मा ६०.६ प्रतिशत परिवार आफ्नै स्वामित्वको घरमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ । भाडामा बसोबास गर्ने परिवारको संख्या सबैभन्दा बढी वडा नं १० मा ३६.३ प्रतिशत छ भने सबैभन्दा कम वडा नं. २६, २७ र २६ प्रत्येकमा ०.१ प्रतिशत रहेको छ ।

घरको जग

जनगणना २०७८ को नतिजाअनुसार नगरपालिकामा परिवारहरूले प्रयोग गरिरहेको आवासीय एकाइहरूमध्ये ४५.३ प्रतिशतको सिमेन्टजडित इटा/ढुङ्गाबाट बनेको, ३४.६ प्रतिशतको ढलान पिल्लरसहितको, १४.६ प्रतिशतको काठ वा बासको खम्बा गाडेको, ४.५ प्रतिशतको माटोजडित इटा/ढुङ्गा र ०.४ प्रतिशतको अन्य प्रकारको बनोट रहेको देखिएको छ (चित्र २) । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा घरको जग माटोजडित ईटा/ढुङ्गा भएका घर ३.८ प्रतिशत थिए भने सिमेन्टजडित इटा/ढुङ्गाको जग भएका घर ५५.४ प्रतिशत थिए । वडागत रूपमा घरको जगको प्रकार अनुसूची २ मा दिइएको छ ।

चित्र २ : घरको जगअनुसार पारिवारिक वितरण

वडागत रूपमा सबैभन्दा बढी घरको जग ढलान पिल्लर सहितको वडा नं. १४ मा ६२ प्रतिशत परिवारको र सबैभन्दा कम नं. २३ मा १७ प्रतिशत परिवारको देखिन्छ । यसैगरी वडा नं. ७ मा अझैपनि ६.६ प्रतिशत परिवारको घरको जग काठ/बाख्रा खम्बा गाडेको देखिन्छ जुन अन्य वडामा पनि केही मात्रा देख्न सकिन्छ ।

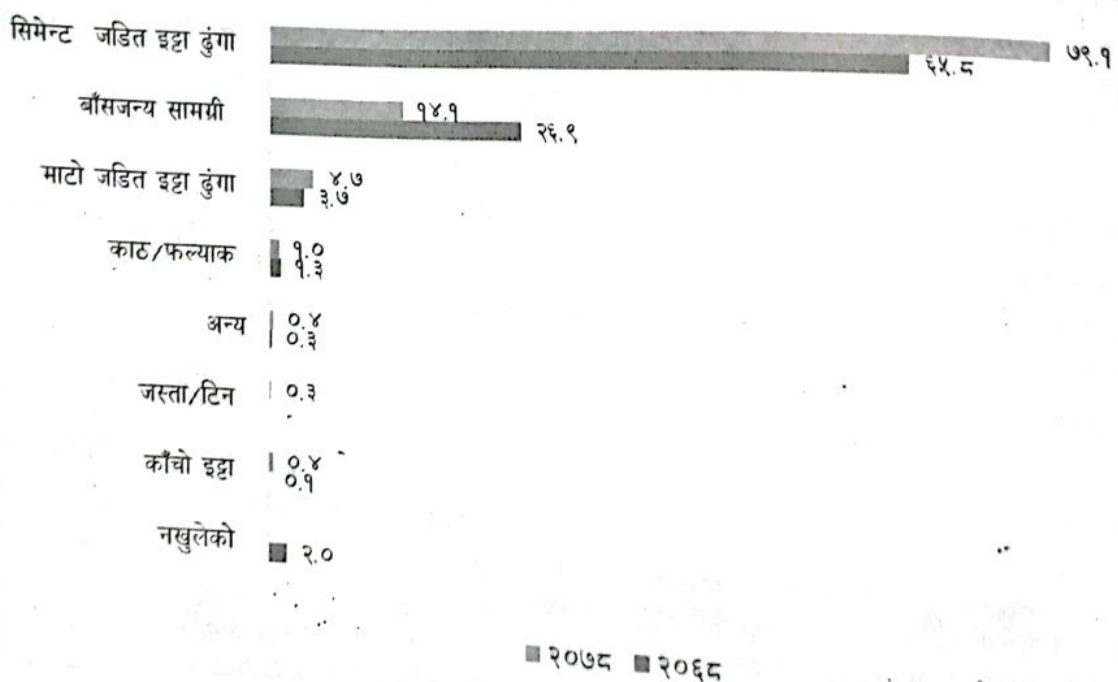
घरको बाहिरी गारो

जनगणना २०७८ को नतिजाअनुसार यस नगरपालिकामा परिवारले बसोबासका लागि प्रयोग गरिरहेका सर्वाधिक (७९.१%) घर बाहिरी गारो सिमेन्टजडित इट्टा/ढुङ्गाबाट बनेको देखिन्छ । दोस्रो स्थान (१४.१%) लिएको छ बासजान्य सामग्रीबाट बनेको गारोले माटोजडित इट्टा वा ढुङ्गाबाट बाहिरी गारो बनेका घरहरू ४.७ प्रतिशत रहेका छन् भने काठ वा फल्याकनिर्मित बाहिरी गारो घरको अंश १ प्रतिशत रहेको छ । अन्य प्रकारका गारो भएका घरहरू नगण्य रहेका छन् (चित्र नं.३) ।

वि.सं. २०६८ को गणनामा घरको बाहिरी गारोमध्ये ३.७ प्रतिशतको माटो जडित इट्टा/ढुङ्गाबाट, ६५.८ प्रतिशतको सिमेन्ट जडित इट्टा/ढुङ्गाबाट, २६.६ प्रतिशत बासजान्य सामग्रीबाट र बाँकी अन्य सामग्रीबाट बनेको थियो ।

वडाअनुसार हेर्दा वडा नं ५ मा ६७.६ प्रतिशत घरपरिवारको घरको गारो सिमेन्ट जडित इट्टा ढुङ्गाबाट बनेको छ भने वडा नं. २२ मा अझै पनि ३७.० प्रतिशत परिवारको घरको गारो बासजान्य कमजोर सामग्रीबाट बनेको देखिन्छ । वडागत रूपमा घरको गारोको बनावटअनुसार विस्तृत परिवार संख्या अनुसूची ३ मा दिइएको छ ।

चित्र ३ : ३२को बाहिरी गारोअनुसार पारिवारिक वितरण

घरको छानो

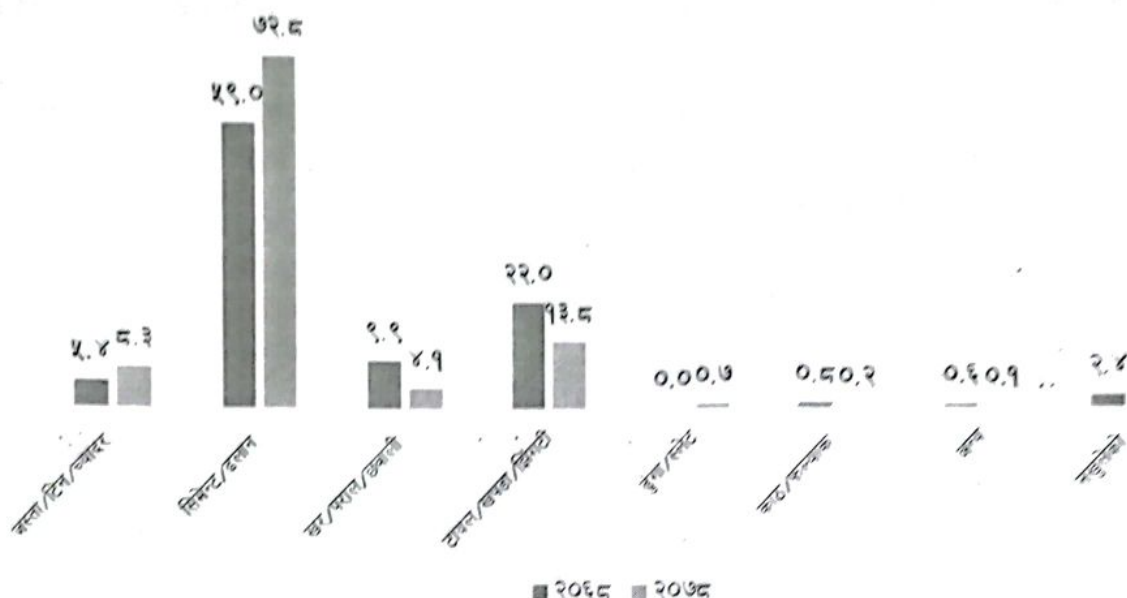
नगरपालिकामा बस्ने परिवारले बसोबासका लागि प्रयोग गरिरहेका घरहरूमध्ये सबैभन्दा धेरै ७२.८ प्रतिशत घरपरिवारले बसोबास गरिरहेको आवासीय एकाइको सिमेन्ट ढलानबाट निर्मित देखिएको छ । दोस्रो (१३.८%) र तेस्रो स्थान (८.३%) लिएका छन् क्रमशः टायल/खपडा/फिगटी र जस्ता/टिन/ध्यादरले । यस महानगरपालिकामा खर/पराल/छ्वालीको छानोयुक्त घर बसोबास गर्ने घरपरिवारहरू ४.१ प्रतिशत रहेका छन् । अन्य सामग्रीबाट बनेका घरका छानो खसै उल्लेख्य छैनन् (चित्र ४) । वि.सं. २०६८ सालमा ५.४ प्रतिशत परिवारको छाना जस्ता/टिन/ध्यादरबाट, ५६.० प्रतिशतको सिमेन्ट/ढलानबाट, २३.१ प्रतिशतको टायल/खपडा/फिगटीबाट र बाँकी अन्य सामग्रीबाट बनेको थियो । विगतको तुलनामा खर परालको छानो भए

घरको संख्या घट्दै गएको छ ।सरकारले ल्याएको खर परालको छानालाई जस्तापातले विस्थापन गर्ने नीति अनुसूच्य वा परिवारको आय स्रोतमा केही उन्नती भएको कारणले हुन सक्ने देखिन्छ ।

वडागत रूपमा हेर्दा घरको छाना सिमेन्ट ढलान भएको परिवार वडा नं ४ मा सबैभन्दा बढी (६५.७%) र वडा नं. २६ मा सबैभन्दा कम (२२.२ %) रहेका छन् ।त्यस्तै खर/पराल/छ्वालीको छानो सबैभन्दा धेरै (१६.१%) वडा नं. १७ मा र सबैभन्दा कम (०.३%) वडा नं. १३ मा रहेको देखिन्छ ।वडागत विस्तृत विवरण अनुसूची ४ मा दिइएको छ ।

चित्र ४: नगरपालिकामा घरको छानोको प्रकारअनुसार परिवारको विवरण (% मा)

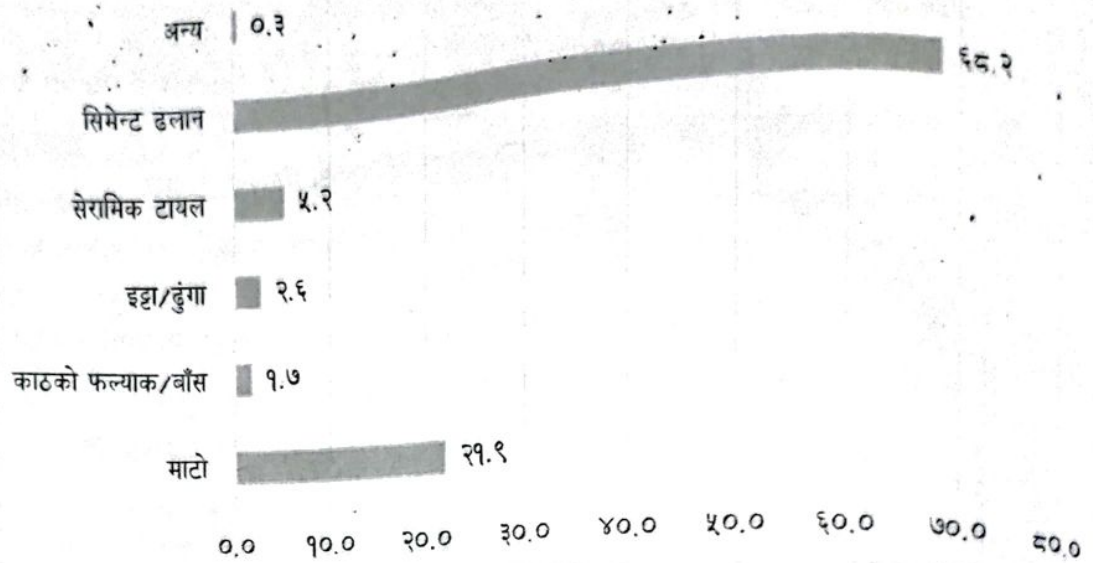
वडागत रूपमा घरको छानोको बनोटअनुसार परिवार संख्या अनुसूची ४ मा दिइएको छ ।

घरको भुइँ

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रकाशित नतिजाअनुसार महानगरपालिकामा बसोबास गर्ने परिवारले प्रयोग गर्ने घरहरूमध्ये ६८.२ प्रतिशत परिवारको घरको भुइँ सिमेन्ट ढलानबाट निर्मित रहेको देखिन्छ ।दोस्रो (२१.६%) मा माटोको भुइँ रहेको देखिन्छ ।तेस्रो (५.२ %) सेरामिक टायलबाट निर्मित भुइँ भएको घरमा बस्ने परिवार रहेका छन् ।यसैगरी झुङ्गा/ढुंगाबाट निर्मित भुइँ २.६ प्रतिशत परिवारको रहेको छ ।काठको फल्याक वा बासबाट निर्माण भएको भुइँ भएको घरमा बसोबास गर्ने परिवारको अंश १.७ प्रतिशत रहेको छ (चित्र ५) ।

वडामा हेर्दा घरको भुइँ सिमेन्ट/ढलान भएको घरमा बस्ने परिवार सर्वाधिक (६०.१%) वडा नं. ५ मा रहेको देखिन्छ ।यस्तो भुइँ सबैभन्दा कम (१६.७ %) वडा नं. २८ मा रहेको देखिन्छ ।घरको भुइँ माटो हुने घरमा बसोबास गरिरहेका परिवार सबैभन्दा बढी (७३.०%) वडा नं. २८ र सबैभन्दा कम देखिन्छ ।घरको भुइँको वडा तहको विस्तृत तथ्याङ्क अनुसूची ५ मा दिइएको छ ।

चित्र १: घरको भुईको बनेटअनुसार परिवारको विवरण (% मा)

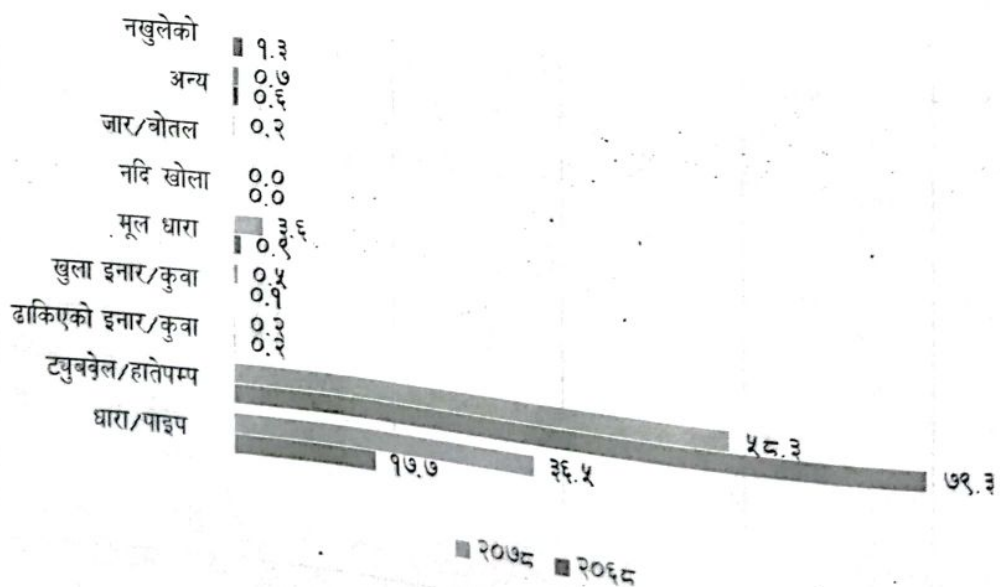
परिवारमा खानेपानीको मुख्य स्रोत

जनगणनाको प्राप्त नतिजाअनुसार महानगरपालिकाका कुल ४७,११४ घरपरिवारमध्ये तराईका अन्य नगरपालिकामा खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा ट्युबवेल/हातेपम्प उपयोग गर्नेको अंश ५३.१ प्रतिशत रहेको छ । दोस्रो (३६.५%) क्रममा परिसर भित्र र बाहिरको धारा/पाइप उपयोग गर्ने घरपरिवारहरू रहेका छन् भने तेस्रोमा (३.६%) मूल धाराको खानेपानी रूप गर्ने घरपरिवार छन् । ढाकिएको इनार र खुला इनारको स्रोत उपयोग गर्ने घरपरिवार समग्रमा ०.२ प्रतिशत रहेका छन् । स्रोत (तलाउ, पोखरी, ट्याङ्कर आदि) को पानी उपयोग गर्ने घरपरिवारको अंश ०.७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को तुलनामा २०७८ मा खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा ट्युबवेल/हाते पम्प प्रयोग गर्ने प्रतिशत ७६.३ प्रतिशतबाट घटेर ५८.३ प्रतिशत पुगेको छ भने धारा पाइपको पानी प्रयोग गर्ने परिवार १७.७ प्रतिशतबाट बढेर ३६.५ प्रतिशत पुगेको छ ।

खानेपानीका मुख्य स्रोतहरूमध्ये जार वा बोतलको पानी पनि पर्दछ तर यो आम घरपरिवारको क्षमताभित्र नपर्ने हुनाले परिसरभित्र वा परिसर बाहिरको धारा/पाइपको स्रोतलाई बढी सुरक्षित मान्ने गरेको पाइन्छ । वडागत रूपमा खानेपानीको सम्बन्धी विवरण अनुसूची ६ मा दिइएको छ ।

चित्र ६: खानेपानीको स्रोतअनुसार परिवारको वितरण

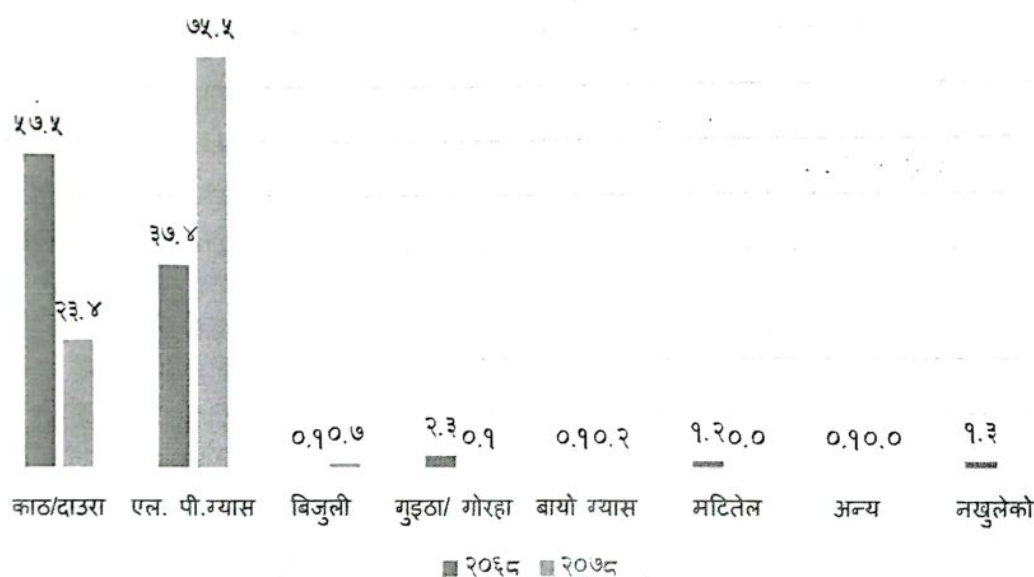
खानेपानीका मुख्य स्रोतहरूमध्ये जार वा बोटलको पानी पनि पर्दछ तर यो आम घरपरिवारको क्षमताभित्र नपर्ने हुनाले घर परिसरभित्र वा परिसर बाहिरको धारा/पाइपको स्रोतलाई बढी सुरक्षित मान्ने गरेको पाइन्छ ।

परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

बाह्रौँ राष्ट्रिय जनगणनाको नतिजाले वीरगंज महानगरपालिकाका कुल ४७,११४ घरपरिवारमध्ये ३५,५८० (७५.५%) घरपरिवारले खाना पकाउन अक्सर एल.पी.ग्यास प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने परिवार २३.४ प्रतिशत रहेको छ भने बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार ०.७ प्रतिशत रहेको छ । वातावरणीय दृष्टिकोणले सुरक्षित मानिएको बायोग्यासको उपयोग गर्ने घरपरिवार ०.२ प्रतिशत मात्र रहेका छन् । त्यस्तै गुइछा वा गोबरबाट खाना पकाउने परिवारको अंश ०.१ प्रतिशत मात्र रहेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार ५७.५ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा, ३७.४ प्रतिशतले एल.पी. ग्यास प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको थियो । काठ दाउरा प्रयोग गर्ने परिवारको संख्या उल्लेखीय रूपले घटेको देखिएको छ ।

चित्र ७: खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवारको विवरण (% मा)

वडा तहमा खाना पकाउन एल.पी. ग्यास अधिक प्रयोग गरिने प्रमुख तीनओटा वडाहरूमा क्रमशः वडा नं. (६७.६ %) वडा नं. ७ (६७.६ %) र वडा नं. १० (६६.८ %) रहेका छन् । एल.पी.ग्यास सबैभन्दा कम प्रयोग हुने अन्तिमका तीनओटा वडाहरूमा क्रमशः वडा नं. ३१ (२३.८ %) वडा नं. २७ (२२.७ %) र वडा नं. २६ (१६.७ %) रहेका छन् ।

त्यस्तै काठ दाउराको अधिकतम प्रयोग गरिने तीनओटा वडाहरू क्रमशः वडा नं. २६ (७६.७ %) वडा नं. २७ (७५.६ %) र वडा नं. ३१ (७५.२ %) देखिन्छन् भने सबैभन्दा कम प्रयोग गरिने तीनओटा वडाहरू क्रमशः वडा नं. १० (२.४ %) वडा नं. ७ (२.० %) र वडा नं. ४ (१.८ %) रहेका छन् ।

खाना पकाउन उपयोग गरिने वडा तहको विस्तृत तथ्याङ्क अनुसूची ७ दिइएको छ ।

परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत

वीरगंज महानगरपालिकामा पछिल्लो बाह्रौँ जनगणनाको नतिजाअनुसार नगरपालिकाका लगभग सबैजसो (६८.३%) घरपरिवारहरूले आफू बसोबास गरेको घर/आवासीय एकाइमा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । सौर्य ऊर्जा प्रयोग गर्ने घरपरिवार ०.६ प्रतिशत रहेका छन् भने मटितेल प्रयोग गर्ने घरपरिवार ०.५ प्रतिशत देखिएको छ । नगण्य मात्रामा बायोग्यास र अन्य स्रोत उपयोग भएको देखिन्छ (चित्र ८) ।

चित्र ८ : बत्ती बाल्ने स्रोतको आधारमा ३ र परिवारको वितरण

नखुलेको	■ १.३
अन्य	0.२ 0.२
बायोग्यास	0.0 0.३
मटितेल	0.४ ■ ७.१
सोलार/सौर्यउर्जा	0.९ 0.२
बिजुली	■ ९८.३ ■ ९०.९

■ २०७८ ■ २०६८

गत २०६८ को जनगणनामा बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार ६०.६ प्रतिशत रहेकोमा हाल सो अंशमा उल्लेख्य वृद्धि भएको देखिन्छ। बत्ती बाल्नका लागि अक्सर अन्य इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार न्युन रहेको छ। बत्ती बाल्ने स्रोतका वडागत विस्तृत विवरण अनुसूची ८ मा दिइएको छ।

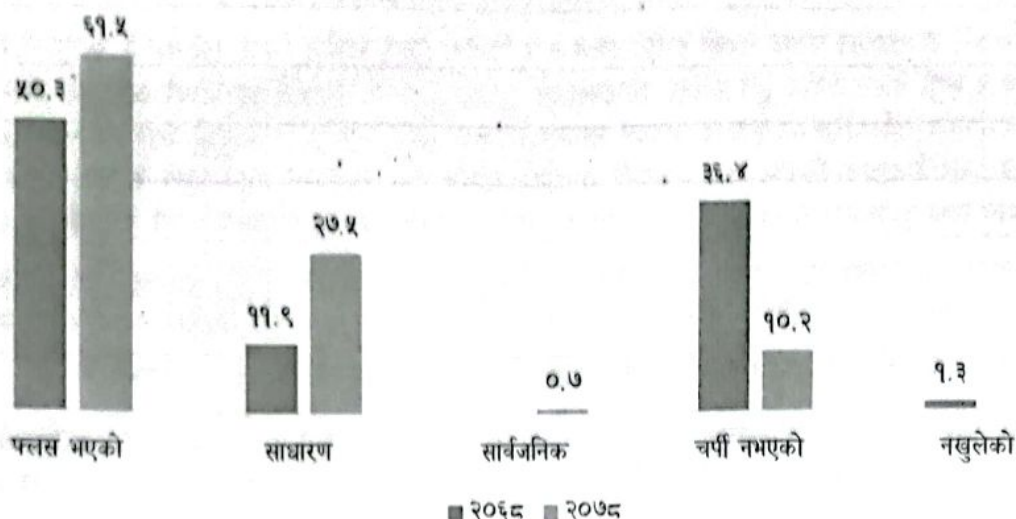
परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय

जनगणनाको नतिजाअनुसार यस महानगरपालिकाका कुल ४७,११४ घरपरिवारमध्ये अधिकांश ८६.८ प्रतिशत परिवारले कुनै प्रकारको शौचालयको प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने १०.२ प्रतिशत घरपरिवारहरूको आफ्नो चर्पी नै नभएको देखिन्छ। सार्वजनिक ढल तथा सेप्टिक ट्यांकमा फलस सुविधायुक्त शौचालय भएका कुल घरपरिवार ६१.५ प्रतिशत रहेका छन्। साधारण शौचालय प्रयोग गर्ने घरपरिवारको अंश २७.५ प्रतिशत रहेको छ। यस महानगरमा सार्वजनिक शौचालय प्रयोग गर्ने घरपरिवारहरू ०.७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ (चित्र ६)।

गत जनगणना २०६८ मा शौचालयको पहुँच नभएको परिवार ३६.४ प्रतिशत थियो भने ५०.३ प्रतिशत परिवारहरूले फलस भएको र ११.६ प्रतिशतले साधारण शौचालय प्रयोग गर्ने गरेका थिए। फलस सुविधा (जुनसुकै प्रकारको) भएको शौचालय प्रयोग गर्ने माथिल्लो क्रमका तीनओटा वडाहरूमा वडा नं. ४ (६८.७%), वडा नं. १४ (६०.८%) र वडा नं. ३ (८८.४%) रहेका छन्। यस्तो शौचालय सुविधा न्यून हुने तीन ओटा वडाहरूमा वडा नं. २७ (२५.७%), वडा नं. ३२ (२३.७%) र वडा नं. (१६.४%) रहेका छन्। शौचालय नै नभएका घरपरिवारहरूको आधारमा वडाहरूको स्थिति हेर्दा माथिल्लो तीनओटा क्रममा रहेका वडाहरू क्रमशः वडा नं. २६ (४५.८%), वडा नं. २७ (३६.१%) र वडा नं. २२ (३१.२%) रहेका छन्।

महानगरपालिकाको वडाअनुसार हेर्दा सेप्टिक ट्याङ्कमा जोडिएको फलस भएका शौचालय प्रयोग गर्ने परिवार वडा नं. २ मा ६१.१% र सबैभन्दा कम वडा नं. ५ मा (१४.६%) रहेका छन्। शौचालय नभएको परिवार सबैभन्दा बढी वडा नं. ६ मा २६.६ प्रतिशत रहेका छन् र वडा नं. १० शौचालय नभएको परिवार मात्र ४ ओटा रहेको छ। विभिन्न प्रकारका शौचालय प्रयोग गर्ने परिवारको वडागत विवरण अनुसूची ६ मा दिइएको छ।

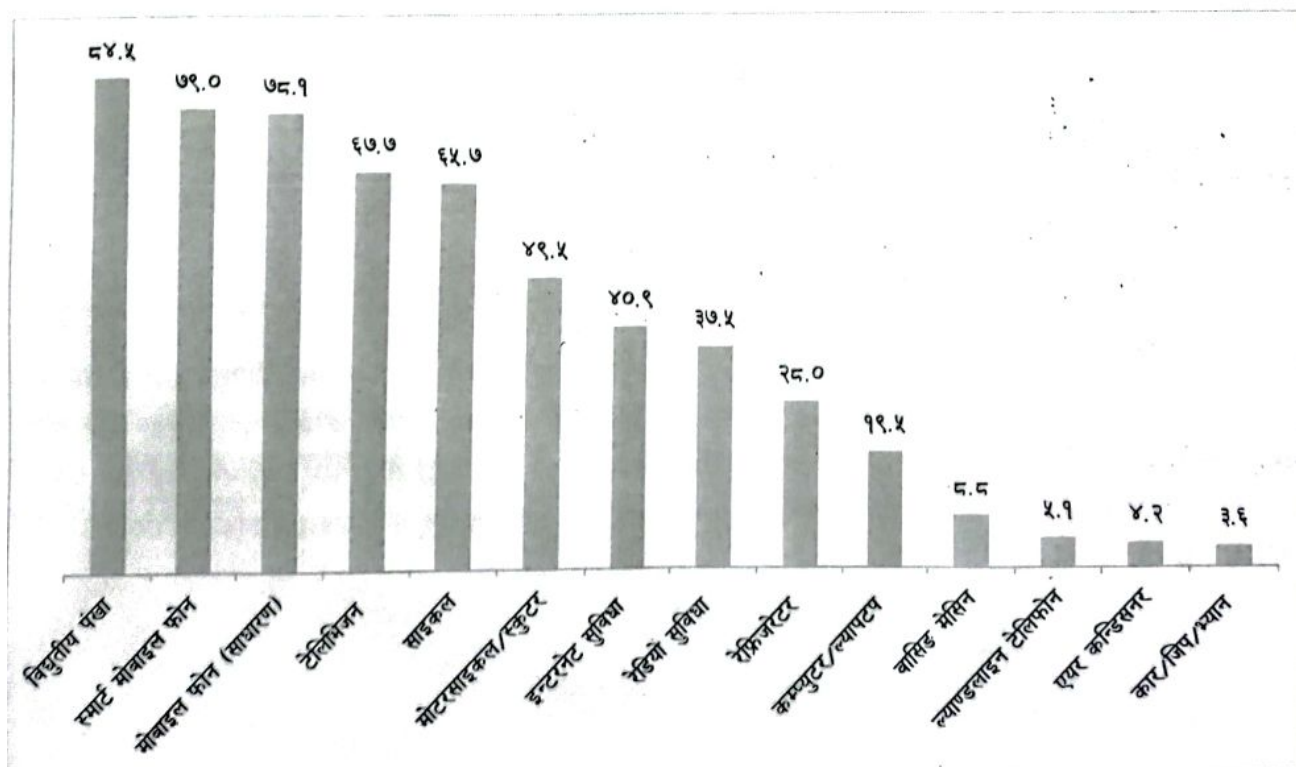

परिवारमा उपलब्ध साधन/सुविधाहरू

जनगणनामा देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने हरेक परिवारमा भएका साधन तथा सेवा सुविधाहरूको विवरण संकलन गरिएको थियो । संकलित विवरणअनुसार यस महानगरपालिकामा ८४.५ प्रतिशत परिवारमा पढ्छा रहेको देखिन्छ भने ७६ प्रतिशत परिवारमा स्मार्ट मोबाइल फोन रहेको छ । साधारण मोबाइल फोन उपलब्ध परिवारहरू ७८.१ प्रतिशत रहेका छन् । सूचना र मनोरञ्जनको साधन टेलिभिजन उपलब्ध भएका घरपरिवारहरू ६७.७ प्रतिशत, साइकल हुने घरपरिवार ६५.७ प्रतिशत र मोटरसाइकल वा स्कुटर हुने घरपरिवार ४६.५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । रेडियो सुविधा (जुन मोबाइलमा पनि हुनसक्छ) हुने घरपरिवार ३७.५ प्रतिशत देखिन्छ भने अक्सर मध्यम वा उच्च आयस्तर हुने घरपरिवारले उपयोग गर्ने रेफ्रिजेरेटर, कम्प्युटर/ल्यापटप र वासिङ मेसिन क्रमशः २८, १९.५ र ८.८ प्रतिशत घरपरिवारमा उपलब्ध देखिन्छ । एयर कन्डिसनर ४.२ प्रतिशत घरपरिवारको पहुँचमा मात्र रहेको देखिन्छ भने कार/जिप र भ्यानजस्ता सवारी साधन भएका घरपरिवारको अंश ३.६ प्रतिशत रहेको छ ।

चित्र १०: ३ र परिवारमा उपलब्ध सेवा सुविधाको अवस्था

यी सुविधाहरूको वडा तहको विस्तृत विवरण अनुसूची १० मा दिइएको छ ।

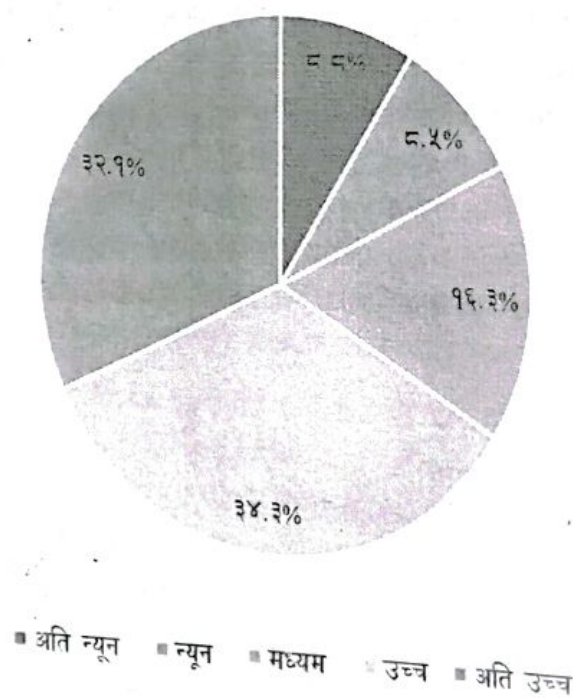
सम्पन्नताको वर्गीकरणअनुसार परिवारको वितरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ले संकलन गरेका घरको बनोट संरचना र किसिम (जग्गा, पर्खाल, छानो, भुइँ आदि), खानेपानीको मुल स्रोत, खाना पकाउन र बत्ती बाल्न प्रयोग हुने इन्धन, शौचालयको सुविधा र अन्य घरायसी सम्पतिको आधारमा हाल देशका विभिन्न भूभागमा बसोबास गर्ने परिवारलाई पाँच बसवर भागमा विभाजन गरी आर्थिक अवस्थाको स्तर (Wealth quintile) निर्धारण गरिएको छ । यसरी सूचक निर्माण गर्दा घरायसी उपभोग, साधन तथा सुविधामा न्यून पहुँच भएका पहिलो (तल्लो २०%) वर्गमा र साधन तथा सुविधामा सहज पहुँच रहेका परिवार पाँचौँ (माथिल्लो २०%) वर्गमा पर्ने गरी गरिएको छ ।

यस वर्गीकरणले देशका सबै परिवारलाई समान २० प्रतिशतमा विभाजन गर्ने हुनाले तल्लोदेखि माथिल्लो तहसम्मका पाँच भागमा २० प्रतिशत नै परिवार भएको देखिन्छ । समग्र देशभरिका परिवारलाई समान ५ भागमा वितरण गर्दा यस नगरपालिकामा भएको घरपरिवार कुन तहमा रहेका छन् र तिनको वितरण कस्तो छ भनी यस उपखण्डमा विश्लेषण गरिएको छ ।

जनगणना २०७८ अनुसार यस महानगरपालिकामा न्यून आर्थिक अवस्था भएका तल्लो बर्गमा ८.५ प्रतिशत र माथिल्लो बर्गमा ३२.९ प्रतिशत परिवार रहेका छन् भने मध्यम वर्गमा पर्ने परिवारमा १६.३ प्रतिशत छन् । यससम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची ११ मा दिइएको छ ।

चित्र ११ : सम्पन्नताको वर्गीकरणअनुसार परिवारको वितरण (प्रतिशत)

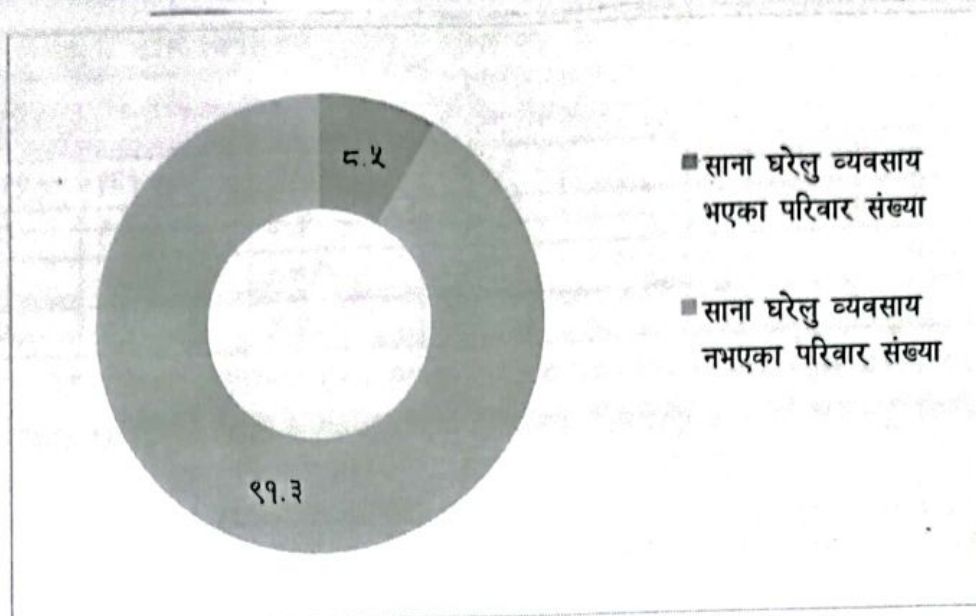

कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको विवरण

जनगणनाको नतिजाअनुसार यस नगरपालिकामा कुनै पनि सरकारी निकायमा दर्ता नभएका र एक जना पनि तलबी कामदार नराखिएका कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गरेका परिवार ४,००२ (८.५%) रहेका छन् । महानगरभित्र कुतै पनि दर्ता नभएका कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवार ९९.३ प्रतिशत छन् भने उल्लेख नभएका घरपरिवार ०.३ प्रतिशत देखिन्छ (चित्र १२) ।

चित्र १२ : कृषिबाहेक साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको वितरण

साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गरेका कुल ४००२ घरपरिवारमध्ये ३६.५% ले व्यापार व्यवसाय सञ्चालन गरेको देखिन्छ भने घरेलु उद्योगमा ३०.४ प्रतिशत घरपरिवार देखिन्छ । सेवा क्षेत्र तेश्रो (१५.४%) स्थानमा छ भने यातायात चौथो (५.२%) स्थानमा रहेको छ । अन्य व्यवसाय (माथिका बाहेक) सञ्चालन गर्ने घरपरिवार ६.५ प्रतिशत रहेका छन् (तालिका नं. ६) । यी प्रत्येक साना घरेलु व्यवसायमा पुरुष र महिलाको संलग्नता अनुपात फरक छ । उदाहरणका लागि घरेलु उद्योगमा महिलाको अनुपात पुरुषको भन्दा १७ प्रतिशत विन्दुले बढी अर्थात् (३०.४%) छ भने व्यापार व्यवसायमा महिलाभन्दा पुरुषको अनुपात ८.३ प्रतिशत विन्दुले बढी अर्थात् ४७.८ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका ९ : क्षेत्रानुसार साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको वितरण

साना घरेलु व्यवसाय	जम्मा	%	पुरुष	%	महिला	%
घरेलु उद्योग	७७०	१९.२	३५४	१३.४	४१६	३०.४
व्यापार/ व्यवसाय	१८००	४५.०	१२५९	४७.८	५४१	३९.५
यातायात	३०६	७.६	२३५	८.९	७१	५.२
सेवा	५८५	१४.६	३७४	१४.२	२११	१५.४
अन्य	५४१	१३.५	४११	१५.६	१३०	९.५
जम्मा	४००२	१००.०	२६३३	१००.०	१३६९	१००.०

परिवारमा अनुपस्थित विदेश

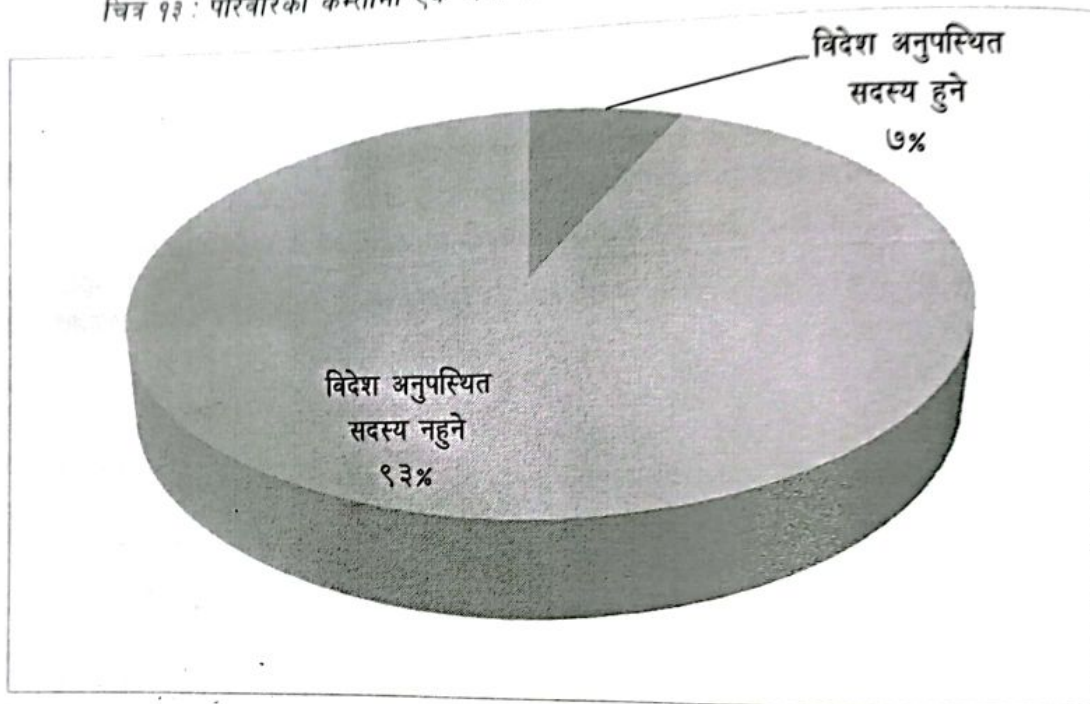
यस वीरगंज महानगरपालिकामा कुल ४७,११४ परिवार मध्येमा ६१२६ (६.६५%) परिवारमा अनुपस्थित भई कम्तीमा एक जना सदस्य अक्सर विदेशमा बसोबास गरेका छन् । कुल अनुपस्थित विदेश रहेका ४१८८ जना मध्येमा ८६.१ प्रतिशत पुरुष र १३.९ प्रतिशत महिला रहेका छन् । समग्र पर्सा जिल्लामा हेर्ने हो भने परिवारबाट कम्तीमा एक जना 'विदेश अनुपस्थित' हुने घरपरिवार ८.३ प्रतिशत रहेका छन् ।

तालिका १० : परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका परिवारको संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	कम्तीमा एक जना विदेश अनुपस्थित भएको परिवार	अनुपस्थित विदेश संख्या		
			जम्मा	पुरुष	महिला
पर्स	११३०१३	९३४०	११५९०	१०४३१	११५९
प्रतिशत		८.३	१.८	३.१	०.४
वीरगंज महानगरपालिका	४७११४	३२७५	४१८८	३६०५	५८३
प्रतिशत		७.०	१.५	२.५	०.४

प्रस्तुत तथ्याङ्कबाट महिलाको तुलनामा करिब ६ गुणा बढी परिवारका पुरुष सदस्यहरू विदेश अनुपस्थित रहेको देखिन्छ ।

चित्र १३ : परिवारका कम्तीमा एक जना सदस्य विदेशमा हुने परिवारको वितरण (%)

परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको उमेर समूहअनुसारको विवरण

परिवारको कम्तीमा एक जना सदस्य अक्सर विदेशमै बसोबास गर्ने भएमा ती विदेश अनुपस्थित अन्तर्गत गणना हुने सन्दर्भमा कुन उमेर समूहका मानिसहरू यस महानगरपालिकाबाट विदेश गएका रहेछन् भन्ने तथ्याङ्क उपयोगी हुनसक्छ । तालिका ११ मा उमेर समूहअनुसार विदेशमा अनुपस्थित जनसङ्ख्या प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ११ : परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिहरूको विदेश जाँदाको उमेर तथा लिंगअनुसारको विवरण

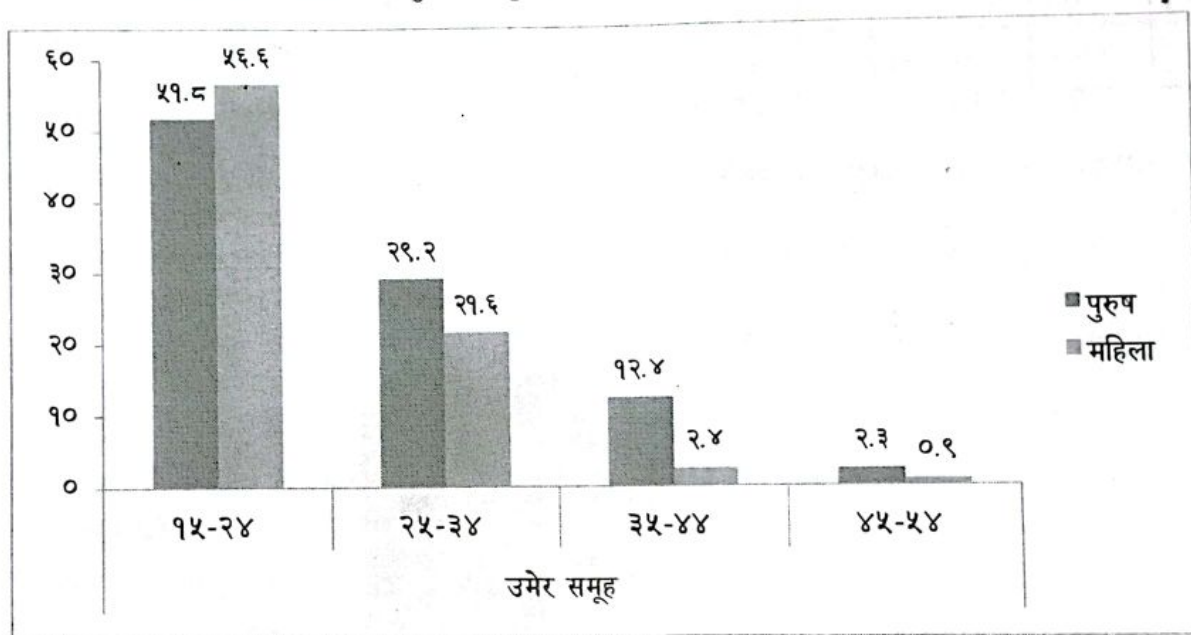
लिंग	जम्मा	विदेश जाँदाको उमेर							जम्मा नभएको
		१४ वर्षभन्दा कम	१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५+	
जम्मा	४१८८	२२८	२१९७	११७८	४६०	८७	६	३	२९
%	१००.०	५.४	५२.५	२८.१	११.०	२.१	०.१	०.१	०.७
पुरुष	३६०५	१२७	१८६७	१०५२	४४६	८२	४	२	२४
%	१००.०	३.५	५१.८	२९.२	१२.४	२.३	०.१	०.१	०.७

लिङ्ग	जम्मा	विदेश जाँदाको उमेर							उल्लेख नभएको
		१४ वर्षभन्दा कम	१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५+	
महिला	५८३	१०१	३३०	१२६	१४	५	२	१	४
%	१००.०	१७.३	५६.६	२१.६	२.४	०.९	०.३	०.२	०.७

यस महानगरपालिकाबाट 'विदेशमा अनुपस्थित' सबैभन्दा धेरै अर्थात् ५२.५ प्रतिशत व्यक्तिहरू १५-२४ वर्ष उमेर समूहका रहेका छन् । दोस्रो (२८.१%) र तेस्रो (११.० %) स्थानमा क्रमशः २५-३४ र ३५-४४ उमेर समूहका मानिसहरू रहेका छन् । उमेर समूहको बढोत्तरी सागरसँगै विदेशमा अनुपस्थित हुने जनसङ्ख्या क्रमशः घटिरहेको देखिन्छ । कुल जनसङ्ख्यामा विदेश जाने उमेर समूहको संरचना जस्तो छ त्यसलाई पुरुष र महिलाअनुसार खण्डीकृत गरेर हेर्दा पनि उस्तै प्रवृत्ति रहेको देख्न सकिन्छ (चित्र नं. १४) ।

चित्र १४ : विदेशमा अनुपस्थित पुरुष र महिलाको उमेर समूह अनुसारको वितरण

विदेशमा अनुपस्थित जनसङ्ख्या ६५ वर्ष र सोभन्दा माथि पनि देखिएको छ तर तिनीहरूको अंश नगण्य भएको हुदा प्रस्तुत चित्रमा चारओटा प्रमुख उमेर समूह मात्र समावेश गरिएको छ ।

अक्सर विदेश बसोबास गर्ने व्यक्तिको देशअनुसारको विवरण

नेपालका सबै जिल्ला र सबै स्थानीय तहबाट विभिन्न उद्देश्यका लागि विदेशमा अक्सर बसोबास हुने गरी नेपालीहरू जाने गरको देखिन्छ । मानिसहरूको आर्थिक अवस्था, शैक्षिक योग्यता, सिप, पेसा, उद्देश्य, सामाजिक सम्पर्क लगायतका कारणले गन्तव्य पनि फरक फरक हुने गरेको देखिन्छ । वीरगंज महानगरपालिका छिमेकी देश भारतसँग सिमाना जोडिएको तथ्य पनि यहाँ स्मरणी हुन आउँछ । तालिका नं. १२ मा भारतसहित विभिन्न गन्तव्य राष्ट्र वा क्षेत्रमा यस महानगरपालिकाबाट विदेश अनुपस्थित जनसङ्ख्याको वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

यस महानगरपालिकाबाट परिवारमा अनुपस्थित (विदेश) रहेका व्यक्तिहरूमध्ये सर्वाधिक (४१.२ %) मध्यपूर्व देशमा गएको देखिन्छ । दोस्रोमा भारत (२८.० %) र तेस्रोमा आसियान मुलुकहरू (१५.६%) मा घरपरिवारबाट अक्सर अनुपस्थित भई विदेशमा हुनेहरू देखिएका छन् । चौथो (५.५%) गन्तव्यमा उत्तर अमेरिकी देशहरू रहेका छन् भने पाचौँमा (३.४ %) प्यासिफिक क्षेत्रका देशहरू रहेका छन् । विदेश जाने व्यक्तिहरूको रोजाइ लिङ्गअनुसार फरक फरक रहेको देखिन्छ । पुरुषहरूको शीर्ष रोजाइमा रहेका तीन देशहरू क्रमशः मध्यपूर्व (४६.६%), भारत (२२.६ %) र आसियान (१८.०%) भने महिलाहरूको रोजाइमा रहेका शीर्ष तीन मुलुकमा क्रमशः भारत (५६.०%), उत्तर अमेरिका (१४.१ %) र प्यासिफिक (८.२%) क्रमशः रहेको छ । विदेशमा रहेका व्यक्तिहरूको लिङ्ग तथा देश अनुसारको विस्तृत विवरण तालिका १२ मा दिइएको छ ।

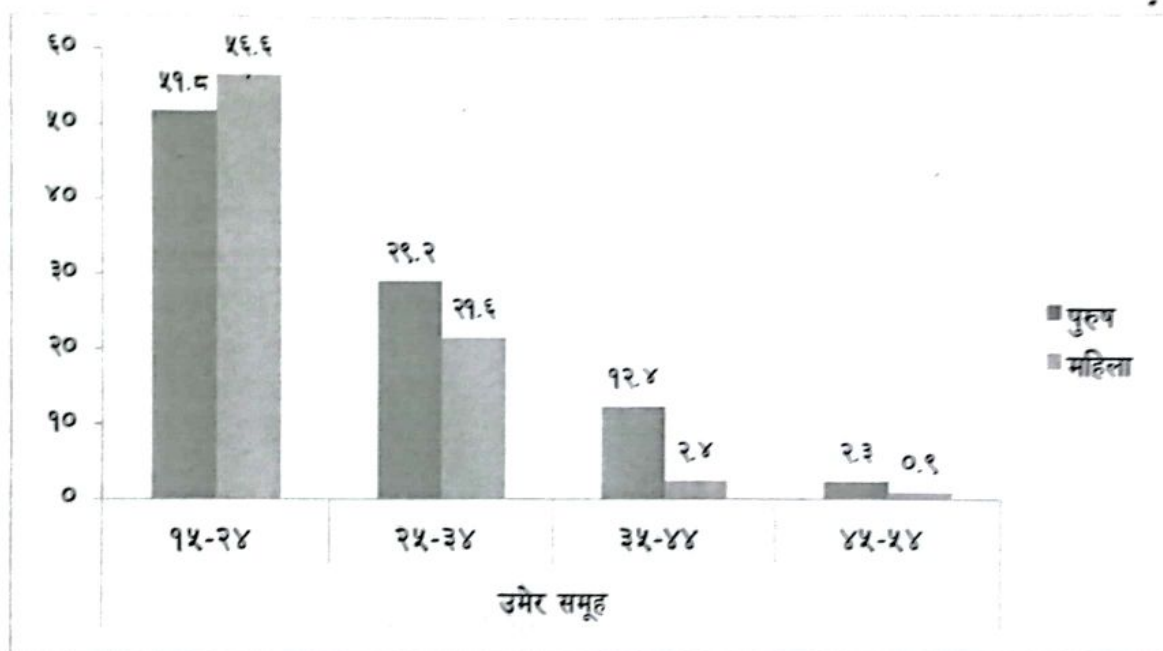
तालिका १२ : परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको लिङ्ग तथा देशअनुसारको विवरण

लिङ्ग	जम्मा	विदेश जाँदाको उमेर							उल्लेख नमारी
		१४ वर्षभन्दा कम	१५-२४	२५-३४	३५-४४	४५-५४	५५-६४	६५+	
महिला	५८३	१०१	३३०	१२६	१४	५	२	१	४
%	१००.०	१७.३	५६.६	२१.६	२.४	०.९	०.३	०.२	०.७

यस महानगरपालिकाबाट 'विदेशमा अनुपस्थित' सबैभन्दा धेरै अर्थात् ५२.५ प्रतिशत व्यक्तिहरू १५-२४ वर्ष उमेर समूहका रहेका छन् । दोस्रो (२८.१%) र तेस्रो (११.० %) स्थानमा क्रमशः २५-३४ र ३५-४४ उमेर समूहका मानिसहरू रहेका छन् । उमेर समूहको बढोत्तरी सँगसँगै विदेशमा अनुपस्थित हुने जनसङ्ख्या क्रमशः घटिरहेको देखिन्छ । कुल जनसङ्ख्यामा विदेश जाने उमेर समूहको संरचना जस्तो छ त्यसलाई पुरुष र महिलाअनुसार खण्डीकृत गरेर हेर्दा पनि उस्तै प्रवृत्ति रहेको देख्न सकिन्छ (चित्र नं. १४) ।

चित्र १४ : विदेशमा अनुपस्थित पुरुष र महिलाको उमेर समूह अनुसारको वितरण

विदेशमा अनुपस्थित जनसङ्ख्या ६५ वर्ष र सोभन्दा माथि पनि देखिएको छ तर तिनीहरूको अंश नगण्य भएको हुदा प्रस्तुत चित्रमा चारओटा प्रमुख उमेर समूह मात्र समावेश गरिएको छ ।

अक्सर विदेश बसोबास गर्ने व्यक्तिको देशअनुसारको विवरण

नेपालका सबै जिल्ला र सबै स्थानीय तहबाट विभिन्न उद्देश्यका लागि विदेशमा अक्सर बसोबास हुने गरी नेपालीहरू जाने गरको देखिन्छ । मानिसहरूको आर्थिक अवस्था, शैक्षिक योग्यता, सिप, पेसा, उद्देश्य, सामाजिक सम्पर्क लगायतका कारणले गन्तव्य पनि फरक फरक हुने गरेको देखिन्छ । वीरगंज महानगरपालिका छिमेकी देश भारतसँग सिमाना जोडिएको तथ्य पनि यहाँ स्मरणी हुन आउँछ । तालिका नं. १२ मा भारतसहित विभिन्न गन्तव्य राष्ट्र वा क्षेत्रमा यस महानगरपालिकाबाट विदेश अनुपस्थित जनसङ्ख्याको वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

यस महानगरपालिकाबाट परिवारमा अनुपस्थित (विदेश) रहेका व्यक्तिहरूमध्ये सर्वाधिक (४१.२ %) मध्यपूर्व देशमा गएको देखिन्छ । दोस्रोमा भारत (२८.० %) र तेस्रोमा आसियान मुलुकहरू (१५.६%) मा घरपरिवारबाट अक्सर अनुपस्थित भई विदेशमा हुनेहरू देखिएका छन् । चौथो (५.५%) गन्तव्यमा उत्तर अमेरिकी देशहरू रहेका छन् भने पाँचौमा (३.४%) प्यासिफिक क्षेत्रका देशहरू रहेका छन् । विदेश जाने व्यक्तिहरूको रोजाइ लिङ्गअनुसार फरक फरक रहेको देखिन्छ । पुरुषहरूको शीर्ष रोजाइमा रहेका तीन देशहरू क्रमशः मध्यपूर्व (४६.६%), भारत (२२.६ %) र आसियान (१८.० %) भने महिलाहरूको रोजाइमा रहेका शीर्ष तीन मुलुकमा क्रमशः भारत (५६.०%), उत्तर अमेरिका (१४.१ %) र प्यासिफिक (८.२%) क्रमशः रहेको छ । विदेशमा रहेका व्यक्तिहरूको लिङ्ग तथा देश अनुसारको विस्तृत विवरण तालिका १२ मा दिइएको छ ।

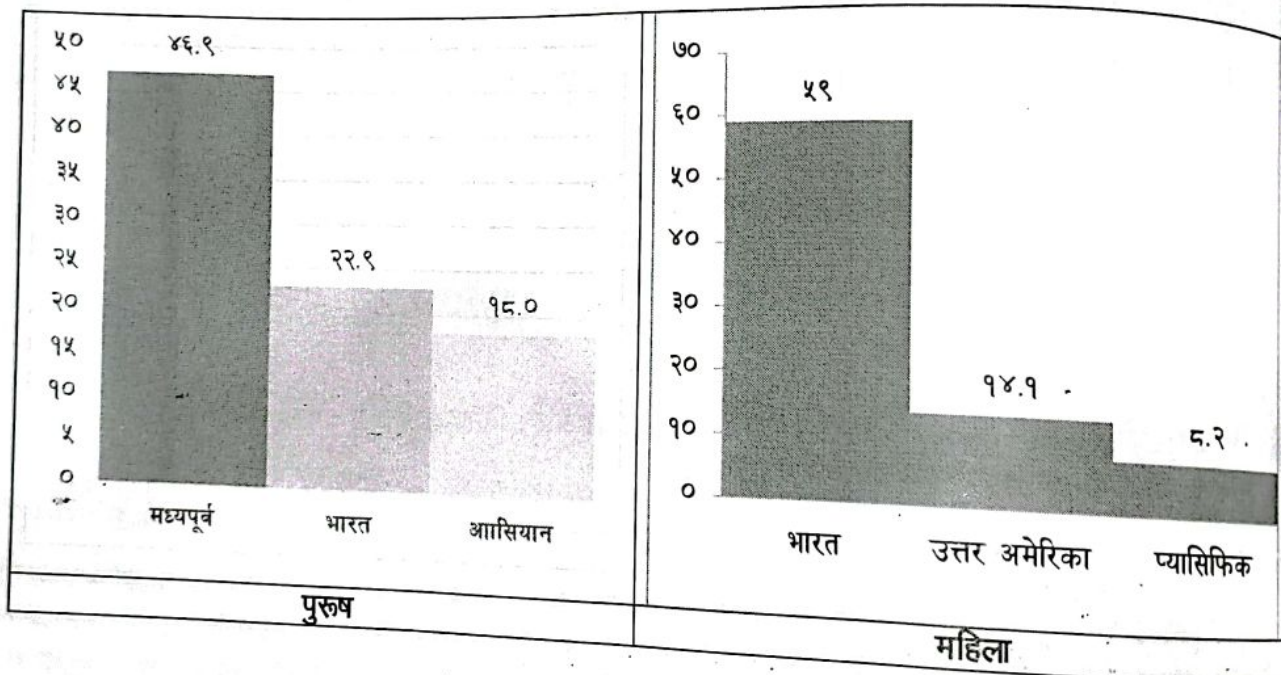
तालिका १२ : परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको लिङ्ग तथा देशअनुसारको विवरण

लिङ्ग	जम्मा	भारत	साई	आसियान	मध्यपूर्व	अन्य एसियाली	युरोपियन युनियन	अन्य युरोपेली देश	उत्तर अमेरिका	दक्षिण अमेरिका	अफ्रिका	प्यासिफिक	अन्य
जम्मा						४६	८४	३३	२३०	६	३	१४२	११
संख्या	४१८८	११७१	७०	६४४	१७२६	१.१	२.०	०.८	४.४	०.१	०.१	३.४	०.३
%	१००.०	२८.०	१.७	१५.६	४१.२	१.१	२.०	०.८	४.४	०.१	०.१	३.४	०.३
पुरुष						३३	६२	२१	१४८	४	२	९४	११
संख्या	३६०५	८२७	४२	६४९	१६९२	३३	६२	२१	१४८	४	२	९४	११
%	१००.०	२२.९	१.४	१८.०	४६.९	०.९	१.७	०.६	४.१	०.१	०.१	२.६	०.३
महिला						१३	२२	१२	८२	२	१	४८	०
संख्या	५८३	३४४	१८	५	३४	१३	२२	१२	८२	२	१	४८	०
%	१००.०	५९.०	३.१	०.९	५.८	२.२	३.८	२.१	१४.१	०.३	०.२	८.२	०.०

वीरगंज महानगरपालिकाका विदेशमा अनुपस्थित पुरुष र महिलाको शीर्षस्थ तीन गन्तव्यलाई चित्र १५ मा देखिएको छ ।

चित्र १५ : पुरुष र महिलाको शीर्षस्थ तीन गन्तव्य देश/क्षेत्र (%)

परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको विदेश जानुको कारण अनुसारको विवरण

परिवारमा अनुपस्थित विदेश जाने व्यक्तिहरूको विदेश जानुको मुख्य कारण तलब ज्याला रहेको छ । महानगरपालिकाका ५३ प्रतिशत व्यक्तिहरू तलब वा ज्यालाका लागि विदेशिएको पाइएको छ भने दोस्रो तुलो (२६.० %) कारणमा अध्ययन तथा तालिम रहेको छ । त्यस्तै, आश्रित व्यक्तिहरू १०.६ प्रतिशत हिस्सासहित तेस्रो स्थानमा रहेका छन् । परिवारमा अनुपस्थित भई विदेश गएका व्यक्तिहरूको विदेश जानुको मुख्य कारण लिङ्गानुसार फरक फरक रहेको छ । पुरुषहरू तलब/ज्याला (६१.९) अध्ययन/तालिम (२३.३ %) तथा कामको खोजीमा (८.५%) विदेश गएका देखिन्छन् भने महिलाहरूको प्रमुख तीनओटा कारण क्रमशः अध्ययन/तालिम (३८.५%), तलब/ज्याला (२८.० %) तथा आश्रित (२५.४ %) रहेका छन् । यससम्बन्धी विस्तृत विवरण तालिका नं. १३ मा दिइएको छ ।

तालिका १३ : परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको लिङ्ग तथा कारण अनुसारको विवरण

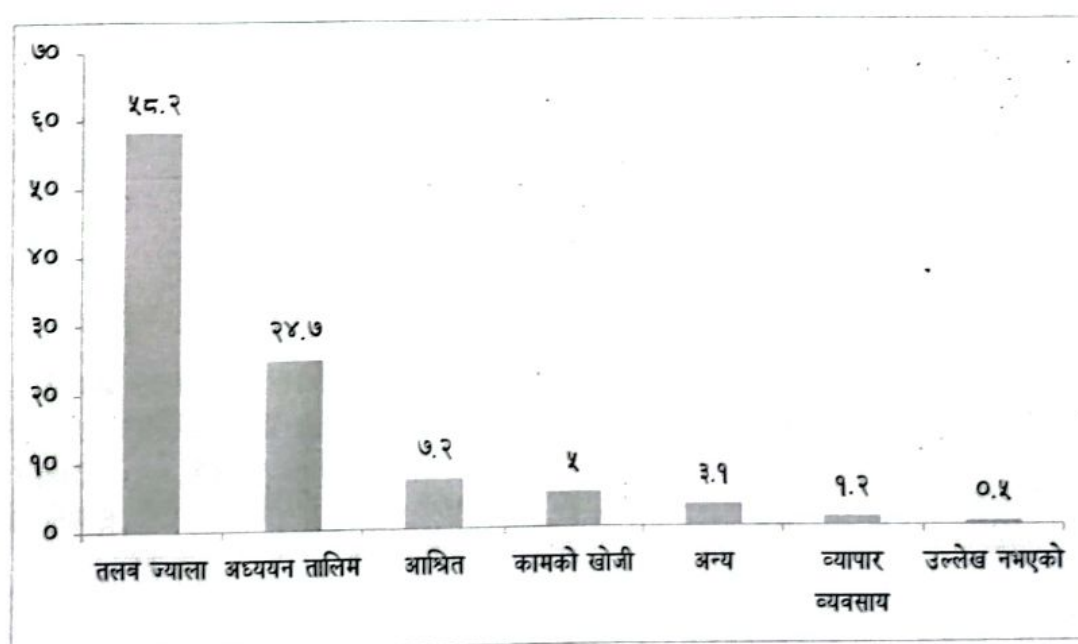
बीरगंज महानगरपालिका	जम्मा	परिवारमा अनुपस्थित रहनुको कारण						उल्लेख नभएको
		तलब/ज्याला	व्यापार/व्यवसाय	अध्ययन/तालिम	कामको खोजी	आश्रित	अन्य	
जम्मा								
संख्या	८४४९	४५२४	५२	२१९३	६३०	८९५	८८	६७
%	१००.०	५३.५	०.६	२६.०	७.५	१०.६	१.०	०.८
पुरुष								
संख्या	६५३२	३९८८	३८	१४५४	५५४	४०९	४५	४४
%	१००.०	६१.१	०.६	२२.३	८.५	६.३	०.७	०.७
महिला								
संख्या	१९१७	५३६	१४	७३९	७६	४८६	४३	२३
%	१००.०	२८.०	०.७	३८.५	४.०	२५.४	२.२	१.२

परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको गएको देश र जानुको कारण अनुसारको विवरण

यस महानगरपालिकाका घरपरिवारबाट विदेशमा जाने व्यक्तिहरू विश्वका विभिन्न गएको तथ्याङ्क माथिल्ला खण्डहरूबाट ज्ञात भइसकेको छ । विदेश जाने व्यक्तिहरू कुन कुन उद्देश्यले विदेश गएका छन् भन्ने प्रश्न महत्वपूर्ण छ । तथ्याङ्कअनुसार विदेश जानेहरूमध्ये ५८.२ प्रतिशत व्यक्तिहरू तलब/ज्याला पाउने कामका लागि गएको देखिन्छ । दोस्रो (२४.७%) प्रमुख उद्देश्य अध्ययन रहेको छ । तेस्रो (७.२%) मुख्य उद्देश्य 'आश्रित' रहेको देखिन्छ । आश्रितमा बालबालिका, श्रीमान् वा श्रीमती, बाबुआमा वा त्यसबाहेकका नजिकका आफन्तहरू हुनसक्छन् । कामको खोजीका लागि 'विदेशमा अनुपस्थित' जाने जनसङ्ख्या ५ प्रतिशत रहेको छ भने व्यापार व्यवसायका लागि १.२ प्रतिशत व्यक्तिहरू विदेशमा अनुपस्थित रहेका देखिन्छन् । अन्य कारणहरूतर्फ ३.१ प्रतिशत व्यक्तिहरू रहेका छन् (चित्र १६) ।

यी प्रमुख कारणहरू पनि देश र लिंगअनुसार फरक फरक हुनु स्वाभाविक हो । तालिका १४ मा विदेश जाने व्यक्तिहरूको गन्तव्यअनुसारको मुख्य कारणहरूलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र १६ : महानगरपालिकाबाहेक परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिहरूको विदेश जाने प्रमुख कारण

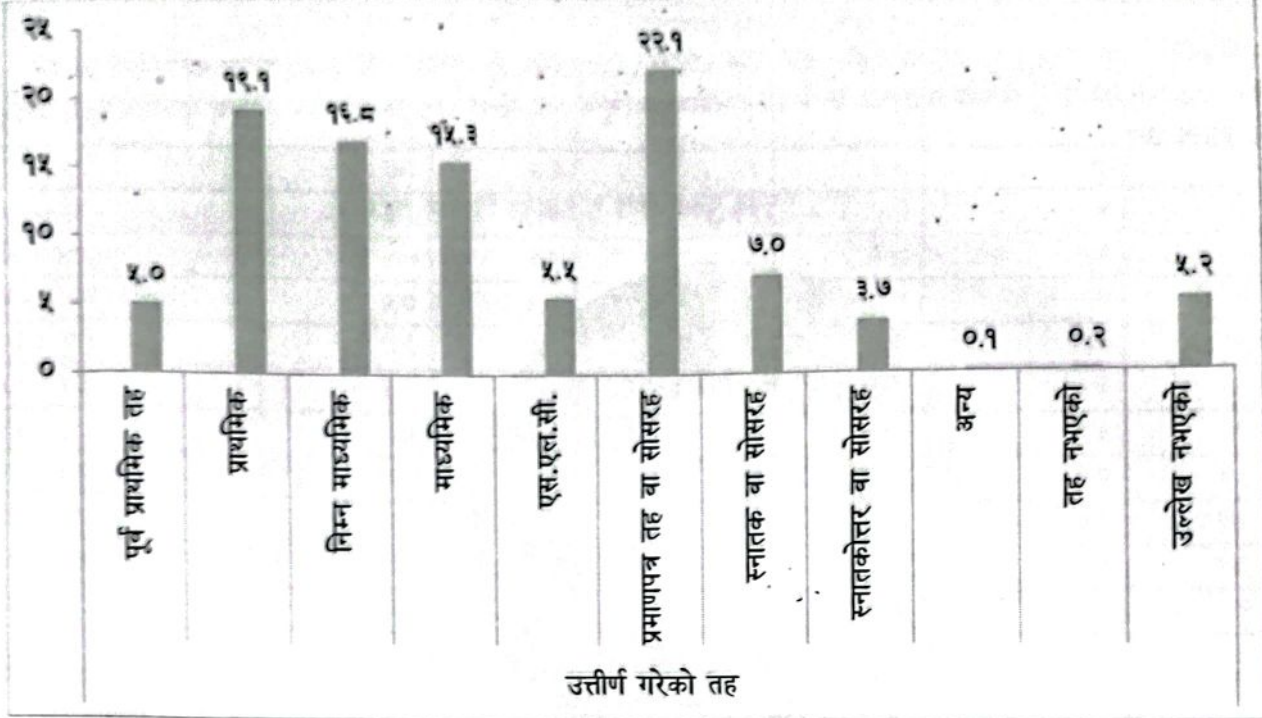
तालिका १४ : परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको विदेश गएको देश, लिंग तथा कारणअनुसारको विवरण

परिवारमा अनुपस्थित रहनुको कारण तथ्य देश		जम्मा	तत्काल/ ज्याला	व्यापार/ व्यवसाय	अध्ययन/ तालिम	कर्मको खोजी	आश्रित	अन्य	उल्लेख नभएको
जम्मा	संख्या	४१८८	२४३६	४२	१०३६	२११	३०३	१३०	२०
	५	१००.०	४८.२	१.२	२४.७	५.०	७.२	३.१	०.५
भारत	संख्या	११७१	२४३	२४	६४२	३२	१३२	९१	७
	५	१००.०	२०.८	२.०	५४.८	२.७	११.३	७.८	०.६
सार्क	संख्या	७०	८	१	५७	०	३	१	०
	५	१००.०	११.४	१.४	८१.४	०.०	४.३	१.४	०.०
आसियान	संख्या	६५४	५६७	४	१.१	६.६	४.१	०.२	०.८
	५	१००.०	८६.७	०.६	१.१	१२.५	५.३	१.१	४
मध्यपूर्व	संख्या	१७२६	१४९६	१६	२१	७.२	३.१	०.६	०.२
	५	१००.०	८६.७	०.९	१.२	२	३	०	०
अन्य एसियाली	संख्या	४६	१७	०	५२.२	४.३	६.५	०.०	०.०
	५	१००.०	३७.०	०.०	५३	३	१४	०	१
युरोपियन युनियन	संख्या	८४	१२	१	६३.१	३.६	१६.७	०.०	१.२
	५	१००.०	१४.३	१.२	२१	०	३	२	०
अन्य युरोपेली देश	संख्या	३३	७	०	६३.६	०.०	९.१	६.१	०.०
	५	१००.०	२१.२	०.०	१०७	२	४४	२०	१
उत्तर अमेरिका	संख्या	२३०	५३	३	४६.५	०.९	१९.१	८.७	०.४
	५	१००.०	२३.०	१.३	३	०	२	०	०
दक्षिण अमेरिका	संख्या	६	१	०	५०.०	०.०	३३.३	०.०	०.०
	५	१००.०	१६.७	०.०	१	१	१	०	०
अफ्रिका	संख्या	३	०	०	३३.३	३३.३	३३.३	०.०	०.०
	५	१००.०	०.०	०.०	२	२	१८	४	२
प्यासिफिक	संख्या	१४२	१८	२	६७.६	१.४	१२.७	२.८	१.४
	५	१००.०	१२.७	१.४	१	०	०	०	०
अन्य	संख्या	११	९	१	९.१	०.०	०.०	०.०	०.०
	५	१००.०	८१.८	९.१	३	१	३	०	०
उल्लेख नभएको	संख्या	१२	५	०	२५.०	८.३	२५.०	०.०	०.०
	५	१००.०	४१.७	०.०	५	५	५	५	५

परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको जाँदाको अवस्थामा उत्तीर्ण गरेको तह अनुसारको विवरण यस महानगरपालिकाबाट परिवारमा अनुपस्थित (विदेशमा) रहेका व्यक्तिहरू मध्येमा २२.१ प्रतिशत व्यक्तिहरूले प्रवीणता प्रमाण तह वा सोसल उतीर्ण गरेर गएको पाइएको छ । त्यस्तै १६.१ प्रतिशत ले प्राथमिक तह, १६.८ प्रतिशतले निम्न माध्यमिक, ११.९ प्रतिशतले माध्यमिक तह पूरा गरेर गएको देखिन्छ । स्नातक ७.० प्रतिशतले, एस.एल.सी. एस.ई.ई. ५.५ प्रतिशतले र स्नातकोत्तर तह उत्तीर्ण गरी विदेश गएको पाइएको छ । परिवारमा अनुपस्थित (विदेश) व्यक्ति र उनीहरूको जाँदाको बेलामा उत्तीर्ण गरेका तह तथा लिङ्गानुसारको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा दिइएको छ ।

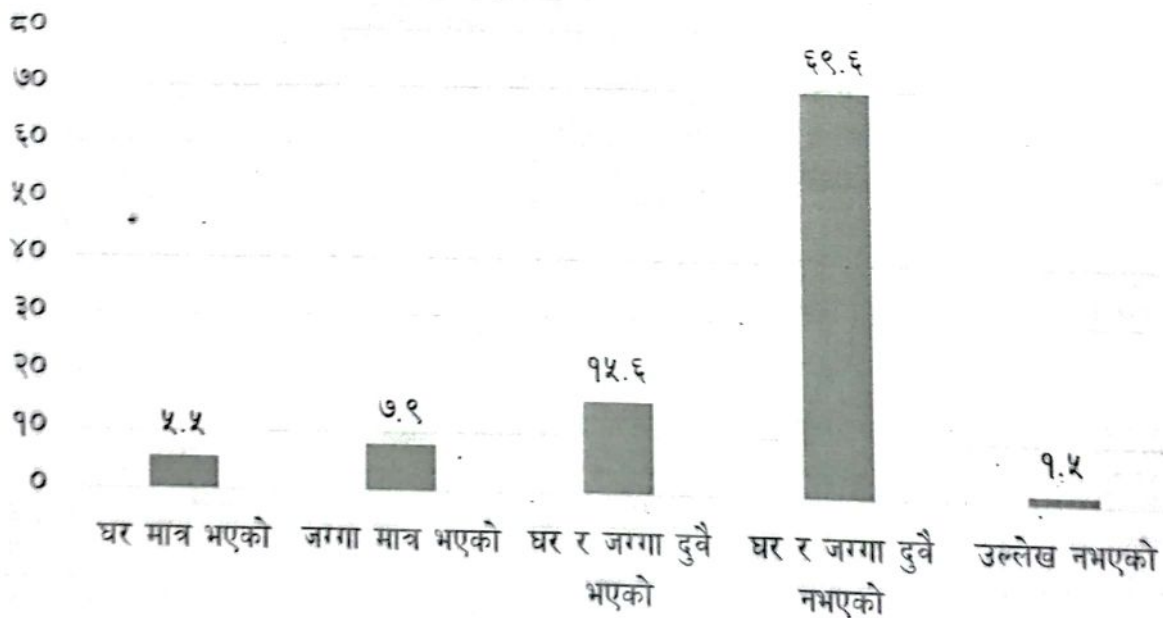
चित्र १७: परिवारमा अनुपस्थित विदेश रहेका व्यक्तिको जाँदाको अवस्थाको शैक्षिक तह

घर, जग्गामा महिलाको स्वामित्व

महानगरपालिकाका कुल ४७,९९४ परिवारमध्ये ९५.६ प्रतिशत परिवारका कम्तीमा एक जना महिला सदस्यको घर र जग्गा दुवैमा स्वामित्व रहेको छ भने ७.६ प्रतिशत परिवारका महिलाहरूको जग्गामा मात्र स्वामित्व रहेको छ । त्यसैगरी ५.५ प्रतिशत परिवारमा महिला सदस्यको स्वामित्वमा घरमात्र रहेको छ । घर वा जग्गा कुनै पनि सम्पत्तिमाथि स्वामित्व नभएका महिला भएका घरपरिवारको अंश ६६.६ प्रतिशत रहेको छ ।

चित्र १८ : घर र जग्गामा महिलाको स्वामित्व (%)

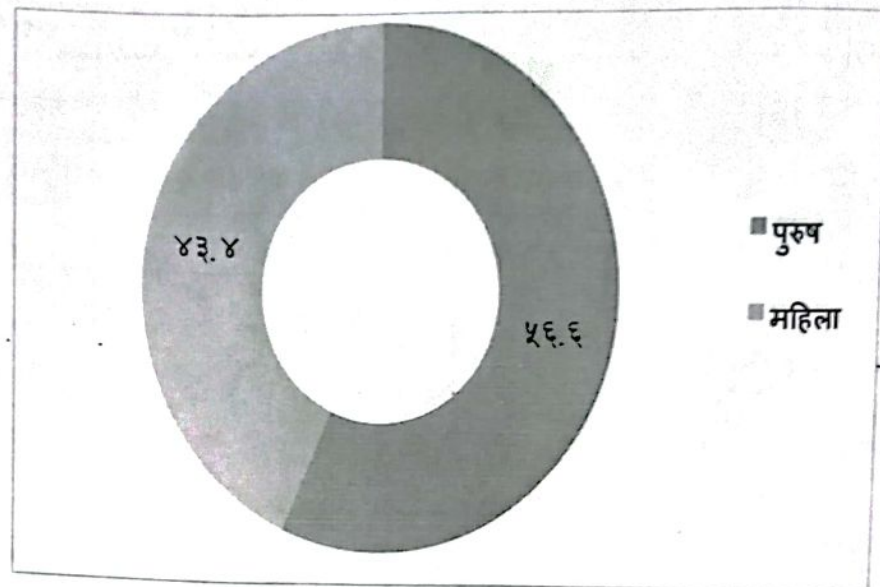

मृत्युसम्बन्धी विवरण

नगरपालिकामा रहेका कुल ४७,११४ घरपरिवारमध्ये २.७ प्रतिशत परिवारमा जनगणना गरिएको दिनभन्दा १२ महिना अगाडि कम्तीमा एक जनाको मृत्यु भएको पाइएको छ । सो अवधिमा मृत्यु भएका १३११ जना मध्येमा ७४२ जना पुरुष र ५६९ महिला रहेका छन् ।

चित्र ११ : मृत्यु भएका पुरुष तथा महिलाको विवरण (% मा)

मृत्यु भएका व्यक्तिको उमेर समूहअनुसारको विवरण

वीरगंज महानगरपालिकामा जनगणनाको समयअघि विगत १२ महिनामा १२६७ परिवारका जम्मा १३११ जना व्यक्तिको मृत्यु भएको देखिन्छ । जसमध्ये पुरुष मृत्यु ७४२ जना (५६.६%) र महिला मृत्यु ५६९ (४३.४ %) रहेको देखिन्छ । उमेर समूहअनुसार मृत्यु हेर्दा १८.४ प्रतिशत व्यक्तिको मृत्यु ८० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरमा भएको देखिन्छ । त्यसै गरी मृत्यु अधिकतम दोस्रो तुल्य (१५.२%) उमेर समूह ७० देखि ७४ वर्ष रहेको छ । तेस्रो तुल्य उमेर समूह (१०.५%) ६० देखि ६४ वर्षको रहेको चौथो (६.६%) मा ६५ देखि ६९ वर्षको उमेरमा समूह र पाचौँ (६.१%), ७५ देखि ७९ वर्षको उमेर समूह रहेको छ ।

पुरुषको मृत्यु ८० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरमा १६.६ प्रतिशत, ७० देखि ७४ वर्षको उमेरमा १४.७ प्रतिशत, ६० देखि ६४ वर्षको उमेरमा १०.२ प्रतिशत, ७५ देखि ७९ वर्षको उमेरमा ८.६ प्रतिशत, ५० देखि ५४ वर्षको उमेरमा ७.३ प्रतिशत र वर्षभन्दा कम उमेरमा २.४ प्रतिशत व्यक्तिको मृत्यु भएको देखिन्छ । महिलाको मृत्यु ८० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरमा २०.३ प्रतिशत, ७० देखि ७४ वर्षको उमेरमा १५.८ प्रतिशत, ६० देखि ६४ वर्षको उमेरमा १०.६ प्रतिशत, ६५ देखि ६९ वर्षको उमेरमा १०.४ प्रतिशत, ५० देखि ५४ वर्षको उमेरमा ६.० प्रतिशत र १ वर्षभन्दा कम उमेरमा १.८ प्रतिशत व्यक्तिको मृत्यु भएको देखिन्छ । विस्तृत विवरण तालिका १५ मा दिइएको छ ।

तालिका १५ : मृत्यु भएका व्यक्तिको उमेर समूह अनुसारको विवरण

उमेर समूह	मृत्यु भएको संख्या					
	जम्मा	%	पुरुष	%	महिला	%
जम्मा	१३११	१००.०	७४२	१००.०	५६९	१००.०
< १	२८	२.१	१८	२.४	१०	१.८
०१ - ०४	२६	२.०	१६	२.२	१०	१.८
०५ - ०९	१५	१.१	७	०.९	८	१.४
१० - १४	१८	१.४	६	०.८	१२	२.१
१५ - १९	१७	१.३	१०	१.३	७	१.२

उमेर समूह	मृत्यु भएको संख्या					
	जम्मा	%	पुरुष	%	महिला	%
२० - २४	३१	२.४	१६	२.२	१५	२.६
२५ - २९	३०	२.३	२१	२.८	९	१.६
३० - ३४	१९	१.४	१२	१.६	७	१.२
३५ - ३९	४०	३.१	२८	३.८	१२	२.१
४० - ४४	५०	३.८	३८	५.१	१२	२.१
४५ - ४९	४९	३.७	३२	४.३	१७	३.०
५० - ५४	८८	६.७	५४	७.३	३४	६.०
५५ - ५९	७३	५.६	३९	५.३	३४	६.०
६० - ६४	१३८	१०.५	७६	१०.२	६२	१०.९
६५ - ६९	१३०	९.९	७१	९.६	५९	१०.४
७० - ७४	१९९	१५.२	१०९	१४.७	९०	१५.८
७५ - ७९	११९	९.१	६६	८.९	५३	९.३
८० +	२४१	१८.४	१२३	१६.६	११८	२०.७

विगत १२ महिनामा मृत्यु भएको कारण

जनगणना भएको समयदेखि १२ महिना अघिसम्म वीरगंज महानगरपालिकामा १२६७ परिवारमा १३११ जनाको मृत्यु भएको थियो । मृत्यु हुनेमा पुरुष ५६.६% र महिला मृत्यु ४३.४ % रहेका थिए । कुल मृत्यु हुनेमध्ये ४५.४ प्रतिशत नसर्ने रोगबाट, २८.५ प्रतिशतको अन्य कारणबाट, १०.१ प्रतिशत सरुवा रोगबाट, ४.४ प्रतिशत अन्य दुर्घटना, २.४ प्रतिशत यातायात दुर्घटना र ०.८ प्रतिशत आत्महत्या रहेको देखिन्छ ।

पुरुषको मृत्युका कारणमा नसर्ने रोगबाट ४४.५ प्रतिशत, अन्य कारणबाट २६.० प्रतिशत, सरुवा रोगबाट ११.६ प्रतिशत, प्राकृतिक प्रकोपबाट ८.० प्रतिशत, अन्य दुर्घटनाबाट ५.१ प्रतिशत, यातायात दुर्घटनाबाट २.८ प्रतिशत र आत्महत्या ०.६ प्रतिशत देखिन्छ । महिलाको मृत्युको कारणमा नसर्ने रोगबाट ४६.६ प्रतिशत, अन्य कारणबाट ३१.८ प्रतिशत, सरुवा रोगबाट ८.३ प्रतिशत, प्राकृतिक प्रकोपबाट ५.४ प्रतिशत, अन्य दुर्घटनाबाट ३.५ प्रतिशत र यातायात दुर्घटनाबाट १.६ प्रतिशत भएको देखिन्छ । अन्य विवरण तालिका १६ मा छ ।

तालिका १६: मृत्यु भएका व्यक्तिको मृत्युको कारण

विवरण	कुल	मृत्युको कारण								
		सरुवा रोग	नसर्ने रोग	यातायात दुर्घटना	अन्य दुर्घटना	गर्भवती सम्बन्धी	अपराध/ हत्या	आत्महत्या	प्राकृतिक प्रकोप	अन्य
जम्मा	१३११	१३३	५९५	३२	५८	४	६	११	९०	३७४
%	१००.०	१०.१	४५.४	२.४	४.४	०.३	०.५	०.८	६.९	२८.५
पुरुष	७४२	८६	३३०	२१	३८	०	५	७	५९	१९३
%	१००.०	११.६	४४.५	२.८	५.१	०.०	०.७	०.९	८.०	२६.०
महिला	५६९	४७	२६५	११	२०	४	१	४	३१	१८१
%	१००.०	८.३	४६.६	१.९	३.५	०.७	०.२	०.७	५.४	३१.८

१५ देखि ४५ वर्षका महिलाको मृत्यु हुँदाको अवस्था

जनगणना भएको समयदेखि १२ महिना अघिसम्म वीरगंज महानगरपालिकामा १५ देखि ४५ वर्षका महिलाको मृत्यु हुँदाको अवस्था अध्ययन गर्दा ४ जना महिलाको मृत्यु गर्भवस्थासँग सम्बन्धित देखियो जसमा १ जनाको गर्भवस्थाको अवधिमा र ३ जनाको सुत्केरी भएको ६ हप्ताभित्र मृत्यु भएको देखिन्छ । सो उमेर समूहका ७५ जना महिलाको मृत्यु भएकोमा मृत्युको कारण

गर्भावस्था भन्दा अन्य देखिएको छ । नेपालमा मातृ मृत्युको अवस्था प्रतिलाख जीवित जन्ममा १५१ जना र मधेश प्रदेशमा प्रतिलाख जीवित जन्ममा १४० जना रहेको छ ।

खण्ड ३: जनसांख्यिक विवरण

जनसङ्ख्या र लैङ्गिक अनुपात

जनगणनाको अन्तिम नतिजाअनुसार (जनगणना सन्दर्भ दिन २०७८ साल मंसिर ६ गते) वीरगंज महानगरपालिकाको जनसङ्ख्या २ लाख बहत्तर हजार ३ सय ८२ जना रहेको छ, जुन २०६८ सालको जनसङ्ख्या २,४०,६२२ को तुलनामा ३१,४६० ले बढी देखिन्छ । यसरी उक्त अवधिमा नगरपालिकाको जनसङ्ख्या १३.१ प्रतिशत बढेको देखिन्छ । उक्त अवधि (१० वर्ष ५ महिना) मा सरदर वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर १.५८ प्रतिशत भएको देखिन्छ जुन नेपालको वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदरको तुलनामा बढी हो । यस जनगणनामा लैङ्गिक अनुपात १०६.२ अर्थात् १००० जना महिलामा १०६२ जना पुरुष रहेको छ । यडासहितको विस्तृत विवरण तालिका १७ मा दिइएको छ ।

तालिका १७: परिवार सङ्ख्या, जनसङ्ख्या तथा लैङ्गिक अनुपात

क्षेत्र	२०६८			२०७८								वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर
	परिवार संख्या	जनसंख्या	वडाको प्रतिशत	परिवार संख्या	जनसंख्या			वडाको प्रतिशत	औसत परिवार आकार	लैङ्गिक अनुपात	जनघनत्व	
					जम्मा	पुरुष	महिला					
वीरगंज	३९,२८६	२४०,९२२	१००	४७,११४	२७२,३८२	१४२,१९५	१३०,१८७	१००	५.७८	१०९.२२	३०८०९	१.१८
वडा नं.												
१	१,२१०	८,००५	३.३	१४३३	८८४१	४५५१	४२९०	३.२	६.१७	१०६.१	१०२५९	०.९५
२	१,३७७	९,०१२	३.७	१४७५	९२८१	४७२८	४५५३	३.४	६.२९	१०३.८	४५३३	०.२८
३	१,३५८	७,०८३	२.९	१३७७	७६०४	३९७६	३६२८	२.८	५.५२	१०९.६	१३३९२	०.६८
४	७३९	४,१०४	१.७	६७०	३२८५	१६४६	१६३९	१.२	४.९०	१००.४	१३२००	-२.१४
५	६०३	३,६८५	१.५	९७५	४४४०	२२९५	२१४५	१.६	४.५५	१०७.०	२५३१०	१.७९
६	६९६	४,४१९	१.८	६८४	३५६४	१८४३	१७२१	१.३	५.२१	१०७.१	१३९०४	-२.०६
७	८५८	४,५९७	१.९	७८९	४१४१	२१९७	१९४४	१.५	५.२५	११३.०	२८३८०	-१.००
८	१,२३५	६,५३५	२.७	९०४	५००८	२५५९	२४४९	१.८	५.५४	१०४.५	१३१३९	-२.५५
९	६२१	३,३०२	१.४	८८४	४१३३	२२०२	१९३१	१.५	४.६८	११४.०	१६१५८	२.१५
१०	२,९३४	१४,७२०	६.१	३००३	१४९४३	७९९०	६९५३	५.५	४.९८	११४.९	११५३८	०.१४
११	२,४६६	१२,३७२	५.१	२९३८	१४७१८	७७५७	६९६१	५.४	५.०१	१११.४	१५०८७	१.६७
१२	१,५६०	८,४९३	३.५	१७६९	९४९९	४९२४	४५७५	३.५	५.३७	१०७.६	१५६४९	१.०७
१३	२,०११	१०,९०३	४.५	२३६५	१२१९३	६३४३	५८५०	४.५	५.१६	१०८.४	११९२०	१.०७
१४	१२०६	८,५५०	३.५	२०७६	१२,६६७	६,५३९	६१२८	४.७	६.१०	१०६.७	४७८२	३.७७
१५	१६९९	९,५४०	४.०	३१७७	१५,७७१	८,३६४	७४०७	५.८	४.९६	११२.९	३३२२	४.८२
१६	३५९१	२०,५८४	८.५	३६६१	२१,३७५	११,३४०	१००३५	७.८	५.८४	११३.०	४३३६	०.३६
१७	१२१३	८,५६६	३.६	१४४७	९,७६५	५,०८१	४६८४	३.६	६.७५	१०८.५	१९१७	१.२६
१८	८४७	६,९९३	२.६	१३०५	८,१९८	४,३६२	३८३६	३.०	६.२८	११३.७	१५३६	२.६९
१९	७७७	५,१९९	२.२	९८२	५,९७१	३,०९४	२८७७	२.२	६.०८	१०७.५	१६६२	१.३३
२०	६१६	४,४४९	१.८	११४९	७,६४८	३,९९९	३६४९	२.८	६.६०	१०९.६	१७३९	५.२०
२१	९७०	६,९३८	२.९	१३५०	८,४२६	४,४१०	४०१६	३.१	६.२४	१०९.८	१४६९	१.८६
२२	९३४	६,६२७	२.८	६९०	४,७९७	२,४८५	२३१२	१.८	६.९५	१०७.५	९४५	-३.१०
२३	७३५	५,००१	२.१	८३२	५,३४३	२,८०९	२५३४	२.०	६.४२	११०.९	१७७५	०.६३

क्षेत्र	२०६८			२०७८								वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर
	परिवार संख्या	जनसंख्या	वडाको प्रतिशत	परिवार संख्या	जनसंख्या			वडाको प्रतिशत	औसत परिवार आकार	लैङ्गिक अनुपात	जनघनत्व	
					जम्मा	पुरुष	महिला					
२४	९९६	६,६६८	२.८	१६३२	१०,२७७	५,४८८	४७८९	३.८	६.३०	११४.६	२१९९	४.१५
२५	८२८	५,९३२	२.५	६३५	४,३६२	२,३२०	२०४२	१.६	६.८७	११३.६	१५३९	-२.९५
२६	८९८	६,१७६	२.६	९८९	६,५०९	३,२६२	३२४७	२.४	६.५८	१००.५	१३३४	०.५०
२७	१०८५	७,१६३	३.०	११९०	७,४००	३,८८५	३५१५	२.७	६.२२	११०.५	७८४	०.३१
२८	९६४	६,५७०	२.७	११६५	७,३८०	३,८४३	३५३७	२.७	६.३३	१०८.७	१००४	१.१२
२९	९०३	६,४१०	२.७	१२३४	७,८५८	४,०५२	३८०६	२.९	६.३७	१०६.५	११४२	१.९५
३०	६९६	४,४७८	१.९	७७६	५,१३८	२,६३७	२५०१	१.९	६.६२	१०५.४	१०५६	१.३२
३१	१३७०	९,३०१	३.९	१६८३	१०,४४४	५,३६७	५०७७	३.८	६.२१	१०५.७	३६८	१.११
३२	१३७०	९,३४७	३.९	१८६५	११,४०३	५,८४७	५५५६	४.२	६.११	१०५.२	१२१३	१.९१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८ र २०७८

जनगणना २०७८ को नतिजाअनुसार नगरपालिका बसोबास गर्ने जम्मा जनसङ्ख्यामध्ये पुरुषको संख्या १४२९६५ (५२.२%) र महिलाको संख्या १३०९८७ (४७.८%) छ। जनसंख्याका हिसाबले सबैभन्दा बढी जनसंख्या हुने पाँचओटा वडाहरूमा वडा नं. १६ (७.८%), वडा नं. १५ (५.८%), वडा नं. १० (५.५%), वडा नं. ११ (५.४%) र वडा नं. १४ (४.७%) रहेका छन्। त्यस्तै सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं. ४ मा रहेको छ। यसको जनसंख्या ३२८५ (१.२%) मात्र रहेको छ।

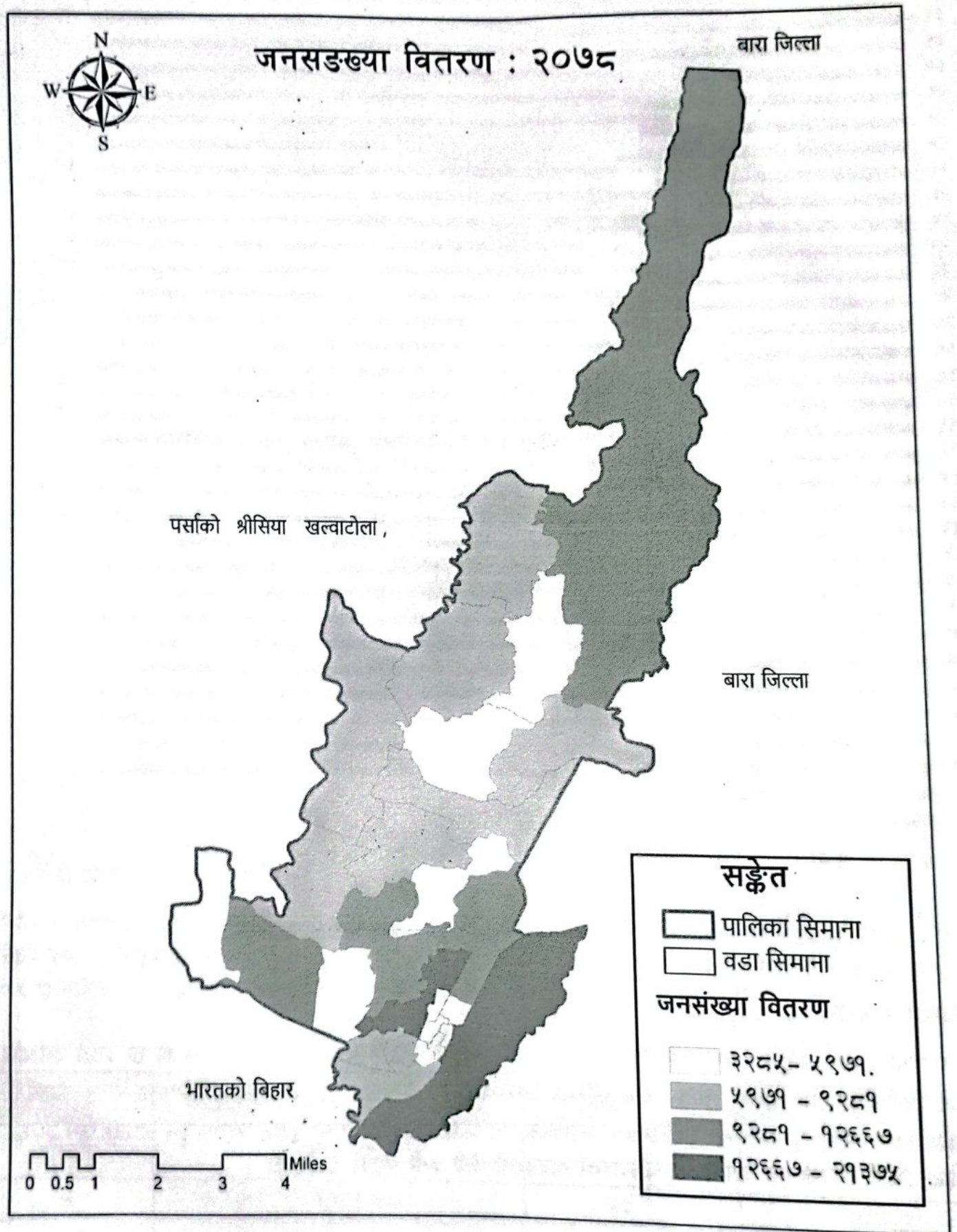
जनगणनाको परिभाषाअनुसार यस महानगरपालिकाभित्र बसोबास गर्ने २,७२,३८२ जना, नेपालको अन्य स्थानमा बसोबास गर्ने ६,३८८ जना र विदेशमा अक्सर बसोबास गर्ने ४,९८८ जना रहेका छन्। पुरुष महिला तथा परिवार सहितको विस्तृत विवरण तालिका १७.१ मा दिइएको छ।

तालिका १७.१ : महानरपालिका, नेपालको अन्य स्थान र विदेशमा अक्सर बसोबास गर्ने जनसङ्ख्या

अक्सर बसोबासको स्थान	परिवार संख्या	जनसङ्ख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला
वीरगंज महानगरपालिकामा अक्सर बसोबास गर्ने	४११४७	२७२३८२	१४२९९५	१३०९८७
नेपालको अन्य स्थान बसोबास गर्ने	२५३५	६३८८	३८४४	२५४४
विदेशमा अक्सर बसोबास गर्ने	३२७५	४९८८	३६०५	५८३

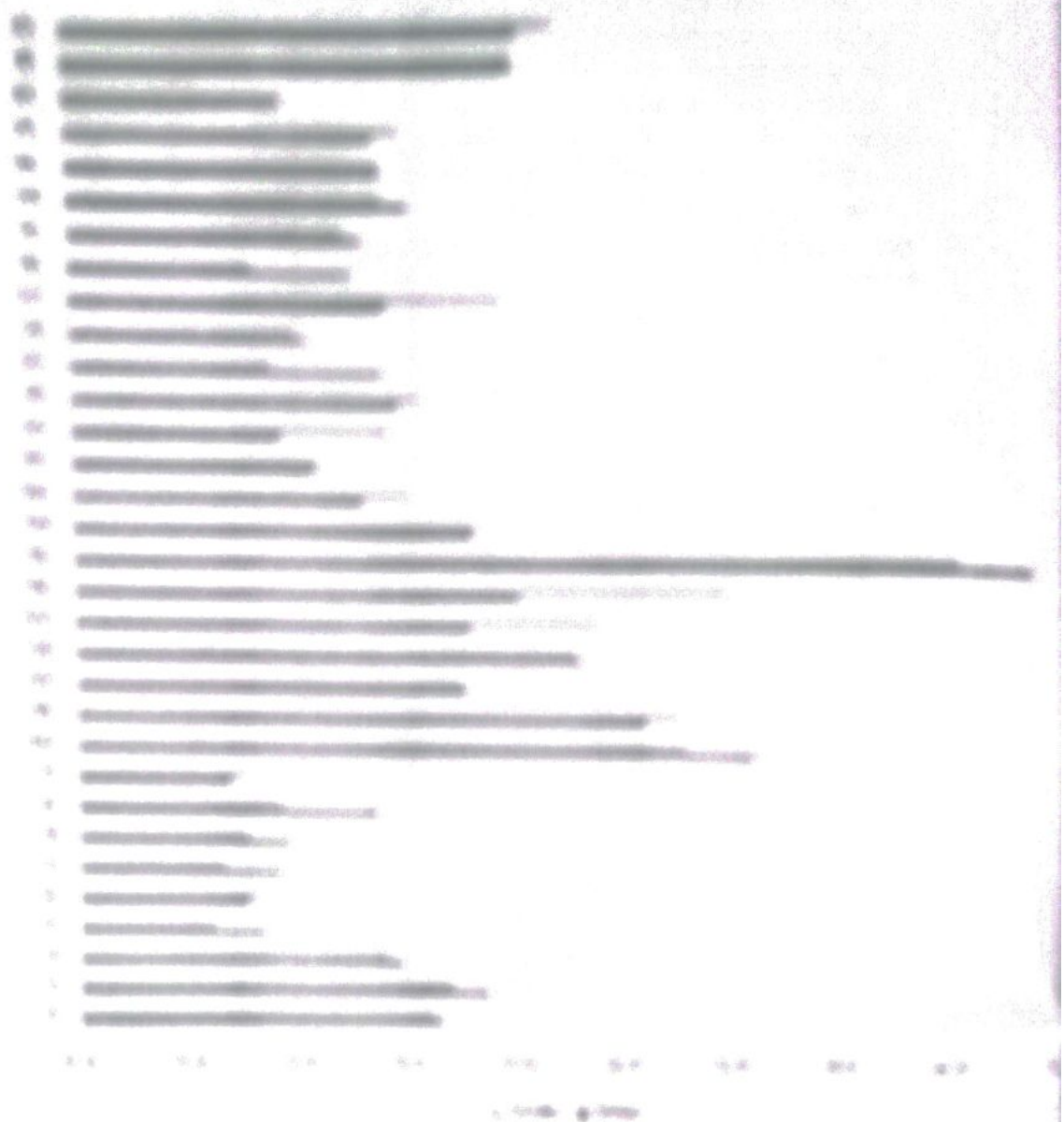

नक्सा १: वीरगंज महानगरपालिकाको वडा अनुसारको जनसङ्ख्या वितरण

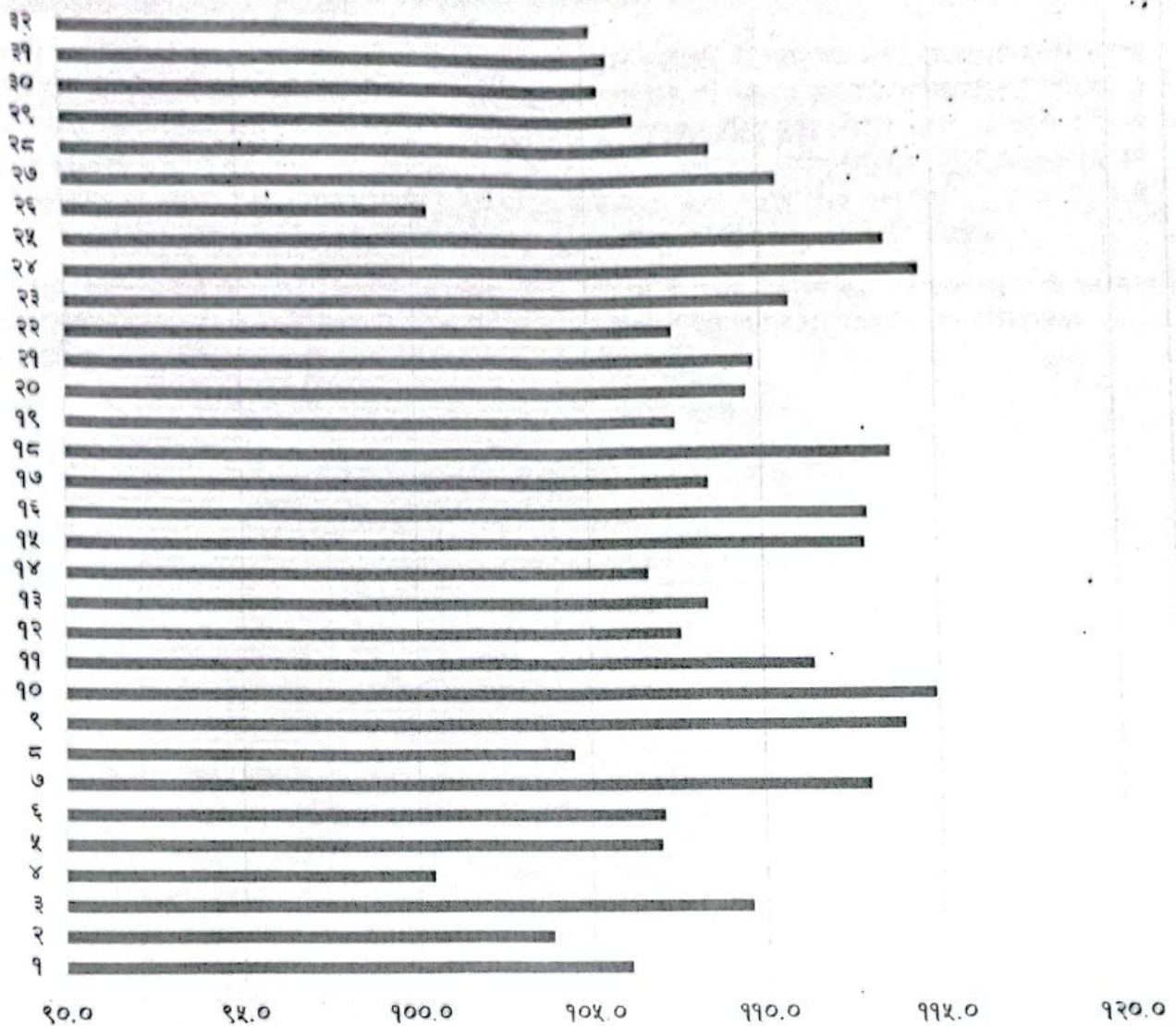
Se - geschätzte Anzahl von Ereignissen während des Zeitintervalls

$\text{mean}(\text{var}) = \text{var}(\text{mean})$

[illegible]

See us www.merck.com or call 1-800-438-2040

परिवारको संरचना

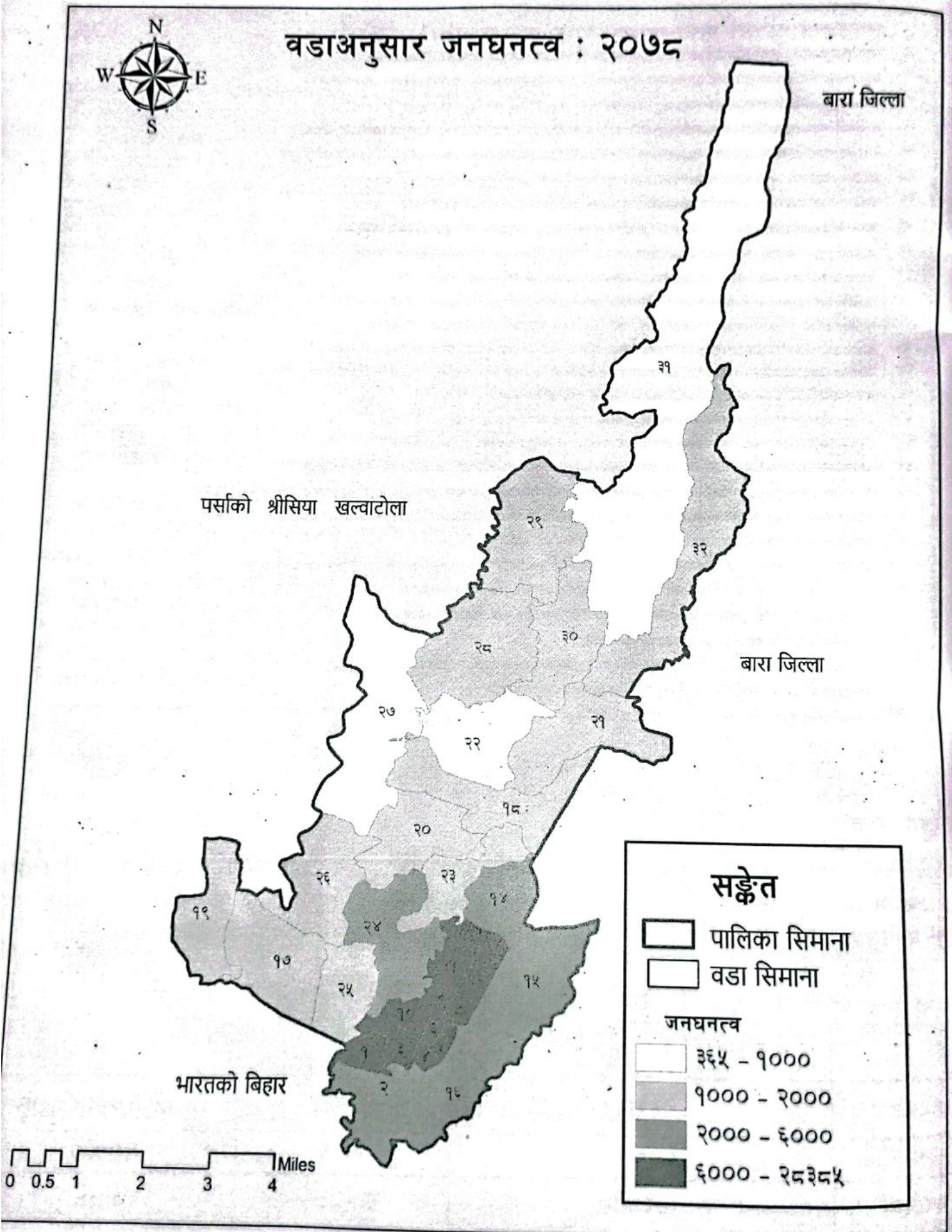
परिवारको संरचना अनुसार नगरपालिकामा बसोबास गर्ने कुल ४७९९४ परिवारमध्ये एकल परिवार २५५०७ (५४.९%) र संयुक्त परिवार २२४०७ (४५.६%) रहेका छन् । एकल परिवारमा जम्मा १०६६०९ जना (३६.९%) र संयुक्त परिवारमा जम्मा १६५७८९ जना (६०.६%) मानिसहरू बसोबास गरेका देखिन्छन् । वडागत परिवारको संरचना अनुरूपी १२ मा दिइएको छ ।

तालिका १८: परिवारको संरचनागत विवरण

विवरण	एकल (Nuclear) परिवार	संयुक्त परिवार	जम्मा
परिवार	२५५०७	२२४०७	४७९९४
%	५४.९	४५.९	१००.०
जनसंख्या	१०६६०९	१६५७८९	२७२३८२
%	३९.९	६०.९	१००

नक्सा २: महानगरपालिकाको वडाअनुसार जनघनत्व

परिवारमुलीसँगको नाताअनुसार जनसंख्या

जनगणनामा घरपरिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने प्रत्येक व्यक्ति परिवारका मुलीसँग के नाता पर्छ भनेर उत्तरदातासँग सोधिएको थियो । वीरगंज महानगरपालिकामा परिवारमुली र अन्य सदस्यहरूको नातासम्बन्धी विवरण तालिका १९ मा प्रस्तुत गरिएको छ । कुल २७२३८२ जनसंख्यामा १७.३ प्रतिशत स्वयम् परिवारमुली रहेका छन् भने श्रीमान् वा श्रीमती नाता पर्ने १४.६ प्रतिशत छन् । परिवारमुलीको छोरा/बुहारी नाता पर्ने सर्वाधिक ३२.२ प्रतिशत रहेका देखिन्छन् । परिवारमुलीको छोरी/ज्वाइँ नाता पर्ने १५.३ प्रतिशत छन् तर यसमा न्यून मात्रामा ज्वाइँ र अधिकतम छोरीहरूकै संख्या रहेको तथ्य स्मरणीय छ । परिवारमुलीको बाबुआमा नाता पर्ने जनसंख्या ३.२ प्रतिशत रहेको छ भने सासुससुरा नाता पर्नेको हिस्सा ०.२ प्रतिशत रहेको छ ।

परिवारमुलीको दाजुभाइ वा दिदीबहिनी नाताको जनसंख्या १२.४ प्रतिशत र अन्य नाताका १.८ प्रतिशत रहेका देखिन्छन् । परिवारभित्र कुनै पनि नाता नपर्ने सदस्यहरू पनि रहेका हुन्छन् र त्यस्तो जनसंख्या यस महानगरपालिकाका परिवारहरूमा ०.२ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका १९ : परिवारमुलीसँगको नाताअनुसारको विवरण

लिङ्ग		जम्मा		पुरुष		महिला	
संख्या / %		संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
परिवारमुलीको नाता	जम्मा	२७२३८२	१००	१४२१९५	१००	१३०१८७	१००
	परिवारमुली	४७११४	१७.३	४२६२९	३०.०	४४८५५	३.४
	श्रीमान्/श्रीमती	४०४८२	१४.९	१२७१	०.९	३९२११	३०.१
	छोरा/ बुहारी	८७६९८	३२.२	६९८५९	४९.१	१७८३९	१३.७
	छोरी/ ज्वाइँ	४१७३३	१५.३	२२४	०.२	४१५०९	३१.९
	बुवा/ आमा	८७४५	३.२	२८३३	२.०	५९१२	४.५
	सासु ससुरा	५५०	०.२	१६६	०.१	३८४	०.३
	दाजुभाइ/ दिदी बहिनि	६७९६	२.५	४९६५	३.५	१८३१	१.४
	नाति/नातिनी	३३७७६	१२.४	१८१६०	१२.८	१५६१६	१२.०
	अन्य	४९०९	१.८	१६१६	१.१	३२९३	२.५
	घरेलु कामदार	७८	०.०	५०	०.०	२८	०.०
	नाता नपर्ने	५०१	०.२	४२२	०.३	७९	०.१
	नखुलेको	०	०.०	०	०.०	०	०.०

उमेरगत जनसङ्ख्या

नगरपालिकामा जनसङ्ख्याको उमेरगत संरचनाअनुसार सबैभन्दा बढी ४० वर्षका ३.२ प्रतिशत देखिन्छ भने १०० वर्ष वा सो भन्दा माथि ३८ जना देखिएको छ । उल्लेखित उमेरलाई विश्लेषण गर्दा यस नगरपालिकामा बस्ने कुल जनसङ्ख्याको मध्यिका उमेर ३० वर्ष रहेको छ जसमा पुरुषको २८ वर्ष र महिलाको ३० वर्ष हुन आउँछ । विस्तृत विवरण तालिका २० मा दिइएको छ ।

तालिका २० : उमेरगत (Single Year) जनसङ्ख्या

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
०	३८१३	१.४	२११३	१.५	१७००	१.३
१	४२५८	१.६	२३४५	१.६	१९१३	१.५

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
२	५४३९	२.०	२९९९	२.०	२४२८	१.९
३	५६२७	२.१	२९२२	२.१	२७०५	२.१
४	५४५४	२.०	२८७२	२.०	२५८२	२.०
५	५९५०	२.२	३१८५	२.२	२७६५	२.१
६	५९७१	२.२	३१७९	२.२	२७९२	२.१
७	५४९७	२.०	२८८३	२.०	२६१४	२.०
८	६९६६	२.६	३७५७	२.६	३२०९	२.५
९	४४८६	१.६	२३२७	१.६	२१५९	१.७
१०	७४८९	२.७	४०६४	२.९	३४२५	२.६
११	४१२२	१.५	२१९६	१.५	१९२६	१.५
१२	७०५६	२.६	३६९२	२.६	३३६४	२.६
१३	५३६८	२.०	२७१८	१.९	२६५०	२.०
१४	६४३७	२.४	३३१६	२.३	३१२१	२.४
१५	६३५६	२.३	३३४४	२.४	३०१२	२.३
१६	६९१६	२.५	३६६६	२.६	३२५०	२.५
१७	५२२४	१.९	२८३६	२.०	२३८८	१.८
१८	८२१०	३.०	४५६६	३.२	३६४४	२.८
१९	४१५५	१.५	२२२६	१.६	१९२९	१.५
२०	८१७८	३.०	४१३३	२.९	४०४५	३.१
२१	३६३८	१.३	१९७०	१.४	१६६८	१.३
२२	६१६४	२.३	३१९३	२.२	२९७१	२.३
२३	४१६३	१.५	२०२८	१.४	२१३५	१.६
२४	४६११	१.७	२३४९	१.७	२२६२	१.७
२५	७२८१	२.७	३५७७	२.५	३७०४	२.८
२६	४३१०	१.६	२१३५	१.५	२१७५	१.७
२७	३३३७	१.२	१७९६	१.३	१५४१	१.२
२८	६०७०	२.२	२८८६	२.०	३१८४	२.४
२९	२०९८	०.८	१०६७	०.८	१०३१	०.८
३०	८८६२	३.३	४२६६	३.०	४५९६	३.५
३१	१६५३	०.६	८५५	०.६	७९८	०.६
३२	४५२५	१.७	२२५५	१.६	२२७०	१.७
३३	२७३१	१.०	१२९९	०.९	१४३२	१.१
३४	२३८०	०.९	१२०४	०.८	११७६	०.९
३५	९०२८	३.३	४५०१	३.२	४५२७	३.५
३६	३०२९	१.१	१५७८	१.१	१४५१	१.१
३७	१९४९	०.७	१०४९	०.७	९००	०.७
३८	४३९२	१.६	२००४	१.४	२३८८	१.८
३९	१४७६	०.५	७६०	०.५	७१६	०.५
४०	८७६०	३.२	४७५९	३.३	४००१	३.१
४१	११९५	०.४	६६१	०.५	५३४	०.४
४२	३२४३	१.२	१७७१	१.२	१४७२	१.१
४३	१७२४	०.६	८०९	०.६	९१५	०.७

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
२	५४३९	२.०	२९११	२.०	२५२८	१.९
३	५६२७	२.१	२९२२	२.१	२७०५	२.१
४	५४५४	२.०	२८७२	२.०	२५८२	२.०
५	५९५०	२.२	३१८५	२.२	२७६५	२.१
६	५९७१	२.२	३१७९	२.२	२७९२	२.१
७	५४९७	२.०	२८८३	२.०	२६१४	२.०
८	६९६६	२.६	३७५७	२.६	३२०९	२.५
९	४४८६	१.६	२३२७	१.६	२१५९	१.७
१०	७४८९	२.७	४०६४	२.९	३४२५	२.६
११	४१२२	१.५	२१९६	१.५	१९२६	१.५
१२	७०५६	२.६	३६९२	२.६	३३६४	२.६
१३	५३६८	२.०	२७१८	१.९	२६५०	२.०
१४	६४३७	२.४	३३१६	२.३	३१२१	२.४
१५	६३५६	२.३	३३४४	२.४	३०१२	२.३
१६	६९१६	२.५	३६६६	२.६	३२५०	२.५
१७	५२२४	१.९	२८३६	२.०	२३८८	१.८
१८	८२१०	३.०	४५६६	३.२	३६४४	२.८
१९	४१५५	१.५	२२२६	१.६	१९२९	१.५
२०	८१७८	३.०	४१३३	२.९	४०४५	३.१
२१	३६३८	१.३	१९७०	१.४	१६६८	१.३
२२	६१६४	२.३	३१९३	२.२	२९७१	२.३
२३	४१६३	१.५	२०२८	१.४	२१३५	१.६
२४	४६११	१.७	२३४९	१.७	२२६२	१.७
२५	७२८१	२.७	३५७७	२.५	३७०४	२.८
२६	४३१०	१.६	२१३५	१.५	२१७५	१.७
२७	३३३७	१.२	१७९६	१.३	१५४१	१.२
२८	६०७०	२.२	२८८६	२.०	३१८४	२.४
२९	२०९८	०.८	१०६७	०.८	१०३१	०.८
३०	८८६२	३.३	४२६६	३.०	४५९६	३.५
३१	१६५३	०.६	८५५	०.६	७९८	०.६
३२	४५२५	१.७	२२५५	१.६	२२७०	१.७
३३	२७३१	१.०	१२९९	०.९	१४३२	१.१
३४	२३८०	०.९	१२०४	०.८	११७६	०.९
३५	९०२८	३.३	४५०१	३.२	४५२७	३.५
३६	३०२९	१.१	१५७८	१.१	१४५१	१.१
३७	१९४९	०.७	१०४९	०.७	९००	०.७
३८	४३९२	१.६	२००४	१.४	२३८८	१.८
३९	१४७६	०.५	७६०	०.५	७१६	०.५
४०	८७६०	३.२	४७५९	३.३	४००१	३.१
४१	११९५	०.४	६६१	०.५	५३४	०.४
४२	३२४३	१.२	१७७१	१.२	१४७२	१.१
४३	१७२४	०.६	८०९	०.६	९१५	०.७

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
४४	१२५२	०.५	६२९	०.४	६२३	०.५
४५	६७४४	२.५	३६९५	२.६	३०४९	२.३
४६	१५००	०.६	८००	०.६	७००	०.५
४७	१२४६	०.५	६७८	०.५	५६८	०.४
४८	२८१३	१.०	१३७२	१.०	१४४१	१.१
४९	१०२२	०.४	५६३	०.४	४५९	०.४
५०	५८५०	२.१	३१०७	२.२	२७४३	२.१
५१	९१०	०.३	५४५	०.४	३६५	०.३
५२	१९२७	०.७	१०८९	०.८	८३८	०.६
५३	१११८	०.४	५९४	०.४	५२४	०.४
५४	१००४	०.४	५५५	०.४	४४९	०.३
५५	४१४७	१.५	२२३२	१.६	१९१५	१.५
५६	११५१	०.४	६५९	०.५	४९२	०.४
५७	६८०	०.२	३९०	०.३	२९०	०.२
५८	१४४६	०.५	६८८	०.५	७५८	०.६
५९	५७६	०.२	३१९	०.२	२५७	०.२
६०	३९३८	१.४	२०४१	१.४	१८९७	१.५
६१	५११	०.२	३०६	०.२	२०५	०.२
६२	११२८	०.४	६४०	०.५	४८८	०.४
६३	७१३	०.३	३२६	०.२	३८७	०.३
६४	५८५	०.२	३००	०.२	२८५	०.२
६५	२९७७	१.१	१५१६	१.१	१४६१	१.१
६६	४९९	०.२	२९२	०.२	२०७	०.२
६७	४८२	०.२	२८०	०.२	२०२	०.२
६८	१०८४	०.४	५८४	०.४	५००	०.४
६९	५०५	०.२	२८१	०.२	२२४	०.२
७०	२३०५	०.८	१२१०	०.९	१०९५	०.८
७१	३९६	०.१	२१५	०.२	१८१	०.१
७२	७६४	०.३	४१७	०.३	३४७	०.३
७३	३३८	०.१	१७९	०.१	१५९	०.१
७४	२७८	०.१	१५९	०.१	११९	०.१
७५	१०३६	०.४	५३०	०.४	५०६	०.४
७६	२०४	०.१	११६	०.१	८८	०.१
७७	१२८	०.०	६९	०.०	५९	०.०
७८	२५६	०.१	१४६	०.१	११०	०.१
७९	५१	०.०	२७	०.०	२४	०.०
८०	४५५	०.२	२१३	०.१	२४२	०.२
८१	५२	०.०	२६	०.०	२६	०.०
८२	७५	०.०	४६	०.०	२९	०.०
८३	४७	०.०	२८	०.०	१९	०.०
८४	४०	०.०	२०	०.०	२०	०.०
८५	१७४	०.१	९१	०.१	८३	०.१

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
५६	४३	०.०	२७	०.०	१६	०.०
५७	२३	०.०	१४	०.०	९	०.०
५८	३३	०.०	१७	०.०	१६	०.०
५९	३९	०.०	१३	०.०	१८	०.०
६०	१००	०.०	५७	०.०	४३	०.०
६१	८	०.०	४	०.०	४	०.०
६२	१५	०.०	४	०.०	११	०.०
६३	५	०.०	३	०.०	२	०.०
६४	५	०.०	२	०.०	३	०.०
६५	३४	०.०	१२	०.०	२२	०.०
६६	८	०.०	४	०.०	४	०.०
६७	१८	०.०	८	०.०	१०	०.०
६८	१८	०.०	१३	०.०	५	०.०
६९	५	०.०	४	०.०	१	०.०
१०० +	३८	०.०	१७	०.०	२१	०.०

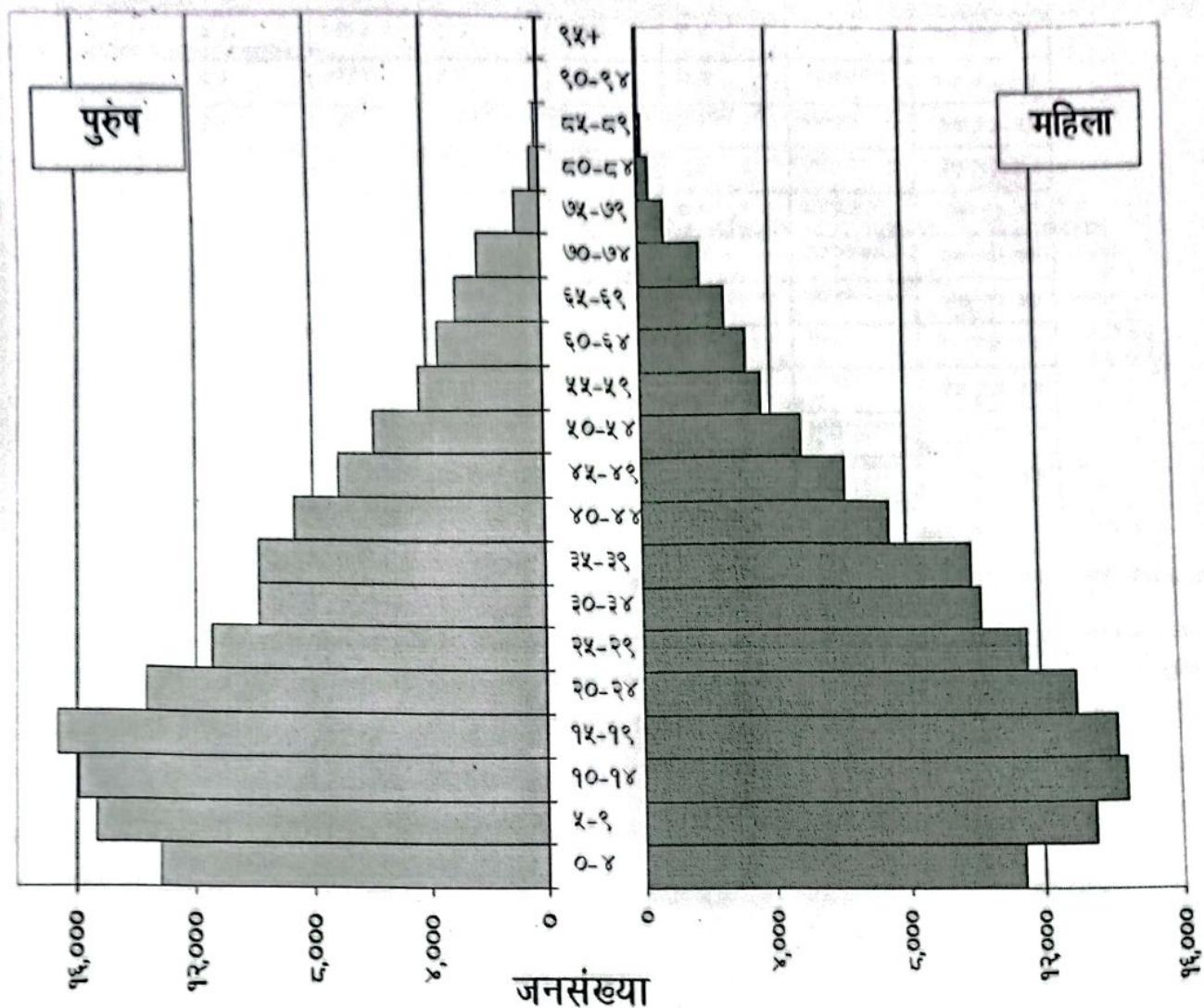
उमेर समूहअनुसार जनसङ्ख्याको संरचना

महानगरपालिकामा जनसङ्ख्याको उमेरगत संरचनालाई ५ वर्षको उमेर समूहमा विभाजन गरी अध्ययन गर्दा १५ देखि १६ वर्ष उमेर समूहमा कुल जनसङ्ख्याको सबैभन्दा बढी हिस्सा (११.३%) रहेको छ । जनसङ्ख्याको दोस्रो ठुलो हिस्सा १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहमा ११.२ प्रतिशत रहेको छ । तेस्रो ठुलो उमेर समूह ५ देखि ९ वर्षका बालबालिकाको रहेको छ जसले महानगरपालिकाको कुल जनसङ्ख्याको १०.६ प्रतिशत हिस्सा ओगटेका छन् ।

जनसङ्ख्या पिरामिडको आधारमा विश्लेषण गर्दा पुरुषभन्दा महिलाको हिस्सा २५ देखि २६ वर्ष उमेर समूहमा २.३० देखि २.३१ वर्ष उमेर समूहमा मात्र थोरैले बढी छ अन्यथा सबै उमेर समूहमा महिलाको भन्दा पुरुषको अनुपात बढी रहेको छ तर ६५ वर्ष र सोभन्दा माथिको अन्तिम उमेर समूहमा भने महिलाको अनुपात नगण्य माथि रहेको छ । महिलाहरूको अनुपात २५-२६ ४.३ प्रतिशत छ भने पुरुषको ४.२ प्रतिशत रहेको छ । त्यस्तै ३०-३४ उमेर समूहमा महिलाहरूको अनुपात ३.८ प्रतिशत रहेको छ भने पुरुषको ३.६ प्रतिशत । वडागत उमेर समूहअनुसारको जनसङ्ख्या अनुसूची १३ मा दिइएको छ ।

चित्र २२ : नगरपालिकाको जनसङ्ख्या पिरामिड

तालिका २१ : नगरपालिकामा उमेर समुह अनुसार जनसङ्ख्या

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
वीरगंज महानगरपालिका						
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
००-०४ वर्ष	२४५९१	९.०	१३१६३	९.३	११४२८	८.८
०५-०९ वर्ष	२८८७०	१०.६	१५३३१	१०.८	१३५३९	१०.४
१०-१४ वर्ष	३०४७२	११.२	१५९८६	११.२	१४४८६	११.१
१५-१९ वर्ष	३०८६१	११.३	१६६३८	११.७	१४२२३	१०.९
२०-२४ वर्ष	२६७५४	९.८	१३६७३	९.६	१३०८१	१०.०
२५-२९ वर्ष	२३०९६	८.५	११४६१	८.१	११६३५	८.९
३०-३४ वर्ष	२०१५१	७.४	९८७९	६.९	१०२७२	७.९
३५-३९ वर्ष	१९८७४	७.३	९८९२	७.०	९९८२	७.७
४०-४४ वर्ष	१६१७४	५.९	८६२९	६.१	७५४५	५.८

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
४५-४९ वर्ष	१३३२५	४.९	७१०८	५.०	६२१७	४.८
५०-५४ वर्ष	१०८०९	४.०	५८९०	४.१	४९१९	३.८
५५-५९ वर्ष	८०००	२.९	४२८८	३.०	३७१२	२.९
६०-६४ वर्ष	६८७५	२.५	३६१३	२.५	३२६२	२.५
६५-६९ वर्ष	५५४७	२.०	२९५३	२.१	२५९४	२.०
७०-७४ वर्ष	४०८१	१.५	२१८०	१.५	१९०१	१.५
७५-७९ वर्ष	१६७५	०.६	८८८	०.६	७८७	०.६
८०-८४ वर्ष	६६९	०.२	३३३	०.२	३३६	०.३
८५-८९ वर्ष	३०४	०.१	१६२	०.१	१४२	०.१
९०-९४ वर्ष	१३३	०.०	७०	०.०	६३	०.०
९५+ वर्ष	१२१	०.०	५८	०.०	६३	०.०

बृहत् उमेर समूहअनुसार र विशेष उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या

यस महानगरपालिकामा बृहत् उमेर समूह नुसार कुल जनसङ्ख्या २७२९८२ मध्ये ० देखि १९ वर्ष उमेर समूहमा ४२.१ प्रतिशत २० देखि ३९ वर्ष उमेर समूहमा ३३.० प्रतिशत, ४० देखि ५९ वर्ष उमेर समूहमा १७.७ प्रतिशत र ६० देखि ७९ वर्ष उमेर समूहमा ६.७ प्रतिशत जनसङ्ख्या रहेको छ। त्यस्तै ८० वर्षभन्दा माथिको उमेर समूहमा कुल जनसङ्ख्याको ०.५ प्रतिशत मात्र जनसङ्ख्या रहेको छ।

तालिका २२: बृहत् उमेर समूहअनुसार र विशेष उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या

बृहत् उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत	जनसङ्ख्या	प्रतिशत
वीरगंज महानगरपालिका						
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.००	१३०१८७	१००.०
००-१९	११४७९४	४२.१	६१११८	४३.०	५३६७६	४१.१
२०-३९	८९८७५	३३.०	४४९०५	३१.६	४४९७०	३४.१
४०-५९	४८३०८	१७.७	२५९१५	१८.२	२२३९३	१७.१
६०-७९	१८१७८	६.७	९६३४	६.८	८५४४	६.५
८०+	१२२७	०.५	६२३	०.४	६०४	०.४

जनसङ्ख्याको अन्य संरचना हेर्दा १५ वर्षमुनिका आश्रित जनसङ्ख्या कुल जनसङ्ख्याको ३०.८ प्रतिशत र ६० वर्ष भन्दा माथि आश्रित जनसङ्ख्या ७.१ प्रतिशत रहेको छ। नागरिकता प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न योग्य उमेर समूह (१६ वर्ष वा सोभन्दा माथि) जनसङ्ख्या कुल जनसङ्ख्याको ६६.९ प्रतिशत रहेको छ। क्रियाशील श्रमशक्तिसँग सम्बन्धित उमेर समूह अर्थात् १५ देखि ५९ उमेरका व्यक्तिहरु ६२.१ प्रतिशत छन्। राज्यप्रदत्त सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न सम्भाव्य ६८ वर्ष वा सोभन्दा माथि जनसङ्ख्या ३.३ प्रतिशत रहेका छन्। महिलाहरुको कुल जनसङ्ख्यामा प्रजननयोग्य उमेर अर्थात् १५ देखि ४९ वर्षका महिला ५६.० प्रतिशत रहेका छन्।

यसैगरी १६ देखि २४ वर्षको जनसङ्ख्या १८.८ प्रतिशत र १६ देखि ४० वर्षका युवाको जनसङ्ख्या ४५.२ प्रतिशत छ। वि.सं २०६८ को जनगणनासँग तुलना गर्दा जनसङ्ख्याको संरचनामा केही परिवर्तन भएको देखिएको छ। विशेष उमेर समूहको जनसङ्ख्या संरचना तालिका २३ मा दिइएको छ।

तालिका २३: विशेष उमेर समूह अनुसारको जनसङ्ख्या

उमेर समूह	वीरगंज		पर्सा	
	जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
१ वर्ष भन्दा कम	३८१३	१.४	९६७७	०.७
५ वर्ष भन्दा कम	२४५९१	९.०	६७८८२	५.२
०-१४ वर्ष	८३९३३	३०.८	२०९६८२	१६.०
१६ वर्ष वा सोभन्दा माथि	१८२०९३	६६.९	४२९९५७	३२.८
०-१८ वर्ष	११०६३९	४०.६	२७०३४५	२०.७
१५-५९ वर्ष	१६९०४४	६२.१	३८९२३३	२९.७
६० वर्ष वा सो भन्दा माथि	१९४०५	७.१	५५५५६	४.२
१५-४९ वर्षका महिला (कुल महिला मध्ये)	७२९५५	५६.०	१६७२८५	२६.५
६८ वर्ष वा सो भन्दा माथि	९०५४	३.३	२६९८०	२.१
१६-२४ वर्ष	५१२५९	१८.८	११४१६२	८.७
१६-४० वर्ष	१२३१४०	४५.२	२७९४४०	२१.३
जम्मा	२७२३८२	१००	६५४४७१	१००

उमेरअनुसार परिवारमुलीको संख्या

जनगणनाको नतिजाअनुसार यस नगरपालिकामा ९.५ प्रतिशत परिवारमा महिलाहरु परिवारमुली रहेका छन् भने ९०.५ प्रतिशत परिवारमा पुरुषहरु परिवारमुली रहेको देखिन्छ। उमेर समूहअनुसार परिवारमुलीको बाहुल्यता हेर्दा ४० देखि ४९ वर्षका व्यक्तिहरु (२७.७%) रहेका देखिन्छन्। सर्वाधिक पुरुष परिवारमुली यसै उमेर समूहमा रहेका छन् भने महिला परिवारमुलीको बाहुल्यता भएको उमेर समूह ३० देखि ३९ वर्ष हो।

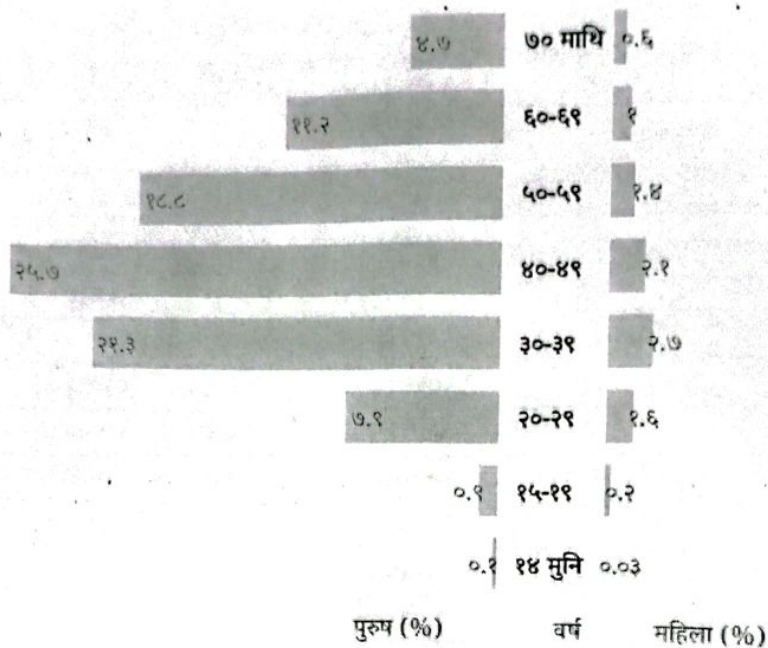
तथ्याङ्कले १५ वर्षमुनिका बालबालिका पनि परिवारमुलीको जिम्मेवारीमा रहेको देखाएको छ। यस्ता परिवारमुलीको अंश ०.१३ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका २४: उमेर समूहअनुसार परिवारमुलीको संख्या र प्रतिशत

उमेर समूह	जम्मा परिवार		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	४७११४	१००.००	४२६२९	१००.०	४४८५	१००.०
१४ वर्ष भन्दा कम	६२	०.१३	४६	०.१	१६	०.४
१५-१९	५१४	१.०९	४३१	१.०	८३	१.९
२०-२९	४४४१	९.४३	३७०७	८.७	७३४	१६.४
३०-३९	११३१०	२४.०१	१००२९	२३.५	१२८१	२८.६
४०-४९	१३०६३	२७.७३	१२०८५	२८.३	९७८	२१.८
५०-५९	९४८२	२०.१३	८८३९	२०.७	६४३	१४.३
६०-६९	५७५९	१२.२२	५२८९	१२.४	४७०	१०.५
७० माथि	२४८३	५.२७	२२०३	५.२	२८०	६.२

चित्र २३: लिङ्गानुसार परिवारमुली (%भा) (कुल परिवार संख्याको)

महानगरपालिकामा जातजातिको अवस्था

नगरपालिकामा २०७८ सालको जनगणनाअनुसार जातजातिको अवस्था हेर्दा प्रमुख ५ ओटा जातजाति क्रमशः मुसलमान २०.४% कुर्मी (१०.०%), यादव (६.८%), कानु (६.८%) र तेली ४.५ प्रतिशत रहेका छन् । यी पाँचओटा जातिले महानगरपालिकाको कुल जनसंख्याको ४८.५ प्रतिशत हिस्सा ओगटेका छन् ।

विस्तृत विवरण तालिका २५ दिइएको छ ।

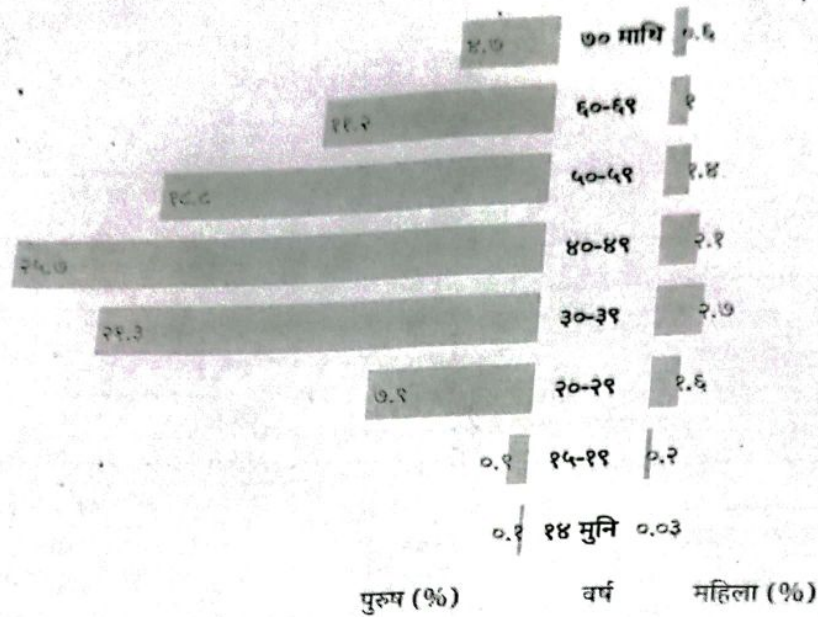
विस्तृत विवरण तालिका २५ दिइएको छ ।

तालिका २५ : नगरपालिकामा जातजातिअनुसारको जनसङ्ख्या

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
क्षेत्री	३५४०	१.३	१७७४	१.२	१७६६	१.४
ब्राह्मण - पहाड	३८२५	१.४	१९२१	१.४	१९०४	१.५
मगर	८९१	०.३	४४०	०.३	४५१	०.३
थारू	८९६३	३.३	४४९७	३.२	४४६६	३.४
तामाङ	९०९	०.३	४३८	०.३	४७१	०.४
नेवा: (नेवार)	३८३२	१.४	१८५३	१.३	१९७९	१.५
विश्वकर्मा	२१०	०.१	११०	०.१	१००	०.१
मुसलमान	५५५८९	२०.४	२८२२०	१९.८	२७३६९	२१.०

चित्र २१: लिङ्गानुसार परिवारमुली (११मा) (कुल परिवार संख्याको)

महानगरपालिकामा जातजातिको अवस्था

नगरपालिकामा २०७८ सालको जनगणनाअनुसार जातजातिको अवस्था हेर्दा प्रमुख ५ ओटा जातजाति क्रमशः मुसलमान २०.४% कुर्मी (१०.०%), यादव (६.८%), कानु (६.८%) र तेली ४.५% प्रतिशत रहेका छन्। यी पाँचओटा जातिले महानगरपालिका कुल जनसंख्याको ४८.५% प्रतिशत हिस्सा ओगटेका छन्।

विस्तृत विवरण तालिका २५ दिइएको छ।

तालिका २५: नगरपालिकामा जातजातिअनुसारको जनसंख्या

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
क्षेत्री	३५४०	१.३	१७७४	१.२	१७६६	१.४
ब्राह्मण - पहाड	३८२५	१.४	१९२१	१.४	१९०४	१.५
मगर	८९१	०.३	४४०	०.३	४५१	०.३
थारु	८९६३	३.३	४४९७	३.२	४४६६	३.४
तामाङ	९०९	०.३	४३८	०.३	४७१	०.४
नेवा: (नेवार)	३८३२	१.४	१८५३	१.३	१९७९	१.५
विश्वकर्मा	२१०	०.१	११०	०.१	१००	०.१
सलमान	५५५८९	२०.४	२८२२०	१९.८	२७३६९	२१.०

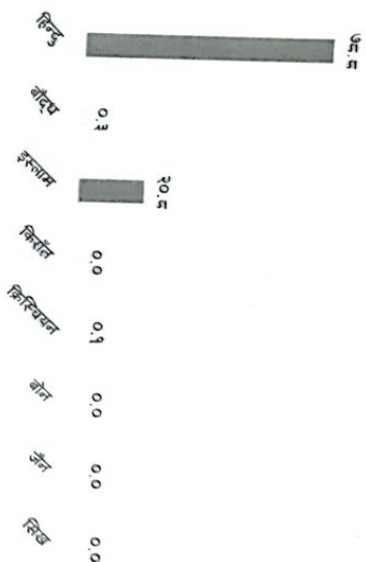

जातजातिको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
यादव	१८४७१	६.८	१००६०	७.१	८४११	६.५
राई	२०८	०.१	९९	०.१	१०९	०.१
गुरुङ	२०६	०.१	१०३	०.१	१०३	०.१
परियार	१०८	०.०	५१	०.०	५७	०.०
ठकुरी	४५६	०.२	२२७	०.२	२२९	०.२
याक्थुङ/लिम्बु	५४	०.०	२६	०.०	२८	०.०
मिजार	४०	०.०	२४	०.०	१६	०.०
तेली	१२१३०	४.५	६४९०	४.६	५६४०	४.३
चमार/हरिजन/राम	८३७६	३.१	४३७३	३.१	४००३	३.१
कोइरी/कुसवाहा	६८८०	२.५	३६८४	२.६	३१९६	२.५
मुसहर	९२४	०.३	४७२	०.३	४५२	०.३
कुर्मी	२७३०६	१०.०	१४४९५	१०.२	१२८११	९.८
सन्यासी/दसनामी	१३३५	०.५	६९३	०.५	६४२	०.५
धानुक	९००९	३.३	४६८५	३.३	४३२४	३.३
दुसाध/पासवान/पासी	४९८१	१.८	२५८४	१.८	२३९७	१.८
मल्लाह	३२८१	१.२	१७१४	१.२	१५६७	१.२
केवट	५५३	०.२	२८५	०.२	२६८	०.२
कथबनियाँ	१६९२	०.६	८९१	०.६	८०१	०.६
ब्राह्मण-तराई	८२४०	३.०	४३५०	३.१	३८९०	३.०
कलवार	८२००	३.०	४३६७	३.१	३८३३	२.९
कानु	१८६३२	६.८	९९९०	७.०	८६४२	६.६
कुमाल	५८६	०.२	३२०	०.२	२६६	०.२
घर्ती/भुजेल	४७	०.०	२३	०.०	२४	०.०
हजाम/ठाकुर	३२९९	१.२	१७०९	१.२	१५९०	१.२
राजवंशी	६२	०.०	३२	०.०	३०	०.०
शेर्पा	१२	०.०	७	०.०	५	०.०
धोवी	१७९२	०.७	९६१	०.७	८३१	०.६
तत्मा/तत्वा	३६५३	१.३	१९३९	१.४	१७१४	१.३
लोहार	२८३४	१.०	१४८८	१.०	१३४६	१.०
खत्वे	११५	०.०	५६	०.०	५९	०.०
सुँडी	२०५	०.१	१२१	०.१	८४	०.१
दनुवार	४३	०.०	१९	०.०	२४	०.०

धर्म	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
क्रिस्चियन	२०५	०.१	८४	०.१	१२१	०.१
बोन	५	०.०	३	०.०	२	०.०
जैन	७	०.०	४	०.०	३	०.०
सिख	८७	०.०	४८	०.०	३९	०.०

चित्र २६: नगरपालिकामा धर्मअनुसारको विवरण (% मा)

देशी भाषाअनुसारको जनसङ्ख्या

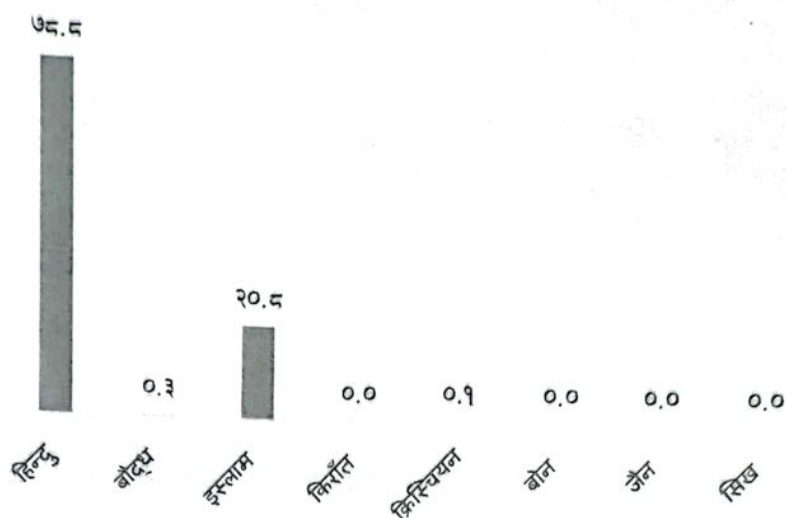
राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस महानगरपालिकामा सबैभन्दा धेरै व्यापकहरूले देशी भाषाको रूपमा प्रयोग गर्ने पाइन्छ। भाषामा नेपाली (८०.३%), भोजपुरी (६.४%), हिन्दी (२.८%), उर्दू (०.४%), र मैथिली (०.२%) रहेका छन्। कुनै पनि देशी भाषा नभएकाहरू अर्थात् मातृभाषा र देशी भाषा एउटै भएका व्यक्तिहरू ६.४% प्रतिशत छन्। अन्य विस्तृत विवरण तालिका २६ दिइएको छ।

तालिका २६: नगरपालिकामा बोलिने देशी भाषाअनुसारको जनसङ्ख्या

देशी भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
देशी भाषा नभएका	२५६६४	९.४	१२९६५	८.६	१२७०९	१०.४
नेपाली	२१८६६९	८०.३	११४९४९	८१.५	१०३७२०	७८.९
मैथिली	५४३	०.२	२७०	०.२	२७३	०.२
भोजपुरी	१७३५८	६.४	८८००	६.२	८५५८	६.६
थारु	३२	०.०	१६	०.०	१६	०.०
तामाङ	२७	०.०	१६	०.०	११	०.०

धर्म	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
किस्चियन	२०५	०.१	८४	०.१	१२१	०.१
बोन	५	०.०	३	०.०	२	०.०
जैन	७	०.०	४	०.०	३	०.०
सिख	८७	०.०	४८	०.०	३९	०.०

चित्र २६: नगरपालिकामा धर्मअनुसारको विवरण (% मा)

दोस्रो भाषाअनुसारको जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस महानगरपालिकामा सबैभन्दा धेरै व्यक्तिहरूले दोस्रो भाषाको रूपमा प्रयोग गर्ने पाछा भाषामा नेपाली (८०.३%), भोजपुरी (६.४%), हिन्दी (२.८%), उर्दू (०.४%) र मैथिली (०.२%) रहेका छन् । कुनै पनि दोस्रो भाषा नभएकाहरू अर्थात् मातृभाषा र दोस्रो भाषा एउटै भएका व्यक्तिहरू ६.४ प्रतिशत छन् । अन्य विस्तृत विवरण तालिका २६ दिइएको छ ।

तालिका २९ : नगरपालिकामा बोलिने दोस्रो भाषाअनुसारको जनसङ्ख्या

दोस्रो भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
दोस्रो भाषा नभएका	२५६६४	९.४	१२१६५	८.६	१३४९९	१०.४
नेपाली	२१८६६९	८०.३	११५९४९	८१.५	१०२७२०	७८.९
मैथिली	५४३	०.२	२७०	०.२	२७३	०.२
भोजपुरी	१७३५८	६.४	८८००	६.२	८५५८	६.६
थारु	३२	०.०	१६	०.०	१६	०.०
तामाङ	२७	०.०	१६	०.०	११	०.०

दोस्रो भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
नेपाल भाषा (नेवारी)	१५४	०.१	७८	०.१	७६	०.१
बज्जिका	२८	०.०	१३	०.०	१५	०.०
मगर हुट	५६	०.०	३१	०.०	२५	०.०
उर्दु	११३६	०.४	५४३	०.४	५९३	०.५
अवधी	३०६	०.१	१६४	०.१	१४२	०.१
याक्थुङ/लिम्बु	५३	०.०	३०	०.०	२३	०.०
गुरुङ	५१	०.०	३०	०.०	२१	०.०
बैतडेली	१५	०.०	७	०.०	८	०.०
हिन्दी	७५९९	२.८	३६९५	२.६	३९०४	३.०
चाम्लिङ	१४५	०.१	८०	०.१	६५	०.०
मगर खाम	११	०.०	६	०.०	५	०.०
मारवाडी	१२०	०.०	६६	०.०	५४	०.०
माझी	१८	०.०	१०	०.०	८	०.०
थामी	३६	०.०	२१	०.०	१५	०.०
बंगला	११	०.०	६	०.०	५	०.०
साम्पाङ	१८	०.०	७	०.०	११	०.०
अंग्रेजी	२४९	०.१	१४७	०.१	१०२	०.१
संस्कृत	१०	०.०	५	०.०	५	०.०
पंजाबी	१४	०.०	८	०.०	६	०.०
सिन्धी	१०	०.०	७	०.०	३	०.०
अन्य	४९	०.०	२५	०.०	२४	०.०

पुर्खाको भाषाअनुसारको जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा प्रत्येक व्यक्तिहरूका पुर्खहरू (जिजु बा/आमा, बाजे/बोजु, आदि) ले प्रयोग गर्ने/बोल्ने भाषाहरूलाई पुर्खको भाषाको रूपमा परिभाषित गरिएको थियो । स्मरणीय छ कि राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा पुर्खको भाषासम्बन्धी प्रश्न सोधिएको थिएन । यस नगरपालिकामा पुर्खको भाषा सबैभन्दा धेरै हुने ५ ओटा भाषामा भोजपुरी (८२.६ %), नेपाली (४.० %), उर्दु (३.६ %), मैथिली (२.७ %) र थारु (१.६ %) छन् । यसैगरी सबैभन्दा कम बोलिने पुर्खको पाछाओटा भाषामध्ये राजवंशी, सन्थाली, चेपाङ, हरियान्वी, सुनुवार, बभाङ्गी, मगही, थामी, याक्थुङ र सिन्धी रहेका छन् । अन्य विस्तृत विवरण तालिका ३० मा दिइएको छ ।

तालिका ३०: नगरपालिकामा बोलिने पुर्खको भाषा अनुसारको जनसङ्ख्या

पुर्खाको भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
नेपाली	११०१०	४.०	५४९९	३.९	५५११	४.३
मैथिली	७३४०	२.७	३८७३	२.७	३४६७	२.७
भोजपुरी	२२५७२१	८२.९	११८४०५	८३.३	१०७३१६	८२.४
थारु	५२७३	१.९	२६३२	१.९	२६४१	२.०
तामाङ	६०३	०.२	२८९	०.२	३१४	०.२
नेपालभाषा (नेवारी)	२५८९	१.०	१२४२	०.९	१३४७	१.०
बज्जिका	११५९	०.४	६३४	०.४	५२५	०.४
मगर दुट	२८०	०.१	१३८	०.१	१४२	०.१
उर्दू	१०५२१	३.९	५३५५	३.८	५१६६	४.०
अवधी	५९	०.०	२७	०.०	३२	०.०
याक्थुङ/लिम्बु	३०	०.०	१४	०.०	१६	०.०
गुरुङ	८४	०.०	४३	०.०	४१	०.०
राई	७३	०.०	३५	०.०	३८	०.०
राजवंशी	१०	०.०	६	०.०	४	०.०
हिन्दी	२४०३	०.९	१२८२	०.९	११२१	०.९
बझाङ्गी	१६	०.०	६	०.०	१०	०.०
सन्थाली	१२	०.०	६	०.०	६	०.०
चेपाङ	१५	०.०	८	०.०	७	०.०
सुनुवार	१६	०.०	९	०.०	७	०.०
मगही	२५	०.०	१४	०.०	११	०.०
उराउँ/कुडुख	६२६	०.२	३२७	०.२	२९९	०.२
मारवाडी	३१४१	१.२	१६२४	१.१	१५१७	१.२
माझी	१६७	०.१	८७	०.१	८०	०.१
थामी	२२	०.०	१०	०.०	१२	०.०
बंगला	२०२	०.१	१११	०.१	९१	०.१
दुमी	३३५	०.१	१८३	०.१	१५२	०.१
संस्कृत	३७६	०.१	१९६	०.१	१८०	०.१
मुसलमान	२८	०.०	१२	०.०	१६	०.०
हरियान्वी	१३	०.०	४	०.०	९	०.०
पंजाबी	९४	०.०	५३	०.०	४१	०.०

पुर्खाको भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
सिन्धी	४७	०.०	२३	०.०	२४	०.०
अन्य	९२	०.०	४८	०.०	४४	०.०

नेपालमा बसोबास गर्ने विभिन्न देशका नागरिकहरूको जनसङ्ख्या

जनगणनाको नतिजाबमोजिम यस महानगरपालिकामा ९८.८६ प्रतिशत व्यक्तिहरू नेपालको नागरिक रहेका छन्। बाँकी व्यक्तिहरूमध्ये १.४ प्रतिशत भारतीय र १२ जना (०.००४%) अन्य देशका नागरिक रहेका छन्।

तालिका ३१: नगरपालिकामा बसोबास गर्ने विभिन्न देशका नागरिकको जनसङ्ख्या

नागरिक	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
नेपाली	२६८५०४	९८.६	१४०४७९	९८.८	१२८०२५	९८.३
भारतीय	३८६६	१.४	१७१०	१.२	२१५६	१.७
अन्य	१२	०.०	६	०.०	६	०.०
जम्मा	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०

जनसङ्ख्याको वैवाहिक स्थिति

यस महानगरपालिकाका हरेक परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको वैवाहिक स्थिति विश्लेषण गर्दा कुल २,१८,९२१ जनामध्ये ३७.० प्रतिशत अविवाहित रहेका छन्। दश वर्षभन्दा माथिल्लो उमेरका पुरुष ४२.० प्रतिशत र महिला ३१.७ प्रतिशत अविवाहित रहेको पाइयो। त्यसै गरी ५९.७ प्रतिशत विवाहित देखिएको छ। विवाहित पुरुष र महिलाहरूको प्रतिशत क्रमशः ५६.३ र ६३.४ रहेको छ। यसैगरी विधुर/विधवा ३.१ प्रतिशत, पारपाचुके ०.०४ प्रतिशत र छुट्टिएको ०.१ प्रतिशत छन्। विधुर/विधवा र पारपाचुकेमा महिलाको प्रतिशत क्रमशः ४.७ प्रतिशत र ०.०२ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका ३२: वीरगंज महानगरपालिकामा १० वर्षमाथिको जनसङ्ख्याको वैवाहिक अवस्था

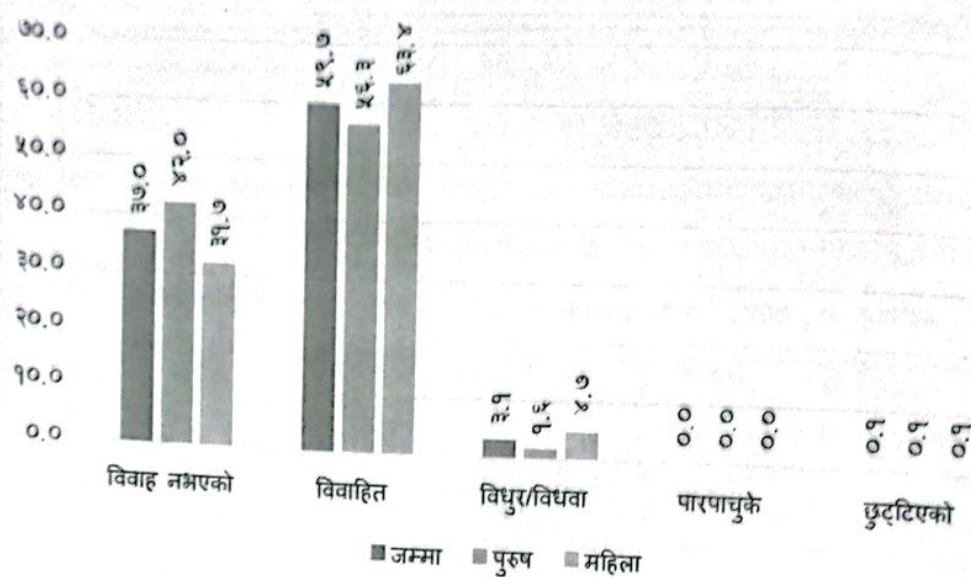
वैवाहिक स्थिति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१० वर्ष वा सोभन्दा माथि	२१८९२१	१००.०	११३७०१	१००.०	१०५२२०	१००.०
विवाह नभएको	८१०३६	३७.०	४७७०५	४२.०	३३३३१	३१.७
विवाहित	१३७८८५	५९.७	६४०४२	५६.३	६६७२६	६३.४
विधुर/विधवा	६८४६	३.१	१८५३	१.६	४९९३	४.७
पारपाचुके	९२	०.०%	४०	०.०%	५२	०.०%
छुट्टिएको	१७९	०.१%	६१	०.१%	११८	०.१%

यस नगरपालिकामा Singulate mean age at marriage पुरुषको २५.८ वर्ष र महिलाको २१.८ वर्ष रहेको छ जसअनुसार पहिलो विवाह अधि महिला र पुरुषको समूहले विवाह नगरी बिताएको औसत समयावधि क्रमशः २७ र २३ वर्ष रहेको अर्थात् विवाहपूर्व

एकल अवस्थामा बसेको औसत उमेर भन्ने जनाउँदछ । यसको गणना गर्दा माथिल्लो उमेरको सीमा ५० वर्ष र तल्लो सीमा १५ वर्ष गरी अप्रत्यक्ष रूपमा विवाहको औसत उमेर निकालिएको हुन्छ ।
चित्र २७ मा १० वर्षमाथिको जनसङ्ख्याको वैवाहिक अवस्थालाई देखाइएको छ ।

चित्र २७ : दश वर्ष माथिको जनसङ्ख्याको वैवाहिक अवस्था

पहिलो विवाह गर्दाको उमेर

दश वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको पहिलोपल्ट विवाह गर्दा पूरा भएको उमेरको आधारमा पुरुष र महिलाको पहिलो विवाह गर्दाको औसत उमेर गणना गरिन्छ । यो सूचक जनसङ्ख्याको प्रजननयोग्य व्यवहारसँग पनि प्रत्यक्ष सम्बन्धित रहेको । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाले वीरगंज महानगरपालिकामा अधिकतम व्यक्तिहरू (३७.७%) को पहिलो विवाह १८ देखि २० वर्षको उमेरमा भएको भएको छ । दोस्रोमा (२३.८%) १५ देखि १७ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह हुने व्यक्तिहरू छन् । यसैगरी तेस्रो (१७.१%), चौथो (६.७%) र देखि पाँचौ (८.६%) स्थानमा क्रमशः २१-२४, २५-२६ र १०-१४ वर्ष उमेर समूहका मानिसहरू रहेका छन् ।

पुरुष र महिलाको विवाह गर्ने उमेर समूह असमान रहेको देखिन्छ । अधिकांश (३६.५%) पुरुष र महिला (३६.०%) को १८-२० वर्षको उमेरभित्र विवाह भएको देखिन्छ तर त्यसबाहेकका उमेर समूहमा महिला र पुरुषको वैवाहिक अवस्था फरक छ । पुरुषहरूको विवाह हुने दोस्रो र तेस्रो अधिकतम उमेर समूह २१-२४ र २५-२६ रहेको देखिन्छ । उता महिलाहरूको सन्दर्भमा विवाह हुने दोस्रो र तेस्रो अधिकतम उमेर समूह १५-१७ र १०-१४ रहेको देखिन्छ ।

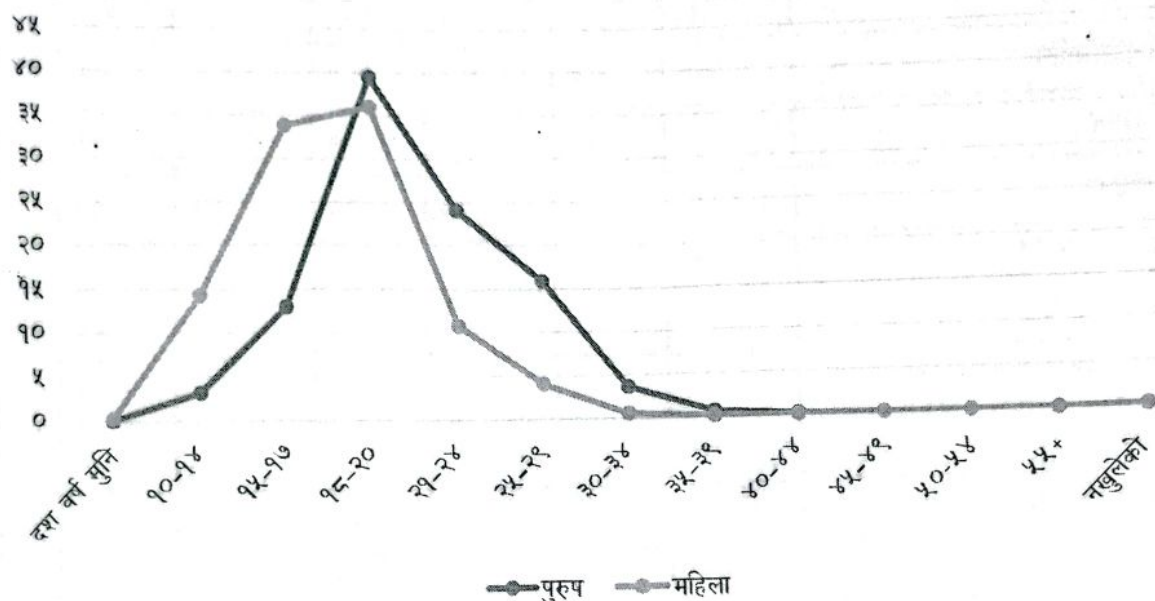
तालिका ३३ : दश वर्ष वा सोभन्दा माथिका जनसङ्ख्याको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर

उमेर समूह	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
जम्मा	१३७८८५	१००.०	६४९९६	१००.०	७२८८९	१००.०
दश वर्षमुनि	२३३	०.२	२७	०.०	२०६	०.३
१०-१४	१२३२१	८.९	२०८६	३.२	१०२३५	१४.२
१५-१७	३२८२९	२३.८	८५१९	१२.९	२४३१०	३३.८
१८-२०	५१९७३	३७.७	२६०७४	३९.५	२५८९९	३६.०
२१-२४	२३६३०	१७.१	१५८७६	२४.१	७७५४	१०.८
२५-२९	१३३२०	९.७	१०४४७	१५.८	२८७३	४.०
३०-३४	२७८५	२.०	२३९५	३.६	३९०	०.५

उमेर समूह	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
३५-३९	४९४	०.४	४१६	०.६	७८	०.१
४०-४४	११३	०.१	८४	०.१	२९	०.०
४५-४९	१७	०.०	१३	०.०	४	०.०
५०-५४	५	०.०	०	०.०	५	०.०
५५+	२	०.०	०	०.०	२	०.०
नखुलेको	१६३	०.१	५९	०.१	१०४	०.१

चित्र २८ : दश वर्ष वा सोभन्दा माथिका जनसङ्ख्याको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर (% मा)

अपाङ्गतासम्बन्धी विवरण

वि.सं. २०७८ को जनगणनाको नतिजाअनुसार यस महानगरपालिकाको कुल जनसङ्ख्याको १.२ प्रतिशत जनसङ्ख्यामा कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता देखिएको छ। जम्मा पुरुष जनसङ्ख्याको १.३ प्रतिशतमा र महिला जनसङ्ख्याको १.१ प्रतिशतमा अपाङ्गता रहेको छ। अपाङ्गता भएका कुल ३२४४ (१००%) व्यक्तिमध्ये पुरुष ५६.६ प्रतिशत र महिला ४३.४ प्रतिशत रहेको छ। अपाङ्गता भएका व्यक्तिमध्ये अधिकतम (३८.४%) व्यक्तिमा शारीरिक अपाङ्गता रहेको छ। त्यसै गरी १९.६ प्रतिशतमा न्यून दृष्टियुक्त अपाङ्गता र १०.३ प्रतिशतमा बहुअपाङ्गता रहेको देखिन्छ। यस महानगरपालिकामा ८.८ प्रतिशत अपाङ्गहरु पूर्ण दृष्टिविहीन रहेका छन्। अपाङ्गता भएको जनसङ्ख्याको विस्तृत विवरण तालिका ३३ र ४४ मा दिइएको छ। साथै, वडा तहको अपाङ्गतासम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची मा समावेश गरिएको छ।

तालिका ३४ : अपाङ्गतासम्बन्धी विवरण

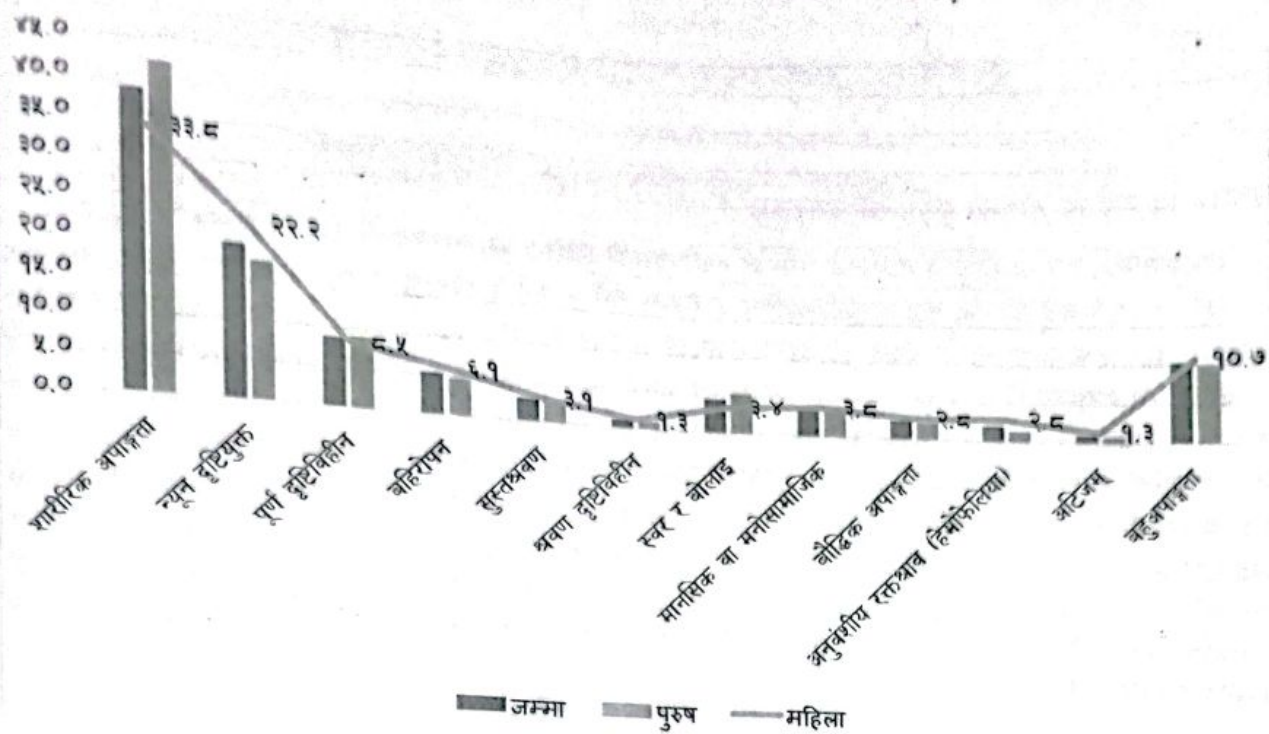
अपाङ्गताको अवस्था	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा जनसंख्या	२७२३८२	१००.०	१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
अपाङ्गता नभएको	२६९१३१	९८.८	१४०३५५	९८.७	१२८७७६	९८.९
उत्तर नलेखिएको	७	०.०	४	०.०	३	०.०

अपाङ्गताको अवस्था	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
अपाङ्गता भएको	३२४४	१.२	१८३६	१.३	१४०८	१.१

तालिका ३५ : अपाङ्गताको प्रकारअनुसारको जनसङ्ख्या वितरण

अपाङ्गताको अवस्था	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	३२४४	१००.०	१८३६	१००.०	१४०८	१००.०
शारीरिक अपाङ्गता	१२४५	३८.४	७६९	४१.९	४७६	३३.८
न्यून दृष्टियुक्त	६३६	१९.६	३२३	१७.६	३१३	२२.२
पूर्ण दृष्टिविहीन	२८५	८.८	१६५	९.०	१२०	८.५
बहिरोपन	१७१	५.३	८५	४.६	८६	६.१
सुस्तश्रवण	९२	२.८	४८	२.६	४४	३.१
श्रवण दृष्टिविहीन	३६	१.१	१८	१.०	१८	१.३
स्वर र बोलाइ	१४३	४.४	९५	५.२	४८	३.४
मानसिक वा मनोसामाजिक	१२८	३.९	७४	४.०	५४	३.८
बौद्धिक अपाङ्गता	८०	२.५	४१	२.२	३९	२.८
अनुवंशीय रक्तश्राव (हेमोफिलिया)	६४	२.०	२४	१.३	४०	२.८
अटिजम्	३१	१.०	१२	०.७	१९	१.३
बहुअपाङ्गता	३३३	१०.३	१८२	९.९	१५१	१०.७

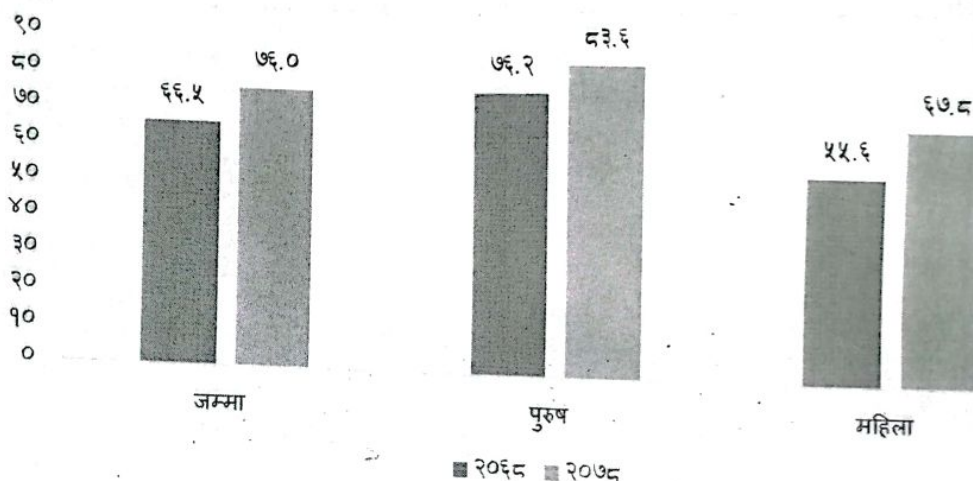

खण्ड ४ : जनसङ्ख्याको शैक्षिक स्थिति

साक्षरतादर (५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेरका)

राष्ट्रिय जनगणनामा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको शैक्षिक अवस्थामा सम्बन्धी विवरण संकलन गरिएको छ। जनगणनाको नतिजाले यस वीरगंज महानगरपालिकाभित्र बसोबास गर्ने ५ वर्ष र सोभन्दा माथिल्लो उमेरका कुल २,४७,९९५ जना पढ्न र लेख्न दुवै जान्ने देखाएको छ। जनगणनामा पढ्न र लेख्न दुवै जान्नेलाई मात्र साक्षर गणना गरिन्छ। यसअनुसार वि.सं. २०७८ मा नगरपालिकाको समग्र साक्षरतादर ७६.० प्रतिशत पुगेको देखिन्छ जहाँ पुरुष साक्षरतादर ८३.६ प्रतिशत रहेको छ र महिलाको साक्षरतादर ६७.८ प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो अर्थात् २०६८ को जनगणनामा यस नगरपालिकाको कुल साक्षरतादर ६६.५ प्रतिशत, पुरुषको साक्षरतादर ७६.२ प्रतिशत र महिलाको साक्षरतादर ५५.६ प्रतिशत रहेको थियो। यसरी १० वर्षको अवधिमा कुल साक्षरतादरमा करिब ६.५ प्रतिशत विन्डुले वृद्धि भएको देखिन्छ भने पुरुष साक्षरतादरमा ७.४ प्रतिशत विन्डु र महिलाको साक्षरतादरमा १२.२ प्रतिशत विन्डुले वृद्धि भएको देखिन्छ। वडाअनुसार हेर्ने भन्ने ६० प्रतिशत भन्दा बढी साक्षर हुने वडा नं. ५ र ६ रहेका छन् भने त्यसपछि वडा नं. ६ मा उच्च (६० %) साक्षर रहेको देखिन्छ। सबैभन्दा कम (५६.५%) वडा नं. १७ मा रहेको छ। अन्य विस्तृत विवरण चित्र २६ र तालिका ३६ मा दिइएको छ।

चित्र २९ : महानगरपालिकाको २०६८ र २०७८ को साक्षरतादर (% मा)

तालिका ३६ : साक्षरतादरसम्बन्धी विवरण

विवरण	५ वर्ष र सो भन्दा माथिको जनसंख्या	जनसंख्या			नखुलेको	साक्षरतादर (% मा)
		पढ्न र लेख्न दुवै जानेको	पढ्न मात्र जानेको	पढ्न र लेख्न दुवै नजानेको		
२०६८						
जम्मा	२१६,२९६	१४३,८७५	५,२३३	६७,०३३	१५५	६६.५
पुरुष	११४,६३८	८७,३८६	२,६९७	२४,४८८	६७	७६.२
महिला	१०१,६५८	५६,४८९	२,५३६	४२,५४५	८८	५५.५
२०७८						
जम्मा	२४७,७९१	१८८,४९६	६९४	५८,७२०	४९	७६.०
पुरुष	१२९,०३२	१०७,८८९	२९६	२०,८३९	२४	८३.६
महिला	११८,७५९	८०,६०७	३९८	३७,८८९	१७	६७.८

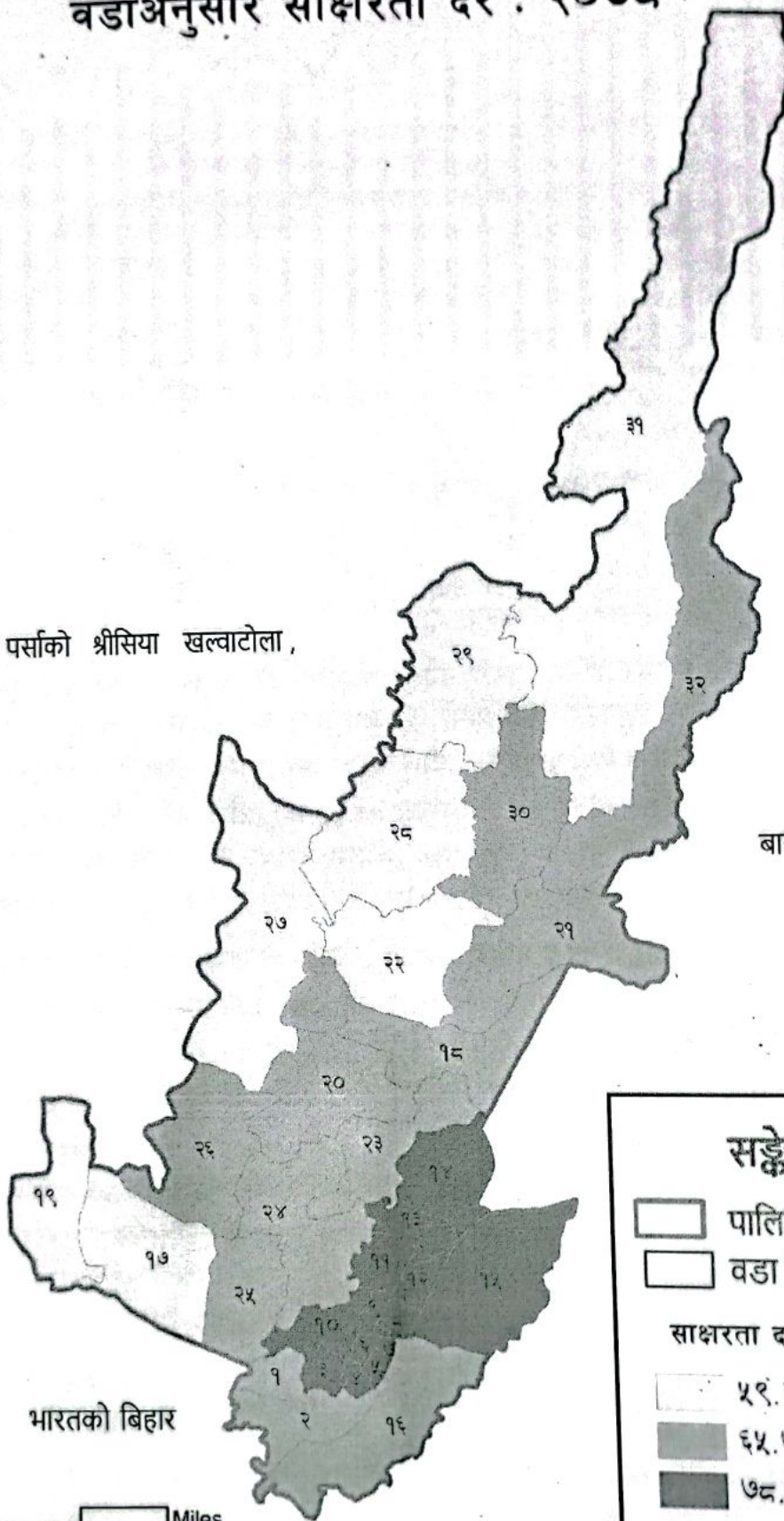
वडाअनुसार साक्षरता दर : २०७८

बारा जिल्ला

पर्साको श्रीसिया खल्वाटोला,

बारा जिल्ला

भारतको बिहार

0 0.5 1 2 3 4 Miles

सङ्केत

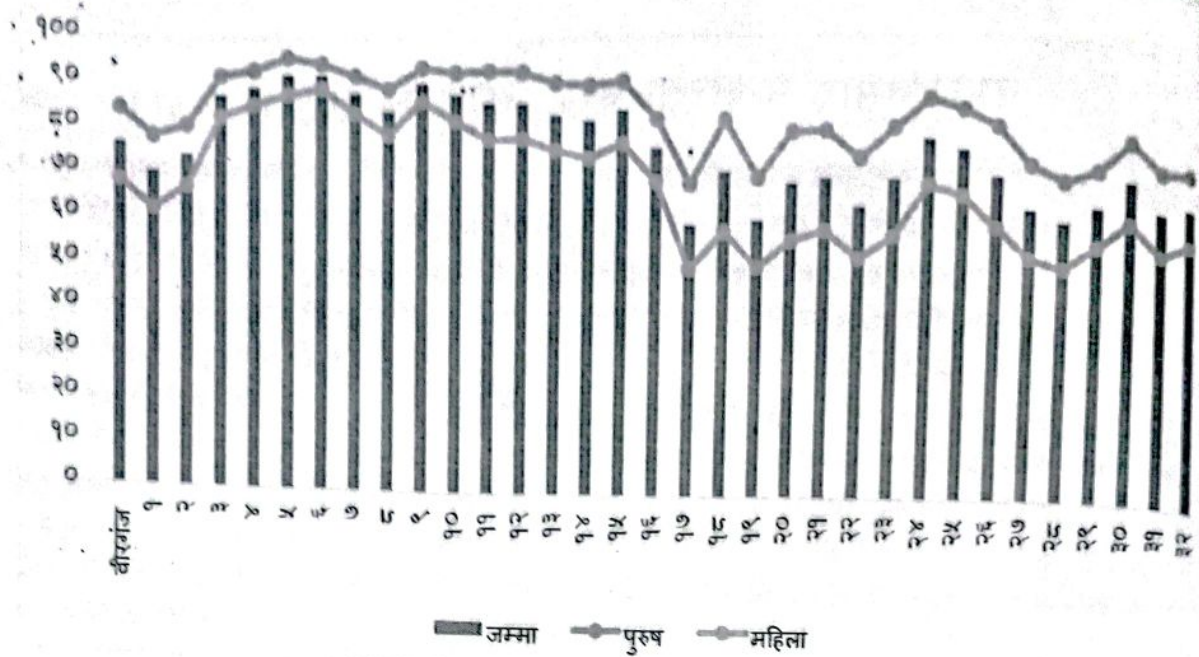
- पालिका सिमाना
- वडा सिमाना

साक्षरता दर

- ५९.४० - ६५.७५
- ६५.७५ - ७८.१०
- ७८.१० - ९१.३०

चित्र ३० : बन्दा अनुसार साक्षरतादर (% मा)

साक्षर जनसङ्ख्याले उत्तीर्ण गरेको तहसम्बन्धी विवरण

साक्षरता सचेतना, क्षमता विकास र अवसर प्राप्तिका लागि महत्वपूर्ण आधार हो । साक्षर जनसङ्ख्याले कुन तह उत्तीर्ण गरेको भन्ने विषयले ठुलो सरोकार राख्छ । जनगणनाबाट प्राप्त नतिजाअनुसार कुल साक्षर जनसङ्ख्याको सबैभन्दा बढी २ प्रतिशत व्यक्तिहरूले प्राथमिक तह (कक्षा १ देखि ५ सम्म) उत्तीर्ण गरेका छन् । निम्न माध्यमिक तह (कक्षा ६ देखि ८ सम्म) मात्र उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरू २०.४ प्रतिशत रहेका छन् । माध्यमिक तह (९-१०) उत्तीर्ण गर्ने व्यक्तिहरू १६.० प्रतिशत देखिन्छन् । यसैगरी प्रमाणपत्र तह वा सोसल उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरू ११.६ प्रतिशत, एस.एल.सी. वा सोसल उत्तीर्ण गर्ने ६.७ प्रतिशत स्नातक वा सोसल उत्तीर्ण गर्ने ६.४ प्रतिशत रहेका छन् । स्नातकोत्तर वा सोसल उत्तीर्ण गर्ने व्यक्ति ३.९ प्रतिशत रहेका छन् । जनगणना २०७८ को नतिजाअनुसार साक्षर पुरुष र महिलाहरूमध्ये अधिकतमले प्राथमिक तह मात्र उत्तीर्ण गरेका छन् जसमा पुरुष र महिलाको अंश क्रमशः २७.६ प्रतिशत र ३१.५ प्रतिशत रहेका छन् । दोस्रो ठुलो हिस्सा निम्न माध्यमिक तह मात्र उत्तीर्ण गरेका पुरुष र महिलाहरूको छ जसको साक्षरतादर क्रमशः २०.१ र २०.६ प्रतिशत रहेको छ । माध्यमिक तह उत्तीर्ण गरेका पुरुष १६.३ प्रतिशत र महिला १५.५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । विस्तृत विवरण तालिका ३७ मा दिइएको छ ।

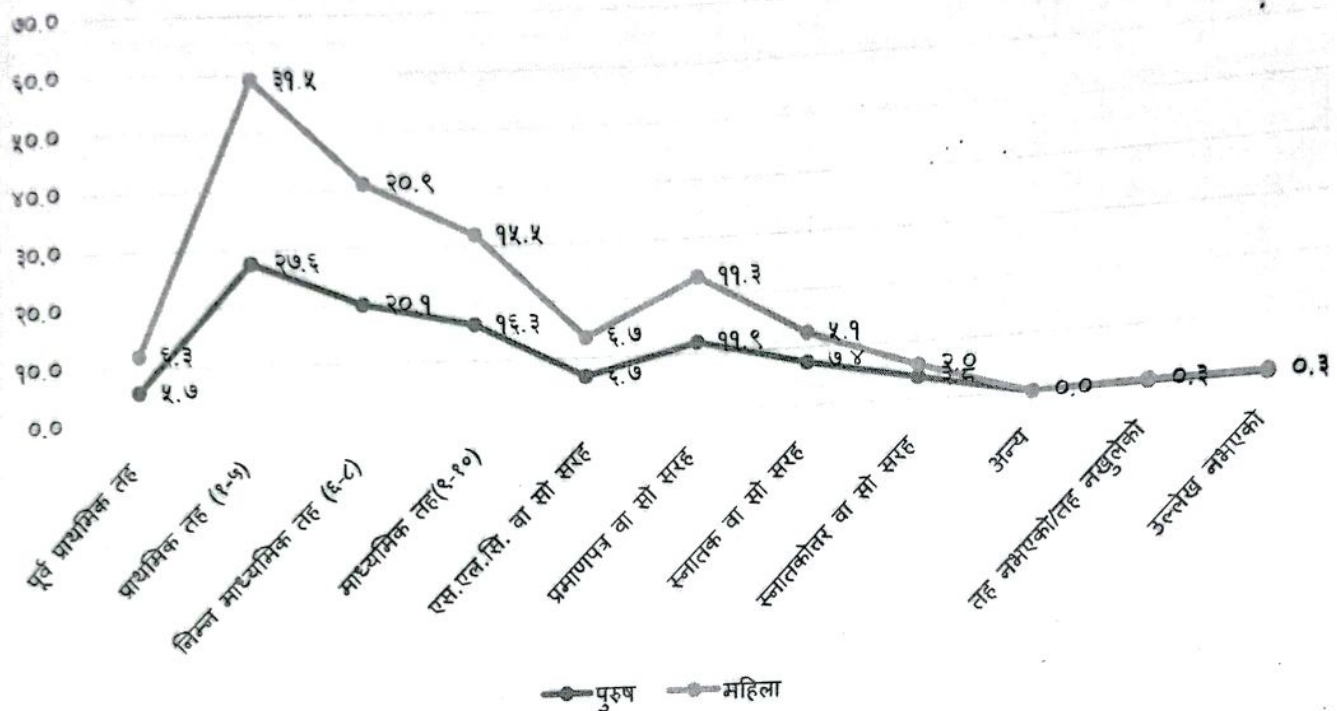
तालिका ३७ : साक्षर जनसङ्ख्याले उत्तीर्ण गरेको तह

उत्तीर्ण गरेको तह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	१८८९२६	१००.०	१०८१८४	१००.०	८०७४२	१००.०
पूर्व प्राथमिक तह	११२१०	५.९	६१२७	५.७	५०८३	६.३
प्राथमिक तह (१-५)	५५२९६	२९.३	२९८६७	२७.६	२५४२९	३१.५
निम्न माध्यमिक तह (६-८)	३८६०४	२०.४	२१७१७	२०.१	१६८८७	२०.९
माध्यमिक तह (९-१०)	३०१५३	१६.०	१७६३४	१६.३	१२५१९	१५.५
एस.एल.सी. वा सोसल	१२७२३	६.७	७२८१	६.७	५४४२	६.७
प्रमाणपत्र वा सोसल	२१९७७	११.६	१२८५८	११.९	९११९	११.३
स्नातक वा सोसल	१२०६१	६.४	७९७६	७.४	४०८५	५.१

उत्तीर्ण गरेको तह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
स्नातकोत्तर वा सोसरह	५८०१	३.१	४१४७	३.८	१६५४	२.०
अन्य	२९	०.०	१९	०.०	१०	०.०
तह नभएको/तह नखुलेको	५४७	०.३	२८२	०.३	२६५	०.३
उल्लेख नभएको	५२५	०.३	२७६	०.३	२४९	०.३

चित्र ३१: नगरपालिकाका साक्षर पुरुष तथा महिलाले उत्तीर्ण गरेको तह (% मा)

पाँच वर्षदेखि २५ वर्षसम्मका हाल स्कूल गइरहेका वा विगतमा स्कूल गएको जनसङ्ख्याको विवरण

राष्ट्रिय जनगणनामा ५ वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिलाई अध्ययन गर्न हाल स्कूल गइरहनुभएको छ भनी सोधिएको प्रश्नमा प्राप्त उत्तरको विश्लेषण गर्दा यस नगरपालिकाका ५ देखि २५ वर्षसम्मका कुल १००,६०१ जनामध्ये ६७,७५३ (६७.९%) जना हाल स्कूल गइरहेको देखिन्छ भने २०.८ प्रतिशत विगतमा गएको तर हाल स्कूल नगएको तथ्याङ्कले देखिएको छ । हाल विद्यालय गएका पुरुषको अंश ६६.२ प्रतिशत र महिलाको अंश ६४.६ प्रतिशत रहेको छ । विगतमा विद्यालय गएका तर हाल नगएका पुरुषहरूको हिस्सा २०.६ प्रतिशत र महिलाको हिस्सा २०.७ प्रतिशत रहेको छ । उमेरगत रूपमा विस्तृत विवरण अनुसूची १५ मा दिइएको छ ।

तालिका ३८: पाँच वर्षदेखि २५ वर्षसम्मका हाल स्कूल गइरहेका वा विगतमा स्कूल गएको जनसङ्ख्याको विवरण

५ देखि २५ वर्षसम्मका			हाल स्कूल कलेज गइरहेको			विगतमा स्कूल कलेज गइरहेको			कहिल्यै स्कूल कलेज नगएको			नखुलेको		
जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
१००९०१	५२३२९	४८५७२	६७७५३	३६२२३	३१५३०	२१००१	१०९४२	१००५९	१२११०	५९४९	६१६९	३७	२३	१४
प्रतिशत			६७.९	६९.२	६४.९	२०.८	२०.९	२०.७	१२	९.८	१४.३	०	०	०

अध्ययन गरेको विषयक्षेत्र

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकाका प्रमाणपत्र तह वा सोभन्दा माथिको शैक्षिक योग्यता भएका ३६,८३६ जना व्यक्तिहरूको अध्ययन गरेको क्षेत्र हेर्दा ४७.७ प्रतिशतले व्यवस्थापन, १७.६ प्रतिशतले शिक्षा र ११.२ प्रतिशतले विज्ञान तथा प्रविधि अध्ययन गरेको देखिन्छ । मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकायअन्तर्गतका विभिन्न विषय अध्ययन गर्ने ७.४ प्रतिशत छन् भने ४.८ प्रतिशतले स्वास्थ्य/चिकित्साशास्त्र अध्ययन गरेको तथ्यांक छ । इन्जिनियरिङ अध्ययन गर्नेहरू प्रतिशत रहेका छन् ।

लैङ्गिक रूपमा विश्लेषण गर्दा आधाभन्दा बढी पुरुषहरू (४६.६ %) ले व्यवस्थापन अध्ययन गरेको देखिएको छ भने ४४.६ प्रतिशत महिलाहरूले व्यवस्थापन विषय नै अध्ययन गरेको देखिन्छ । पुरुष र महिला दुवैको दोस्रो रोजाइ शिक्षा विषय रहेको छ । पुरुषको अंश १३.२ प्रतिशत छ भने महिलाको अंश २५.२ प्रतिशत रहेको छ । विस्तृत विवरण तालिका ३६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

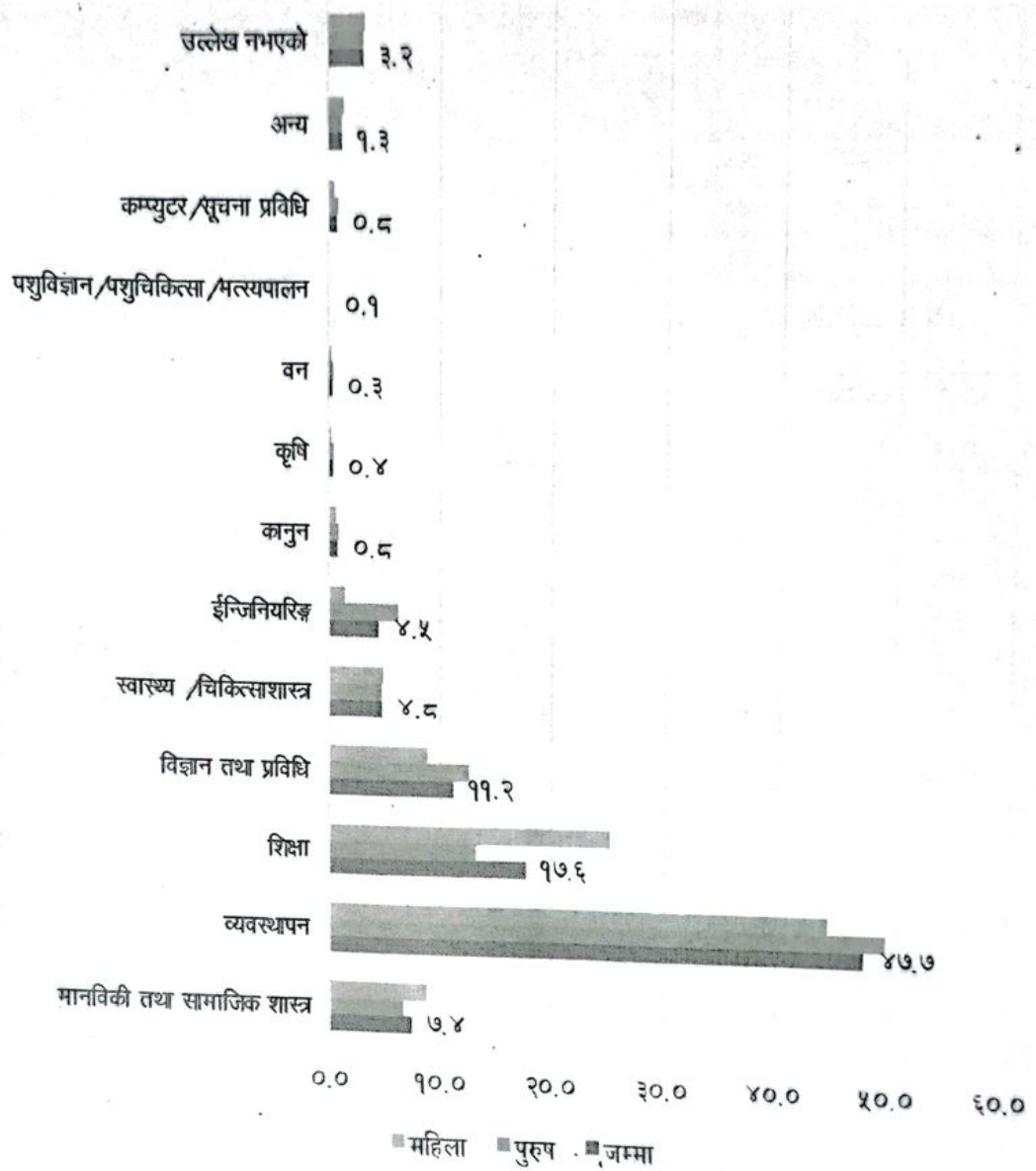
तालिका ३९ : अध्ययन गरेको क्षेत्र अनुसारको विवरण

लिंग तथा उमेर समूह	जम्मा	मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र	व्यवस्थापन	शिक्षा	विज्ञान तथा प्रविधि	स्वास्थ्य चिकित्साशास्त्र	इन्जिनियरिङ	कानून	कृषि	वन	पशुविज्ञान/पशुचिकित्सा/मत्स्यपालन	कम्प्युटर/सूचना प्रविधि	अन्य
जम्मा	३९८३९	२९५५	१९०१७	७०२८	४४४४	१८९६	१७७४	३२३	१५१	१३५	४०	३१०	५०३
%	१००.०	७.४	४७.७	१७.६	११.२	४.८	४.५	०.८	०.४	०.३	०.१	०.८	१.३
१५-१९	३८१८	१६५	१८७२	४९७	७९३	९६	९२	४८	१५	१६	२	३२	३२
२०-२४	१०१७६	४८५	५३३५	१४३१	१२९६	३८३	५२२	७१	४२	३९	१०	१०३	९९
२५-२९	७४३४	४३४	३६२४	१३२३	६८९	४४२	४७८	१९	२०	२४	७	५८	८६
३०-३४	५३५६	३५३	२६०६	११४५	४०३	३२०	२३८	१६	१०	१४	६	२६	६६
३५-३९	३७९३	३१६	१७७५	७८२	३१७	२४४	१३६	२१	७	६	३	३२	५४
४०-४४	२७८६	२५३	१२७६	५९८	२६०	१५२	७३	२७	७	६	१	२२	४२
४५-४९	२१३२	२७८	८६६	४३०	२२९	८६	७०	३७	१०	७	३	१२	४३
५०-५४	१६०३	२२५	६५३	२९३	१८९	५३	६१	२५	९	५	१	१३	२६
५५-५९	१०७३	१७२	४२०	१९७	१२०	३९	३२	२२	११	२	३	५	२०
६०-६४	७२१	१०८	२७३	१४९	६६	३६	२७	१८	५	९	१	५	९
६५-६९	४६०	७८	१५३	८६	४४	२०	२५	८	१०	४	०	०	१५
७०-७४	२७५	४९	९०	५४	२४	१७	१०	५	४	१	३	१	८
७५+	२१२	३९	७४	४३	१४	८	१०	६	१	२	०	१	३
पुरुष	२४९८१	१६५४	१२३९३	३२९१	३१३२	११७३	१५६१	२२७	११२	९६	३१	२३२	२९८
%	१००.०	६.६	४९.६	१३.२	१२.५	४.७	६.२	०.९	०.४	०.४	०.१	०.९	१.२
१५-१९	२०७३	९३	९९३	१९९	४९६	४६	७४	२७	७	१०	२	१८	२१
२०-२४	५६४०	२२३	३०२५	४८९	८७२	१८०	४४०	३७	२६	२३	६	६९	६१
२५-२९	४२७७	१९२	२२३४	४६२	४७४	२३६	४१५	१०	१५	१८	६	४४	४५
३०-३४	३३०५	१९१	१८०४	४४०	२७२	१९५	२२२	१०	८	७	५	२२	३३
३५-३९	२५९१	१६४	१३१४	४१७	२४१	१८१	१२३	११	३	४	२	२७	३०
४०-४४	१९७२	१३८	९७३	३६५	१८५	११८	६४	२३	७	५	०	२०	२३
४५-४९	१५३९	१५०	६५९	२७८	१८८	६९	६४	३५	८	६	२	१०	२६
५०-५४	१२७४	१५८	५३८	२१५	१६५	४६	५६	२०	८	५	१	११	१४
५५-५९	८६९	१३०	३४६	१४८	१०४	२८	३२	१९	१०	२	३	५	१५

लिंग तथा उमर समूह	जमा	मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र	व्यवस्थापन	शिक्षा	विज्ञान तथा प्रविधि	स्वास्थ्य चिकित्साशास्त्र	इंजिनियरिंग	कानून	कृषि	वन	परिवहन/संचारिक कला/मत्स्यपालन	कम्प्यूटर/सूचना प्रविधि	अन्य	के उल्लेख नमूने
६०-६४	६१३	८४	२३३	११६	६४	३३	२७	१७	५	९	१	५	६	१३
६५-६९	४१४	६४	१३८	७९	३७	१९	२४	७	१०	४	०	०	१५	१७
७०-७४	२३३	३८	७४	४५	२२	१५	१०	५	४	१	३	१	६	९
७५+	१८१	२९	६२	३८	१२	७	१०	६	१	२	०	०	३	११
महिला	१४८५८	१३०१	६६२४	३७३७	१३१२	७२३	२१३	९६	३९	३९	९	७८	२०५	४८२
%	१००.०	८.८	४४.६	२५.२	८.८	४.९	१.४	०.६	०.३	०.३	०.१	०.५	१.४	३.२
१५-१९	१७४५	७२	८७९	२९८	२९७	५०	१८	२१	८	६	०	१४	११	७१
२०-२४	४५३६	२६२	२३१०	९४२	४२४	२०३	८२	३४	१६	१६	४	३४	३८	१७१
२५-२९	३१५७	२४२	१३९०	८६१	२१५	२०६	६३	९	५	६	१	१४	४१	१०४
३०-३४	२०५१	१६२	८०२	७०५	१३१	१२५	१६	६	२	७	१	४	३३	५७
३५-३९	१२०२	१५२	४६१	३६५	७६	६३	१३	१०	४	२	१	५	२४	२६
४०-४४	८१४	११५	३०३	२३३	७५	३४	९	४	०	१	१	२	१९	१८
४५-४९	५९३	१२८	२०७	१५२	४१	१७	६	२	२	१	१	२	१७	१७
५०-५४	३२९	६७	११५	७८	२४	७	५	५	१	०	०	२	१२	१३
५५-५९	२०४	४२	७४	४९	१६	११	०	३	१	०	०	०	५	३
६०-६४	१०८	२४	४०	३३	२	३	०	१	०	०	०	०	३	२
६५-६९	४६	१४	१५	७	७	१	१	१	०	०	०	०	०	०
७०-७४	४२	११	१६	९	२	२	०	०	०	०	०	०	२	०
७५+	३१	१०	१२	५	२	१	०	०	०	०	०	१	०	०

चित्र ३२ : अध्ययन गरेको विषय क्षेत्र अनुसारको विवरण

खण्ड ५: बसाइसराइसम्बन्धी विवरण

जन्मस्थानको आधारमा जनसङ्ख्या

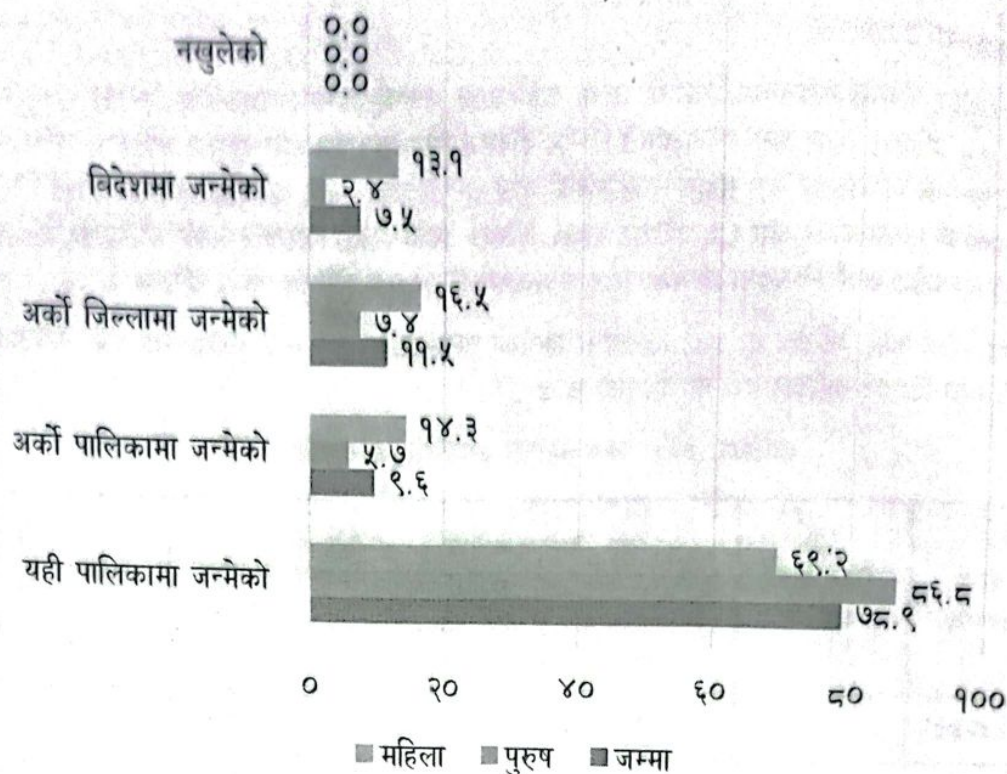
राष्ट्रिय जनगणनाअनुसार वीरगंज महानगरपालिकाका जम्मा २,७२,३८२ जनसङ्ख्यामध्ये नेपालभित्र जन्मेका ६२.५ प्रतिशत र विदेशमा जन्मेका ७.५ प्रतिशत रहेका छन् । नेपालभित्रै जन्मेर वीरगंज महानगरपालिकामा अक्सर बसोबास गर्नेमध्ये वीरगंज महानगरपालिकामै जन्मेको जनसङ्ख्या यस महानगरपालिकाको कुल जनसंख्याको ७८.६ प्रतिशत रहेको छ । पर्सा जिल्लाभित्रकै अर्को पालिकामा जन्मेको जनसंख्याको अंश ६.६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यही (पर्सा) जिल्लाकै अर्को पालिकामा जन्मेका ७.८४ प्रतिशत र पर्सा जिल्लाबाहेक अर्को जिल्लामा जन्मेका कुल जनसङ्ख्याको ३६.४६ प्रतिशत रहेका देखिन्छ ।

उल्लेखित जन्मस्थान हेर्दा अर्को पालिका वा अर्को जिल्लामा जन्मेको जनसङ्ख्यामा पुरुषको संख्याभन्दा बढी महिलाको संख्या रहेको देखिन्छ । विस्तृत विवरण तालिका ४० मा दिइएको छ ।

तालिका ४० : जन्मस्थानको आधारमा जनसङ्ख्या

पुरुष/ महिला	जम्मा जनसङ्ख्या	नेपाल भित्र जन्मेको	यही जिल्लामा जन्मेको		अर्को जिल्लामा जन्मेको	विदेशमा जन्मेको	नखुलेको
			यही पालिकामा जन्मेको	अर्को पालिकामा जन्मेको			
जम्मा	२७२३८२	२५२००४	१९८८६८	२४१९४	२८९४२	२०३६१	१७
%	१००	९२.५	७८.९	९.६	११.५	७.५	०.०१
पुरुष	१४२१९५	१३८८१२	१२०५१८	७९७३	१०३२१	३३७७	६
%	१००	१००	८६.८	५.७	७.४	२.४	०.००
महिला	१३०१८७	११३१९२	७८३५०	१६२२१	१८६२१	१६९८४	११
%	१००	१००	६९.२	१४.३	१६.५	१३.१	०.०१

चित्र ३३: महानगरपालिकाको जन्मस्थानको आधारमा जनसङ्ख्या (१ मा)

जन्मेको देश

जन्मस्थान विदेश भएको व्यक्तिहरूलाई उनीहरू जन्मेको मुलुकअनुसार वितरण हेर्दा ६६.८ प्रतिशत भारतमा जन्मेका देखिन्छन्। पुरुष र महिलाको वितरण हेर्दा बराबर संख्यामा अर्थात् ६८.८ प्रतिशत भारतमा जन्मिएका र जनगणनाको समयमा यस वी महानगरपालिकामा बसोबास गरेको देखिन्छ। यसो हुनुमा यस महानगरपालिका भारतीय सीमासँग भौगोलिक हिसाबले जोडिएको कारण पनि हुनसक्छ।

तालिका ४१: विदेशमा जन्म भएकाहरूको जन्म भएको देशअनुसारको जनसङ्ख्या वितरण

जन्म स्थान	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२०३६१	१००.०%	३३७७	१००.०%	१६९८४	१००.०%
भारत	२०३२३	९९.८%	३३६९	९९.८%	१६९५४	९९.८%
सार्क मुलुक	१७	०.१%	२	०.१%	१५	०.१%
आसियन मुलुक	१०	०.०%	१	०.०%	९	०.१%
अन्य	११	०.१%	५	०.१%	६	०.०%

पछिल्लोपटक बसाइँ सरेको स्थानको आधारमा जनसङ्ख्या

जनगणनामा जीवनपर्यन्त बसाइँसराइ (Lifetime Migration) को अलवा हालको बसाइँसराइ (Current Migration) सम्बन्धी विवरणहरू संकलन गरिएको थियो। यस महानगरपालिकामा गणना भएका व्यक्तिहरूको यहाँ बसोबास गर्नुभन्दा लगत्तै अगाडि कुन ठाउँमा बसोबास थियो भन्ने विवरणलाई विश्लेषण गर्दा हाल अक्सर बसोबास गरिरहेको नगरपालिकाबाट अर्को स्थान

वहिले पनि बसोबास नगरेको व्यक्तिहरू २७.३४ प्रतिशत रहेका छन् । कुल पुरुषमध्ये ८४.४ प्रतिशत पुरुषको यसअघि अन्यत्र बसोबास थिएन भने ५९.८ प्रतिशत महिलाहरूको यसअघि वीरगंज महानगरपालिकाबाहेक अन्यत्र बसोबास नभएको देखिन्छ । पुरुषको तुलनामा महिलाहरूको यसअघि अन्यत्र बसोबास भएको देखिन्छ र यसो हुनुमा मुख्यतः विवाह लगायतका कारणले भूमिका खेलेको हुनसक्छ ।

कुल जनसङ्ख्याको ६.२ प्रतिशत व्यक्तिहरू पछिल्लोपटक सम्बन्धित जिल्लाको अर्को गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट, १०.८ प्रतिशत जनसङ्ख्या अर्को जिल्लाबाट र ७.४ प्रतिशत व्यक्तिहरू विदेशबाट बसाइ सरेर हालको स्थानमा बसिरहेको देखिन्छ । लिङ्ग अनुसार विश्लेषण गर्दा यस अघिको बसोबास यस नगरपालिकाभन्दा अर्को स्थानमा बसोबास भएको पुरुषहरू मध्ये ५.८ प्रतिशत अर्को पालिकाबाट, ७.४ प्रतिशत अर्को जिल्लाबाट र २.५ प्रतिशत विदेशबाट यस नगरपालिकामा बसोबास गरेको देखिन्छ । त्यस्तै १२.६ प्रतिशत महिला अर्को पालिकाबाट, १४.५ प्रतिशत अर्को जिल्लाबाट र १२.७ प्रतिशत महिला विदेशबाट यहाँ बसोबास गर्न आएको देखिन्छ । विस्तृत विवरण तलको तालिका ४२ मा दिइएको छ ।

तालिका ४२: पछिल्लोपटक बसाइ सरेको स्थानको आधारमा जनसङ्ख्या

पुरुष/महिला	जम्मा जनसङ्ख्या	यसअघिको बसोबास			
		यही महानगर पालिका	अर्को पालिका	अर्को जिल्ला	विदेश
जम्मा	२७२३८२	१९७८८८	२५०४९	२९३७३	२००७२
%	१००	७२.७	९.२	१०.८	७.४
पुरुष	१४२९९५	१२००९३	८२०६	१०४८५	३४९९
%	१००	८४.४	५.८	७.४	२.५
महिला	१३०९८७	७७८७५	१६८४३	१८८८८	१६५८९
%	१००	५९.८	१२.९	१४.५	१२.७

मुलुकभित्रकै अर्को स्थानबाट यस स्थानमा बसोबास गर्न आउनुको कारण

जनगणनाको समयमा यस वीरगंज महानगरपालिकामा बसोबास भएको तर विगतमा वीरगंजभन्दा बाहिर पर्सा जिल्लाकै अर्को पालिका वा पर्साबाहेक अर्को जिल्लामा बसोबास भएका व्यक्तिहरू यस वीरगंज महानगरपालिकामा बसोबास गर्न आउनुको कारणको विश्लेषण गर्दा ५२.६ प्रतिशत व्यक्तिहरू विवाहका कारण यहाँ बसोबास गर्न आएको देखिन्छ । महिलाहरूका हकमा त विवाहले ७३.५ प्रतिशत हिस्सा ओगटेको देखिन्छ । दोस्रो प्रमुख कारणमा आश्रित अवस्था रहेको छ जसको अंश १७.९ प्रतिशत रहेको छ । तेस्रो ठुलो कारणमा काम वा रोजगारीको लागि रहेको छ जसले १५.९ प्रतिशत हिस्सा ओगटेको छ । पुरुषहरूको हकमा काम वा रोजगारीले ४२.६ प्रतिशत अंश ओगटेको देखिन्छ ।

समग्रमा अध्ययन वा तालिमको लागि हाल यहाँ बसोबास गर्न आउनेको हिस्सा ८.० प्रतिशत रहेको छ जुन पुरुषहरूका सन्दर्भमा १७.४ प्रतिशत र महिलाहरूका हकमा ४.० प्रतिशत मात्र रहेको छ । अन्य कारणहरू पनि रहेका छन् तर ती यहाँ चर्चा गरिएका कारणहरू जति सबल देखिदैनन् ।

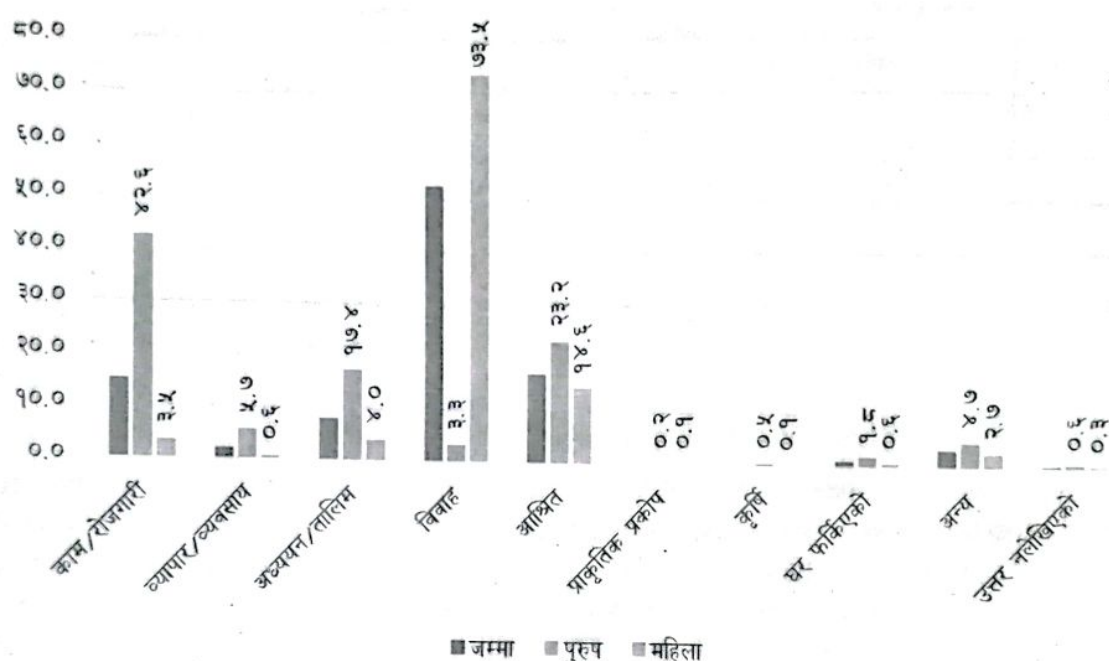
तालिका ४३: यस महानगरपालिकामा बसोबास गर्न आउनुको कारण

कारण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%
जम्मा	७४४९४	१००.०	२२९८२	१००.०	५२३१२	१००.०
काम/रोजगारी	११२७७	१५.१	९४४८	४२.६	१८२९	३.५
व्यापार/व्यवसाय	१५६८	२.१	१२६२	५.७	३०६	०.६
अध्ययन/तालिम	५९७७	८.०	३८६५	१७.४	२११२	४.०

कारण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%
विवाह	३९१८२	४२.६	७२६	३.३	३८४५६	४२.६
आश्रित	१२७७३	१७.१	४१४६	२३.२	७६२७	१७.१
प्राकृतिक प्रकोप	९३	०.१	४१	०.२	५२	०.१
कृषि	१५८	०.२	१०२	०.५	५६	०.२
घर फर्किएको	७२९	१.०	४१०	१.८	३१९	१.०
अन्य	२४३५	३.३	१०४३	४.७	१३९२	३.३
उत्तर नलेखिएको	३०२	०.४	१३९	०.६	१६३	०.४

चित्र २४: यस पालिकामा बसोबास गर्न आउनुको कारण (% मा)

यसअघिको बसोबास भएको देश

जनगणनाको समयमा वीरगंज महानगरपालिकामा बसोबास भएको तर वीरगंज महानगरपालिकामा बसोबास गर्नुभन्दा ल अघि विदेशमा बसोबास भएका व्यक्तिहरूको तथ्याङ्क हेर्दा ६६.१ प्रतिशत मानिसहरू भारतमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ। लैङ्गिक हिसाबले हेर्दा ६५.७ प्रतिशत पुरुष र ६६.८ प्रतिशत महिलाहरू भारतमा बसोबास गरिरहेका देखिए। त्यसैगरी आसियामा बसोबास गर्नेहरूको मुलुकमा ०.४ प्रतिशत, मध्यपूर्वमा ०.३ प्रतिशत र भारतबाहेकका सार्क मुलुकमा ०.१ प्रतिशत रहेको पाइयो। देशको न अनुसूची १८ मा राखिएको छ।

तालिका ४४: यसअघि विदेशमा बसोबास हुनेले बसोबास गरेको देश

जन्म स्थान	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा	२००७२	१००.०	३४९१	१००.०	१६५८१	१००.०
भारत	१९८९३	९९.१	३३४२	९५.७	१६५५१	९९.८
सार्क मुलुक	२७	०.१	१४	०.४	१३	०.१
आसियन मुलुक	८१	०.४	७१	२.०	१०	०.१
मध्यपूर्व	५७	०.३	५७	१.६	०	०.०
अन्य एसियाली मुलुक	४	०.०	२	०.१	२	०.०
EU आवद्ध मुलुक	३	०.०	१	०.०	२	०.०
अन्य युरोपेली मुलुक	४	०.०	३	०.१	१	०.०
उत्तर अमेरिकी मुलुक	२	०.०	१	०.०	१	०.०
उल्लेख नभएको	१	०.०	०	०.०	१	०.०

विदेशबाट यस स्थानमा बसोबास गर्न आउनुको कारण

पछिल्लोपटक विदेशमा बसोबास भएको र जनगणनाको समयमा यस वीरगंज महानगरपालिकामा गणना भएको व्यक्ति यस वीरगंज महानगरपालिकामा बसोबास गर्न आउनुको प्रमुख कारण विश्लेषण गर्दा ७१.० प्रतिशत व्यक्तिहरू विवाहका कारणले यहाँ आएको देखियो । वैवाहिक कारणले यस स्थानमा आउने महिलाको अंश ८४.४ प्रतिशत छ भने पुरुषहरूको अंश केवल ७.२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

काम वा रोजगारीको लागि १०.२ प्रतिशत व्यक्तिहरू वीरगंज महानगरपालिकामा आई अक्सर बसोबास गरिरहेको र 'आश्रित' हुनुका कारणले १०.४ प्रतिशत व्यक्तिहरू यस नगरपालिकामा आई बसोबास गरेको देखिन्छ । आश्रित व्यक्तिहरूलाई महिला र पुरुषको अनुपातमा खसै ठुलो भिन्नता रहेको देखिन्छ । अध्ययन वा तालिमका लागि ४.५ प्रतिशत पुरुषहरू आएको देखिन्छ भने केवल १.० प्रतिशत महिलाहरूको अध्ययन वा तालिमसम्बन्धी कारण रहेको छ ।

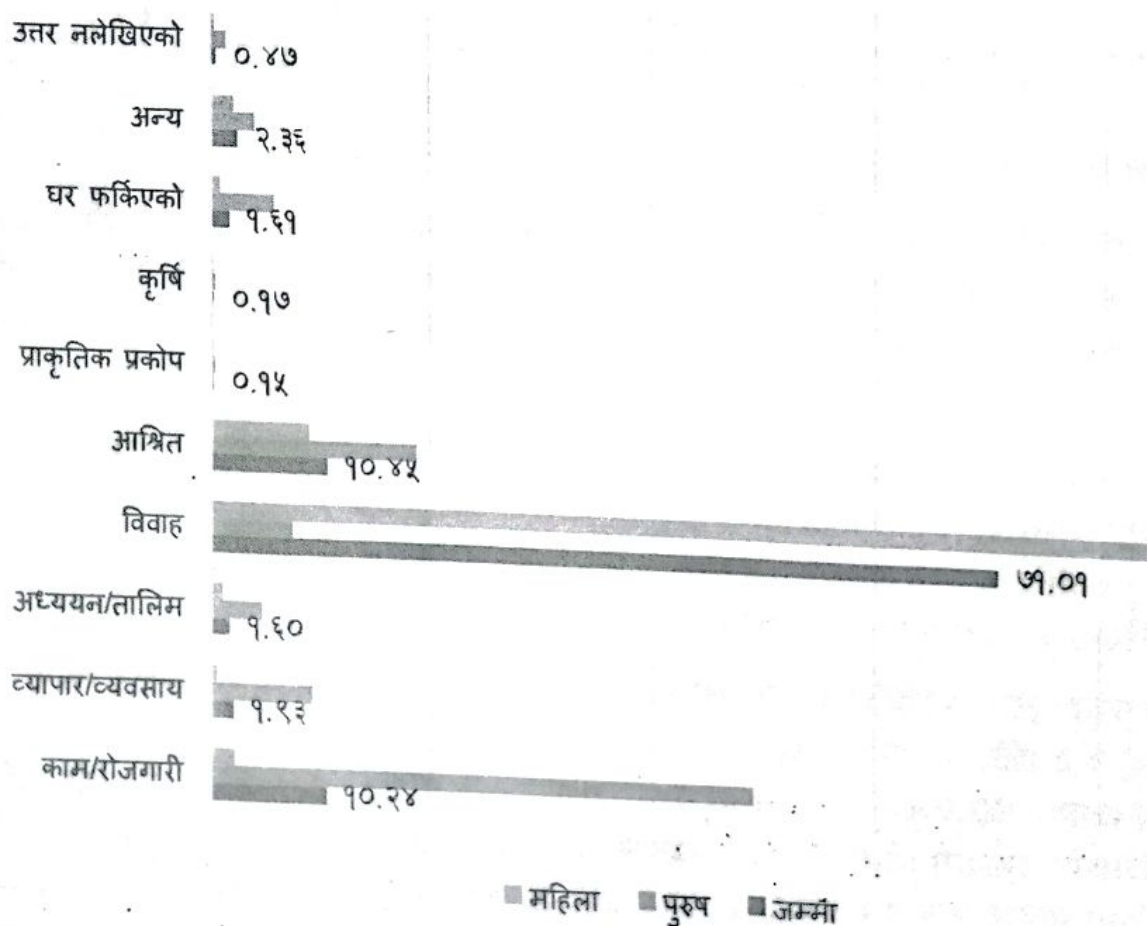
१६ प्रतिशत व्यापार व्यवसायको लागि, १६ प्रतिशत व्यक्तिहरू अध्ययन/तालिमको लागि, १०.४ प्रतिशत व्यक्तिहरू परिवारका अन्य सदस्यसँग आश्रित भई, ०.२ प्रतिशत व्यक्तिहरू प्राकृतिक प्रकोपको कारणले, ०.२ प्रतिशत व्यक्तिहरू कृषिको लागि, १६ प्रतिशत व्यक्तिहरू विभिन्न कामको सिलसिलामा विदेश गएको र सो प्रयोजन सकिएर घर फर्किएको, २.४ प्रतिशत व्यक्तिहरू अन्य कारणले यस नगरपालिकामा बसोबास गरेको देखिन्छ । व्यापार/व्यवसायका लागि आउने पुरुषको हिस्सा ६.० प्रतिशत छ जब कि केवल ०.५ प्रतिशत महिला मात्र यस कारणले अघिल्लो बसोबास विदेश भई गणनाको समयमा यस महानगरमा बसोबास गरिरहेको देखिन्छ ।

तालिका ४५ : यसअघिको बसोबास विदेश हुनेको यस पालिकामा बसोबास गर्न आउनुको कारण

कारण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%
जम्मा	२००७२	१००.०	३४९१	१००.०	१६५८१	१००.०
काम/रोजगारी	२०५५	१०.२	१७१७	४९.२	३३८	२.०
व्यापार/व्यवसाय	३८८	१.९	३१३	९.०	७५	०.५
अध्ययन/तालिम	३२१	१.६	१५७	४.५	१६४	१.०
विवाह	१४२५४	७१.०	२५३	७.२	१४००१	८४.४
आश्रित	२०९७	१०.४	६५१	१८.६	१४४६	८.७

कारण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%	सङ्ख्या	%
प्राकृतिक प्रकोप	३१	०.२	९	०.३	२२	०.१
कृषि	३५	०.२	११	०.३	२४	०.१
घर फर्किएको	३२३	१.६	१९८	५.७	१२५	०.८
अन्य	४७३	२.४	१३६	३.९	३३७	२.०
उत्तर नलेखिएको	९५	०.५	४६	१.३	४९	०.३

चित्र ३४ : विदेशबाट यस पालिकामा बसोबास गर्न आउनुको कारण (% मा)

खण्ड ६: प्रजननसम्बन्धी विवरण

जीवनकालभरि जन्माएका बच्चाको संख्याअनुसारको महिला

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रजननसम्बन्धी नतिजा विश्लेषण गर्दा वीरगंज महानगरपालिकामा एकपटक विवाह भएका १५ देखि ४६ वर्षका महिला (Ever Married Female Aged 15-49 years) को संख्या ५४१२४ जना रहेका छन्। यी महिलाहरूको पाछ पाछ वर्ष उमेर समूह र यी उमेर समूहका महिलाहरूले अहिलेसम्म जीवितै जन्माएका बच्चाहरूको संख्याको आधारमा हेर्दा विवाह भएका १५-४६ वर्षका महिलामध्ये ६३६७ (११.८%) ले अहिलेसम्म एउटा बच्चा पनि नजन्माएको देखिन्छ। यस समूहमा विवाह भएको अवधि एक वर्ष वा सोभन्दा बढी भएको तर बच्चा नजन्माएको र विवाह भएको एक वर्ष पनि पूरा नभएको कारणले बच्चा नजन्माएको अवस्थाका महिलाहरू समावेश भएका हुन्छन्। एउटा बच्चा जन्माएको महिलाको संख्या ७६७७ जना (१४.२%), दुईओटा बच्चा जन्माएको महिलाको संख्या १४६५० जना (२७.६%), तीन ओटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या १३१३२ जना (२४.३%) र चारओटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या ७१६२ जना (१३.३%) रहेको छ। त्यसै गरी पाँचओटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या ३०२४ जना (५.६%), छओटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या ११३१ जना (२.१%), सातओटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या ४१२ जना (०.८%) र आठओटा बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या १७३ जना (०.३%) रहेका छन्। महानगरमा नौ वा सोभन्दा बढी बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या ६६ जना रहेको देखिन्छ। महिलाको उमेर समूहअनुसार जन्माएको बच्चाको संख्यालाई तालिका ४६ मा दिइएको छ।

तालिका ४६: १५ वर्ष देखि ४६ वर्षको महिलाले हालसम्म जीवितै जन्माएको बच्चाको संख्या र महिलाको उमेर समूहको आधारमा जनसंख्या

एकपटक विवाह भएको महिला	जम्मा	प्रतिशत	महिलाको उमेर समूह							
			१५-१९ वर्ष	२०-२४ वर्ष	२५-२९ वर्ष	३०-३४ वर्ष	३५-३९ वर्ष	४०-४४ वर्ष	४५-४९ वर्ष	
जम्मा महिला संख्या	५४१२४	१००	१७१२	८३२५	१०५०३	१००२४	९८७३	७५०७	६१८०	
बच्चा नजन्माएको	६३६७	११.८	९३२	२२८१	१३३१	६५९	४०७	३६९	३८८	
१ ओटा बच्चा जन्माएका	७६७७	१४.२	४९२	२५५१	१८८१	१०८७	७०७	५१२	४४७	
२ ओटा बच्चा जन्माएका	१४९५०	२७.६	२२६	२३१९	३४८७	३०२६	२६४०	१८३०	१४२२	
३ ओटा बच्चा जन्माएका	१३१३२	२४.३	५६	९१२	२५२६	२९५३	३००९	२१३१	१५४५	
४ ओटा बच्चा जन्माएका	७१९२	१३.३	५	२२२	९६०	१५४५	१८७२	१४२२	११६६	
५ ओटा बच्चा जन्माएका	३०२४	५.६	१	३७	२४६	५४६	८१०	७३९	६४५	
६ ओटा बच्चा जन्माएका	११३१	२.१	०	३	६१	१५०	२८३	३०८	३२६	
७ ओटा बच्चा जन्माएका	४१२	०.८	०	०	११	४१	१००	११६	१४४	
८ ओटा बच्चा जन्माएका	१७३	०.३	०	०	०	१७	३४	५५	६७	
९ ओटा वा सोभन्दा बढी बच्चा जन्माएका	६६	०.१	०	०	०	०	११	२५	३०	

महिलाको उमेर समूहअनुसार जीवितै जन्मिएका, जीवितै जन्मिएर मरेका र हालसम्म जीवित बच्चाहरूको संख्या

वीरगंज महानगरपालिकाभित्र रहेका ५४,१२४ जना १५ देखि ४६ वर्षका विवाहित महिलाहरूले हालसम्म १,३२,५४२ जना जीवित बच्चालाई जन्मदिएको देखिन्छ जसमा पुरुष (छोरा)को संख्या ७१,३६६ र महिला (छोरी) को संख्या ६१,१७६ जना देखिन्छ। यसरी हेर्दा वीरगंज महानगरपालिकाका प्रजनन उमेर समूहका विवाहित महिलाबाट जन्मेका छोराछोरीको लिंग अनुपात ११६.७ जना देखिन्छ अर्थात् १०० छोरीको जन्म हुदा करिब ११७ जना छोराको जन्म भएको देखिन्छ।

जीवित जन्मेका बच्चाहरू मध्ये २१८१ जना बच्चाको मृत्यु भएको देखिन्छ। त्यस्तै जीवित जन्मेका छोरा मध्ये १२०० जनाको मृत्यु भएको देखिन्छ भने ६८१ जनाको मृत्यु भएको देखिन्छ। यसरी हेर्दा कुल जन्ममा १७ प्रतिशत, कुल छोराको जन्ममा १७ प्रतिशत र कुल छोरीको जन्ममा १६ प्रतिशतको मृत्यु हुन पुगेको देखिन्छ।

तालिका ४७: रूढ देखि दुई वर्षको महिलाले अहिलेसम्म जन्माएका जीवित बच्चाहरू, जीवित जन्मेर मरेका बच्चाहरू र अहिलेसम्म जीवित रहेका बच्चाहरूको संख्या

बच्चाको अवस्था र लिङ्ग	जम्मा	महिलाको उमेर समूह						
		१५-१९ वर्ष	२०-२४ वर्ष	२५-२९ वर्ष	३०-३४ वर्ष	३५-३९ वर्ष	४०-४४ वर्ष	४५-४९ वर्ष
हालसम्म जिवितै जन्मेका बच्चाको संख्या (CEB)								
जम्मा	१३२५४२	११३७	११०१६	२१९४६	२६२३१	२९३२४	२३२९०	१९५९९
बालक	७९३९९	६१०	५८८५	११७३२	१४०२०	१५६८३	१२६२२	१०८४९
बालिका	६११४३	५२७	५१३१	१०२१४	१२२११	१३६४१	१०६६८	८७१०
हालसम्म जिवितै रहेका बच्चाको संख्या (Children Still Alive)								
जम्मा	१३०३६१	१११७	१०८६४	२१६६४	२५९०२	२८८२६	२२७९८	१९१९९
बालक	७०१९९	५९५	५७९८	११५६४	१३८२०	१५४२७	१२३६२	१०६३९
बालिका	६०१६२	५२२	५०६६	१०१००	१२०८२	१३३९९	१०४३६	८५५६०
जीवितै जन्मेर मृत्युभएको बच्चाको संख्या (Children Dead)								
जम्मा	२१८१	२०	१५२	२८२	३२९	४९८	४९२	४०१
बालक	१२००	१५	८७	१६८	२००	२५६	२६०	२११
बालिका	९८१	५	६५	११४	१२९	२४२	२३२	१९०
मृत्यु भएका बच्चाको प्रतिशत								
जम्मा	१.७	१.८	१.४	१.३	१.३	१.७	२.२	२.०
बालक	१.७	२.५	१.५	१.५	१.४	१.७	२.१	२.०
बालिका	१.६	१.०	१.३	१.१	१.१	१.८	२.२	२.०

विगत १२ महिनामा जीवितै जन्मिएका बच्चाको संख्या

विगत १२ महिनामा जीवितै जन्मिएका बच्चाहरू जन्माएका महिलाहरूको संख्या र जिवितै जन्मिएका बच्चाहरूको संख्या

वीरगंज महानगरपालिकाका प्रजनन उमेरका विवाहित ५४,१२४ जना महिलाहरू मध्ये ३७३६ जना महिलाले विगत १ वर्षमा अवधिमा (जनगणना सन्दर्भ दिन भन्दा ठिक १ वर्ष अघिसम्म) शिशुहरूलाई जीवितै जन्म दिएको पाइन्छ। ती मध्ये ३६७४ जना महिलाले १ ओटा र ६२ जना महिलाले दुई ओटा बच्चालाई जीवितै जन्म दिएको देखिन्छ। यसरी हेर्दा विगत १ वर्षमा वीरगंज महानगरपालिकामा विगत १ वर्षमा ३७६८ जना व्यक्तिहरू जन्म भएर थप भएको देखिन्छ जसमा २०५८ जना पुरुष (छोरा) र १७१० जना महिला (छोरी) को जन्म भएको पाइन्छ। यसरी हेर्दा विगत १ वर्षमा जन्मिएका शिशुहरूको लिङ्ग अनुपात (Sex Ratio At Birth) ११८.३ हुन आउछ अर्थात् १०० जना छोरीको जन्म हुँदा ११८.३ जना छोराको जन्म भएको देखिन्छ। तत्पश्चात् स्तरमा समेत सरदर १०० जना छोरीको जन्म हुँदा १०५ जना छोराको जन्मलाई ठिकै मानिन्छ। तर १०० जना छोरीको जन्म हुँदा ११८ जना छोराको जन्म हुनुलाई उचित मान्न सकिदैन। गर्भमा छोरीको पहिचान भई गर्भपतन भएको अन्य कारणसमेत छ यसको लागि थप अध्ययन अनुसन्धान हुन जरुरी छ।

तालिका ४८ : छह वर्ष देखि दह वर्षको महिलाको विगत ज वर्षमा जीवित जन्माएको बच्चाको संख्याको आधारमा उमेर समूह अनुसार महिलाको संख्या

एक पटक विवाह भएको महिला	जम्मा	महिलाको उमेर समूह						
		१५-१९ वर्ष	२०-२४ वर्ष	२५-२९ वर्ष	३०-३४ वर्ष	३५-३९ वर्ष	४०-४४ वर्ष	४५-४९ वर्ष
एक पटक विवाह भएको महिला								
जम्मा महिला संख्या	५४९२४	१७९२	८३२५	१०५०३	१००२४	९८७३	७५०७	६९८०
बच्चा जन्माएको	५०३८८	१४३७	६७७९	९३७३	९५५२	९६८४	७४३२	६९३९
एक ओटा बच्चा जन्माएको	३६७४	२७४	१५२९	१९९४	४६९	१८४	७२	४८
दुई ओटा बच्चा जन्माएको	६२	९	२५	१६	११	५	३	१
एक वर्ष भित्र जीवितै जन्मेका बच्चाको संख्या								
जम्मा	३७९८	२७६	१५७९	१९४६	४८३	१९४	७८	५०
पुरुष	२०५८	१४७	८४८	६९६	२६३	१०९	४९	२६
महिला	१७४०	१२९	७२३	५३०	२२०	८५	२९	२४

उमेरगत प्रजननदर र कुल प्रजननदर (Age-Specific Fertility Rate)

यस वीरगंज महानगरपालिकाको उमेरगत विशिष्ट प्रजननदरको विश्लेषण गर्दा यस नगरपालिकाको २५-२९ वर्षका महिलाको उमेर समूह विशिष्ट प्रजनन दर (ASFR) उच्च देखिन्छ । त्यसपछि क्रमशः २०-२४ वर्ष र ३०-३४ वर्षका महिलाको प्रजनन दर उच्च देखिएको छ । उक्त उमेरसमूहको विशिष्ट प्रजनन दर कायम रहेको अवस्थामा उनीहरूको जीवनकाल भरि कुल प्रजननदर (Total Fertility Rate-TFR) गणना गर्न (प्रत्यक्ष विधिबाट सही मापन नहुने भएकोले) अप्रत्यक्ष विधिबाट गर्न पर्ने हुन्छ । यसको मापन विस्तृत रूपमा पछि गरिनेछ । उमेर विशिष्ट प्रजननदर तालिका ४९ मा निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४९ : उमेर विशिष्ट प्रजननदर

उमेर समूह	कुल महिला	एक पटक विवाह भएका महिलाको संख्या	एक वर्षमा जीवितै जन्मेका बच्चाको संख्या	उमेर विशिष्ट प्रजननदर [ASFR (direct)]	उमेर विशिष्ट वैवाहिक प्रजननदर [Marital ASFR (direct)]
१५-१९ वर्ष	१४२२३	१७९२	४९	०.००३४	०.०२८६
२०-२४ वर्ष	१३०८९	८३२५	४०९	०.०३०७	०.०४८२
२५-२९ वर्ष	११६३५	१०५०३	२४४	०.०२१०	०.०२३२
३०-३४ वर्ष	१०२७२	१००२४	१०५	०.०१०२	०.०१०५
३५-३९ वर्ष	९९८२	९८७३	४९	०.००४९	०.००४२
४०-४४ वर्ष	७५४५	७४३२	१४	०.००१९	०.००१९
४५-४९ वर्ष	६९९७	६९८०	९	०.००१४	०.००१५

खण्ड ७: आर्थिक क्रियाकलापसम्बन्धी वितरण

राष्ट्रिय जनगणनामा आर्थिक क्रियाकलापसम्बन्धी प्रश्नहरू १० वर्ष वा सोभन्दा माथिको उमेरका सबै व्यक्तिहरूलाई सोधिएको थियो । प्रश्नावलीमा सोधिएको आर्थिक काम भन्नाले वस्तु उत्पादन हुने सबै कार्यहरू र सेवाको हकमा आम्दानी हुने सेवालाई मात्र समेटिएको छ । घरधन्दा, पारिवारिक हेरचाह जस्ता कतिपय कार्यहरू चलनचल्तीमा काम भनिने भए तापनि आर्थिक कामभित्र समावेश गरिएको छैन ।

आर्थिक काम गरेको अवधि

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस महानगरपालिकाका १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका २,१८,६२१ जना व्यक्तिहरूमध्ये १,०४,२२३ जना (४७.६%) ले गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा कुनै न कुनै आर्थिक काम गरेको देखिन्छ । आर्थिक काम गरेका १,०४,२२३ (१००%) मध्ये ६७.४ प्रतिशतले ६ महिना वा सोभन्दा बढी समय काम गरेको देखिन्छ भने १४.५ प्रतिशतले ३ महिनादेखि ६ महिनासम्म काम गरेको देखिन्छ । सन्दर्भ अवधिभित्र तीन महिनाभन्दा कम समय काम गर्ने जनसंख्या १८.१ प्रतिशत रहेका छन् । उमेर १० वर्ष र सोभन्दा माथिको कुल जनसंख्यामा कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको जनसंख्या ५२.४ प्रतिशत छन् ।

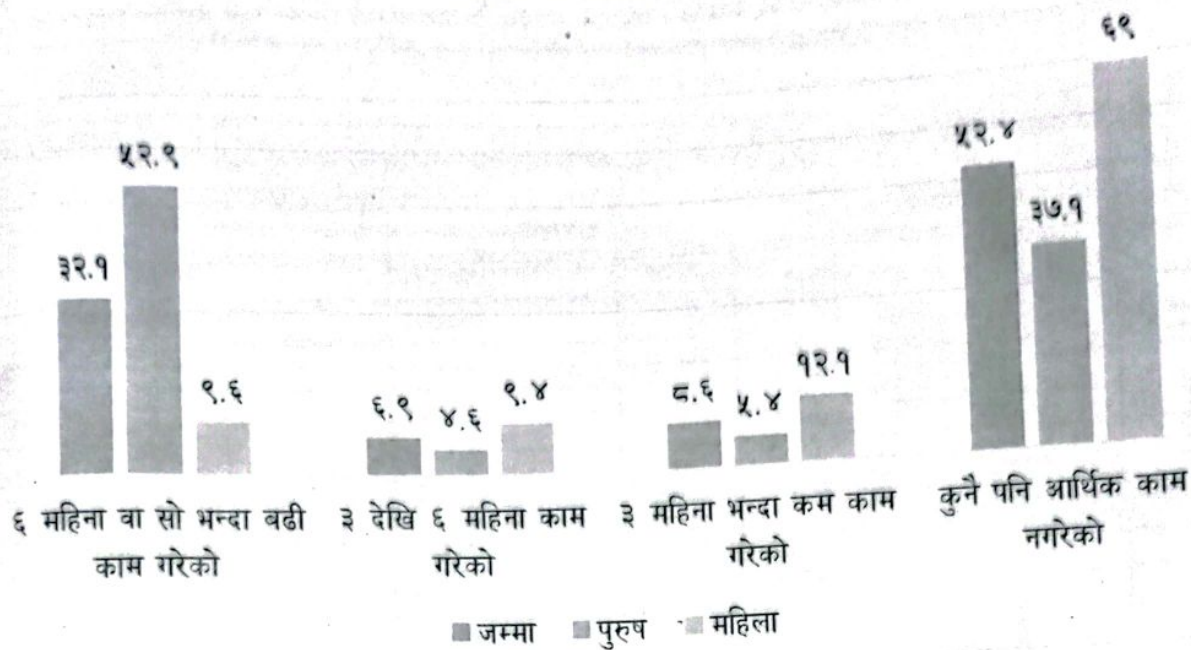
तालिका ४०: आर्थिक काम गरेको अवधिको आधारमा जनसङ्ख्याको वितरण
(१० वर्ष वा सोभन्दा बढी)

क्षेत्र	संख्या / %	जम्मा	६ महिना वा सोभन्दा बढी काम गरेको	३ देखि ६ महिना काम गरेको	३ महिना भन्दा कम काम गरेको	कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको
जम्मा	संख्या	२१८९२१	७०२८३	१५०८४	१८८५६	११४६९८
	%	१००.०	३२.१	६.९	८.६	५२.४
पुरुष	संख्या	११३७०१	६०१७३	५२३८	६१४७	४२१४३
	%	१००.०	५२.९	४.६	५.४	३७.१
महिला	संख्या	१०५२२०	१०११०	९८४६	१२७०९	७२५५५
	%	१००.०	९.६	९.४	१२.१	६९.०

वीरगंज महानगरपालिकामा अवधिको आधारमा आर्थिक काम गर्ने र नगर्ने जनसंख्यालाई चित्र ३६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र २५: अवधिमा आधारमा आर्थिक काममा सक्रिय र निष्क्रिय जनसंख्या (%)

आर्थिक क्रियाकलापसम्बन्धी विवरण

सन्दर्भ अवधिमा जुनसुकै आर्थिक काम जतिसुकै अवधिको लागि गरेका वा कुनै पनि आर्थिक काम नगरी कामको खोजी गरेका १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका व्यक्तिहरु आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याअन्तर्गत पर्दछन्। यसैगरी सन्दर्भ अवधिमा कुनै पनि आर्थिक काम नगरेका र आर्थिक काम नखोजेका व्यक्तिहरु आर्थिक रूपले निष्क्रिय जनसङ्ख्याअन्तर्गत पर्दछन्। यस मापदण्डअनुसार १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका २,१८,९२१ जना व्यक्तिहरुमध्ये पुरुष १,१३,७०१ जना (५१.९%) र महिला १,०५,२२० जना (४८.१%) रहेका छन्। दश वर्ष वा सोभन्दा माथिका पुरुषहरुमध्ये ७४,८०५ जना (६५.८%) आर्थिक रूपले सक्रिय र ३८,९१६ जना (३४.२%) आर्थिक रूपले निष्क्रिय देखिन्छन्। आर्थिक रूपले सक्रिय वा निष्क्रिय अवस्था नखुलेका पुरुषहरुको संख्या ५१ जना रहेको छ। दश वर्ष वा सोभन्दा माथिका १,०५,२२० महिलाहरुमध्ये ३६,२९८ जना (३४.५%) आर्थिक रूपले सक्रिय र ६८,९२२ जना (६५.५%) आर्थिक रूपले निष्क्रिय देखिन्छन्। आर्थिक रूपले सक्रिय वा निष्क्रिय अवस्था नखुलेका महिलाहरुको संख्या ६९ जना रहेका छन्।

अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या: सन्दर्भ अवधिमा कुनै पनि आर्थिक काम गरेको वा आर्थिक काम खोजेको समयको जोड ६ महिना वा सोभन्दा बढी भएका व्यक्तिहरुलाई अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या मानिएको छ। त्यसैगरी आर्थिक काम गरेको र आर्थिक काम खोजेको महिनाको जोड ६ महिनाभन्दा कम भएमा त्यस्ता व्यक्तिलाई अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय जनसङ्ख्या मानिन्छ।

सन्दर्भ अवधिमा कम्तीमा ६ महिना काम गरेका वा पूर्ण समय काम खोजेका सबै व्यक्तिहरु स्वतः अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्यामा पर्दछन्। यसैगरी ६ महिनाभन्दा कम समय काम गरेको र आर्थिक काम नखोजेको व्यक्तिहरु स्वतः अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय जनसङ्ख्यामा पर्दछन्। यसैगरी ६ महिनाभन्दा कम तर ३ महिनाभन्दा बढी आर्थिक काम गरी आंशिक रूपमा काम खोजेका व्यक्तिहरुलाई अक्सर आर्थिक रूपले सक्रियअन्तर्गत र ३ महिनाभन्दा कम काम गरी आंशिक रूपमा काम खोजेका व्यक्तिहरुलाई अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय मानेर वर्गीकरण गरिएको छ।

कुल आर्थिकरूपले सक्रिय जनसंख्या १,११,१०३ मध्ये ७६,३९५ जना (६८.८%) आर्थिकरूपले अक्सर सक्रिय जनसंख्या रहेको छ। त्यसैगरी आर्थिकरूपले अक्सर सक्रिय ८४.९ प्रतिशत पुरुष र ३५.४ प्रतिशत महिला रहेका छन्।

अक्सर रोजगार जनसङ्ख्या: अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्यालाई अक्सर रोजगार र अक्सर बेरोजगार गरी दुई समूहमा विभाजन गर्न सकिन्छ। सन्दर्भ अवधिमा काम गरेको समय काम नगरेको समयभन्दा बढी भएमा अक्सर रोजगार र काम गरेको

समय काम नगरेको भन्दा कम भएमा अक्सर बेरोजगार मानिन्छ। अक्सर आर्थिकरूपले सक्रिय कुल जनसंख्या ७६,३९५ जनामा अक्सर रोजगारमा रहेका ७१,२६७ जना (९३.३%) र अक्सर बेरोजगार ५,१२८ जना (६.७%) रहेका छन्। पुरुष (४.४%) को तुलनामा महिला (१८.१%) निकै बढीमात्रमा बेरोजगार रहेको देखिन्छ। बढागत आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्न मध्ये आर्थिक रूपले सक्रिय रोजगार, बेरोजगार तथा आर्थिक रूपले निष्क्रियसम्बन्धी विवरण अनुसूची १६ मा दिइएको छ।

तालिका ११ : आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता अनुसारको जनसङ्ख्या (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)

आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता				जनसंख्या	%	
दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्या				जम्मा	२१८९२१	१००
				पुरुष	११३७०१	५१.९
				महिला	१०५२२०	४८.१
आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता	आर्थिक रूपले सक्रिय	कुल जम्मा आर्थिकरूपले सक्रिय जनसंख्या		जम्मा	११११०३	५०.८
				पुरुष	७४८०५	६५.८
				महिला	३६२९८	३४.५
		अक्सर सक्रिय	जम्मा	जम्मा	७६३९५	६८.८
				पुरुष	६३५४२	८४.९
				महिला	१२८५३	३५.४
			अक्सर रोजगार	जम्मा	७१२६७	९३.३
				पुरुष	६०७३५	९५.६
				महिला	१०५३२	८१.९
			अक्सर बेरोजगार	जम्मा	५१२८	६.७
				पुरुष	२८०७	४.४
				महिला	२३२१	१८.१
		अक्सर निष्क्रिय	जम्मा	३४७०८	३१.२	
			पुरुष	११२६३	१५.१	
			महिला	२३४४५	६४.६	
		आर्थिक रूपले निष्क्रिय	जम्मा	१०७६९८	४९.२	
			पुरुष	३८८४५	३४.२	
			महिला	६८८५३	६५.४	
		आर्थिक क्रियाकलाप नहुनेको	जम्मा	१२०	०.१	
			पुरुष	५१	०	
			महिला	६९	०.१	

आर्थिक कामको पेसागत वर्गीकरण अनुसारको जनसङ्ख्या

जनगणनाको नतिजाअनुसार १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका व्यक्तिले गरेको आर्थिक कामलाई नेपाल स्तरीय पेसागत वर्गीकरणअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ। आम्दानी हुने वा नहुने जुनसुकै आर्थिक काम कम्तीमा एक दिन काम गरेका कुल जनसङ्ख्या १०४२२३ जनामध्ये ५१.९ प्रतिशत पुरुष र ४८.१ प्रतिशत महिला रहेका छन्। आर्थिक काम गरेको जनसङ्ख्यामध्ये पेसागत रूपमा सबैभन्दा बढी ४०.३ प्रतिशत सामान्य प्राथमिक पेसाका कामदारहरु र शिल्पकला तथा कालिगढ र यससम्बन्धी व्यापार गर्ने

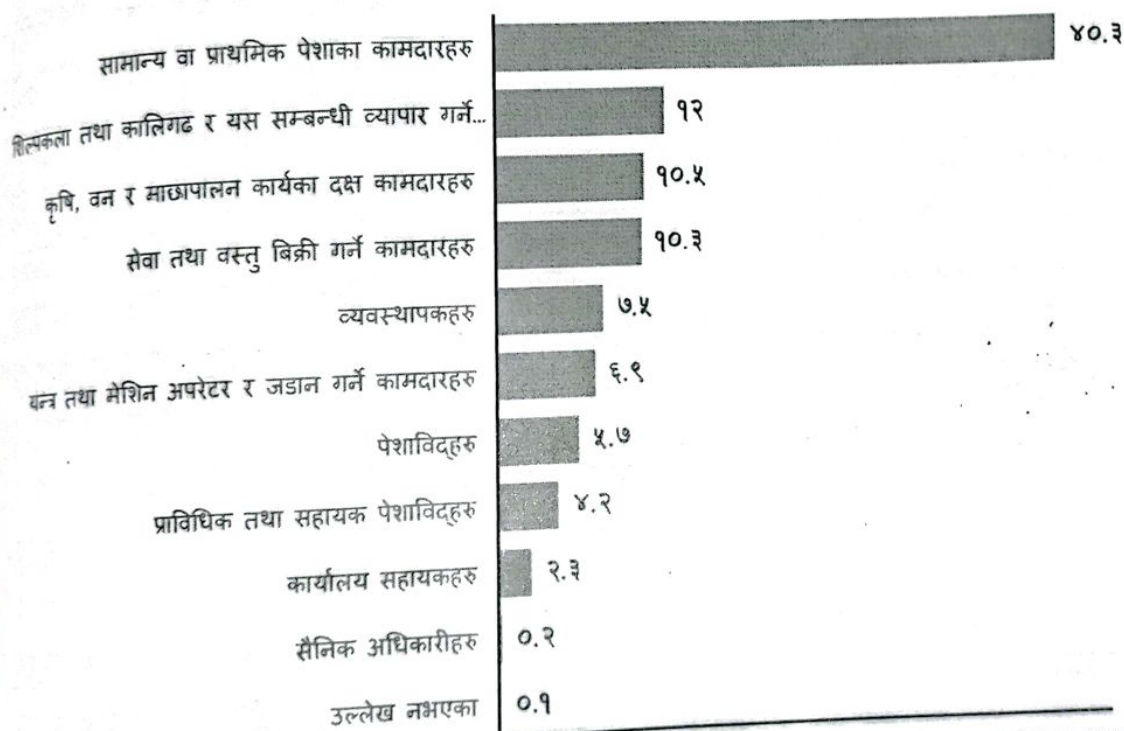

कामदारहरू १२.० प्रतिशत छन्। यसैगरी सेवा तथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरू १०.५ प्रतिशत र कृषि, वन र माछापालन कार्यका कामदारहरू १०.३ प्रतिशत रहेका छन्। अन्य विस्तृत विवरण तालिका ५२ मा दिइएको छ।

तालिका ५२: आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको मुख्य पेशा अनुसारको विवरण
(३१ वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)

कामको पेशागत विवरण	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरू	१०४२२३	१००.०	७१५५८	१००.०	३२६६५	१००.०
सैनिक अधिकारीहरू	२४१	०.२	२२५	०.३	१६	०.०
व्यवस्थापकहरू	७८१६	७.५	७०५९	९.९	७५७	२.३
पेशाविद्हरू	५९२४	५.७	४२६०	६.०	१६६४	५.१
प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्हरू	४३८३	४.२	३६५१	५.१	७३२	२.२
कार्यालय सहायकहरू	२३८५	२.३	१९३०	२.७	४५५	१.४
सेवा तथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरू	१०७९	१०.३	९४८९	१३.३	१२३०	३.८
कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरू	१०९३१	१०.५	७५५०	१०.६	३३८१	१०.४
शिल्पकला तथा कालिगढ र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरू	१२५४२	१२.०	११६२५	१६.२	९१७	२.८
यन्त्र तथा मेशिन अपरेटर र जडान गर्ने कामदारहरू	७५४	६.९	६९४८	९.७	२०६	०.६
सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरू	४२०१४	४०.३	१८७३०	२६.२	२३२८४	७१.३
उल्लेख नभएका	११४	०.१	९१	०.१	२३	०.१

चित्र ३७: आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको मुख्य पेशा अनुसारको विवरण (% मा)

० २ ४ ६ ८ १० १२ १४ १६ १८ २० २२ २४ २६ २८ ३० ३२ ३४ ३६ ३८ ४० ४२ ४४

आर्थिक कामको औद्योगिक क्षेत्र वर्गीकरण अनुसारको जनसङ्ख्या

जनगणनाको नतिजा अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिले गरेको आर्थिक कामलाई नेपाल स्तरीय औद्योगिक क्षेत्र अनुसार वर्गीकरण गरी प्रस्तुत गरिएको छ। वीरगंज महानगरपालिकामा आम्दानी हुने वा नहुने कम्तीमा एक दिन गरेको आर्थिक काममा संलग्न १,०४,२२३ जनामध्ये सबैभन्दा धेरै व्यक्ति (२६.३%) थोक एवं खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी तथा मोटरसाइकल मर्मतका कार्यहरूमा संलग्न रहेको देखिन्छ भने १९.६ प्रतिशत हिस्सासहित कृषि, वन र माछापालनसम्बन्धी क्षेत्रमा संलग्न मानिनेहरूले दोस्रो स्थान लिएको देखिन्छ। तेस्रो (१२.६%) स्थानमा औद्योगिक उत्पादन क्षेत्रमा संलग्न जनसंख्या रहेको छ भने १२.३

प्रतिशत अंशसहित निर्माण क्षेत्रमा संलग्न जनसंख्या चौथो स्थानमा रहेका छन् । यहाँ स्मरणीय के छ भने औद्योगिक प्रकृतिअनुसार आर्थिक काममा संलग्न पुरुष र महिलाको हिस्सा पनि केही फरक रहेको छ ।

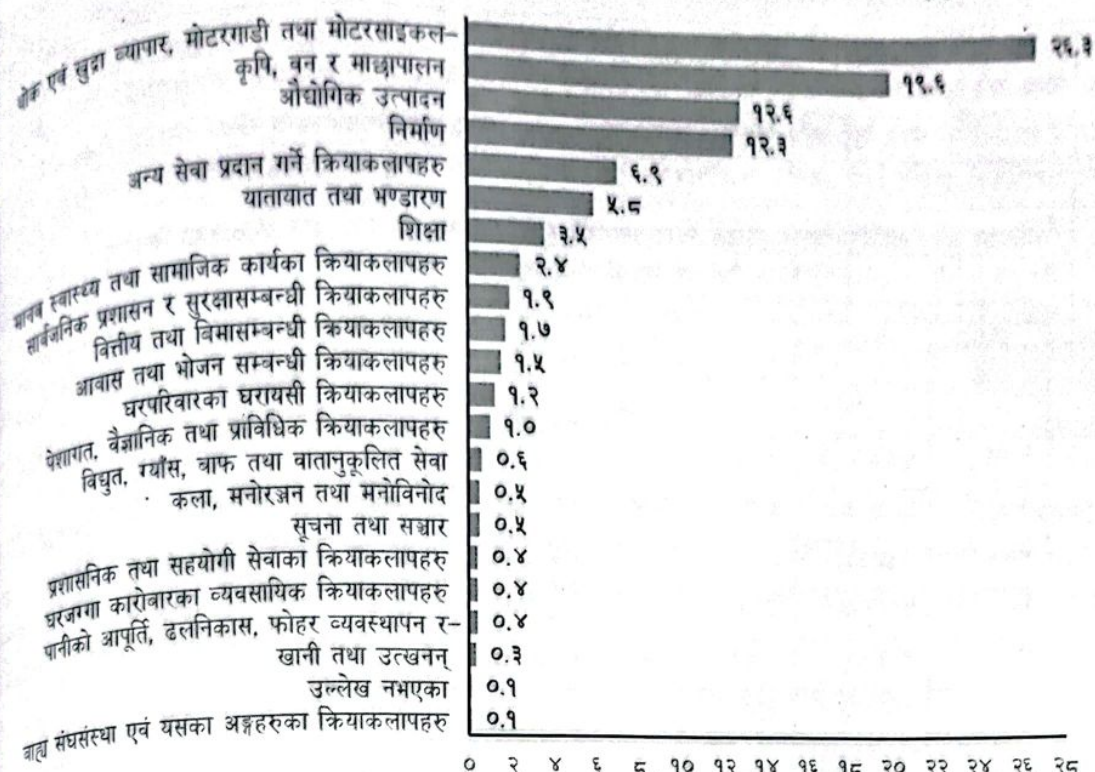
विस्तृत विवरण तालिका ५३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५३: आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको मुख्य औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका)

आर्थिक कामको क्षेत्र वा उद्योग	जम्मा	%	पुरुष	%	महिला	%
जम्मा	१०४२२३	१००.०	७१५५८	१००.०	३२६६५	१००.०
कृषि, वन र माछापालन	२०४५४	१९.६	१२०६९	१६.९	८३८५	२५.६
खानी तथा उत्खनन्	२६९	०.३	१९९	०.३	६९	०.२
औद्योगिक उत्पादन	१३११७	१२.६	११८०७	१६.५	१३१०	४.०
विद्युत, ग्यास, बाफ तथा वातानुकूलित सेवा	६९९	०.६	५८६	०.८	३३	०.१
पानीको आपूर्ति, ढलनिकास, फोहर व्यवस्थापन र शुद्धीकरणका क्रियाकलापहरू	४३९	०.४	३८०	०.५	५९	०.१
निर्माण	१२७६८	१२.३	८२५७	११.५	४५११	१३.२
थोक एवं खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी तथा मोटरसाइकल मर्मतका कार्यहरू	२७३८९	२६.३	१७६६५	२४.७	९७२४	२९.७
यातायात तथा भण्डारण	५९९८	५.८	५८४८	८.२	१५०	०.४
आवास तथा भोजन सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	१५९९	१.५	१३५०	१.९	२४९	०.८
सूचना तथा सञ्चार	५११	०.५	४५७	०.६	५४	०.१
वित्तीय तथा बिमासम्बन्धी क्रियाकलापहरू	१८२१	१.७	१४२८	२.०	३९३	१.२
घरजग्गा कारोबारका व्यवसायिक क्रियाकलापहरू	४४०	०.४	४२२	०.६	१८	०.१
पेसागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरू	१०४४	१.०	९२९	१.३	११५	०.४
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरू	४६९	०.४	४१७	०.६	५२	०.१
सार्वजनिक प्रशासन र सुरक्षासम्बन्धी क्रियाकलापहरू	१९८८	१.९	१७९६	२.५	१९२	०.६
शिक्षा	३६१७	३.५	२२४४	३.१	१३७३	४.२
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरू	२४५२	२.४	१७२१	२.४	७३१	२.२
कला, मनोरञ्जन तथा मनोविनोद	५३०	०.५	४९४	०.७	३६	०.१
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरू	७२३७	६.९	२८१२	३.९	४४२५	१३.६
घरपरिवारका घरायसी क्रियाकलापहरू	१३०१	१.२	५३५	०.७	७६६	२.३
बाह्य संघसंस्था एवं यसका अङ्गहरूका क्रियाकलापहरू	८५	०.१	६६	०.१	१९	०.१
उल्लेख नभएका	९२	०.१	७६	०.१	१६	०.१

चित्र ३८ : औद्योगिक क्षेत्र अनुसार आर्थिक काममा संलग्न जनसंख्या (%)

आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको विवरण

जनगणना नुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका यस नगरपालिकाका व्यक्तिहरू कुल १,०४,२२३ जना रहेका छन्। जसमध्ये सबैभन्दा बढी अरुको काम गर्ने ५२.० प्रतिशत, आफ्नै काम गर्ने ३१.६ प्रतिशत र परिवारमा सघाउने मात्र १४.० प्रतिशत रहेका छन्। त्यसै गरी रोजगारदाताको हैसियतमा हुनेहरू २.४ प्रतिशत र उल्लेख नभएको ०.१ प्रतिशत रहेका छन्। विस्तृत विवरण तालिका ५४ मा दिइएको छ।

तालिका ५४.: रोजगारीको अवस्था अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको विवरण

(१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)

नगरपालिका	संख्या/%	जम्मा	रोजगारीको अवस्था				
			अरुको काम गर्ने	रोजगारदाता	आफ्नै काम गर्ने	परिवारमा सघाउने मात्र	उल्लेख नभएको
जम्मा	संख्या	१०४२२३	५४१५०	२४९६	३२९०९	१४६०६	६२
	%	१००.०	५२.०	२.४	३१.६	१४.०	०.१
मुक्त	संख्या	७१५५८	३९९३५	२२८१	२३६१७	५६७३	५२
	%	१००.०	५५.८	३.२	३३.०	७.९	०.१
महिला	संख्या	३२६६५	१४२१५	२१५	९२९२	८९३३	१०
	%	१००.०	४३.५	०.७	२८.४	२७.३	०.०

आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसार सबैभन्दा बढी गैरवित्तीय संस्थामा काम गर्ने ६९.३ प्रतिशत, क्षेत्रमा काम गर्ने २४.६ प्रतिशत, सरकारी ३.९ प्रतिशत, वित्तीय संस्था १.७ प्रतिशत, नाफा नकमाउने संस्था ०.४ प्रतिशत रहेका छन्। आर्थिक काम गर्ने पुरुषहरू मध्ये सबैभन्दा बढी गैर वित्तीय संस्थामा काम गर्ने ६७.७ प्रतिशत, घरायसी क्षेत्रमा काम गर्ने २५.३ प्रतिशत र सरकारीमा काम गर्ने ४.४ प्रतिशत रहेका छन्। अन्य क्षेत्रमा नगण्य उपस्थिति रहेको देखिन्छ। पुरुष र महिलाको आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्रको प्रकृति मिले तापनि त्यहाँभित्रको रोजगारीको क्षेत्रगत मान भने उल्लेखनीय रूपले फरक रहेको छ।

तालिका ४४: आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्याको मुख्य कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण (१० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका)

नगरपालिका	संख्या /%	जम्मा	रोजगारीको अवस्था				
			सरकारी	वित्तीय संस्था	गैरवित्तीय संस्था	नाफा नकमाउने संस्था	घरायसी क्षेत्र
जम्मा	संख्या	१०४२२३	४०६७	१८२१	७२२४४	३६७	२५६५५
	%	१००.०	३.९	१.७	६९.३	०.४	२४.६
पुरुष	संख्या	७१५५८	३९६८	१४२८	४८४६३	३१७	१८१२५
	%	१००.०	४.४	२.०	६७.७	०.४	२५.३
महिला	संख्या	३२६६५	८९९	३९३	२३७८१	५०	७५३०
	%	१००.०	२.८	१.२	७२.८	०.२	२३.९

आर्थिक काम नगर्नुको कारण

दश वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका कुनै पनि आर्थिक काम नगरेका ४५,७७६ व्यक्तिहरूमध्ये सबैभन्दा धेरै अर्थात् ३३.३ प्रतिशत विद्यार्थी भएका कारणले काम नगरेको देखिन्छ। त्यसपछि अन्य कारणले २६.६ प्रतिशत अंश ओगटेको छ। तेस्रो (२२.४ प्रतिशत) भने घरधन्दा/उहिको छ। पुरुष र महिलाका सन्दर्भमा रोजगारीको क्षेत्र उही भए तापनि मान भने फरक रहेको छ।

तालिका ४६: आर्थिक काम नगर्नुको कारण अनुसार जनसङ्ख्याको वितरण (१० वर्ष वा सो भन्दा माथि)

क्षेत्र	संख्या /%	जम्मा	विद्यार्थी	घरधन्दा	पारिवारिक हेरचाह	बृद्ध अवस्था	अशक्त/बिरामी	पेन्सन/आयस्ता	सामाजिक कार्य/स्वयंसेवा	अन्य
जम्मा	संख्या	१४८६३८	४९४९०	३३२२७	१५५१८	७६६३	१२४५	१४६५	२७५	३९५२७
	%	१००.०	३३.३	२२.४	१०.४	५.२	०.८	१.०	०.२	२६.६
पुरुष	संख्या	५३५२८	२७०१४	३८४९	२५४०	३३२५	७५१	९३१	२०८	१४८०८
	%	१००.०	५०.५	७.२	४.७	६.२	१.४	१.७	०.४	२७.७
महिला	संख्या	९५११०	२२४७६	२९३७८	१२९७८	४३३८	४९४	५३४	६७	२४७१९
	%	१००.०	२३.६	३०.९	१३.६	४.६	०.५	०.६	०.१	२६.०

१८ वर्षभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको बसोबासको स्थिति

वीरगंज महानगरपालिकामा ५ वर्षभन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरू जम्मा १०२,४२६ जना रहेका छन्। कुल बालबालिका मध्ये ६३.७ प्रतिशत बालबालिका आमाबाबु दुवैसँग बस्ने गरेका छन् भने ४.२ प्रतिशत आमासँग मात्र बसोबास गर्ने देखिन्छ। बाँकी करिब २ प्रतिशत बालबालिका अलि परका नातेदारहरूसँग बसोबास गरेको देखिन्छ। उदाहरणका लागि १ प्रतिशत बालबालिकाहरू अन्य नातेदारसँग बसोबास गरिरहेको अवस्था देखिएको छ। विस्तृत विवरण तालिका ५६ मा प्रारणिएको छ।

तालिका ४७: वर्षभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको बसोबासको स्थिति

	जम्मा	आमा बाबु दुबैसँग	आमासँग मात्र	बाबुसँग मात्र	बाबु र सौतेनी आमा	आमा र सौतेनी बाबु	अन्य नातेदार	काम लगाउने व्यक्ति	अन्य	उल्लेख नगरेको
संख्या	१०२४२९	९६०१४	४२८१	४८०	१८२	१२	१२७६	६	१३९	३९
%	१००.०	९३.७	४.२	०.५	०.२	०.०	१.२	०.०	०.१	०.०
बालक	४४३२६	५०८५९	२२१२	२७३	१०४	४	७३४	३	१११	२६
%	१००.०	९३.६	४.९	०.५	०.२	०.०	१.४	०.०	०.२	०.०
बालिका	४८१०३	४५१५५	२०६९	२०७	७८	८	५४२	३	२८	१३
%	१००.०	९३.९	४.३	०.४	०.२	०.०	१.१	०.०	०.१	०.०

पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

सुदूरपश्चिम प्रदेशको महानगरपालिकामा ५ वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरू ३०४५१ जना रहेकोमा ६९.२ प्रतिशत बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको देखिन्छ । कुल छोराको संख्यामध्ये ५६.६ प्रतिशतको जन्म दर्ता भएको देखिन्छ छोरीको मात्र ६३.२ प्रतिशत जन्मदर्ता देखिन्छ । कुल ३८.८ प्रतिशत बालबालिका यो संवैधानिक अधिकारबाट तत्काल वञ्चितमा परेको देखिन्छ । वडागत जन्मदर्ताको विवरण अनुसूची १७ मा दिइएको छ ।

तालिका ४८ : पाँच वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

५ वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका जनसङ्ख्या	जम्मा बालबालिका	जन्मदर्ता भएका	जन्मदर्ता नभएका
जम्मा	३०५४१	१८७०३	११८३८
%	१००.०	६१.२	३८.८
छोराको संख्या	१६३४८	९७३९	६६०९
%	१००.०	५९.६	४०.४
छोरीको संख्या	१४१९३	८१६४	५२२९
%	१००.०	६३.२	३६.८

खण्ड ८: कृषिसम्बन्धी विवरण

कृषिसम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा राष्ट्रिय कृषिगणना सञ्चालनको लागि प्रत्येक परिवारमा जग्गाजमिन तथा कृषि विवरणसहित कृषक परिवार विवरणका आधारमा नमुना फ्रेम (Sample Frame) तयार गरिएको थियो । उक्त फ्रेमका चला वा गणनाक्षेत्र छनोट गरी कृषि परिवारको विस्तृत विवरण संकलन गरिएको थियो । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाअनुसार वीरगंज महानगरपालिकामा ४७,९९४ परिवारमा जनसंख्या रहेको छ । राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ को नतिजाअनुसार वीरगंज महानगरपालिकाको कुल ४७,९९४ घरपरिवारमध्ये जम्मा १३,५१८ कृषक परिवार रहेको देखिन्छ जुन कुल परिवारको प्रतिशत हुन आउछ । वीरगंज महानगरपालिकामा रहेका १३,५१८ कृषक परिवारले जम्मा ३०,३३५ ओटा कित्ता जग्गामा हेक्टर जमिनमा कृषि चलन गरेको देखिन्छ । यस हिसाबले औसतमा एउटा कृषक परिवारले २.२ कित्ता जग्गामा हेक्टर देखिन्छ भने औसतमा एक कृषक परिवारसंग ०.६२ हेक्टर कृषि जमिन रहेको देखिन्छ । वीरगंज महानगरपालिकामा कुल ८३४७.६ हेक्टर जमिनमध्ये ७४०९.३ हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुविधा पुगेको देखिन्छ । यसरी कुल कृषियोग्य ८८.८ प्रतिशत भूभागमा मात्र सिंचाइ सुविधा पुगेको देखिन्छ ।

तालिका ४९ : कृषक संख्या, चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, कित्ता संख्या र सिंचित क्षेत्रफल

क्षेत्र	पर्सि	वीरगंज महानगरपालिका
कृषक परिवारको जम्मा संख्या	६०२९७	१३५१८
कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	४३८७८.४	८३४७.६
जम्मा कित्ता संख्या	१६०७९९	३०३३५
औसत कित्ता संख्या	२.७	२.२
सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)	३८७६०.६	७४०९.३

जग्गाको उपभोग

राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ को नतिजाअनुसार यस महानगरपालिकामा जग्गाको उपभोगसम्बन्धी विवरण हेर्दा कृषक परिवार आफ्नो स्वामित्वको जग्गामा मात्र कृषिचलन गर्ने परिवार संख्या ९९,५०४ (६५.७ %) रहेको देखिन्छ जसले ६८८०.० हेक्टर (६६.६%) जग्गामा कृषि चलन गरेको पाइन्छ । त्यस्तै अरुको स्वामित्वको जग्गामा मात्रै कुनै सर्तनामा लिई खेतीपाती गर्ने कृषक परिवारको संख्या ५९५ (४.३%) रहेको देखिन्छ जसले २४३.४ हेक्टर (३.४%) जग्गामा खेतीपाती गरेको देखिन्छ । त्यस्तै एक भन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व भएको जग्गा कमाउने कृषक परिवार संख्या ९४६८ (९१.९%) रहेको र यस्तो जग्गाको क्षेत्रफल ९४६८ हेक्टर (९४.६%) रहेको छ ।

तालिका ६० : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

कृषक परिवारको किमिस	परिवार संख्या	%	क्षेत्रफल (हेक्टर)	%
जम्मा	१३५१८	१००	८३४७.६	१००
एक प्रकारको स्वामित्व भएको जग्गा कमाउने	१२,०२०	८८.९	७,९२३.४९	८८.९
परिवारको हकको जग्गा मात्र कमाउने	११५०४	९५.७	६८८०.०	९५.७
अरुको हकको जग्गा मात्र कमाउने	५९५	४.३	२४३.४	४.३
एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व भएको जग्गा कमाउने	१४९८	११.१	१२२४.२	१४.६

जग्गाको उपयोग

कृषिपालनले के कस्ता बाली कति क्षेत्रफलमा लगाएको छ भन्ने विश्लेषण गर्दा राष्ट्रिय कृषि गणनाको नतिजाअनुसार यस जिल्लामा खेतीयोग्य जग्गामा कृषिचलन गर्ने परिवार संख्या १२,४०८ छ भने खेतीयोग्य जमिनको कुल क्षेत्रफल ६४.६ प्रतिशत हुन आउछ । यसप्रकार १११० कृषक परिवारले खेतीयोग्य नभएको अर्थात् पशुपन्थी जग्गामा खेतीपाती गरिरहेका १२,४०८ परिवारमध्ये १२,३६० परिवारले ७८८३.६ हेक्टर (६४.५ %) जग्गामा अस्थायी बाली लगाएको पाइन्छ । त्यस्तै अन्य खेतीयोग्य जग्गामा बाली लगाउने कृषक परिवारको संख्या १२६ र यस्तो जग्गाको क्षेत्रफल ०.१ % रहेको छ । यसैगरी ४०३ कृषक परिवारले ३८.५ हेक्टर जमिन (०.५ %) मा स्थायी बाली लगाएको पाइन्छ । यस्तो स्थायी चौरचरन, निजी बनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गाको क्षेत्रफल ४१५.३ हेक्टर रहेको देखिन्छ ।

तालिका ६१ : कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

कृषक परिवारको किसिम	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	क्षेत्रफल (%)
जम्मा	१३५१८	८३४७.६	१००
जम्मा खेतीयोग्य जग्गा	१२४०८	७८९३.८	९४.६
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	१२३९०	७८८३.६	९४.५
अन्य खेतीयोग्य जग्गा	१२६	१०.२	०.१
स्थायी बाली लागेको जग्गा	४०३	३८.५	०.५
चौरचरन, निजी बनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गा	१३५१८	४१५.३	५.०

पशुपन्थीको विवरण

राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ को नतिजाअनुसार पशु चौपाया पाल्ने कृषक परिवार र पशु चौपायाको संख्या हेर्दा यस वीरगंज जिल्लामा कृषिपालिकाका कुल १३,५१८ कृषक परिवारहरूमध्ये जम्मा ६,७२० कृषक परिवार (४६.७ %) ले पशुचौपाया पालन गरेको देखिन्छ । तीमध्ये १५३७ कृषक परिवारले ३,९८१ ओटा गाई/गोरु पालेको र २,६४८ कृषक परिवारले ५४७८ ओटा रागा/भैसी पालेको देखिन्छ । त्यसै गरी ४,२६७ कृषक परिवारले १६५८५ ओटा बाख्रा/च्याङ्ग्रा पालेको, ४८ कृषक परिवारले १९२ ओटा भैँँस/भैँँसुर पालेको देखिन्छ । त्यस्तै गरी अन्य पशुचौपाया पाल्ने कृषक परिवारको संख्या १७ र अन्य पशु चौपायाको संख्या ५० को देखिन्छ । यसैगरी कुखुरा तथा अन्य पन्थीतर्फ हेर्दा १,२७८ ओटा कृषक परिवारसँग ८,३२४ ओटा कुखुरा र ९७७ ओटा कृषक परिवारले ७८९१ ओटा अन्य पन्थीहरू पालेको देखिन्छ ।

विवरण	संख्या	%
जम्मा कृषक परिवार	१३५१८	१००
पशु चौपाया पाल्ने कृषक परिवार	६७२०	४९.७

तालिका ६२ : पाल्नु चौपाया र पन्थीको संख्या र कृषक परिवार

चौपाया/पन्थीको किसिम	पाल्नु चौपाया/पन्थी पाल्ने कृषक परिवार	पाल्नु चौपाया/पन्थी	
		संख्या	%
पशु	संख्या		१००
	६७२०	२६२८६	
	१५३७	३९८१	१५.१
	गाई/गोरु	२६४८	२०.८
	रागा/भैसी	४२६७	६३.१
	बाख्रा/च्याङ्ग्रा		

કોષણ/પગીસો કિલો	જાન્યુ કોષણ/પગીસો કાલો દુધનું કોષણ		જાન્યુ કોષણ/પગીસો	
	કોષણ	કોષણ	કોષણ	કોષણ
કોષણ/પગીસો	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
કોષણ/પગીસો	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭
કોષણ/પગીસો	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧
કોષણ/પગીસો	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫
કોષણ/પગીસો	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯
કોષણ/પગીસો	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩

अनुसूचीहरु

अनुसूची १: घरको स्वामित्वअनुसार पारिवारिक विवरण

बडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	घरको स्वामित्व		
			आफ्नै	भाडामा	संस्थागत
१	संख्या	१४३३	१३७३	५५	२
	%	१००.०	९५.८	३.८	०.१
२	संख्या	१४७५	१३०५	१६९	५
	%	१००.०	८८.५	१०.९	०.३
३	संख्या	१३७७	१०९५	३५२	६
	%	१००.०	७९.७	२५.६	०.४
४	संख्या	६७०	४३०	२३२	७
	%	१००.०	६४.२	३४.६	१.०
५	संख्या	९७५	६९५	२७९	६
	%	१००.०	७१.३	२८.८	०.६
६	संख्या	६८४	५९७	९५६	९
	%	१००.०	८७.६	२२.८	१.३
७	संख्या	७८९	५०२	२८६	१
	%	१००.०	६३.६	३६.२	०.१
८	संख्या	९०४	६६९	२२४	१६
	%	१००.०	७३.९	२४.८	१.८
९	संख्या	८८४	५३८	३९६	१९
	%	१००.०	६०.९	३५.७	२.९
१०	संख्या	३००३	१८५४	१०९९	४९
	%	१००.०	६१.७	३६.३	१.६
११	संख्या	२९३८	२२०६	६९३	३९
	%	१००.०	७५.१	२३.६	१.१
१२	संख्या	१७६९	१३९४	३७९	३
	%	१००.०	७८.८	२१.०	०.२
१३	संख्या	२३६५	१७२८	५८२	४८
	%	१००.०	७३.९	२४.६	२.०
१४	संख्या	२०७६	१७८७	२९७	५२
	%	१००.०	८६.१	१०.५	२.५
१५	संख्या	३९७७	२३२०	७८०	७७
	%	१००.०	७३.०	२४.६	२.३
१६	संख्या	३६६९	३९९९	५३६	५
	%	१००.०	८५.०	१४.६	०.१
१७	संख्या	१४४७	१४३०	१२	५
	%	१००.०	९८.८	०.८	०.१
१८	संख्या	१३०५	१२८९	१३	२
	%	१००.०	९८.८	१.०	०.२
१९	संख्या	९८२	९७३	४	०

क्र.सं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	घरको स्वामित्व			
			आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
२०	%	१००.०	९९.१	०.४	०.०	०.५
	संख्या	११५९	११५३	२	१	३
२१	%	१००.०	९९.५	०.२	०.१	०.३
	संख्या	१३५०	१२५९	८	०	३
२२	%	१००.०	९३.३	६.५	०.०	०.२
	संख्या	६९०	६८७	२	१	०
२३	%	१००.०	९९.६	०.३	०.१	०.०
	संख्या	८३२	८२७	५	०	०
२४	%	१००.०	९९.४	०.६	०.०	०.०
	संख्या	१६३२	१६१८	२१०	१	३
२५	%	१००.०	८६.९	१२.९	०.१	०.२
	संख्या	६३५	६३१	३	०	१
२६	%	१००.०	९९.४	०.५	०.०	०.२
	संख्या	९८९	९८५	१	२	१
२७	%	१००.०	९९.६	०.१	०.२	०.१
	संख्या	११९०	११८२	१	०	७
२८	%	१००.०	९९.३	०.१	०.०	०.६
	संख्या	११६५	११५५	२	५	३
२९	%	१००.०	९९.१	०.२	०.४	०.३
	संख्या	१२३४	१२३२	१	०	१
३०	%	१००.०	९९.८	०.१	०.०	०.१
	संख्या	७७६	७७१	६	०	९
३१	%	१००.०	९८.१	०.८	०.०	१.२
	संख्या	१६८३	१६७७	६	०	०
३२	%	१००.०	९९.६	०.४	०.०	०.०
	संख्या	१८६५	१८६९	५४	१०५	१७
जम्मा	%	१००.०	९०.६	२.९	५.६	०.९
	संख्या	४७११४	३९७८४	६७३३	४५३	१४४
जम्मा	%	१००.०	८४.४	१४.३	१.०	०.३
	संख्या	४७११४	३९७८४	६७३३	४५३	१४४

तुलना २ : घरको जगअनुसार पारिवारिक वितरण

क्र.सं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	घरको जग				
			भाटोबडित ईटा ढुंगा	सिमेन्ट बडित ईटा ढुंगा	बलान पिल्लर सहितको	काठ/बोलको खम्बा सहितको	अन्य
१	संख्या	१४३३	८१	६२७	६०२	११९	४
	%	१००.०	५.७	४३.८	४२.०	८.३	०.३
२	संख्या	१४७५	१६०	५५५	७०७	५३	०
	%	१००.०	१०.८	३७.६	४७.९	३.६	०.०

घरको जग						
वडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	माटोजडित ईटा ढुंगा	सिमेन्ट जडित ईटा ढुंगा	बलान पिल्लर सहितको	काठ/बोसको खम्बा गाढेको
३	संख्या	१३७७	२१	६५५	६८४	१७
	%	१००.०	१.५	४७.६	४९.७	१.२
४	संख्या	६७०	८	२६१	३९७	४
	%	१००.०	१.२	३९.०	५९.३	०.६
५	संख्या	९७५	७	४६५	४९९	४
	%	१००.०	०.७	४७.७	५१.२	०.४
६	संख्या	६८४	३८	४४७	१९७	०
	%	१००.०	५.६	६५.४	२८.८	०.०
७	संख्या	७८९	१६	६३५	१३२	५
	%	१००.०	२.०	८०.५	१६.७	०.६
८	संख्या	९०४	३५	३४५	५०४	१९
	%	१००.०	३.९	३८.२	५५.८	२.१
९	संख्या	८८४	११	३१९	५३९	१५
	%	१००.०	१.२	३६.१	६१.०	१.७
१०	संख्या	३००३	६७	१७२५	११७३	३३
	%	१००.०	२.२	५७.४	३९.१	१.१
११	संख्या	२९३८	३६	१४१६	१४१७	६३
	%	१००.०	१.२	४८.२	४८.२	२.१
१२	संख्या	१७६९	३१	८५५	८७५	६
	%	१००.०	१.८	४८.३	४९.५	०.३
१३	संख्या	२३६५	४३	८६२	१४४४	१५
	%	१००.०	१.८	३६.४	६१.१	०.६
१४	संख्या	२०७६	६४	६५९	१२८८	६५
	%	१००.०	३.१	३१.७	६२.०	३.१
१५	संख्या	३१७७	८१	१२६३	१७८०	४७
	%	१००.०	२.५	३९.८	५६.०	१.५
१६	संख्या	३६६१	१३८	१८५५	१४४०	२२१
	%	१००.०	३.८	५०.७	३९.३	६.०
१७	संख्या	१४४७	११०	६५६	१९२	४०२
	%	१००.०	७.६	४५.३	१३.३	२७.८
१८	संख्या	१३०५	७४	७१३	१२४	३९२
	%	१००.०	५.७	५४.६	९.५	३०.०
१९	संख्या	९८२	३५	४६९	११८	३५७
	%	१००.०	३.६	४७.८	१२.०	३६.४
२०	संख्या	११५९	३०४	६९७	३९	११५
	%	१००.०	२६.२	६०.१	३.४	९.९
२१	संख्या	१३५०	५२	८०२	१०४	३८६
	%	१००.०	३.९	५९.४	७.७	२८.६

क्र.सं.	संख्या / %	प्रमाण परिवार संख्या	सामग्री				अवशेष
			मोटोसिलेट टैग टैग	मोटोसिलेट टैग टैग	सामग्री/सामग्री	सामग्री/सामग्री	
१	संख्या	११०	२१	१००	११	२२१	११
	%	१००.०	४.२	४३.६	४.२	१०.१	१.६
२	संख्या	६३२	६४	४४२	१४	२११	१
	%	१००.०	७.७	६९.१	१.७	३३.४	०.१
३	संख्या	१६३२	२४	६९.७	६३४	६३	७
	%	१००.०	१.४	४३.०	३९.९	४.३	०.४
४	संख्या	१००.०	४.१	४०.४	२३.०	३२.३	०.३
	%	१००.०	३.०	४४.०	३१.२	११.४	०.३
५	संख्या	१११.०	११.७	३०९	९९	६४.६	९
	%	१००.०	९.६	२९.०	६.३	५३.१	०.६
६	संख्या	११६४	४४	२१७	१२२	३३३	१
	%	१००.०	४.७	१८.६	१०.४	२८.१	०.१
७	संख्या	१२३४	११	२०९	६९	६६४	०
	%	१००.०	०.९	२१.६	५.६	५१.७	०.०
८	संख्या	७७६	१००	३३२	१४३	१६९	३
	%	१००.०	१२.९	४२.६	१९.७	२१.६	०.३
९	संख्या	१६६३	१६२	४४१	२७४	३३३	३
	%	१००.०	१०.६	२६.६	१६.३	२०.९	०.३
१०	संख्या	१६६४	७६	६७३	३३६	४.७४	३
	%	१००.०	४.६	४६.६	१६.०	३०.६	०.३
११	संख्या	४७११	२१२९	२१३३२	१६.६६३	७७३३	१.७७
	%	१००.०	४.५	४५.३	३६.९	१६.९	०.४

श्री ३ : घरको बाहिरी नाराजनुसार पाण्डुवागिक अभिगण

क्र.सं.	संख्या / %	प्रमाण परिवार संख्या	सामग्री						अवशेष
			मोटोसिलेट टैग टैग	मोटोसिलेट टैग टैग	सामग्री/सामग्री	सामग्री/सामग्री	अवशेष टैग	सामग्री/टैग	
१	संख्या	१४३३	६४	१२०६	१६	१०६	९	४	३
	%	१००.०	४.९	८४.३	१.१	७.४	०.६	०.३	०.१
२	संख्या	१४७४	१६६	१२७३	६	२९	१	३	०
	%	१००.०	११.१	८६.३	०.४	२.०	०.१	०.१	०.०
३	संख्या	१३७७	२९	१३१९	११	१०	१	४	३
	%	१००.०	२.१	९४.६	०.८	०.७	०.१	०.४	०.०
४	संख्या	६७७	१२	६४३	१	६	०	०	०
	%	१००.०	१.६	९७.४	०.१	०.६	०.०	०.०	०.०
५	संख्या	९.७४	१२	९.४२	६	१	०	३	०
	%	१००.०	१.२	९६.२	०.६	१.०	०.०	३.०	०.०

घरको बाहिरी गरी

बडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	माटोजडित ईटा ढुंगा	सिमेन्ट जडित ईटा ढुंगा	काठ/फल्याक	बाँसजन्य सामग्री	कोचो ईटा	बाला/टि
	%	१००.०	१.२	९७.६	०.८	०.१	०.०	०.२
	%	६८४	२३	६५८	०	०	०	१
६	संख्या	१००.०	३.४	९६.२	०.०	०.०	०.०	०.१
	%	७८९	१६	७६३	०	१०	०	०
७	संख्या	१००.०	२.०	९६.७	०.०	१.३	०.०	०.०
	%	९०४	४३	८६३	४	९	०	४
८	संख्या	१००.०	४.८	९३.३	०.४	१.०	०.०	०.४
	%	८८४	१४	८६३	५	९	२	१
९	संख्या	१००.०	१.६	९५.४	०.६	१.०	०.२	०.१
	%	३००३	६८	२८६९	१२	२९	१	१९
१०	संख्या	१००.०	२.३	९५.५	०.४	१.०	०.०	०.६
	%	२९३८	४९	२८११	१९	४७	१	९
११	संख्या	१००.०	१.७	९५.७	०.६	१.६	०.०	०.३
	%	१७६९	३६	१७१८	२	३	०	७
१२	संख्या	१००.०	२.०	९७.१	०.१	०.२	०.०	०.४
	%	२३६५	४०	२३०४	१०	८	१	२
१३	संख्या	१००.०	१.७	९७.४	०.४	०.३	०.०	०.१
	%	२०७६	१४७	१८६२	१०	५४	०	३
१४	संख्या	१००.०	७.१	८९.७	०.५	२.६	०.०	०.१
	%	३१७७	६७	२९१०	६	४०	१४३	९
१५	संख्या	१००.०	२.१	९९.६	०.२	१.३	४.५	०.३
	%	३६६१	११२	३३०५	१३	२१३	५	७
१६	संख्या	१००.०	३.१	९०.३	०.४	५.८	०.१	०.२
	%	१४४७	९१	८३९	४१	४३१	२०	६
१७	संख्या	१००.०	६.३	५८.०	२.८	२९.८	१.४	०.४
	%	१३०५	६२	७६७	१३	३६२	२	०
१८	संख्या	१००.०	४.८	५८.८	१.०	२७.७	०.२	०.०
	%	९८२	१८१	४८७	३	३०९	१	१
१९	संख्या	१००.०	१८.४	४९.६	०.३	३१.५	०.१	०.१
	%	११५९	२६८	७५८	१५	११३	०	२
२०	संख्या	१००.०	२३.१	६५.४	१.३	९.७	०.०	०.२
	%	१३५०	४६	९१४	१	३८३	१	०
२१	संख्या	१००.०	३.४	६७.७	०.१	२८.४	०.१	०.०
	%	६९०	२१	३९२	०	२५५	१३	०
२२	संख्या	१००.०	३.०	५६.८	०.०	३७.०	१.९	०.०
	%	८३२	५०	५५७	४	२११	०	१०
२३	संख्या	१००.०	६.०	६६.९	०.५	२५.४	०.०	१.२
	%	१६३२	२२	१५३७	९	६१	०	०

संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	घरको बाहिरी गरी						
		माटोजडित ईटा ढुंगा	सिमेन्ट जडित ईटा ढुंगा	काठ/फल्याक	बासजान्य सामग्री	काँपो ईटा	जस्ता/टिन	अन्य
	१००.०	१.३	९४.२	०.६	३.७	०.०	०.०	०.१
%	६३५	२५	४००	२३	१८०	१	५	१
संख्या	१००.०	३.९	६३.०	३.६	२८.३	०.२	०.८	०.२
%	९८९	३०	८३८	९	१०९	०	३	०
संख्या	१००.०	३.०	८४.७	०.९	११.०	०.०	०.३	०.०
%	११९०	१०७	४०७	६०	६०५	०	०	११
संख्या	१००.०	९.०	३४.२	५.०	५०.८	०.०	०.०	०.९
%	११६५	४९	३३४	७	७७०	४	१	०
संख्या	१००.०	४.२	२८.७	०.६	६६.१	०.३	०.१	०.०
%	१२३४	१२	३३५	४१	८४५	०	०	१
संख्या	१००.०	१.०	२७.१	३.३	६८.५	०.०	०.०	०.१
%	७७६	८८	४८१	९१	११३	०	३	०
संख्या	१००.०	११.३	६२.०	११.७	१४.६	०.०	०.४	०.०
%	१६८३	१६२	७२२	१४	७८०	३	१	१
संख्या	१००.०	९.६	४२.९	०.८	४६.३	०.२	०.१	०.१
%	१८६५	७४	११८५	३८	५५५	०	१०	३
संख्या	१००.०	४.०	६३.५	२.०	२९.८	०.०	०.५	०.२
%	४७११४	२२०५	३७२४४	४९२	६६५६	२०९	११८	१९०
संख्या	१००.०	४.७	७९.१	१.०	१४.१	०.४	०.३	०.४
%								

तस्वीर ४ : नगरपालिकामा घरको छानोको प्रकारअनुसार परिवारको विवरण

संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	घरको छानो						
		जस्ता/टिन/च्यादर	सिमेन्ट/ढसान	खर/पराल/छबाली	टायल/बपडा/सिंगटी	ढुंगा/स्लेट	काठ/फल्याक	अन्य
	१४३३	२३६	१११५	३०	३६	४	११	१
संख्या	१००.०	१६.५	७७.८	२.१	२.५	०.३	०.८	०.१
%	१४७५	२९९	१११०	९	२५	२७	०	५
संख्या	१००.०	२०.३	७५.३	०.६	१.७	१.८	०.०	०.३
%	१३७७	५८	१२७६	१२	१७	७	७	०
संख्या	१००.०	४.२	९२.७	०.९	१.२	०.५	०.५	०.०
%	६७०	१४	६४१	७	४	४	०	०
संख्या	१००.०	२.१	९५.७	१.०	०.६	०.६	०.०	०.०
%	९७५	१५	९१९	१७	२	२०	०	२
संख्या	१००.०	१.५	९४.३	१.७	०.२	२.१	०.०	०.२
%	६८४	२६	६५१	३	०	४	०	०
संख्या	१००.०	३.८	९५.२	०.४	०.०	०.६	०.०	०.०
%	७८९	५१	७२०	६	१२	०	०	०
संख्या	१००.०	६.५	९१.३	०.८	१.५	०.०	०.०	०.०
%								

बडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	जस्ता/टिन/म्यादर	सिमेन्ट/बलान	खर/पणत/छ्वाली	टायल/खपडा/सिंगटी	ढुंगा/स्लेट	काट/कमल	
८	संख्या	१०४	६१	८२२	०.९	०.३	१.०	१	
	%	१००.०	६.७	९०.९	४	३०	९	०.१	
९	संख्या	८८४	३७	८००	०.५	३.४	१.०	४	
	%	१००.०	४.२	९०.५	२४	४२	८	०.५	
१०	संख्या	३००३	१६२	२७६१	०.८	१.४	०.३	१	
	%	१००.०	५.४	९१.९	१४	४३	४१	०.०	
११	संख्या	२९३८	१६५	२६७१	०.५	१.५	१.४	२	
	%	१००.०	५.६	९०.९	९	६	१७	०.१	
१२	संख्या	१७६९	८५	१६५०	०.५	०.३	१.०	०	
	%	१००.०	४.८	९३.३	७	१८	५	०.०	
१३	संख्या	२३६५	१३६	२१९६	०.३	०.८	०.२	२	
	%	१००.०	५.८	९२.९	३६	५१	९	०.१	
१४	संख्या	२०७६	१६७	१८०७	१.७	२.५	०.४	६	
	%	१००.०	८.०	८७.०	३०	४०	२०	०.३	
१५	संख्या	३१७७	२२२	२८६०	०.९	१.३	०.६	४	
	%	१००.०	७.०	९०.०	१६५	७७	३३	०	
१६	संख्या	३६६१	३४८	३०२९	४.५	२.१	०.९	०.०	
	%	१००.०	९.५	८२.७	२७६	२९७	१३	३	
१७	संख्या	१४४७	१२७	७२९	१९.१	२०.५	०.९	०.२	
	%	१००.०	८.८	५०.४	१२७	२६७	१५	७	
१८	संख्या	१३०५	१६२	७२४	९.७	२०.५	१.१	०.५	
	%	१००.०	१२.४	५५.५	१३७	२४०	७	०	
१९	संख्या	९८२	१३४	४६४	१४.०	२४.४	०.७	०.०	
	%	१००.०	१३.६	४७.३	६९	२०५	६	२	
२०	संख्या	११५९	२२१	६५२	६.०	१७.७	०.५	०.२	
	%	१००.०	१९.१	५६.३	८७	४४०	१०	१	
२१	संख्या	१३५०	७०	७३९	६.४	३२.६	०.७	०.१	
	%	१००.०	५.२	५४.७	४८	२११	११	८	
२२	संख्या	६९०	४९	३५५	७.०	३०.६	१.६	१.२	
	%	१००.०	७.१	५१.४	१०३	१२८	८	४	
२३	संख्या	८३२	९४	४९४	१२.४	१५.४	१.०	०.५	
	%	१००.०	११.३	५९.४	३१	६६	३	१	
२४	संख्या	१६३२	१४९	१३८१	१.९	४.०	०.२	०.१	
	%	१००.०	९.१	८४.६	५७	५२	३	१	
२५	संख्या	६३५	१२२	३६६	१४.०	८.२	०.५	०.२	
	%	१००.०	१९.२	५७.६	५४	११०	६	०	
२६	संख्या	९८९	६९	७५०	५.५	११.१	०.६	०.०	
	%	१००.०	७.०	७५.८	५.५	११.१	०.६	०.०	

संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	जस्ता/टिन/प्यावर	सिमेन्ट/बलान	घरको भानो			
				खर/परास/सगली	टायल/खगडा/सिंगटी	ढुंगा/स्लेट	काठ/फन्याक
संख्या	११९०	४३	३५०	१९३	५९१	७	६
%	१००.०	३.६	२९.४	१६.२	४९.७	०.६	०.५
संख्या	११६५	७४	२७५	८७	७२३	३	३
%	१००.०	६.४	२३.६	७.५	६२.१	०.३	०.३
संख्या	१२३४	४९	२७४	६३	८४१	५	१
%	१००.०	४.०	२२.२	५.१	६८.२	०.४	०.१
संख्या	७७६	७५	३५७	५६	२८६	०	२
%	१००.०	९.७	४६.०	७.२	३६.९	०.०	०.३
संख्या	१६८३	१०६	५३२	६१	९७६	६	१
%	१००.०	६.३	३१.६	३.६	५८.०	०.४	०.१
संख्या	१८६५	३०५	८२७	४७	६७४	८	३
%	१००.०	१६.४	४४.३	२.५	३६.१	०.४	०.२
संख्या	४७१४	३९३१	३४२९७	१९०९	६५१३	३२८	८१
%	१००.०	८.३	७२.८	४.१	१३.८	०.७	०.२

घरको भुँईको बनेोट अनुसार परिवारको विवरण

संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	घरको मुँद					
		माटो	काठको फल्याक/बोस	इट्टा/ढुंगा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट बलान	बन्य
संख्या	१४३३	२५५	२२	६४	६३	१०२७	२
%	१००.०	१७.८	१.५	४.५	४.४	७१.७	०.१
संख्या	१४७५	२१६	२५	४१	१५०	१०४२	१
%	१००.०	१४.६	१.७	२.८	१०.२	७०.६	०.१
संख्या	१३७७	५३	३१	२९	९२	११७१	१
%	१००.०	३.८	२.३	२.१	६.७	८५.०	०.१
संख्या	६७०	९	६	३	४७	६०४	१
%	१००.०	१.३	०.९	०.४	७.०	९०.१	०.१
संख्या	९७५	१५	८	२१	१०१	८०५	२५
%	१००.०	१.५	०.८	२.२	१०.४	८२.६	२.६
संख्या	६८४	११	४१	१०	१०८	५१३	१
%	१००.०	१.६	६.०	१.५	१५.८	७५.०	०.१
संख्या	७८९	१८	१०	१०	४८	७०१	२
%	१००.०	२.३	१.३	१.३	६.१	८८.८	०.३
संख्या	९०४	४०	२८	३	१०९	७२०	४
%	१००.०	४.४	३.१	०.३	१२.१	७९.६	०.४
संख्या	८८४	४८	२१	२३	८०	७०९	३
%	१००.०	५.४	२.४	२.६	९.०	८०.२	०.३
संख्या	३००३	१०८	२२	५०	२५५	२५६४	४

बडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	घरको मुल्य				
			भाटो	काठको फर्प्याक/बसि	बहा/दुगा	सेपमिक टायस	सिमेन्ट बलक
	%	१००.०	३.६	०.७	१.७	८.५	८५.४
११	संख्या	२९३८	१५६	५१	१५९	२३७	२३१७
	%	१००.०	५.३	१.७	५.४	८.१	७८.९
१२	संख्या	१७६९	६०	५३	४५	६१	१५५०
	%	१००.०	३.४	३.०	२.५	३.४	८७.६
१३	संख्या	२३६५	९९	२०	७३	१९६	१९७४
	%	१००.०	४.२	०.८	३.१	८.३	८३.५
१४	संख्या	२०७६	१४७	१२	३७	११३	१७६३
	%	१००.०	७.१	०.६	१.८	५.४	८५.९
१५	संख्या	३१७७	१८९	३६	७१	३५६	२५०३
	%	१००.०	५.९	१.१	२.२	११.२	७८.८
१६	संख्या	३६६१	४१३	३१	७८	७८	३०४८
	%	१००.०	११.३	०.८	२.१	२.१	८३.३
१७	संख्या	१४४७	६९९	२२	४५	१७	६५६
	%	१००.०	४८.३	१.५	३.१	१.२	४५.३
१८	संख्या	१३०५	४९७	४३	८१	१६	६६६
	%	१००.०	३८.१	३.३	६.२	१.२	५१.०
१९	संख्या	९८२	५०६	२८	२९	२३	३८४
	%	१००.०	५१.५	२.९	३.०	२.३	३९.१
२०	संख्या	११५९	४६९	११	१३	८	६५८
	%	१००.०	४०.५	०.९	१.१	०.७	५६.८
२१	संख्या	१३५०	५२६	१२	१६	८	७८६
	%	१००.०	३९.०	०.९	१.२	०.६	५८.२
२२	संख्या	६९०	२८७	३३	४६	११	३०८
	%	१००.०	४१.६	४.८	६.७	१.६	४४.६
२३	संख्या	८३२	२७३	३७	७७	१०	४३३
	%	१००.०	३२.८	४.४	९.३	१.२	५२.०
२४	संख्या	१६३२	१९८	१०	१३	५६	१३५४
	%	१००.०	१२.१	०.६	०.८	३.४	८३.०
२५	संख्या	६३५	२५२	१२	११	९	३४७
	%	१००.०	३९.७	१.९	१.७	१.४	५४.६
२६	संख्या	९८९	२०४	५	१२	१२	७५३
	%	१००.०	२०.६	०.५	१.२	१.२	७६.१
२७	संख्या	११९०	७६३	३१	३२	१८	३४३
	%	१००.०	६४.१	२.६	२.७	१.५	२८.८
२८	संख्या	११६५	८५०	३८	४३	१४	२१८
	%	१००.०	७३.०	३.३	३.७	१.२	१८.७
२९	संख्या	१२३४	८४५	१७	१२	६८	२९२

संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	घरको भुईँ					
		माटो	काठको फल्याक/बोस	ब्रिड/डुगा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट बलान	अन्य
	१००.०	६८.५	१.४	१.०	५.५	२३.७	०.०
%	७७६	४१३	२८	२१	१२	२९७	५
संख्या	१००.०	५३.२	३.६	२.७	१.५	३८.३	०.६
%	१६८३	९९९	१८	२७	४१	५९३	५
संख्या	१००.०	५९.४	१.१	१.६	२.४	३५.२	०.३
%	१८६५	७१६	३६	४७	१५	१०४८	३
संख्या	१००.०	३८.४	१.९	२.५	०.८	५६.२	०.२
%	४७१४	१०३३४	७९८	१२४२	२४३२	३२१४७	१६१
संख्या	१००.०	२१.९	१.७	२.६	५.२	६८.२	०.३
%							

चित्र ६: पिउनेपानीको स्रोतअनुसार परिवारको वितरण

संख्या / %	जम्मा परिवार	पिउने पानीको मुख्य स्रोत								
		घारा/पाइप (घर परिसर भित्र)	घारा/पाइप (घर परिसर बाहिर)	ट्युबवेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुला इनार/कुवा	मूल घारा	नदि खोला	जार/ बोतल	अन्य
	१४३३	९२	१०३	११९१	४	५	६	०	९	२३
संख्या	१००.०	६.४	७.२	८३.१	०.३	०.३	०.४	०.०	०.६	१.६
%	१४७५	४२७	१५१	८८१	०	५	०	०	४	७
संख्या	१००.०	२८.९	१०.२	५९.७	०.०	०.३	०.०	०.०	०.३	०.५
%	१३७७	६८१	८९	५८७	०	७	९	०	४	०
संख्या	१००.०	४९.५	६.५	४२.६	०.०	०.५	०.७	०.०	०.३	०.०
%	६७०	४००	५९	२०१	१	३	६	०	०	०
संख्या	१००.०	५९.७	८.८	३०.०	०.१	०.४	०.९	०.०	०.०	०.०
%	९७५	१८७	५२	५४०	१	३	१८९	०	२	१
संख्या	१००.०	१९.२	५.३	५५.४	०.१	०.३	१९.४	०.०	०.२	०.१
%	६८४	४३४	२३	२१९	४	२	१	०	१	०
संख्या	१००.०	६३.५	३.४	३२.०	०.६	०.३	०.१	०.०	०.१	०.०
%	७८९	३६७	६६	१६३	१	३	१८२	१	१	५
संख्या	१००.०	४६.५	८.४	२०.७	०.१	०.४	२३.१	०.१	०.१	०.६
%	९०४	६११	७८	१९५	९	११	०	०	०	०
संख्या	१००.०	६७.६	८.६	२१.६	१.०	१.२	०.०	०.०	०.०	०.०
%	८८४	१७१	५८	४७७	४	६	१६५	०	३	०
संख्या	१००.०	१९.३	६.६	५४.०	०.५	०.७	१८.७	०.०	०.३	०.०
%	३००३	११९९	१०८	१६५२	३	३	१६	०	१४	८
संख्या	१००.०	३९.९	३.६	५५.०	०.१	०.१	०.५	०.०	०.५	०.३
%	२९३८	१२६६	२४९	१३९८	३	१६	३	०	०	३
संख्या	१००.०	४३.१	८.५	४७.६	०.१	०.५	०.१	०.०	०.०	०.१
%										

पिउने पानीको मुख्य स्रोत											
बडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार	घारा/पाइप (घर परिसर भित्र)	घारा/पाइप (घर परिसर बाहिर)	ट्युबवेल/ हातेपम्प	ढाकिएको झनार/कुवा	खुला झनार/कुवा	मूल घारा	नदि खोला	बार/ खोला	अन्य
१२	संख्या	१७६९	३५९	१०८	१२२७	५	३१	०	१	३५	
	%	१००.०	२०.३	६.१	६९.४	०.३	१.८	०.०	०.१	२.०	
१३	संख्या	२३६५	८४७	२३४	१२३२	०	६	२९	०	७	
	%	१००.०	३५.८	९.९	५२.१	०.०	०.३	१.२	०.०	०.३	
१४	संख्या	२०७६	३८४	६९	१३९६	५	०	२१८	०	२	
	%	१००.०	१८.५	३.३	६७.२	०.२	०.०	१०.५	०.०	०.१	
१५	संख्या	३१७७	३०९	११३	२७०९	१३	१२	६	०	११	
	%	१००.०	९.७	३.६	८५.३	०.४	०.४	०.२	०.०	०.३	
१६	संख्या	३६६१	१०६३	२५८	२२७९	१	१९	४	१	०	
	%	१००.०	२९.०	७.०	६२.३	०.०	०.५	०.१	०.०	०.०	
१७	संख्या	१४४७	२९३	२५६	४३८	०	१	४५१	०	४	
	%	१००.०	२०.२	१७.७	३०.३	०.०	०.१	३१.२	०.०	०.३	
१८	संख्या	१३०५	६२	७२	९४१	०	१५	२०१	२	०	
	%	१००.०	४.८	५.५	७२.१	०.०	१.१	१५.४	०.२	०.०	
१९	संख्या	९८२	२७८	५५	६०४	१	१२	१	०	०	
	%	१००.०	२८.३	५.६	६१.५	०.१	१.२	०.१	०.०	०.०	
२०	संख्या	११५९	१६८	२२	९६५	०	२	०	०	०	
	%	१००.०	१४.५	१.९	८३.३	०.०	०.२	०.०	०.०	०.०	
२१	संख्या	१३५०	३६७	३८	९०३	१	४	२	०	०	
	%	१००.०	२७.२	२.८	६६.९	०.१	०.३	०.१	०.०	०.०	
२२	संख्या	६९०	५३	४८	५७४	४	११	०	०	०	
	%	१००.०	७.७	७.०	८३.२	०.६	१.६	०.०	०.०	०.०	
२३	संख्या	८३२	१९२	२५६	३७६	०	७	०	०	०	
	%	१००.०	२३.१	३०.८	४५.२	०.०	०.८	०.०	०.०	०.०	
२४	संख्या	१६३२	४५५	२०	१०९७	०	६	४४	०	१	
	%	१००.०	२७.९	१.२	६७.२	०.०	०.४	२.७	०.०	०.१	
२५	संख्या	६३५	१५४	१०९	३५५	०	४	०	०	०	
	%	१००.०	२४.३	१७.२	५५.९	०.०	०.६	०.०	०.०	०.०	
२६	संख्या	९८९	२४५	१२	७१५	२	०	०	०	०	
	%	१००.०	२४.८	१.२	७२.३	०.२	०.०	०.०	०.०	०.०	
२७	संख्या	११९०	७०	१०	१०९५	३	३	०	०	०	
	%	१००.०	५.९	०.८	९२.०	०.३	०.३	०.०	०.०	०.०	
२८	संख्या	११६५	१४७	२४३	७६९	०	२	३	०	०	
	%	१००.०	१२.६	२०.९	६६.०	०.०	०.२	०.३	०.०	०.०	
२९	संख्या	१२३४	५१०	२८४	३७५	९	२	१२	१	०	
	%	१००.०	४१.३	२३.०	३०.४	०.७	०.२	१.०	०.१	०.०	

संख्या / %	जम्मा परिवार	पिउने पानीको मुख्य स्रोत								
		घारा/पाइप (घर परिसर भित्र)	घारा/पाइप (घर परिसर बाहिर)	ट्युबवेल/ हातेपम्प	ढाकिएको झरना/कुवा	खुला झरना/कुवा	मुल घारा	नदि खोला	जार/ मोतस	अन्य
संख्या	७७५	३२	१४	७२९	०	१	०	०	०	०
%	१००.०	४.१	१.८	९३.९	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०
संख्या	१६८३	५८३	५३८	४२१	१	३	१३१	०	०	६
%	१००.०	३४.६	३२.०	२५.०	०.१	०.२	७.८	०.०	०.०	०.४
संख्या	१८६५	५१९	४९४	७८६	१	१५	२	०	१	४७
%	१००.०	२७.८	२६.५	४२.१	०.१	०.८	०.१	०.०	०.१	२.५
संख्या	४७१४	१२९२५	४२८९	२७४९०	७६	२२०	१६८१	६	९९	३२८
%	१००.०	२७.४	९.१	५८.३	०.२	०.५	३.६	०.०	०.२	०.७

तथ्यांक ७ : खाना पकाउन अवसर प्रयोग गरिने इन्धनको मुख्य स्रोत अनुसार परिवारको विवरण

संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	खाना पकाउने इन्धनको मुख्य स्रोत							
		काठ/दाउरा	एल. पी.ग्यास	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्यास	मटितेल	अन्य	
संख्या	१४३३	२२५	१२०१	४	०	१	०	२	
%	१००.०	१५.७	८३.८	०.३	०.०	०.१	०.०	०.१	
संख्या	१४७५	२२१	१२४३	९	१	१	०	०	
%	१००.०	१५.०	८४.३	०.६	०.१	०.१	०.०	०.०	
संख्या	१३७७	६२	१३०८	७	०	०	०	०	
%	१००.०	४.५	९५.०	०.५	०.०	०.०	०.०	०.०	
संख्या	६७०	१२	६५६	२	०	०	०	०	
%	१००.०	१.८	९७.९	०.३	०.०	०.०	०.०	०.०	
संख्या	९७५	३५	९३३	६	०	०	०	१	
%	१००.०	३.६	९५.७	०.६	०.०	०.०	०.०	०.१	
संख्या	६८४	२३	६५७	२	०	१	१	०	
%	१००.०	३.४	९६.१	०.३	०.०	०.१	०.१	०.०	
संख्या	७८९	१६	७७०	१	०	१	१	०	
%	१००.०	२.०	९७.६	०.१	०.०	०.१	०.१	०.०	
संख्या	९०४	४१	८६०	१	०	०	०	२	
%	१००.०	४.५	९५.१	०.१	०.०	०.०	०.०	०.२	
संख्या	८८४	३६	८३६	५	०	५	१	१	
%	१००.०	४.१	९४.६	०.६	०.०	०.६	०.१	०.१	
संख्या	३००३	७२	२९०७	१९	१	२	०	२	
%	१००.०	२.४	९६.८	०.६	०.०	०.१	०.०	०.१	
संख्या	२९३८	१३२	२७८७	१८	०	१	०	०	
%	१००.०	४.५	९४.९	०.६	०.०	०.०	०.०	०.०	
संख्या	१७६९	९९	१६३६	२७	१	४	२	०	
%	१००.०	५.६	९२.५	१.५	०.१	०.२	०.१	०.०	
संख्या	२३६५	१२९	२२१५	१६	०	५	०	०	
%	१००.०	५.५	९३.७	०.७	०.०	०.२	०.०	०.०	
संख्या	२०७६	१०७	१९५९	१०	०	०	०	०	
%	१००.०	५.२	९४.४	०.५	०.०	०.०	०.०	०.०	
संख्या	३१७७	२३२	२९२०	२३	०	०	०	२	

खानापकाउने इन्धनको मुख्य स्रोत								
वडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	काठ/दाउरा	एल. पी. ग्यास	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्यास	मटितेल
१५	%	१००.०	७.३	९१.९	०.७	०.०	०.०	०.०
१६	संख्या	३६६१	४२८	३१९९	३३	१	०	०
	%	१००.०	११.७	८७.४	०.९	०.०	०.०	०.०
१७	संख्या	१४४७	७२७	६६४	६	९	३९	२
	%	१००.०	५०.२	४५.९	०.४	०.६	२.७	०.१
१८	संख्या	१३०५	४५२	८१५	३३	२	२	०
	%	१००.०	३४.६	६२.५	२.५	०.२	०.२	०.०
१९	संख्या	९८२	४४५	४२२	१२	०	३	०
	%	१००.०	४५.५	४३.०	१.२	०.०	०.३	०.०
२०	संख्या	११५९	४१५	७४०	१	१	२	०
	%	१००.०	३५.८	६३.८	०.१	०.१	०.२	०.०
२१	संख्या	१३५०	४३३	९०५	८	२	२	०
	%	१००.०	३२.१	६७.०	०.६	०.१	०.१	०.०
२२	संख्या	६९०	३९८	२७७	१५	०	०	०
	%	१००.०	५७.७	४०.१	२.२	०.०	०.०	०.०
२३	संख्या	८३२	४१३	४०८	११	०	०	०
	%	१००.०	४९.६	४९.०	१.३	०.०	०.०	०.०
२४	संख्या	१६३२	१३७	१४८२	११	२	०	०
	%	१००.०	८.४	९०.८	०.७	०.१	०.०	०.०
२५	संख्या	६३५	१७१	४२६	१	३६	१	०
	%	१००.०	२६.९	६७.१	०.२	५.७	०.२	०.०
२६	संख्या	९८९	२०५	७७६	७	०	०	०
	%	१००.०	२०.७	७८.५	०.७	०.०	०.०	०.०
२७	संख्या	११९०	९००	२७०	११	८	१	०
	%	१००.०	७५.६	२२.७	०.९	०.७	०.१	०.०
२८	संख्या	११६५	८७३	२७९	१२	०	१	०
	%	१००.०	७४.९	२३.९	१.०	०.०	०.१	०.०
२९	संख्या	१२३४	९८४	२४३	३	४	०	०
	%	१००.०	७९.७	१९.७	०.२	०.३	०.०	०.०
३०	संख्या	७७६	३९७	३७२	७	०	०	०
	%	१००.०	५१.२	४७.९	०.९	०	०	०
३१	संख्या	१६८३	१२६६	४०१	५	२	०	८
	%	१००.०	७५.२	२३.८	०.३	०.१	०.०	०.५
३२	संख्या	१८६५	८३४	१०१३	१७	०	१	०
	%	१००.०	४४.७	५४.३	०.९	०.०	०.१	०.०
जम्मा	संख्या	४७११४	११०२०	३५५८०	३४३	७०	७३	१५
	%	१००.०	२३.४	७५.५	०.७	०.१	०.२	०.०

अनुसूची ट : बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको मुख्य स्रोतको आधारमा परिवारको वितरण

वडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको मुख्य स्रोत				
			बिजुली	सोलार/सौर्य उर्जा	मटितेल	बायोग्यास	अन्य
१	संख्या	१४३३	१४११	१५	४	०	३
	%	१००.०	९८.५	१.०	०.३	०.०	०.२
२	संख्या	१४७५	१४५९	५	१	०	१०
	%	१००.०	९८.९	०.३	०.१	०.०	०.७

संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	यति बालन प्रयोग गरिने इन्धनको मुख्य स्रोत				
		बिजुली	सोलार/सौर्य उर्जा	मटितेल	बायोग्यास	अन्य
	१३७७	१३७५	२	०	०	०
संख्या	१००.०	९९.९	०.१	०.०	०.०	०.०
%	६७०	६६७	३	०	०	०
संख्या	१००.०	९९.६	०.४	०.०	०.०	०.०
%	९७५	९७२	३	०	०	०
संख्या	१००.०	९९.७	०.३	०.०	०.०	०.०
%	६८४	६७६	८	०	०	०
संख्या	१००.०	९८.८	१.२	०.०	०.०	०.०
%	७८९	७८४	४	०	०	१
संख्या	१००.०	९९.४	०.५	०.०	०.०	०.१
%	९०४	८८६	१८	०	०	०
संख्या	१००.०	९८.०	२.०	०.०	०.०	०.०
%	८८४	८६४	३	१४	०	३
संख्या	१००.०	९७.७	०.३	१.६	०.०	०.३
%	३००३	२९८६	८	४	०	५
संख्या	१००.०	९९.४	०.३	०.१	०.०	०.२
%	२९३८	२८८९	४८	१	०	०
संख्या	१००.०	९८.३	१.६	०.०	०.०	०.०
%	१७६९	१७१८	४९	२	०	०
संख्या	१००.०	९७.१	२.८	०.१	०.०	०.०
%	२३६५	२३५६	६	०	०	३
संख्या	१००.०	९९.६	०.३	०.०	०.०	०.१
%	२०७६	२०५४	१८	४	०	०
संख्या	१००.०	९८.९	०.९	०.२	०.०	०.०
%	३१७७	३१५१	२१	३	०	२
संख्या	१००.०	९९.२	०.७	०.१	०.०	०.१
%	३६६१	३६०९	१९	३०	०	३
संख्या	१००.०	९८.६	०.५	०.८	०.०	०.१
%	१४४७	१४१४	१२	१६	१	४
संख्या	१००.०	९७.७	०.८	१.१	०.१	०.३
%	१३०५	१३०३	२	०	०	०
संख्या	१००.०	९९.८	०.२	०.०	०.०	०.०
%	९८२	९५९	१२	१०	०	१
संख्या	१००.०	९७.७	१.२	१.०	०.०	०.१
%	११५९	१०८८	६	५३	०	१२
संख्या	१००.०	९३.९	०.५	४.६	०.०	१.०
%	१३५०	१३३४	४	१०	१	१
संख्या	१००.०	९८.८	०.३	०.७	०.१	०.१

वडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	बत्ति बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनको मुख्य स्रोत				
			बिजुली	सोलार/सौर्य उर्जा	मटितेल	बायोग्यास	बन्य
२२	संख्या	६९०	६५५	३२	२	०	१
	%	१००.०	९४.९	४.६	०.३	०.०	०.१
२३	संख्या	८३२	८२०	९	३	०	०
	%	१००.०	९८.६	१.१	०.४	०.०	०.०
२४	संख्या	१६३२	१६२८	०.२	०.०	०.०	१
	%	१००.०	९९.८	०.०	०.०	०.०	०.१
२५	संख्या	६३५	६२९	६	४	०	२
	%	१००.०	९७.८	१.३	०.६	०.०	०.३
२६	संख्या	९८९	९७९	६	२	०	२
	%	१००.०	९९.०	०.६	०.२	०.०	०.२
२७	संख्या	११९०	११७०	७	१०	३	०
	%	१००.०	९८.३	०.६	०.८	०.३	०.०
२८	संख्या	११६५	११०८	४२	१३	०	२
	%	१००.०	९५.१	३.६	१.१	०.०	०.२
२९	संख्या	१२३४	११८३	१३	३४	२	२
	%	१००.०	९५.९	१.१	२.८	०.२	०.२
३०	संख्या	७७६	७४२	७	१४	०	१३
	%	१००.०	९५.६	०.९	१.८	०.०	१.७
३१	संख्या	१६८३	१६४५	२८	७	२	१
	%	१००.०	९७.७	१.७	०.४	०.१	०.१
३२	संख्या	१८६५	१८०९	९	११	०	३६
	%	१००.०	९७.०	०.५	०.६	०.०	१.९
जम्मा	संख्या	४७९१४	४६३१५	४३०	२५२	९	१०८
	%	१००.०	९८.३	०.९	०.५	०.०	०.२

अनुसूची ५ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको आधारमा परिवारको वितरण

वडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय				
			फलस भएको (सार्वजनिक ढल)	फलस भएको (सेप्टिक ट्यांक)	साधारण	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
१	संख्या	१४३३	७२	९५८	२७२	१२	११९
	%	१००.०	५.०	६६.९	१९.०	०.८	८.३
२	संख्या	१४७५	४५	११८४	११८	२	१२६
	%	१००.०	३.१	८०.३	८.०	०.१	८.५
३	संख्या	१३७७	३६	११८१	१४४	२	१४
	%	१००.०	२.६	८५.८	१०.५	०.१	१.०
४	संख्या	६७०	११	६५०	२	७	०
	%	१००.०	१.६	९७.०	०.३	१.०	०.०
५	संख्या	९७५	१७६	६१५	१७९	२	३

क्रमांक / संख्या	जम्मा संख्या	परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय				
		पलस भएको (सार्वजनिक ढल)	पलस भएको (सेप्टिक ट्यांक)	साधारण	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
	१००.०	१८.१	६३.१	१८.४	०.२	०.३
	६८४	२६	४७४	८४	०	०
	१००.०	३.८	८३.९	१२.३	०.०	०.०
	७८९	१८	४४९	२१९	१	२
	१००.०	२.३	६९.६	२७.८	०.१	०.३
	९०४	३४	६७९	१७९	७	४
	१००.०	३.८	७४.१	१९.८	०.८	०.६
	८८४	११	४२३	४२९	०	२१
	१००.०	१.२	४७.९	४८.४	०.०	२.४
	३००३	३०१	१४८९	१०४६	१९	४८
	१००.०	१०.०	४२.९	३४.८	०.६	१.६
	२९३८	१६८	१८०३	९४९	४	१३
	१००.०	४.७	६९.४	३२.३	०.२	०.४
	१८९	२६४	११७१	३१९	१	१३
	१००.०	१४.०	६६.२	१८.०	०.१	०.७
	२३६४	४९६	१२८०	४६७	१४	८
	१००.०	२४.२	४४.१	१९.७	०.६	०.३
	२०७६	२४८	१६३८	१४१	११	३८
	१००.०	११.९	७८.९	६.८	०.४	१.८
	३१७७	२९१	२२८४	४०८	३	९०
	१००.०	९.२	७१.९	१६.०	०.१	२.८
	३६९१	४७	२६६९	७७४	२४	१४६
	१००.०	१.३	७२.९	२१.२	०.७	४.०
	१४४७	२०	२६१	७११	७	४४८
	१००.०	१.४	१८.०	४९.१	०.४	३१.०
	१३०४	४८	४३४	३९४	३	३१४
	१००.०	४.६	६१.०	३०.२	०.२	२४.१
	९८२	१०	३४२	३१७	७	२९६
	१००.०	१.०	३४.८	३२.३	०.७	३०.१
	११४९	२६	३४६	४९०	६	२८१
	१००.०	२.२	३०.७	४२.३	०.४	२४.२
	१३४०	२	६००	४४०	४	३०४
	१००.०	०.१	४४.४	३२.६	०.३	२२.४
	६९०	२०३	२३४	३६	१	२१४
	१००.०	२९.४	३४.१	४.२	०.१	३१.२
	८३२	११	४०६	२४०	१३	४२
	१००.०	१.३	६०.८	३०.०	१.६	६.३

वडा नं.	संख्या / %	जम्मा परिवार संख्या	परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय				
			फलस भएको (सार्वजनिक ढल)	फलस भएको (सेप्टिक ट्यांक)	साधारण	सार्वजनिक	घर्पी नभएको
२४	संख्या	१६३२	२५	१२०४	३४८	३	५२
	%	१००.०	१.५	७३.८	२१.३	०.२	३.२
२५	संख्या	६३५	८९	१६५	११४	१२६	१४१
	%	१००.०	१४.०	२६.०	१८.०	१९.८	२२.२
२६	संख्या	९८९	३०	६१५	२५१	३	९०
	%	१००.०	३.०	६२.२	२५.४	०.३	९.१
२७	संख्या	११९०	४६	२६०	४४५	१०	४२९
	%	१००.०	३.९	२१.८	३७.४	०.८	३६.१
२८	संख्या	११६५	१०	३४६	६००	५	२०४
	%	१००.०	०.९	२९.७	५१.५	०.४	१७.५
२९	संख्या	१२३४	१६	३०९	३३५	९	५६५
	%	१००.०	१.३	२५.०	२७.१	०.७	४५.८
३०	संख्या	७७६	५	१९८	५००	३	७०
	%	१००.०	०.६	२५.५	६४.४	०.४	९.०
३१	संख्या	१६८३	२४	४३१	८४१	८	३७९
	%	१००.०	१.४	२५.६	५०.०	०.५	२२.५
३२	संख्या	१८६५	२९	४१३	१०७४	११	३३८
	%	१००.०	१.६	२२.१	५७.६	०.६	१८.१
जम्मा	संख्या	४७११४	२९४९	२६०३४	१२९७७	३२९	४८२५
	%	१००.०	६.३	५५.३	२७.५	०.७	१०.२

वडा नं.	जम्मा परिवार	कुनै सुबिधा नभएको परिवार	कस्तिमा एक सुबिधा भएको परिवार	घरायसी सुविधाका साधनहरू															वासिड भेशन	रेफ्रिजरेट र	विद्युतीय पंखा	साइकल	मोटरसाइकल / स्कुटर	कार/ जीप/म्प्या न	इन्टरनेट सुबिधा	कम्प्युटर/ ल्यापटप	स्मार्ट मोबाइल फोन	मोबाइल फोन (साधारण)	ल्याण्डलाइन टेलिफोन	टेलिभिजन न	रेडियो सुबिधा	एयर कन्डिसनर
२३	८३२	१७	८१५	६७९	५१०	६	७६६	६१८	८२	३५८	१३	४२२	७३३	६६२	१५९	८	४	७३३	७३३	४२२	१३	३५८	८२	६१८	७६६	५१०	५	७६६	६१८	८२	४	
२४	१६३२	२३	१६०९	८३२	१२२९	२७	१४१२	१४५३	४२८	८८०	६६	९४५	१२२७	१४६९	४२०	१८	१८	१४६९	१२२७	९४५	६६	८८०	१४५	१४५३	१४१२	२७	१४१२	१२२९	२३	१६३२		
२५	६३५	२१	६१४	२४०	३२४	६	५८५	२४९	३९	७१	१२	२७६	५१९	५२७	८२	८	८	५२७	५१९	२७६	१२	७१	३९	२४९	६१४	२१	६१४	२४०	२१	६३५		
२६	९८९	२२	९६७	६२९	५१४	३	६४०	७०३	७२	४१०	१६	३२०	६५१	६७२	१४३	२	२	६७२	६५१	३२०	१६	४१०	७२	७०३	६४०	३	६४०	६२९	२२	९६७		
२७	११९०	११	११७९	६२३	५१९	६	१११९	८८८	४२	३३४	१२	४०४	७५३	५१	१२७	१४	०	१००५	१०७०	५०९	१२	३३४	४२	४०४	७५६	१२	११७९	६२३	११	११९०		
२८	११६५	२२	११४३	२६४	५०८	६	१०४४	७५३	५१	१२७	१४	४०४	७५६	५२	५२	१४	०	९५८	९७६	४०४	१४	३३४	४२	४०४	७५६	१२	११४३	२६४	२२	११६५		
२९	१२३४	२८	१२०६	१९४	४४१	१०	८८२	७३०	३९	१२५	३२	४०२	१००२	९३७	७०	४	४	९३७	१००२	४०२	३२	१२५	३९	४०२	१००२	१०	१२०६	१९४	२८	१२३४		
३०	७७६	१९	७५७	१५९	३६८	८	६६९	५७५	४४	३३२	९	३५९	६००	६३९	७९	२	२	६३९	६००	३५९	९	३३२	४४	५७५	६००	१९	७५७	१५९	१९	७७६		
३१	१६८३	१२८	१५५५	५०८	८०१	३	१२५३	१०७९	१०३	६४०	३४	५२२	१२८२	१३१६	१८९	११	११	१३१६	१२८२	५२२	३४	६४०	१०३	१२५३	१०७९	३	१२५३	५०८	१२८	१६८३		
३२	१८६५	६२	१८०३	४१८	९९६	२१	१५४९	१४७५	१३६	६३३	३२	६६१	१३२९	१५२८	३५१	११	११	१५२८	१३२९	६६१	३२	६३३	१३६	१४७५	१५४९	२१	१५४९	४१८	६२	१८६५		
जम्मा	४७११४	९३७	४६१७७	१७६६२	३१९१९	२३८६	३६७८१	३७९९९	९१८२	१९२८६	१६७८	२३३०८	३०९६०	३९८०७	१३२०९	४१२८	१९७१	३९८०७	३०९६०	२३३०८	१६७८	१९२८६	९१८२	३७९९९	३६७८१	२३८६	३१९१९	१७६६२	४६१७७	९३७	४७११४	

तलुका ११: परिवारको पञ्चम आर्थिक सम्पन्नताको सूचक (Wealth quintile)

वडा	जम्मा परिवार, सङ्ख्या	परिवारको पञ्चम सम्पन्नता सूचक (Wealth quintile)				
		अति न्यून	न्यून	मध्यम	उच्च	अति उच्च
१	४७११४	८.८	८.५	१६.३	३४.३	३२.१
२	१४३३	३.३	८.०	१६.७	५०.९	२१.०
३	१४७५	२.५	७.१	१४.४	३३.३	४२.८
४	१३७७	०.६	१.७	११.०	३६.५	५०.३
५	६७०	०.०	०.४	८.७	२९.३	६१.६
६	९७५	०.०	०.६	८.१	३२.१	५९.२
७	६८४	०.१	०.९	७.६	२६.६	६४.८
८	७८९	०.८	०.६	११.३	३९.७	४७.७
९	९०४	०.४	२.४	१३.३	३०.२	५३.७
१०	८८४	१.९	०.५	१७.८	३५.३	४४.६
११	३००३	१.१	१.४	१०.२	४१.७	४५.६
१२	२९३८	०.६	१.९	१०.८	३६.०	५०.६
१३	१७६९	०.३	१.१	१०.५	३६.५	५१.६
१४	२३६५	०.४	१.१	९.५	३८.९	५०.०
१५	२०७६	१.३	३.२	११.१	४३.६	४०.८
१६	३१७७	१.४	१.६	१२.१	३३.६	५१.४
१७	३६६१	४.८	३.९	१६.९	५१.७	२२.८
१८	१४४७	२९.९	१४.६	२६.०	२४.८	४.८
१९	१३०५	१४.३	१७.५	२२.१	३७.६	८.४
२०	९८२	२२.७	१८.७	२८.६	२३.०	६.९
२१	११५९	१९.१	१३.१	२१.८	३०.८	१५.२
२२	१३५०	१२.१	१६.४	१९.९	३३.१	१८.४
२३	६९०	१५.९	१८.४	२९.१	२४.३	१२.२
२४	८३२	१४.२	१३.३	२२.१	२७.०	२३.३
२५	१६३२	१.५	२.८	१२.४	४०.९	४२.३
२६	६३५	२१.७	१२.१	२८.५	२८.०	९.६
२७	९८९	५.७	८.२	२४.७	४३.६	१७.९
२८	११९०	३०.९	२८.२	१७.५	१९.०	४.५
२९	११६५	३२.२	३१.८	१९.४	१३.५	३.१
३०	१२३४	३७.१	२८.८	१८.६	११.८	३.६
३१	७७६	१६.१	१८.२	२६.५	२६.५	१२.६
३२	१६८३	२७.५	२०.७	२५.८	१७.८	८.१
३३	१८६५	१३.९	१८.३	२४.३	२८.४	१५.१

अनुसूची १२ : परिवारको संरचनागत विवरण

वडा नं.	जम्मा परिवार	एकल (Nuclear) परिवार		संयुक्त परिवार	
		संख्या	%	संख्या	%
१	१४३३	६९७	४८.६	७३६	५१.४
२	१४७५	७६०	५१.५	७१५	४८.५
३	१३७७	७७७	५६.४	६००	४३.६
४	६७०	३९९	५९.६	२७१	४०.४
५	९७५	६२३	६३.९	३५२	३६.१
६	६८४	३५४	५१.८	३३०	४८.२
७	७८९	४५८	५८.०	३३१	४२.०
८	९०४	४८१	५३.२	४२३	४६.८
९	८८४	५७१	६४.६	३१३	३५.४
१०	३००३	१८५१	६१.६	११५२	३८.४
११	२९३८	१८२६	६२.२	१११२	३७.८
१२	१७६९	१०१२	५७.२	७५७	४२.८
१३	२३६५	१४४६	६१.१	९१९	३८.९
१४	२०७६	११५१	५५.४	९२५	४४.६
१५	३१७७	१९४४	६१.२	१२३३	३८.८
१६	३६६१	२००९	५४.९	१६५२	४५.१
१७	१४४७	६५७	४५.४	७९०	५४.६
१८	१३०५	६२७	४८.०	६७८	५२.०
१९	९८२	४८१	४९.०	५०१	५१.०
२०	११५९	५०९	४३.९	६५०	५६.१
२१	१३५०	६८०	५०.४	६७०	४९.६
२२	६९०	२८६	४१.४	४०४	५८.६
२३	८३२	४०८	४९.०	४२४	५१.०
२४	१६३२	८२९	५०.८	८०३	४९.२
२५	६३५	२६६	४१.९	३६९	५८.१
२६	९८९	४२७	४३.२	५६२	५६.८
२७	११९०	५८७	४९.३	६०३	५०.७
२८	११६५	५२१	४४.७	६४४	५५.३
२९	१२३४	६६०	५३.५	५७४	४६.५
३०	७७६	३८३	४९.४	३९३	५०.६
३१	१६८३	८३५	४९.६	८४८	५०.४
३२	१८६५	९९२	५३.२	८७३	४६.८
जम्मा	४७११४	२५५०७	५४.१	२१६०७	४५.९

उमेर समूह अनुसारको जनसङ्ख्या

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
२७२३८२	१००.०		१४२१९५	१००.०	१३०१८७	१००.०
२४५९१	९.०		१३१६३	९.३	११४२८	८.८
२८८७०	१०.६		१५३३१	१०.८	१३५३९	१०.४
३०४७२	११.२		१५९८६	११.२	१४४८६	११.१
३०८६१	११.३		१६६३८	११.७	१४२२३	१०.९
२६७५४	९.८		१३६७३	९.६	१३०८१	१०.०
२३०९६	८.५		११४६१	८.१	११६३५	८.९
२०१५१	७.४		९८७९	६.९	१०२७२	७.९
१९८७४	७.३		९८९२	७.०	९९८२	७.७
१६१७४	५.९		८६२९	६.१	७५४५	५.८
१३३२५	४.९		७१०८	५.०	६२१७	४.८
१०८०९	४.०		५८९०	४.१	४९१९	३.८
८०००	२.९		४२८८	३.०	३७१२	२.९
६८७५	२.५		३६१३	२.५	३२६२	२.५
५५४७	२.०		२९५३	२.१	२५९४	२.०
४०८१	१.५		२१८०	१.५	१९०१	१.५
१६७५	०.६		८८८	०.६	७८७	०.६
६६९	०.२		३३३	०.२	३३६	०.३
३०४	०.१		१६२	०.१	१४२	०.१
१३३	०.०		७०	०.०	६३	०.०
१२१	०.०		५८	०.०	६३	०.०
८८४१	१००.०		४५५१	१००.०	४२९०	१००.०
८५८	९.७		४४४	९.८	४१४	९.७
९८५	११.१		४९७	१०.९	४८८	११.४
९११	१०.३		४४८	९.८	४६३	१०.८
९५४	१०.८		४८५	१०.७	४६९	१०.९
८९६	१०.१		४८९	१०.७	४०७	९.५
७७०	८.७		३९०	८.६	३८०	८.९
६६१	७.५		३५७	७.८	३०४	७.१
६०८	६.९		३०५	६.७	३०३	७.१
४९७	५.६		२६९	५.९	२२८	५.३
४१५	४.७		२००	४.४	२१५	५.०
३५६	४.०		१९१	४.२	१६५	३.८
२५९	२.९		११९	२.६	१४०	३.३
२७२	३.१		१५१	३.३	१२१	२.८
१७१	१.९		८४	१.८	८७	२.०
१४४	१.६		७९	१.७	६५	१.५
४८	०.५		२५	०.५	२३	०.५
२१	०.२		६	०.१	१५	०.३
११	०.१		८	०.२	३	०.१
४	०.०		४	०.१	०	०.०
०	०.०		०	०.०	०	०.०
९२८१	१००.०		४७२८	१००.०	४५५३	१००.०
९०२	९.७		४५३	९.६	४४९	९.९

उमर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
०५-०९	९८७	१०.६	४९५	१०.५	४९२	१०.६
१०-१४	१०३५	११.२	५४२	११.५	४९३	१०.६
१५-१९	११२७	१२.१	५८०	१२.३	५४७	१२.०
२०-२४	९६०	१०.३	४८५	१०.३	४७५	१०.४
२५-२९	७५४	८.१	३५५	७.५	३९९	१०.४
३०-३४	६२७	६.८	३१५	६.७	३१२	८.८
३५-३९	६३१	६.८	३१२	६.६	३१९	६.९
४०-४४	४९७	५.४	२६२	५.५	२३५	७.०
४५-४९	४७४	५.१	२४१	५.१	२३३	५.९
५०-५४	३१९	३.४	१५९	३.४	१६०	५.१
५५-५९	२८५	३.१	१६३	३.४	१२२	३.५
६०-६४	२३७	२.६	११६	२.५	१२१	२.७
६५-६९	२००	२.२	११८	२.५	८२	२.७
७०-७४	१५३	१.६	७९	१.७	७४	१.८
७५-७९	५४	०.६	२८	०.६	२६	१.६
८०-८४	२३	०.२	१७	०.४	६	०.६
८५-८९	८	०.१	२	०.०	६	०.१
९०-९४	४	०.०	३	०.१	१	०.१
९५+	४	०.०	३	०.१	१	०.०
वडा नं. ३						
जम्मा	७६०४	१००.०	३९७६	१००.०	३६२८	१००.०
००-०४	५७१	७.५	३२३	८.१	२४८	६.८
०५-०९	६५६	८.६	३५०	८.८	३०६	८.४
१०-१४	८०८	१०.६	४२६	१०.७	३८२	१०.५
१५-१९	८४६	११.१	४५१	११.३	३९५	१०.९
२०-२४	७४७	९.८	३८०	९.६	३६७	१०.१
२५-२९	६२७	८.२	३१५	७.९	३१२	८.६
३०-३४	५४१	७.१	२६६	६.७	२७५	७.६
३५-३९	६३५	८.४	३१३	७.९	३२२	८.९
४०-४४	५३३	७.०	२७७	७.०	२५६	७.१
४५-४९	४५५	६.०	२४२	६.१	२१३	५.९
५०-५४	३४८	४.६	१९७	५.०	१५१	४.२
५५-५९	२३९	३.१	१२७	३.२	११२	३.१
६०-६४	१९७	२.६	१०३	२.६	९४	२.६
६५-६९	१७९	२.४	८९	२.२	९०	२.५
७०-७४	१३०	१.७	६५	१.६	६५	१.८
७५-७९	५६	०.७	३३	०.८	२३	०.६
८०-८४	२३	०.३	१२	०.३	११	०.३
८५-८९	७	०.१	५	०.१	२	०.१
९०-९४	३	०.०	१	०.०	२	०.१
९५+	३	०.०	१	०.०	२	०.१
वडा नं. ४						
जम्मा	३२८५	१००.०	१६४६	१००.०	१६३९	१००.०
००-०४	१९८	६.०	१०३	६.३	९५	५.८
०५-०९	२५२	७.७	१३०	७.९	१२२	७.४
१०-१४	३१०	९.४	१५१	९.२	१५९	९.७
१५-१९	३४४	१०.५	१७८	१०.८	१६६	१०.१
२०-२४	२६८	८.२	१२९	७.८	१३९	८.५

2244	900.0	9543	900.0	9029	900.0
994	4.4	94	4.2	900	4.4
244	0.0	943	0.4	904	4.9
204	0.4	932	0.2	944	4.4
309	4.0	944	4.9	944	4.4
293	4.2	900	4.4	994	4.0
300	4.4	940	0.4	940	4.3
294	4.4	942	0.0	944	4.9
309	4.4	944	0.9	944	4.9
240	0.3	934	0.4	942	0.9

उमर समूह	जन्मा		मृत		जीवन	
	जन्म	मृत	जन्म	मृत	जन्म	मृत
४५-४९	२२९	६४	१२१	६९	१०८	६३
५०-५४	१९२	६५	११२	६९	९८	६३
५५-५९	१९२	६५	११	६३	८३	५८
६०-६४	१८९	६९	१८	६०	५२	५८
६५-६९	१०८	३०	५३	२९	४२	५३
७०-७४	८०	२२	३८	१५	३३	५३
७५-७९	६९	१७	२८	०५	७	५९
८०-८४	१७	०५	१०	०४	७	७५
८५-८९	१४	०४	७	०१	१	७५
९०-९४	३	०१	२	०१	१	७५
९५+	२	०१	१	०१	१	७५
कुल म. ५						
जन्मा	४९४९	१००.०	२९७७	१००.०	१९४४	१००.०
७०-७४	२९९	७५	१७९	७८	१४०	७२
७५-७९	२९७	७७	१७८	८१	१३९	७२
८०-८४	४०७	९८	२३०	१०५	१७७	९३
८५-८९	४२२	१०२	२२५	१०३	१९६	१०३
९०-९४	४२३	१०९	२१८	१०९	२३५	१०३
९५-९९	३३२	८०	१७७	७७	१६९	८२
१०-१४	३३९	८२	१७०	७७	१६९	८३
१५-१९	३४४	८३	१८७	८५	१७७	८५
२०-२४	२०८	६७	१४०	६२	१३८	७९
२५-२९	२५९	६९	१३५	६२	११५	७९
३०-३४	१९७	४८	११०	६०	८७	७५
३५-३९	१४५	३५	८५	३८	६९	६९
४०-४४	११७	३१	६५	३०	६२	६३
४५-४९	९०	२२	४५	२०	४५	६३
५०-५४	६३	१५	४०	१८	३३	५३
५५-५९	३२	०८	१२	०५	२०	५३
६०-६४	१९	०५	६	०३	१३	५३
६५-६९	१०	०२	४	०२	६	५३
७०-७४	२	०.०	१	०.०	१	५३
७५+	२	०.०	१	०.०	१	५३
कुल म. ६						
जन्मा	२००८	१००.०	२५५९	१००.०	२४४९	१००.०
७०-७४	२२७	२९	१९४	७६	१६३	६७
७५-७९	४९९	८२	२९९	८२	२००	८२
८०-८४	४६३	९२	२३५	९२	२०८	९३
८५-८९	२०२	१०९	२६६	१०५	२३९	९८
९०-९४	४८९	९८	२९८	८५	२७९	९९
९५-९९	४२३	९०	२२९	८६	२३२	९५
१०-१४	४३५	८७	२०९	८२	२३७	९३
१५-१९	४४०	८८	२०७	८२	२१३	८७
२०-२४	३२८	७९	१८९	७४	१६९	७९
२५-२९	२८७	६७	१५७	६९	१३०	७३
३०-३४	२३८	४६	१२४	४८	१०४	७२
३५-३९	१६२	३२	८३	३२	७९	६३
४०-४४	१६६	३३	९९	३६	७५	६३

	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१०४	२.१		४३	२.१	४१	२.१
६७	१.७		४४	२.१	३३	१.३
४०	०.६		१९	०.७	२१	०.९
१३	०.३		६	०.२	७	०.३
४	०.१		१	०.०	४	०.२
२	०.०		०	०.०	२	०.१
२	०.०		१	०.०	१	०.०

४१३३	१००.०	२२०२	१००.०	१९३१	१००.०
२४६	६.२	१३३	६.०	१२३	६.४
३१३	७.६	१७७	८.०	१३६	७.०
४२४	१०.३	२४०	१०.९	१८४	९.६
४८१	११.६	२७६	१२.४	२०४	१०.६
४६९	११.३	२१९	९.९	२४०	१२.९
३६७	८.९	१९१	८.७	१७६	९.१
३२३	७.८	१६०	७.३	१६३	८.४
३३४	८.१	१७७	८.०	१४८	८.२
३०७	७.४	१६१	७.३	१४६	७.६
२४१	६.१	१३७	६.२	११४	५.९
१८०	४.४	१०१	४.६	७९	४.१
१३२	३.२	७२	३.३	६०	३.१
८९	२.२	४९	२.२	४०	२.१
१००	२.४	४७	२.१	४३	२.७
४४	१.३	३१	१.४	२३	१.२
३१	०.८	१७	०.८	१४	०.७
१०	०.२	६	०.३	४	०.२
६	०.१	४	०.२	२	०.१
२	०.०	२	०.१	०	०.०
२	०.०	२	०.१	०	०.०

१४९४३	१००.०	७९९०	१००.०	६९४३	१००.०
१०६८	७.१	४८४	७.३	४८३	६.९
१२७३	८.४	६८२	८.४	४९१	८.४
१४८०	९.९	८४२	१०.७	६२८	९.०
१७०३	११.४	९४३	११.८	७६०	१०.९
१४६३	१०.४	८१३	१०.२	७५०	१०.८
१३२१	८.८	६४७	८.२	६६४	९.५
१२१७	८.१	६०९	७.६	६०८	८.७
१२१४	८.१	६०९	७.६	६०४	८.७
१०४१	७.०	४६४	७.१	४७७	६.९
८३१	४.६	४४०	४.४	३९१	५.६
६६२	४.४	३७४	४.७	२८८	४.१
४३४	३.६	२८१	३.५	२४३	३.६
३९९	२.७	२२४	२.८	१७४	२.४
२७९	१.९	१६३	२.०	११६	१.७
१८०	१.२	९८	१.२	८२	१.२
९०	०.६	४२	०.७	३८	०.५
४८	०.३	२३	०.३	२४	०.४

उमर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
८५-८९	२३	०.२	१४	०.२	९	०.१
९०-९४	१०	०.१	४	०.१	६	०.१
९५+	७	०.०				
वडा नं. ११			७७५७	१००.०	६९६१	१००.०
जम्मा	१४७१८	१००.०	४२२	६.७	४१७	६.०
००-०४	९३९	६.४	६६७	८.६	४४७	६.४
०५-०९	१२१४	८.२	८४६	१०.९	७२३	१०.९
१०-१४	१४६९	१०.७	९९०	१२.८	८४८	१२.८
१५-१९	१८४८	१२.६	८४३	१०.९	७५२	१०.९
२०-२४	१६०४	१०.९	६४३	८.३	६३१	९.६
२५-२९	१२७४	८.७	४३४	६.९	४८४	६.९
३०-३४	१११८	७.६	४५८	७.२	६२८	९.०
३५-३९	११८६	८.१	४४६	७.०	४८४	६.९
४०-४४	१०३०	७.०	४९९	६.४	४७०	६.७
४५-४९	९०९	६.२	३८१	४.९	२८६	४.१
५०-५४	६६७	४.५	२५५	३.३	१९१	२.७
५५-५९	४४६	३.०	१८१	२.३	१६९	२.४
६०-६४	३४२	२.३	१३३	१.७	१०४	१.५
६५-६९	२३७	१.६	८४	१.१	१००	१.४
७०-७४	१८४	१.३	४५	०.६	३७	०.५
७५-७९	८२	०.६	२९	०.३	१९	०.३
८०-८४	४०	०.३	६	०.१	१०	०.१
८५-८९	१६	०.१				
९०-९४	४	०.०	१	०.०	३	०.०
९५+	८	०.१	२	०.०	६	०.१
वडा नं. १२						
जम्मा	९४९९	१००.०	४९२४	१००.०	४५७५	१००.०
००-०४	६९२	७.३	३७०	७.५	३२२	७.०
०५-०९	८२३	८.७	४६१	९.४	३६२	७.९
१०-१४	९४६	१०.१	४०७	१०.३	४४९	९.८
१५-१९	१०७९	११.४	४७४	११.७	४०५	८.८
२०-२४	९८०	१०.३	४८३	९.८	४९७	१०.९
२५-२९	७९८	८.४	३७६	७.६	४२२	९.२
३०-३४	७१९	७.६	३४६	७.०	३७३	८.१
३५-३९	७३१	७.७	३५४	७.२	३७७	८.२
४०-४४	६०१	६.३	३३०	६.७	२७१	६.१
४५-४९	४२७	४.५	२७५	५.६	२२२	४.८
५०-५४	४७४	५.०	२५४	५.२	२२०	४.८
५५-५९	३५५	३.७	१८४	३.७	१७१	३.७
६०-६४	२९८	३.१	१६०	३.२	१३८	३.०
६५-६९	२०९	२.२	१२१	२.५	८८	१.९
७०-७४	१३१	१.४	७५	१.५	५६	१.२
७५-७९	६८	०.७	२६	०.५	४२	०.९
८०-८४	३८	०.४	१७	०.३	२१	०.५
८५-८९	९	०.१	५	०.१	४	०.१
९०-९४	८	०.१	५	०.१	३	०.१
९५+	३	०.०	०	०.०	३	०.१
वडा नं. १३						

	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१२१९३	१००.०	६३४३	१००.०	५८५०	१००.०	
९०९	७.५	४९५	७.८	४१४	७.१	
११८९	९.८	६५०	१०.२	५३९	९.२	
१४६१	१२.०	७८६	१२.४	६७५	११.५	
१४३६	१२.६	८३८	१३.२	६९८	११.९	
११००	९.०	५२९	८.३	५७१	९.८	
१०४१	८.५	४७१	७.४	५७०	९.७	
९४२	७.७	४३६	६.९	५०६	८.६	
९५८	७.९	४४८	७.१	५१०	८.७	
८१४	६.७	४४१	७.०	३७३	६.४	
६०९	५.०	३५०	५.५	२५९	४.४	
५२२	४.३	२७६	४.४	२४६	४.२	
३५४	२.९	२१३	३.४	१४१	२.४	
२६४	२.२	१३३	२.१	१३१	२.२	
२१८	१.८	१२०	१.९	९८	१.७	
१६२	१.३	८६	१.४	७६	१.३	
६६	०.५	४५	०.७	२१	०.४	
१७	०.१	९	०.१	८	०.१	
२१	०.२	१०	०.२	११	०.२	
६	०.०	४	०.१	२	०.०	
४	०.०	३	०.०	१	०.०	

१२६६७	१००.०	६५३९	१००.०	६१२८	१००.०
१२२७	९.७	६६२	१०.१	५६५	९.२
१३६१	१०.७	७२६	११.१	६३५	१०.४
१४७०	११.६	७५१	११.५	७१९	११.७
१५०७	११.९	७६६	११.७	७४१	१२.१
१२७९	१०.१	६०८	९.३	६७१	१०.९
१११७	८.८	५४९	८.४	५६८	९.३
९४५	७.५	५०१	७.७	४४४	७.२
९३७	७.४	४५५	७.०	४८२	७.९
७१५	५.६	३७५	५.७	३४०	५.५
६२७	४.९	३२४	५.०	३०३	४.९
४८१	३.८	२८५	४.४	१९६	३.२
२९६	२.३	१६६	२.५	१३०	२.१
२३२	१.८	११०	१.७	१२२	२.०
२२६	१.८	१२६	१.९	१००	१.६
१५०	१.२	८६	१.३	६४	१.०
५६	०.४	२९	०.४	२७	०.४
२९	०.२	१४	०.२	१५	०.२
५	०.०	४	०.१	१	०.०
३	०.०	२	०.०	१	०.०
४	०.०	०	०.०	४	०.१

१५७७	१००.०	८३६४	१००.०	७४०७	१००.०
१२८७	८.२	७२२	८.६	५६५	७.६
१५१३	९.६	८४४	१०.१	६६९	९.०
१७११	१०.८	९१९	११.०	७९२	१०.७

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१५-१९	१७९४	११.४	९८३	११.८	८११	१०.९
२०-२४	१४९१	१०.१	८१४	९.७	७७७	१०.४
२५-२९	१३४७	८.६	६६२	७.९	६८५	९.४
३०-३४	१२६८	८.०	६०९	७.३	६५९	८.९
३५-३९	१२४७	७.९	६०६	७.२	६४१	८.३
४०-४४	११०६	७.०	६०१	७.२	५०५	६.८
४५-४९	८४१	५.३	४८१	५.८	३६०	४.९
५०-५४	६४३	४.१	३६०	४.३	२९३	४.०
५५-५९	४४८	२.८	२३९	२.९	२०९	२.८
६०-६४	३४१	२.२	१९८	२.४	१४३	१.९
६५-६९	२७३	१.७	१४६	१.७	१२७	१.७
७०-७४	१९५	१.२	१०३	१.२	९२	१.२
७५-७९	८७	०.६	४४	०.५	४३	०.६
८०-८४	३०	०.२	१७	०.२	१३	०.२
८५-८९	१६	०.१	९	०.१	७	०.१
९०-९४	६	०.०	५	०.१	१	०.०
९५+	७	०.०	२	०.०	५	०.१

वर्षा नं. १६

जम्मा	२१३७५	१००.०	११३४०	१००.०	१००३५	१००.०
००-०४	१६४०	७.७	८६८	७.७	७७२	७.७
०५-०९	२१६०	१०.१	११६०	१०.२	१०००	१०.०
१०-१४	२६३४	१२.३	१४०३	१२.४	१२३१	१२.३
१५-१९	२६७९	१२.५	१४९८	१३.२	११८१	११.८
२०-२४	२२५२	१०.५	११८१	१०.४	१०७१	१०.७
२५-२९	१८७४	८.८	९२७	८.२	९४७	९.४
३०-३४	१६४०	७.७	८३३	७.३	८०७	८.०
३५-३९	१६०२	७.५	८०७	७.१	७९५	७.९
४०-४४	१२६६	५.९	६९५	६.१	५७१	५.७
४५-४९	१०४७	४.९	५७०	५.०	४७७	४.८
५०-५४	७७०	३.६	४२५	३.७	३४५	३.४
५५-५९	५८७	२.७	३१८	२.८	२६९	२.७
६०-६४	४४७	२.१	२३४	२.१	२१३	२.१
६५-६९	३४४	१.७	१७९	१.६	१७५	१.७
७०-७४	२७१	१.३	१५१	१.३	१२०	१.२
७५-७९	८५	०.४	५३	०.५	३२	०.३
८०-८४	३५	०.२	१८	०.२	१७	०.२
८५-८९	१९	०.१	१३	०.१	६	०.१
९०-९४	७	०.०	४	०.०	३	०.०
९५+	६	०.०	३	०.०	३	०.०

वर्षा नं. १७

जम्मा	९७६५	१००.०	५०८१	१००.०	४६८४	१००.०
००-०४	११२३	११.५	५९०	११.६	५३३	११.४
०५-०९	११८१	१२.१	६०७	११.९	५७४	१२.३
१०-१४	११७५	१२.०	५९१	११.६	५८४	१२.५
१५-१९	१०६८	१०.९	५७७	११.४	४९१	१०.५
२०-२४	८९२	९.१	४८४	९.५	४०८	८.७
२५-२९	७५१	७.७	३७५	७.४	३७६	८.०
३०-३४	६६३	६.८	३३०	६.५	३३३	७.१

ક્રમ	જમના		પુરુષ		મહિલા	
	જનસંખ્યા	પ્રતિશત	જનસંખ્યા	પ્રતિશત	જનસંખ્યા	પ્રતિશત
૬૧૬	૬.૩		૨૧૨	૬.૧	૨૦૪	૬.૩
૬૨૪	૬.૪		૨૭૧	૬.૩	૧૭૩	૬.૪
૪૨૦	૪.૩		૨૨૪	૪.૪	૧૬૪	૪.૧
૩૪૧	૩.૩		૧૭૭	૩.૩	૧૬૩	૩.૩
૨૨૧	૨.૪		૧૨૯	૨.૩	૧૦૨	૨.૨
૨૦૧	૨.૯		૧૪૨	૨.૭	૧૨૧	૨.૦
૨૦૭	૨.૧		૧૧૩	૨.૨	૧૩	૨.૦
૧૦૩	૧.૯		૯૧	૧.૭	૧૪	૨.૦
૬૪	૦.૭		૩૦	૦.૭	૨૪	૦.૬
૧૬	૦.૨		૮	૦.૨	૮	૦.૨
૧૧	૦.૧		૮	૦.૨	૩	૦.૧
૧૧	૦.૧		૮	૦.૨	૩	૦.૧
૪	૦.૦		૩	૦.૧	૧	૦.૦

૮૧૯૮	૧૦૦.૦	૪૩૬૨	૧૦૦.૦	૩૦૩૬	૧૦૦.૦
૮૨૨	૧૦.૦	૪૩૨	૧૦.૪	૩૦૦	૯.૬
૯૨૯	૧૧.૩	૪૯૮	૧૧.૪	૪૩૧	૧૧.૨
૯૭૩	૧૧.૯	૬૨૦	૧૧.૯	૪૩૩	૧૧.૮
૮૪૯	૧૦.૪	૪૬૩	૧૦.૬	૩૦૬	૧૦.૧
૭૮૭	૯.૬	૪૨૦	૯.૬	૩૧૭	૯.૬
૭૪૩	૯.૧	૩૯૮	૯.૧	૩૪૭	૯.૦
૬૧૮	૭.૩	૩૦૪	૭.૦	૩૧૪	૮.૨
૬૪૧	૬.૬	૨૮૭	૬.૬	૨૪૪	૬.૬
૪૪૨	૬.૪	૨૩૬	૬.૪	૨૦૬	૬.૪
૩૪૨	૪.૩	૧૮૪	૪.૨	૧૬૮	૪.૪
૩૩૩	૪.૧	૧૮૦	૪.૧	૧૪૩	૪.૦
૨૨૦	૨.૭	૧૨૨	૨.૭	૯૮	૨.૬
૧૯૦	૨.૩	૧૦૩	૨.૪	૮૭	૨.૩
૧૭૦	૨.૧	૮૨	૧.૯	૮૮	૨.૩
૧૪૮	૧.૮	૭૭	૧.૮	૭૧	૧.૯
૪૧	૦.૬	૨૧	૦.૪	૩૦	૦.૮
૧૯	૦.૨	૯	૦.૨	૧૦	૦.૩
૬	૦.૧	૩	૦.૧	૩	૦.૧
૨	૦.૦	૨	૦.૦	૦	૦.૦
૧	૦.૦	૧	૦.૦	૦	૦.૦

૪૯૭	૧૦૦.૦	૩૦૯૪	૧૦૦.૦	૨૦૭૭	૧૦૦.૦
૪૪૪	૧૧.૦	૩૩૧	૧૦.૭	૩૨૪	૧૧.૩
૭૬૪	૧૨.૮	૩૮૨	૧૨.૩	૩૮૩	૧૩.૩
૬૭૭	૧૧.૩	૩૩૬	૧૦.૯	૩૪૧	૧૧.૯
૬૨૩	૧૦.૪	૩૪૩	૧૧.૪	૨૭૦	૯.૪
૪૧૨	૮.૬	૨૮૧	૯.૧	૨૧૧	૮.૦
૪૨૪	૮.૮	૨૭૧	૮.૮	૨૪૩	૮.૮
૪૨૦	૭.૦	૧૮૯	૬.૧	૨૧૧	૮.૦
૩૯૮	૬.૭	૨૧૨	૬.૯	૧૮૬	૬.૪
૨૯૩	૪.૯	૧૬૨	૪.૨	૧૩૧	૪.૬
૧૧૩	૩.૬	૧૧૩	૩.૭	૧૦૦	૩.૪
૧૧૧	૩.૭	૧૧૭	૩.૮	૧૦૪	૩.૬

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
५५-५९	१६६	२.८	७६	२.५	९०	२.९
६०-६४	१५४	२.६	८९	२.९	६५	२.३
६५-६९	१५१	२.५	८२	२.७	६९	२.४
७०-७४	१३१	२.२	५९	१.९	७२	२.४
७५-७९	४५	०.८	२८	०.९	१७	०.६
८०-८४	९	०.२	७	०.२	२	०.१
८५-८९	६	०.१	२	०.१	४	०.१
९०-९४	२	०.०	०	०.०	२	०.१
९५+	६	०.१	४	०.१	२	०.१
वडा नं. २०						
जम्मा	७६४८	१००.०	३९९९	१००.०	३६४९	१००.०
००-०४	८१०	१०.६	४२०	१०.५	३९०	१०.७
०५-०९	९१८	१२.०	५१०	१२.८	४०८	११.२
१०-१४	८८५	११.६	४५५	११.४	४३०	११.८
१५-१९	८४६	११.१	४८५	१२.१	३६१	९.९
२०-२४	७२२	९.४	३६१	९.०	३६१	९.९
२५-२९	६४७	८.५	३२८	८.२	३१९	८.७
३०-३४	५२९	६.९	२६०	६.५	२६९	७.४
३५-३९	४७६	६.२	२३४	५.९	२४२	६.६
४०-४४	३७९	५.०	२०६	५.२	१७३	४.७
४५-४९	३३७	४.४	१६८	४.२	१६९	४.६
५०-५४	२९४	३.८	१५३	३.८	१४१	३.९
५५-५९	२०२	२.६	१०९	२.७	९३	२.५
६०-६४	२०७	२.७	१०८	२.७	९९	२.७
६५-६९	१७४	२.३	९३	२.३	८१	२.२
७०-७४	१२०	१.६	६५	१.६	५५	१.५
७५-७९	६४	०.८	३०	०.८	३४	०.९
८०-८४	२१	०.३	८	०.२	१३	०.४
८५-८९	९	०.१	३	०.१	६	०.२
९०-९४	३	०.०	१	०.०	२	०.१
९५+	५	०.१	२	०.१	३	०.१
वडा नं. २१						
जम्मा	८४२६	१००.०	४४१०	१००.०	४०१६	१००.०
००-०४	९०५	१०.७	४८२	१०.९	४२३	१०.५
०५-०९	९६६	११.५	५०४	११.४	४६२	११.५
१०-१४	९०८	१०.८	४७५	१०.८	४३३	१०.८
१५-१९	९३३	११.१	५०३	११.४	४३०	१०.७
२०-२४	८४९	१०.१	४४६	१०.१	४०३	१०.०
२५-२९	७३९	८.८	३७३	८.५	३६६	९.१
३०-३४	६६८	७.९	३४२	७.८	३२६	८.१
३५-३९	५६४	६.७	२८९	६.६	२७५	६.८
४०-४४	४५१	५.४	२२०	५.०	२३१	५.८
४५-४९	३८२	४.५	२०३	४.६	१७९	४.५
५०-५४	३१९	३.८	१७०	३.९	१४९	३.७
५५-५९	२२८	२.७	१२७	२.९	१०१	२.५
६०-६४	१८०	२.१	१०२	२.३	८७	२.२
६५-६९	१६०	१.९	८४	१.९	७६	१.९
७०-७४	९७	१.२	५४	१.२	४३	१.१

	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
	४६	०.५	२२	०.५	२४	०.६
	८	०.१	५	०.१	३	०.१
	१०	०.१	७	०.२	३	०.१
	२	०.०	०	०.०	२	०.०
	२	०.०	२	०.०	०	०.०
	४७९७	१००.०	२४८५	१००.०	२३१२	१००.०
	५०६	१०.५	२७१	१०.९	२३५	१०.२
	६०४	१२.६	३२९	१३.२	२७५	११.९
	५६०	११.७	२८०	११.३	२८०	१२.१
	५३७	११.२	२८१	११.३	२५६	११.१
	४४८	९.३	२२९	९.२	२१९	९.५
	३९९	८.३	१९८	८.०	२०१	८.७
	३३६	७.०	१७३	७.०	१६३	७.१
	२९८	६.२	१३६	५.५	१६२	७.०
	२१९	४.६	१३२	५.३	८७	३.८
	२०१	४.२	९९	४.०	१०२	४.४
	१६९	३.५	८५	३.४	८४	३.६
	१४८	३.१	७०	२.८	७८	३.४
	१४४	३.०	७७	३.१	६७	२.९
	१०३	२.१	५२	२.१	५१	२.२
	८५	१.८	५४	२.२	३१	१.३
	२१	०.४	१२	०.५	९	०.४
	१०	०.२	४	०.२	६	०.३
	६	०.१	२	०.१	४	०.२
	१	०.०	१	०.०	०	०.०
	२	०.०	०	०.०	२	०.१
	५३४३	१००.०	२८०९	१००.०	२५३४	१००.०
	४८८	९.१	२४९	८.९	२३९	९.४
	६५५	१२.३	३४७	१२.४	३०८	१२.२
	६३०	११.८	३१५	११.२	३१५	१२.४
	५९४	११.१	३२०	११.४	२७४	१०.८
	४८०	९.०	२७१	९.६	२०९	८.२
	४३६	८.२	२३४	८.३	२०२	८.०
	३६७	६.९	१७६	६.३	१९१	७.५
	३८०	७.१	२०२	७.२	१७८	७.०
	२९९	५.६	१५६	५.६	१४३	५.६
	२५१	४.७	१३०	४.६	१२१	४.८
	१८०	३.४	१०४	३.७	७६	३.०
	१५५	२.९	९०	३.२	६५	२.६
	१६१	३.०	६४	२.३	९७	३.८
	१२२	२.३	७२	२.६	५०	२.०
	८९	१.७	४६	१.६	४३	१.७
	३०	०.६	२०	०.७	१०	०.४
	१६	०.३	७	०.२	९	०.४
	५	०.१	३	०.१	२	०.१
	१	०.०	१	०.०	०	०.०

उमर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१५+	४	०.१	२	०.१	२	०.१
वडा नं. २४			५४८८	१००.०	४७८९	१००.०
जम्मा	१०२७७	१००.०	५१०	९.३	४१९	८७.७
००-०४	९२९	९.०	६४७	११.८	४९३	११.७
०५-०९	११४०	११.१	७३३	१३.४	५८९	१४.३
१०-१४	१३२२	१२.९	६६०	१२.०	६६३	१५.७
१५-१९	१२४३	१२.१	५४०	९.८	५२३	१२.५
२०-२४	१०६३	१०.३	४९३	९.०	४२६	१०.१
२५-२९	९१९	८.९	३४३	६.३	३९२	९.३
३०-३४	७३५	७.२	४०२	७.३	३८२	८.९
३५-३९	७८४	७.६	३०१	५.५	२३०	५.५
४०-४४	५३१	५.२	२४४	४.४	२०४	४.८
४५-४९	४४८	४.४	१७५	३.२	१३४	३.२
५०-५४	३०९	३.०	१३७	२.५	१०३	२.५
५५-५९	२४०	२.३	८९	१.६	९२	२.२
६०-६४	१८१	१.८	९१	१.७	८६	१.९
६५-६९	१७७	१.७	७५	१.४	७८	१.८
७०-७४	१५३	१.५	३०	०.५	२५	०.६
७५-७९	५५	०.५	७	०.१	१७	०.४
८०-८४	२४	०.२	६	०.१	५	०.१
८५-८९	११	०.१	१	०.०	४	०.१
९०-९४	५	०.०	४	०.१	४	०.१
९५+	८	०.१				
वडा नं. २५			२३२०	१००.०	२०४२	१००.०
जम्मा	४३६२	१००.०	१९६	८.४	१५७	७.७
००-०४	३५३	८.१	२५७	११.१	२२४	११.०
०५-०९	४८१	११.०	२८०	१२.१	२४७	१२.१
१०-१४	५२७	१२.१	२६८	११.६	२२९	११.२
१५-१९	४९७	११.४	२०९	९.०	१७२	८.४
२०-२४	३८१	८.७	१८२	७.८	१५०	७.३
२५-२९	३३२	७.६	१३९	६.०	१६२	७.९
३०-३४	३०१	६.९	१६८	७.२	१६०	७.८
३५-३९	३२८	७.५	१४५	६.३	१३६	६.७
४०-४४	२८१	६.४	१२९	५.६	१००	४.९
४५-४९	२२९	५.२	९४	४.१	७७	३.८
५०-५४	१७१	३.९	७१	३.१	६६	३.२
५५-५९	१३७	३.१	७०	३.०	५४	२.६
६०-६४	१२४	२.८	५२	२.२	५२	२.५
६५-६९	१०४	२.४	३५	१.५	२९	१.४
७०-७४	६४	१.५	१४	०.६	८	०.४
७५-७९	२२	०.५	९	०.४	९	०.४
८०-८४	१८	०.४	१	०.०	६	०.३
८५-८९	७	०.१	०	०.०	४	०.२
९०-९४	४	०.०	१	०.०	०	०.०
९५+	१	०.०				
वडा नं. २६			३२६२	१००.०	३२४७	१००.०
जम्मा	६४०९	१००.०	४१०	१२.६	४३०	१३.२
००-०४	८४०	१२.९				

जम्मा		पुरुष		महिला	
जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
७७२	११.९	३७९	११.६	३९३	१२.१
६६१	१०.२	३६२	११.१	२९९	९.२
७६९	११.८	४०५	१२.४	३६४	११.२
६२१	९.५	२९५	९.०	३२६	१०.०
५५४	८.५	२८४	८.७	२७०	८.३
४०३	६.२	१८२	५.६	२२१	६.८
४२३	६.५	१९७	६.०	२२६	७.०
३११	४.८	१५९	४.९	१५२	४.७
२५८	४.०	१२०	३.७	१३८	४.३
२२७	३.५	१२६	३.९	१०१	३.१
१६१	२.५	८५	२.६	७६	२.३
१३३	२.०	७३	२.२	६०	१.८
१४६	२.२	७०	२.१	७६	२.३
१३२	२.०	६६	२.०	६६	२.०
६३	१.०	३१	१.०	३२	१.०
१९	०.३	९	०.३	१०	०.३
५	०.१	२	०.१	३	०.१
५	०.१	४	०.१	१	०.०
६	०.१	३	०.१	३	०.१
७४००	१००.०	३८८५	१००.०	३५१५	१००.०
८३२	११.२	४६६	१२.०	३६६	१०.४
१०१८	१३.८	५२९	१३.६	४८९	१३.९
८८०	११.९	४६०	११.८	४२०	११.९
७३३	९.९	४११	१०.६	३२२	९.२
६११	८.३	३१५	८.१	२९६	८.४
५६२	७.६	२६५	६.८	२९७	८.४
५६०	७.६	२८३	७.३	२७७	७.९
४७७	६.४	२३४	६.०	२४३	६.९
३५६	४.८	१९८	५.१	१५८	४.५
२८५	३.९	१५१	३.९	१३४	३.८
२८२	३.८	१४७	३.८	१३५	३.८
२३४	३.२	१२५	३.२	१०९	३.१
१९९	२.७	९६	२.५	१०३	२.९
१८९	२.६	१०६	२.७	८३	२.४
१२१	१.६	६९	१.८	५२	१.५
२५	०.३	१२	०.३	१३	०.४
१८	०.२	१०	०.३	८	०.२
६	०.१	३	०.१	५	०.१
८	०.१	३	०.१	२	०.१
४	०.१	२	०.१	२	०.१
७३८०	१००.०	३८४३	१००.०	३५३७	१००.०
७७२	१०.५	३९४	१०.३	३७८	१०.७
९८५	१३.३	५२६	१३.७	४५९	१३.०
८३६	११.३	४३५	११.३	४०१	११.३
७५०	१०.२	४१४	१०.८	३३६	९.५
६२६	८.५	३२९	८.६	२९७	८.४

उमेर समूह	जम्मा		जनसंख्या	प्रतिशत	महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत			जनसंख्या	प्रतिशत
२५-२९	६३३	८.६	३१०	८.१	३२३	९.१
३०-३४	५४७	७.४	२६२	६.८	२८५	८.१
३५-३९	४७८	६.५	२६९	६.८	२१७	६.१
४०-४४	३४२	४.६	१५७	४.१	१८५	५.२
४५-४९	३०२	४.१	१६५	४.३	१३७	३.९
५०-५४	२८४	३.८	१४९	३.९	१३५	३.८
५५-५९	२२२	३.०	११६	३.०	१०६	३.०
६०-६४	२३९	३.१	११२	२.९	११९	३.४
६५-६९	१७९	२.४	१०६	२.८	७३	२.१
७०-७४	११५	१.६	६९	१.६	५४	१.५
७५-७९	४९	०.७	२७	०.७	२२	०.६
८०-८४	१८	०.२	१२	०.३	६	०.२
८५-८९	३	०.०	३	०.१	०	०.०
९०-९४	५	०.१	३	०.१	२	०.१
९५+	३	०.०	१	०.०	२	०.१
वडा नं. २९						
जम्मा	७८५८	१००.०	४०५२	१००.०	३८०६	१००.०
००-०४	९१८	११.७	४८४	११.९	४३४	११.४
०५-०९	१०९९	१४.०	५८५	१४.४	५१४	१३.५
१०-१४	९२६	११.८	४६५	११.५	४६९	१२.१
१५-१९	८३५	१०.६	४५७	११.३	३७८	९.९
२०-२४	७१७	९.१	३६९	८.९	३५६	९.४
२५-२९	६३४	८.१	२९२	७.२	३४२	९.०
३०-३४	५००	६.४	२५९	६.४	२४१	६.३
३५-३९	४६७	५.९	२१९	५.४	२४८	६.५
४०-४४	४०८	५.२	२१५	५.३	१९३	५.१
४५-४९	३००	३.८	१६९	४.०	१३९	३.७
५०-५४	२७७	३.५	१४९	३.७	१२८	३.४
५५-५९	२१०	२.७	१०६	२.६	१०४	२.७
६०-६४	१८८	२.४	१०५	२.६	८३	२.२
६५-६९	१६३	२.१	८५	२.१	७८	२.०
७०-७४	१२५	१.६	६७	१.७	५८	१.५
७५-७९	५४	०.७	२५	०.६	२९	०.८
८०-८४	२१	०.३	७	०.२	१४	०.४
८५-८९	८	०.१	६	०.१	२	०.१
९०-९४	७	०.१	३	०.१	४	०.१
९५+	१	०.०	१	०.०	०	०.०
वडा नं. ३०						
जम्मा	५१३८	१००.०	२६३७	१००.०	२५०१	१००.०
००-०४	६१८	१२.०	३३५	१२.७	२८३	११.३
०५-०९	६५३	१२.७	३२८	१२.४	३२५	१३.०
१०-१४	६३८	१२.४	३१४	११.९	३२४	१३.०
१५-१९	५८५	११.४	३०४	११.५	२८१	११.२
२०-२४	४९५	९.६	२५१	९.५	२४४	९.८
२५-२९	४२८	८.३	२१३	८.१	२१५	८.६
३०-३४	३६६	७.१	१६९	६.९	२०५	८.२
३५-३९	३४३	६.७	१८२	६.९	१६९	६.४
४०-४४	२१८	४.२	१२०	४.६	९८	३.९

वर्ग	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१८२	३.५	१७	३.७	६५	३.४	६५
१६४	३.२	७९	३.०	६५	३.४	६५
१३१	२.५	७०	२.७	६१	२.४	६१
११०	२.१	६२	२.४	४८	१.९	४८
११०	२.१	६२	२.४	४८	१.९	४८
६१	१.२	४०	१.५	२१	०.८	२१
१८	०.४	९	०.३	९	०.४	९
१०	०.२	४	०.२	६	०.२	६
४	०.१	३	०.१	१	०.०	१
०	०.०	०	०.०	०	०.०	०
४	०.१	३	०.१	१	०.०	१
१०४४४	१००.०	५३६७	१००.०	५०७७	१००.०	५०७७
१११०	१०.६	५९३	११.०	५१७	१०.२	५१७
१२२४	११.७	६२५	११.६	५९९	११.८	५९९
१२६८	१२.१	६४९	१२.१	६१९	१२.२	६१९
१११०	१०.६	५९१	११.०	५१९	१०.२	५१९
१००६	९.६	५१८	९.७	४८८	९.६	४८८
८०१	७.७	४०७	७.६	३९४	७.८	३९४
७१३	६.८	३३०	६.१	३८३	७.५	३८३
७२७	७.०	३२९	६.१	३९८	७.८	३९८
६४१	६.१	३७२	६.९	२६९	५.३	२६९
४०३	३.९	२१६	४.०	१८७	३.७	१८७
३६५	३.५	१८९	३.५	१७६	३.५	१७६
२८३	२.७	१४०	२.६	१४३	२.८	१४३
२९१	२.८	१४४	२.७	१४७	२.९	१४७
२४५	२.३	१२९	२.४	११६	२.३	११६
१५२	१.५	८७	१.६	६५	१.३	६५
६६	०.६	२६	०.५	४०	०.८	४०
२६	०.२	१५	०.३	११	०.२	११
५	०.०	३	०.१	२	०.०	२
५	०.०	३	०.१	२	०.०	२
३	०.०	१	०.०	२	०.०	२
११४०३	१००.०	५८४७	१००.०	५५५६	१००.०	५५५६
१२५९	११.०	७०९	१२.१	५५०	९.९	५५०
१४४०	१२.६	७२३	१२.४	७१७	१२.९	७१७
१२८९	११.३	६४५	११.०	६४४	११.६	६४४
१३०४	११.४	६७८	११.६	६२६	११.३	६२६
११४४	१०.०	५५९	९.६	५८५	१०.५	५८५
९५३	८.४	४६०	७.९	४९३	८.९	४९३
७६६	६.७	३७६	६.४	३९०	७.०	३९०
७४०	६.५	३९५	६.८	३४५	६.२	३४५
५७२	५.०	२८०	४.८	२९२	५.३	२९२
५०५	४.४	२७१	४.६	२३४	४.२	२३४
४०६	३.६	२१९	३.७	१८७	३.४	१८७
३११	२.७	१६३	२.८	१४८	२.७	१४८
२४७	२.२	१२४	२.१	१२३	२.२	१२३

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
६५-६९	२१७	१.९	११०	१.९	१०७	१.९
७०-७४	१४४	१.३	७२	१.२	७२	१.३
७५-७९	६६	०.६	४२	०.७	२४	०.४
८०-८४	१२	०.१	७	०.१	५	०.१
८५-८९	१८	०.२	८	०.१	१०	०.२
९०-९४	५	०.०	४	०.१	१	०.०
९५+	५	०.०	२	०.०	३	०.१

वडा	जम्मा					पुरुष					महिला							
	जम्मा	पहुन र लेख जात्रे	पहुन मात्र जात्रे	पहुन र लेख नजात्रे	नबुलेको	साक्षरता दर	जम्मा	पहुन र लेख जात्रे	पहुन मात्र जात्रे	पहुन र लेख नजात्रे	नबुलेको	साक्षरता दर	जम्मा	पहुन र लेख जात्रे	पहुन मात्र जात्रे	पहुन र लेख नजात्रे	नबुलेको	साक्षरता दर
२२	४२९१	२७२८	८	१४४५	०	६३.६	२२१४	१६३९	३	५७२	०	७४.०	२०७७	१०८९	५	९८३	०	५२.४
२३	४८४५	३३७७	३	१४७४	१	६९.६	२५६०	२०६३	३	४९३	१	८०.६	२२९५	१३१४	०	९८१	०	५७.३
२४	६३४८	७३००	१४	२०३४	०	७८.१	४९७८	४३२१	४	६५३	०	८६.८	४३७०	२९७९	१०	१३८१	०	६८.२
२५	४००९	३०४१	७	९५८	३	७५.९	२१२४	१७९६	५	३२०	३	८४.६	१८८५	१२४५	२	६३८	०	६६.०
२६	५६६९	३९७९	४	१६८६	०	७०.२	२८५२	२३१०	३	५३९	०	८१.०	२८१७	१६६९	१	११४७	०	५९.२
२७	६५६८	४१५४	११	२४०३	०	६३.२	३४१९	२४९४	६	९१९	०	७२.९	३१४९	१६६०	५	१४८४	०	५२.७
२८	६६०८	४०३२	३४	२५५२	०	६०.९	३४४९	२४१३	१३	१०२३	०	७०.०	३१५९	१६०९	२१	१५२९	०	५०.९
२९	६९४०	४४९६	६	२४३८	०	६४.८	३५६८	२६००	३	९६५	०	७२.९	३३७२	१८९६	३	१४७३	०	५६.२
३०	४५२०	३२२७	८	१२८५	०	७१.४	२३०२	१८४७	४	४५१	०	८०.२	२२१८	१३८०	४	८३४	०	६२.२
३१	९३३४	६१३४	१०	३१८३	७	६५.७	४७७४	३५७०	४	११९६	४	७४.८	४५६०	२५६४	६	१९८७	३	५६.२
३२	१०१४४	६९२९	३८	३१७७	०	६८.३	५१३८	३९१६	२२	१२००	०	७६.२	५००६	३०१३	१६	१९७७	०	६०.२

उमेर	सङ्ख्या / %	जम्मा	शाला स्कूल कलेज गढरेको		विगतमा स्कूल कलेज गढरेको		कठिनी स्कूल कलेज गढरेको			
			पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
५	सङ्ख्या	५९५०	३९८५	२७६५	४७५१	२५६८	२१८३	११६२	५९८	५६४
	%	१००	१००	१००	७९.८	८०.६	७९.०	१९.५	१०.३	१०.३
६	सङ्ख्या	५९७९	३९७९	२७९२	५९७७	२७८८	२३८९	१९५	३७९	३७०
	%	१००	१००	१००	८६.७	८७.७	८५.६	१२.९	६.३	६.३
७	सङ्ख्या	५४९७	२८८३	२६१४	४९९९	२६३०	२३६९	४७२	२३४	२३८
	%	१००	१००	१००	९०.८	९१.२	९०.३	०.६	०.६	०.६
८	सङ्ख्या	६९६६	३७५७	३२०९	६४४०	३४८३	२९५७	४८५	२४९	२३६
	%	१००	१००	१००	९२.४	९२.७	९२.९	७.०	६.६	७.४
९	सङ्ख्या	४४८६	२३२७	२९५९	४२९६	२९८९	२०३५	२२८	१२०	१०८
	%	१००	१००	१००	९४.०	९३.७	९४.३	५.९	५.२	५.०
१०	सङ्ख्या	७४८९	४०६४	३४२५	६९३९	३३३४	२७९७	४९७	४२४	२९३
	%	१००	१००	१००	८९.९	८२.०	८९.७	१२.९	५.७	५.२
११	सङ्ख्या	४९२२	२९९६	९९२६	३६९०	९९३३	९६७७	५७३	५४४	५७३
	%	१००	१००	१००	८७.६	८२.०	८७.९	९.०	३.७	३.६
१२	सङ्ख्या	७०५६	३६९२	३३६४	६२३९	३२७६	२९६३	२२९	३५५	१७७
	%	१००	१००	१००	८८.४	८८.७	८८.९	६.५	५.०	५.३
१३	सङ्ख्या	५३६८	२७९८	२६५०	४८९८	२४५९	२३५९	१५८	४४४	१३३
	%	१००	१००	१००	८९.८	९०.५	८९.०	६.०	४.६	५.२
१४	सङ्ख्या	६४३७	३३९६	३१२९	५६९९	२९६६	२७२५	२०९	३३४	१४७
	%	१००	१००	१००	८८.४	८९.४	८९.३	६.९	५.२	५.४
१५	सङ्ख्या	६००६	३९५४	२८५२	४८९४	२४८०	२३९४	३२०	४९२	१९४
	%	१००	१००	१००	८९.५	८९.५	८९.९	११.२	६.९	६.२
१६	सङ्ख्या	५७७८	३०७७	२७०९	४४००	२३६८	२०३२	४९९	२४९	२४८
	%	१००	१००	१००	८९.५	८९.५	८९.९	११.२	६.९	६.२

उमेर	सङ्ख्या / %	जम्मा	पुरुष	महिला	हाल स्कुल कलेज गइरहेको			विगतमा स्कुल कलेज गइरहेको			कहिल्यै स्कुल कलेज नगएको			नबुलेको		
					जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
१७	%	१००	१००	१००	७६.२	७७.०	७५.२	१५.४	१५.५	१५.२	८.५	७.६	९.६	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	३५५४	१९५२	१६०२	२३७७	१३१४	१०६३	८२७	४५९	३६८	३५०	१७९	१७९	०	०	०
१८	%	१००	१००	१००	६६.९	६७.३	६६.४	२३.३	२३.५	२३.०	९.८	९.२	१०.७	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	४८७२	२७०२	२१७०	२२६५	१३१३	९५२	१८१८	१०१६	८०२	७८९	३७३	४१६	०	०	०
१९	%	१००	१००	१००	४६.५	४६.६	४३.९	३७.३	३७.६	३७.०	१६.२	१३.८	१९.२	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	२००८	१०५३	९५५	७०३	४०५	२९८	९८४	५२०	४६४	३२१	१२८	१९३	०	०	०
२०	%	१००	१००	१००	३५.०	३८.५	३१.२	४९.०	४९.४	४८.६	१६.०	१२.२	२०.२	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	४६११	२१५७	२४५४	५३७	३२२	२१५	२९३३	१४३३	१५००	११४१	४०२	७३९	०	०	०
२१	%	१००	१००	१००	११.६	१४.९	८.८	६३.६	६६.४	६१.१	२४.७	१८.६	३०.१	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	१५७२	८१०	७६२	१४७	८३	६४	१०८८	५८५	५०३	३३५	१४१	१९४	२	१	१
२२	%	१००	१००	१००	९.४	१०.२	८.४	६९.२	७२.२	६६.०	२१.३	१७.४	२५.५	०.१	०.१	०.१
	सङ्ख्या	३५०१	१७३३	१७६८	१९४	१२७	६७	२४५४	१२८८	११६६	८५३	३१८	५३५	०	०	०
२३	%	१००	१००	१००	५.५	७.३	३.८	७०.१	७४.३	६६.०	२४.४	१८.३	३०.३	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	२२६३	९८७	१२७६	७२	४२	३०	१५८७	७६९	८१८	६०४	१७६	४२८	०	०	०
२४	%	१००	१००	१००	३.२	४.३	२.४	७०.१	७७.९	६४.१	२६.७	१७.८	३३.५	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	२५०७	११८९	१३१८	७०	३९	३१	१७९२	९५३	८३९	६४५	१९७	४४८	०	०	०
२५	%	१००	१००	१००	२.८	३.३	२.४	७१.५	८०.२	६३.७	२५.७	१६.६	३४.०	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	४८८७	२१९८	२६८९	३०	१२	१८	३३१६	१६९३	१६२३	१५४०	४९२	१०४८	१	१	०
जम्मा	%	१००	१००	१००	०.६	०.५	०.७	६७.९	७७.०	६०.४	३१.५	२२.४	३९.०	०.०	०.०	०.०
	सङ्ख्या	१००९०१	५२३२९	४८५७२	६७७५३	३६२२३	३१५३०	२१००१	१०९४२	१००५९	१२११०	५१४१	६९६९	३७	२३	१४
	%	१००	१००	१००	६७.१	६९.२	६४.९	२०.८	२०.९	२०.७	१२.०	९.८	१४.३	०.०	०.०	०.०

आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्न मध्ये आर्थिक रूपले सक्रिय तथा रोजगार बेरोजगारको विवरण

संस्था/व्यक्ति		वर्ष वा सो भन्दा अधिको व्यवसाय	आर्थिक रूपले सक्रिय (१,११,१०३)						आर्थिक रूपले निष्क्रिय		आर्थिक क्रियाकलाप नसुलेको																								
			अक्सर सक्रिय (७६,३७५)				अक्सर निष्क्रिय																												
			अक्सर रोजगार	%	अक्सर बेरोजगार	%																													
			बम्मा	पुरुष	महिला	बम्मा	पुरुष	महिला	बम्मा	पुरुष	महिला	बम्मा	पुरुष	महिला																					
	२१८९२१	११३७०१	१०५२२०	६९९८	३६१०	३३८८	७३९२	३७८०	३६१२	६३७७	३३०३	३०७४	२८३५	१४१३	१४२२	३८६१	१९८०	१८८१	३१२१	१६०५	१५१६	३५१३	१८४८	१६६५	४२४०	२१५४	२०८६	३५६४	१८९२	१६७२	१२६०२	६७२३	५८७९	१२५६५	
	७१२६७	६०७३५	१०५३२	२०८३	१८७७	२०६	३०६६	२२१७	८४९	१७५९	१४८१	२७८	१०१०	८०१	२०९	१३०२	१०५१	२५१	९८९	८७९	११०	१२८९	१०९३	१९६	१९६	१३२६	११४०	१८६	११९७	१००१	१९६	४३११	३७३७	५७४	४०९९
	९३.३	९५.६	८१.९	८७.४	९३.३	५५.७	९५.८	९७.२	९२.३	९०.५	९३.६	७६.८	८८.०	९२.१	७५.२	८७.६	९३.४	६९.५	९६.१	९६.५	९३.२	९८.२	९९.१	९३.३	९३.३	९३.३	९४.९	९४.७	५२.१	९४.०	९६.१	९४.५	९४.७	९५.०	
	५१२८	२८०७	२३२१	२९९	१३५	१६४	१३५	६४	७१	१८५	१०१	८४	१३८	६९	६९	१८४	७४	११०	४०	३२	८	२४	१०	१४	१७१	४७.९	५७.९	१७१	१०५	३६	२४३	१३८	१०५	२१६	
	६.७	४.४	१८.१	१२.६	६.७	४४.३	४.२	२.८	७.७	९.५	६.४	२३.२	१२.०	७.९	२४.८	१२.४	६.६	३०.५	३.९	३.५	६.८	१.८	०.९	६.७	५९.८	२७.४	५.३	५.३	४७.९	६.०	३.९	१५.५	५.३	५.०	
	३४७०८	११२६३	२३४४५	१०३५	३६७	६६८	१०९६	३७२	७२४	१०६३	४६५	५९८	३९२	१०८	२८४	५७७	२२७	३५०	४६५	१५४	३११	४६१	१४९	३१२	५८९	१९८	१९८	३९१	५८४	४८४	१५४	५९२	१२९७	१८२३	
	३१.२	१५.१	६४.६	३०.३	१५.४	६४.४	२५.५	१४.०	४४.०	३५.४	२२.७	६२.३	२५.५	११.०	५०.५	२८.०	१६.८	४९.२	३१.१	१४.५	७२.५	२६.०	११.९	५९.८	२७.४	१४.१	७५.२	५२.३	२७.५	२७.५	१२.९	५८.७	५८.७	२९.३	
	१०७६९८	३८८४५	६८८४३	३५८१	१२३१	२३५०	३०७४	१११७	१९५७	३३६८	१२५६	२११२	१२९५	४३५	८६०	१७९८	६२८	११७०	१६२७	५४०	१०८७	१७३०	५९४	११३६	२०९०	७५२	१३३८	१८०४	११०८	६९६	६१५८	२२५६	३९०२	६४२४	
	४९.२	३४.२	६५.४	५१.२	३४.१	६९.४	४१.६	२९.६	५४.२	५२.८	३८.०	६८.७	४५.७	३०.८	६०.५	४६.६	६२८	६२.२	५२.१	३३.६	७१.७	४९.२	३२.१	६८.२	४९.३	३४.९	६४.१	५०.६	५९.३	४८.९	३३.६	६६.४	५१.१		
	१२०	५१	६९	०	०	०	२१	१०	११	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	९	२	७	०	०	०	२	२	१	३				
	०.१	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	०.३	०.३	०.३	०.०	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.३	०.१	०.४	०.०	०.०	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०		

बडा नं.	पुरुष/ महिला	वशा वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या	आर्थिक रूपले सक्रिय (१,११,१०३)						आर्थिक रूपले निरक्षर		आर्थिक क्रियाशीलता सूचकांक	
			अवसर सक्रिय (७६,३७५)				अवसर निरक्षर					
			अवसर रोजगार		अवसर बेरोजगार							
				%		%						
	पुरुष	६५६८	३३९९	९६.३	९३२	३.७	५६६	९३.८	२५७७	३७.७	१	०.०
	महिला	५९९७	७०८	८९.४	८५	१०.६	९२५७	६९.३	३९४७	६५.८	१	०.०
	जम्मा	७९८५	२६९८	९४.८	९४५	५.२	९९४९	२९.२	४०७८	५१.९	२	०.०
१२	जम्मा	७९८५	२६९८	९४.८	९४५	५.२	९९४९	२९.२	४०७८	५१.९	२	०.०
	पुरुष	४०९३	२२०२	९६.९	७०	३.१	३५०	९३.३	१४६९	३५.९	२	०.०
	महिला	३८९९	४९६	८५.७	७५	१५.३	७९९	६९.७	२६०९	६७.९	०	०.०
१३	जम्मा	१००९५	३९६८	९३.३	२२८	६.७	१५९३	३०.८	५९८४	५९.४	२	०.०
	पुरुष	५९९८	२६२४	९५.०	९३९	५.०	५०८	९५.५	९९२७	३७.९	०	०.०
	महिला	४८९७	५४४	८५.९	८९	१४.९	१००५	६९.४	३२५७	६६.५	२	०.०
१४	जम्मा	१००७९	२९२४	९८.२	५५	१.८	१५६०	३४.४	५५३७	५४.९	३	०.०
	पुरुष	५९९८	२६२४	९५.०	९३९	५.०	५०८	९५.५	९९२७	३७.९	२	०.०
	महिला	४९२८	२३९	९२.८	९८	७.२	१०९२	८९.४	३५८६	७२.८	१	०.०
१५	जम्मा	१२९७९	४६२९	९६.४	९७४	३.६	२००३	२९.४	६९६०	४७.५	५	०.०
	पुरुष	६७९८	३८३५	९७.२	१०९	२.८	६०९	९३.४	२२४३	३३.०	२	०.०
	महिला	६९७३	७९४	९२.४	६५	७.६	९३९४	६९.९	३९९७	६३.५	३	०.०
१६	जम्मा	१७५७५	५३२९	९२.३	४४२	७.७	३०९५	३४.९	८६९३	४९.५	२२	०.९
	पुरुष	९३९२	४६६०	९४.६	२६६	५.४	१०९९	९७.०	३३६६	३६.९	९	०.९
	महिला	८२६३	६६३	७९.०	१७६	२१.०	२०८४	७९.३	५३२७	६४.५	१३	०.२
१७	जम्मा	७४६९	२६५२	९४.२	९६४	५.८	१२२२	३०.३	३४२३	४५.९	०	०.०
	पुरुष	३८८४	२१३९	९५.७	९६	४.३	३८०	९४.६	१२७७	३२.९	०	०.०
	महिला	३५७७	५२९	८८.५	६८	१९.५	८४२	५८.८	२९४६	६०.०	०	०.०
१८	जम्मा	६४४७	२९७६	९६.५	७९	३.५	९३४	२९.३	३२५८	५०.५	०	०.०
	पुरुष	३४९२	२०३५	९७.९	४४	२.९	२६०	९९.९	१०७३	३१.४	०	०.०
	महिला	३०३५	१४९	८०.९	३५	११.९	६७४	७९.३	२९८५	७२.०	०	०.०
१९	जम्मा	४५५९	१६२९	९७.४	४४	२.६	८५३	३३.८	२०२५	४४.५	०	०.०
	पुरुष	२३८९	१४६९	९८.३	२६	१.७	२९९	९२.८	६७५	२८.३	०	०.०
	महिला	२९७०	१६८	९०.३	१८	९.७	६३४	७७.३	१३५०	६२.२	०	०.०
२०	जम्मा	५९२०	१४८३	९०.८	१५९	९.२	१२२६	४२.९	३०५३	५१.६	७	०.९
	पुरुष	३०६९	१३८७	९३.३	१००	६.७	४५७	२३.५	११२२	३६.६	३	०.९
	महिला	२८५९	९६	६५.३	५९	३४.७	७६९	८४.०	१९३९	६७.७	४	०.९
२१	जम्मा	६५५५	२२७९	९४.९	१२९	५.९	९४६	२८.३	३२९७	४९.९	०	०.०
	पुरुष	३४२४	२००६	९६.४	७५	३.६	२७७	९९.७	१०६६	३१.९	०	०.०
	महिला	३१३१	२६५	८५.२	४६	१४.८	६६९	६८.३	२९५९	६८.७	०	०.०
२२	जम्मा	३६८७	१२७५	९७.५	३३	२.५	५९२	३९.२	१७८७	४८.५	०	०.०
	पुरुष	१८८५	११०५	९८.५	१७	१.५	१५९	९२.४	६०४	३२.०	०	०.०
	महिला	१८०२	१७०	९१.४	१६	८.६	४३३	७०.०	११८३	६५.६	०	०.०
२३	जम्मा	४२००	१४९५	९७.३	३९	२.७	५९६	३५.९	१९९४	४५.६	१६	०.४

आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता

प्रकार/वर्ग	वर्ग अर्वा वा सो अर्वा आर्थिक व्यवस्था	आर्थिक रूपले सक्रिय (१,११,१०३)						आर्थिक रूपले निष्क्रिय		आर्थिक क्रियाकलाप नभुनिको	
		अक्सर सक्रिय (७६,३७५)				अक्सर निष्क्रिय					
		अक्सर रोजगार	%	अक्सर बेरोजगार	%						
पुरुष	२२१३	११८६	९८.०	२४	२.०	३२४	२१.१	६७४	३०.४	४	०.२
महिला	१९८७	२२९	९३.९	१५	६.१	४९२	६६.८	१२३९	६२.४	१२	०.६
ब्रम्हा	४३३१	२४७३	८६.१	३९८	१३.९	१३१०	३१.३	४०२४	४९.०	३	०.०
पुरुष	३८७७	२२३६	९१.५	२०९	८.५	३६१	१२.९	१४२३	३४.२	२	०.०
महिला	३५२८	२३७	५५.६	१८९	४४.४	९४९	६९.०	२४०१	६४.५	१	०.०
ब्रम्हा	१८६७	८७८	८८.७	१०८	१५.७	५९४	३४.४	१७९७	४०.९	४	०.१
पुरुष	१६६१	७७	५३.८	६६	४६.२	४०९	७४.१	११०७	६६.६	२	०.१
महिला	४८९७	१७०४	९४.०	१०९	६.०	६८४	२७.४	२३९७	४८.९	३	०.१
ब्रम्हा	२४७३	१२८९	९२.९	९८	७.१	२०२	१२.७	८८१	३५.६	३	०.१
पुरुष	२४२४	४१५	९७.४	११	२.६	४८२	५३.१	१५१६	६२.५	०	०.०
महिला	४५५०	१६८३	९६.७	५७	३.३	९४१	३५.१	२८६९	५१.७	०	०.०
ब्रम्हा	२८९०	१५२७	९८.३	२७	१.७	३२०	१७.१	१०१६	३५.२	०	०.०
पुरुष	२६६०	१५६	८३.९	३०	१६.१	६२१	७७.०	१८५३	६९.७	०	०.०
महिला	४६२३	१६५४	९१.६	१५१	८.४	१०१८	३६.१	२७९९	४९.८	१	०.०
ब्रम्हा	२९२३	१४८२	९२.६	११९	७.४	३८६	१९.४	९३६	३२.०	०	०.०
पुरुष	२७००	१७२	८४.३	३२	१५.७	६३२	७५.६	१८६३	६९.०	१	०.०
महिला	४८४१	२१९४	८१.८	४८७	१८.२	८५४	२४.२	२३०५	३९.५	१	०.०
ब्रम्हा	२९८३	१६८६	८९.६	१९५	१०.४	२६९	१२.५	८३२	२७.९	१	०.०
पुरुष	२८५८	५०८	६३.५	२९२	३६.५	५८५	४२.२	१४७३	५१.५	०	०.०
महिला	३८६७	११५७	९५.१	६०	४.९	६२४	३३.९	२०२६	५२.४	०	०.०
ब्रम्हा	१९७४	१०१६	९५.९	४३	४.१	२०४	१६.२	७११	३६.०	०	०.०
पुरुष	१८९३	१४१	८९.२	१७	१०.८	४२०	७२.७	१३१५	६९.५	०	०.०
महिला	८११०	२४७१	९५.८	१०८	४.२	१५१४	३७.०	४००६	४९.४	११	०.१
ब्रम्हा	४१४९	२११४	९७.०	६५	३.०	५२८	१९.५	१४३६	३४.६	६	०.१
पुरुष	३९६१	३५७	८९.३	४३	१०.८	९८६	७१.१	२५७०	६४.९	५	०.१
महिला	८७०४	२९८२	९५.९	१२९	४.१	१३९४	३०.९	४१९७	४८.२	२	०.०
ब्रम्हा	४४१५	२५१४	९७.१	७६	२.९	४३४	१४.४	१३९०	३१.५	१	०.०
महिला	४२८९	४६८	८९.८	५३	१०.२	९६०	६४.८	२८०७	६५.४	१	०.०

अनुसूची १७ : ५ वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाको जन्मदताको अवस्था

वडा नं.	५ वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिका	जम्मा		बालक		बालिका	
		जन्मदता गरेको	जन्मदता नगरेको	जन्मदता गरेको	जन्मदता नगरेको	जन्मदता गरेको	जन्मदता नगरेको
१	१०७१	६३०	४४१	३१४	२५०	३१६	
२	१११०	६१२	४९८	२९५	२७	३१७	
३	७०९	४८३	२२६	२६८	१३०	२१५	
४	२५७	१३९	११८	७८	५८	६१	
५	३११	२५२	५९	१३३	३६	११९	
६	२३६	१३१	१०५	६६	५३	६५	
७	३७५	२४७	१२८	१२६	८४	१२१	
८	४४१	२४४	१९७	१२८	१०८	११६	
९	३१६	२०३	११३	१०५	६२	९८	
१०	१३१५	८१८	४९७	४५१	२७६	३६७	
११	११९०	७१०	४८०	४०२	२६४	३०८	
१२	८५०	४३३	४१७	२१३	२४३	२२०	
१३	१११४	७३१	३८३	३७४	२३०	३५७	
१४	१५०८	९२९	५७९	४८०	३२६	४४९	
१५	१५८४	८०४	७८०	४३९	४४८	३६५	
१६	२०४४	११९२	८५२	६२३	४७२	५६९	
१७	१३६१	६९९	६६२	३५०	३५९	३४९	
१८	९९९	६५५	३४४	३४५	१९९	३१०	
१९	८११	४३१	३८०	२०९	१९६	२२२	
२०	१००६	५७६	४३०	२९४	२३५	२८२	
२१	११२२	७३०	३९२	३६६	२३०	३६४	
२२	६२८	३९८	२३०	२१८	१२१	१८०	
२३	६०९	५०३	१०६	२५१	५५	२५२	
२४	११६५	६९५	४७०	३७९	२७२	३१६	
२५	४५७	२६६	१९१	१४६	१११	१२०	
२६	१०४५	७५४	२९१	३५५	१५८	३९९	
२७	१०८२	५४१	५४१	२९३	३१६	२५८	
२८	९७६	५८५	३९१	२९९	१९५	२८६	
२९	११७३	८४४	३२९	४४१	१७३	४०३	
३०	७४८	५५३	१९५	२८९	११०	२६४	
३१	१३६८	९९१	३७७	५१३	२०४	४७८	
३२	१५६०	९२४	६३६	४९६	३६४	४२८	
वीरगंज म.न.पा.	३०५४१	१८७०३	११८३८	९७३९	६६०९	८९६४	
%	१००	६१.२	३८.८	५९.६	४०.४	६३.२	

पृष्ठ १८ : समूहीकृत देशहरूको नाम र सो अन्तर्गत राखिएका देशको नाम

पूर्व मुलुक : अफगानिस्थान, बंगलादेश, भुटान, माल्दिभ्स, पाकिस्तान, श्रीलंका

दक्षिण मुलुक : वुनाई, कम्बोडिया, इन्डोनेसिया, लाओस, मलेसिया, म्यान्मार (बर्मा), फिलिपिन्स, सिंगापुर, थाइल्याण्ड, तिमोर

पश्चिम मुलुक : बहराइन, इरान, इराक, इजरायल, जोर्डन, कुवेत, किर्जिस्तान, लेबनन, लिविया, ओमन, प्यालेस्टाइन, कतार, सिरिया, ताजिकिस्तान, टर्की, तुर्कमेनिस्तान, युनाइटेड अरब इमिरेट्स, उज्बेकिस्तान, यमन

पश्चिम एशियाली मुलुक : चीन, हङ्कङ, जापान, कजाकास्तान, उत्तर कोरिया, दक्षिण कोरिया, मकाउ, मंगोलिया, ताइवान

युरोपियन युनियनमा आवद्ध मुलुक : अस्ट्रिया, बेल्जियम, बुल्गेरिया, साइप्रस, चेक रिपब्लिक, डेनमार्क, स्टेनिया, फिनल्याण्ड, फ्रान्स, जर्मनी, ग्रीस, हंगेरी, आइरल्याण्ड, इटाली, लाटभिया, लिथुवानिया, लक्जम्वर्ग, माल्टा, नेदरल्याण्ड, पोल्याण्ड, पोर्तुगल, रोमानिया, स्लोभाकिया, स्लोभानिया, स्पेन, स्वीडेन,

युरोपेली मुलुक : यु.के. (बेलायत), अल्बानिया, एण्डोरा, अर्मेनिया, अजरबैजान, बेलारुस, बेलिज, बोस्निया हर्जगोभिना, क्रोएसिया, जर्जिया, जिब्राल्टर, आइसल्याण्ड, मेसेडोनिया, मोल्डोभा, मोनाको, मन्टेनिग्रो, नर्वे, रसिया, सानमारिनो, सर्बिया, स्विट्जरल्याण्ड, युक्रेन

उत्तर अमेरिकी मुलुक : क्यानडा, यु.एस.ए. (अमेरिका), ग्रीनल्याण्ड

दक्षिण अमेरिकी मुलुक : एन्टिगुआ एण्ड बर्मुडा, अर्जेन्टिना, बाहामा, बोलिभिया, ब्राजिल, चिली, कोलम्बिया, कोस्टारिका, क्युबा, इक्वेडोर, एल साल्भाडोर, फकल्याण्ड, ग्रेनेडा, ग्वाटेमाला, गुयना, हैटी, होन्डुरस, जमैका, निकारागुवा, पानामा, पाराग्वे, पेरु, ट्रिनिडाड एण्ड टोबागो, उरुग्वे, भेनेजुएला

अफ्रिका : अल्जेरिया, अंगोला, बेनिन, बोत्स्वाना, बुर्किना फासो, बुरुण्डी, क्यामरून, केपभर्डे, सेन्ट्रल अफ्रिकन गणतन्त्र, चाड, कोमोरोस, डिजिबुटी, इजिप्ट, इरिट्रिया, इथियोपिया, फ्रेन्च गुयना, गाबोन, गाम्बिया, घाना, गुयना, गिनी बिसाउ, केन्या, लेसोथो, माली, मालागास्कार, मलावी, माली, मौरिटानिया, मौरिसस, मोरक्को, मोजाम्बिक, नामिबिया, नाइजर, नाइजेरिया, न्यान्ड, सेनेगल, सिरालिओन, सोमालिया, दक्षिण अफ्रिका, सुडान, सुरिनाम, स्वाजिल्याण्ड, तान्जानिया, टोगो, ट्युनिसिया, जम्बिया, जिम्बाब्वे

पश्चिम महासागरीय टापु मुलुक : अस्ट्रेलिया, फिजी, किरीबाटी, मार्शल आईलैण्ड, म्याक्रोनेसिया, नाउरु, न्यु केलेडोनिया, फिलिपिन्स, निउए, पलाउ, पपुवा न्यूगिनी, सामोआ, सोलोमोन आईलैण्ड, टिमोर लेस्ते, टोङ्गा, टुभालु, भानुआतु

समाप्त

प्रकाशक

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

काठमाडौं

फोन नं. : ४३५२३२३, ४३५१८०१, ४३२८४०१, ४३५१९४६ (३०, ४८) फ्याक्स नं. : ९९०-१-४३२८००३

ईमेल : info@cbs.gov.np वेबसाइट : www.cbs.gov.np

ईमेल : population@cbs.gov.np वेबसाइट : www.censusnepal.cbs.gov.np